

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 40 ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน 2564

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมส่งเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยากรด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรีสถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม-กุมภาพันธ์/เล่ม 2 มีนาคม-เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม-มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม-สิงหาคม/เล่ม 5 กันยายน-ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมีผู้พิจารณา 2 คน (Double Blind) หรือ ผู้พิจารณา 3 คน ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	
บรรณาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยบรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฐพล อินตะเสนา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รั้งคุณูปวัฒน์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ศาสตราจารย์ ดร.อรุณจักรี สัตยานุรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภุตศรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกวัชต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ตารารัตน์ เมตตาริกานนท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เข้มศรีพงษ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติธนาวงค์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.วนิช นิรันทรานนท์	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุตรธานี
รองศาสตราจารย์ ยงยุทธ ชูแว่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ สิทธิพร ภิรมย์รื่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังข์พันธานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทศิริสิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนาพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมศักดิ์ โชติชาครพันธ์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เบ้าธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Mr.Paul Dulfer	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ นางฉวีวรรณ อรรถะเศรษฐ์

ผู้ช่วยเลขานุการ จิรรัตน์ ภูสุฤทธิ พักตร์วิไล รุ่งวิสัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416	กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ ตำบลขามเือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150	
กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ		
ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์	ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน	ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม	ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม	ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2564

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้รับความนิยมนและเป็นที่สนใจจากนิสิต นักศึกษา คณาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ร่วมส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารนี้มาเป็นอย่างดีโดยตลอด ทำให้วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามถูกจัดอยู่ในฐานข้อมูล TCI (Thai Journal Citation Index Centre) กลุ่ม 2 ถือเป็นการพัฒนาทางด้านวิชาการอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ที่วิกฤตอยู่ทั่วประเทศในขณะนี้ วารสารฉบับนี้ได้ก้าวมาสู่ปีที่ 40 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน) 2564 ซึ่งยังคงมีความเข้มข้นด้านเนื้อหาและสาระวิชาการด้านต่างๆ ทั้งทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์หลากหลายเรื่อง ดังนี้ 1) เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามเพื่อยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจ ของกิตติกรณ บำรุงบุญ และปิยลักษณ์ โพธิวรรณ 2) เรื่องการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียงและวงออร์เคสตรา “คอร์สลูกทุ่งอีสานผสวน ออร์เคสตรา”: เพลง ไสวาลิปถัมภ์กัน ของณรงค์วิทย์ วรมิตรไมตรี 3) เรื่องการกำหนดเขตอำนาจศาลเหนือการกระทำธุรกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ของธีรศักดิ์ กองสมบัติ 4) กระบวนการถ่ายทอดลำทำนองกาฬสินธุ์ของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ของภัทรกร กาเผือก และพิชญ์ บุญศรีอนันต์ 5) รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษาเมืองสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส: เมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ ของลาวิญญ์ พงษ์สุวรรณศิริ และอุษณีย์ พรหมศรียา 6) การศึกษาเปรียบเทียบการบรรเลงเปียโนระหว่างเพลงพื้นบ้านจีนและเพลงจีนสมัยใหม่ ของลู่ ลี่หาญ และอวิรุทธ์ โทท่า 7) การใช้รถยนต์นั่งอย่างไรให้ถูกต้องตามหลักภาษาอาการ ของศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ 8) เพศวิถี: ค่านิยมทางเพศในวรรณกรรมคำสอยของหมอลำอีสานของเสียงชัย สาสิเสาร์ และจรรุวรรณ ธรรมวัตร 9) การสนับสนุนเครือข่าย การใช้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการขนาดเล็กและความไว้วางใจในการสนับสนุนของภาครัฐต่อประโยชน์ของชุมชนในโครงการประชารัฐ ของสบโชค ณ ศรีโต, ระพีพรรณ พิริยะกุล และนภาพร ชันชนภา และ 10) การพัฒนาแนวทางดำ เนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ของอาภากร แสงวงการ และจิตติวรดา พลเยี่ยม

สุดท้าย ทางบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความต่างๆ ที่ตีพิมพ์เผยแพร่เหล่านี้จะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่อยู่ในฐานการศึกษาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้เป็นอย่างดี และขอเชิญชวนนิสิต นักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย และผู้สนใจร่วมส่งบทความเข้ามาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฯ ของเราในฉบับต่อไป

สารบัญ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม เพื่อยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจ กิตติกรรณ์ บำรุงบุญ, ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ	7
การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียงและวงออร์เคสตรา“คอรัสลูกทุ่งอีสาน ผสวน ออร์เคสตรา”: เพลง “ไสว่สิป่ถ่มกัน ณรงค์รัชช วมิตรไมตรี	25
การกำหนดเขตอำนาจศาลเหนือการกระทำธุรกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์ตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ธีรศักดิ์ กองสมบัติ	43
กระบวนการถ่ายทอดลำทำนองกาฬสินธุ์ของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ภัทรกร กาเผือก, พิษณุ บุญศรีอนันต์	56
รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษาเมืองสุโขทัย-โก-ลก จังหวัดนราธิวาส: เมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ ลาวัณย์ พงษ์สุวรรณศิริ, อุษณีย์ พรหมศรียา	65
การศึกษาเปรียบเทียบการบรรเลงเปียโนระหว่างเพลงพื้นบ้านจีนและเพลงจีนสมัยใหม่ สู่ ลีหาญ, อวิรุทธ์ ไทท่า	80
การใช้รถยนต์นั่งอย่างไรให้ถูกต้องตามหลักภาษีอากร ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์	88
เพศวิถี: ค่านิยมทางเพศในวรรณกรรมคำสอยของหมอลำอีสาน เสียงชัย สาสีเสาร์, จารุวรรณ ธรรมวัตร	101
การสนับสนุนเครือข่าย การใช้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการขนาดเล็ก และความไว้วางใจในการสนับสนุนของภาครัฐต่อประโยชน์ของชุมชนในโครงการภาครัฐ สบโชค ณ ศรีโต, ระพีพรรณ พิริยะกุล, นภาพร ชันชนภา	108
การพัฒนาแนวทางดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบัน อาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น อาภากร แสงวงการ, จูติวรดา พลเยี่ยม	122

Contents

The Development of Souvenirs to Represent Local Identity of Maha Sarakham to Elevate Economic Value <i>Kittikorn Bamroongboon, Piyaluk Potiwan</i>	7
Choral and Orchestral Arrangements for “Luk Thung Esan Chorus with Orchestral Accompaniment”: Sai Wa Si Bo Thim Kan <i>Narongruch Woramitmaitre</i>	25
Jurisdiction over civil transactions according to the Electronic Transactions Act <i>Teerasak Kongsombut</i>	43
The Kalasin Transmission Method of Mor Lam Kalasin style, Wiraphong Wongsin <i>Pattaragon Kaphuak, Pisanu Boonsrianan</i>	56
Border Trade and Economic Development Model: Case Study of Sungai Ko-Lok, Narathiwat Province: International Border Trade City Model <i>Lawan Pongsuwansiri, Usanee Promsriya</i>	65
A Comparative Study of Piano Accompaniment in Chinese Folk Song And Chinese Modern Song <i>Liu Lihan, Awirut Thotham</i>	80
How to use a passenger car correctly according to tax principles <i>Sirirut Jaensirisak</i>	88
Sexuality: Sexual Values on construction of Isan Mor Lam <i>Siengchai Saseesao, Jaruwam Thammawatra</i>	101
Fostering Networks, Leverage the strengths of the Micro SME Entrepreneur and Trust in Government to Support the Benefits Community in The Inclusive Business Project <i>Sobchoke Na Srito, Rapeepun Piriyakul, Napaporn Khantanapha</i>	108
Development of Guidelines for the Implementation of a Vocational Student Care System for Private Vocational Institutes in Khon Kaen Vocational Office <i>Apagorn Savaengken, Titiworada Polyjem</i>	122

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม เพื่อยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจ

The Development of Souvenirs to Represent Local Identity of Maha Sarakham to Elevate Economic Value

กิตติกรณ์ บำรุงบุญ¹, ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ²

Kittikorn Bamroongboon¹, Piyaluk Potiwan²

Received: 3 October 2020

Revised: 24 November 2020

Accepted: 18 December 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อถอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นมหาสารคามเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงประยุกต์เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาสิ่งใหม่ภายใต้ขอบเขตของอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม สู่การตีความ ให้ความหมาย เพื่อนำมาสู่การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนความเป็นท้องถิ่น ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งขั้นตอนการศึกษออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนของการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อค้นหาอัตลักษณ์และถอดอัตลักษณ์ของจังหวัดมหาสารคามสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มผู้ผลิตของที่ระลึกในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 50 คน และ นักวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรม จำนวน 2 คน โดยมีแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเชิงสำรวจเป็นเครื่องมือหลัก และส่วนที่สองเป็นแนวทางส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้บริโภค คือ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างประเทศ รวมทั้งคนในชุมชนทั่วไป จำนวน 100 คน โดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็นและแบบประเมินผลิตภัณฑ์เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า อัตลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดมหาสารคามนั้นสามารถวิเคราะห์อัตลักษณ์ได้จากคำขวัญของจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสามารถถอดอัตลักษณ์ คือ พระธาตุนาดูนที่เป็นสัญลักษณ์ของพุทธมณฑลอีสาน ผ้าไหม ที่เป็นตัวแทนของจังหวัดคือลายสร้อยดอกหมาก และตักสิลานคร อันหมายถึงดินแดนแห่งการศึกษา ซึ่งนำมาสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกต้นแบบสามผลิตภัณฑ์ประกอบไปด้วย 1) ผลิตภัณฑ์พวงกุญแจ 2) ผลิตภัณฑ์กระเป๋า และ 3) ผลิตภัณฑ์เสื้อ โดยมีแนวทางส่งเสริม

¹ รองศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Associate Professor, Humanities and Social Sciences Faculty, Rajabhat Mahasarakham University

² Associate Professor, Political Science and Public Administration Faculty, Rajabhat Mahasarakham University

ผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นมหาสารคามเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ คือ การสนับสนุนเงินทุนและงบประมาณในการลงทุน การส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสของการกู้เงิน และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการผลิตและผลักดันให้สินค้ามีรูปแบบที่หลากหลาย ตรงตามความต้องการของลูกค้า ได้รับมาตรฐานการผลิตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผลจากการเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นมหาสารคามเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจพบว่า สามารถแยกแนวทางการส่งเสริมออกเป็นแบ่งประเด็นสำคัญคือ ผู้ผลิตสินค้าต้องยกระดับตลาดและทิศทางการจำหน่ายให้มีหลากหลายมากขึ้นทั้งนี้เนื่องจากผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมือนกันกับผลิตภัณฑ์อีกหลายกลุ่ม ก่อให้เกิดการแข่งขันที่สูง ดังนั้นควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มี ความโดดเด่นและมีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์จากกลุ่มอื่น เช่นการใช้วัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น สินค้าต้องมีอัตลักษณ์ เฉพาะกลุ่มแตกต่างจากกลุ่มอื่น

คำสำคัญ: ของที่ระลึก, อัตลักษณ์, มูลค่าทางเศรษฐกิจ

Abstract

This research had the following objectives: 1) to study the local identity of the province Mahasarakham 2) to analyze the local identity of Mahasarakham Province into the design of souvenir products and 3) to propose ways to promote the production of souvenir products that reflect the local identity of Maha Sarakham to increase economic value. The study process was divided into 2 parts: First, a qualitative study in order to identify and analyze the identity of Maha Sarakham Province to design souvenir products, targeting 50 souvenir makers in the Province and 2 academic arts and cultural experts, with an interview and survey questionnaire as the main tool. The second part produced guidelines for promoting the production of souvenir products; this was a quantitative study, and the sample group of consumers was tourists, both Thai and foreign including 100 people in the general community. An opinion survey and product assessment were the primary tools for data collection.

The results showed that the local identity of Mahasarakham province could be analyzed from the motto of Maha Sarakham province Phra That Nadun, the symbol of Isan and Takasila Nakhon (which means the land of education) leading to the design of three prototype souvenir products; 1) key chain products 2) luggage products and 3) shirt products. The analysis made possible guidelines for promoting the production of souvenir products reflecting the identity of Maha Sarakham and that increased economic value in the province. This was achieved by influencing funding and investment budgets, promoting access to opportunities for borrowing and applying local wisdom in production and promoting products in a variety of styles to meet the needs of customers and achieve production standards of relevant agencies. The results indicate that the introduction of the guidelines to promote the production of souvenir products that reflect the identity of the Maha Sarakham area to add economic value. It was found that

the promotion guidelines could be divided into key points as follows: manufacturers need to diversify their markets and distribution trends because community products are similar to many other product groups, causing high competition and therefore, the product should be developed to have outstanding and different characteristics compared with other products (such as using local ingredients to establish a local identity of a particular group is different from others.

Keywords: Souvenirs, Identity, Economic value

บทนำ

สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สทท.) ได้รายงานข้อมูลสถานการณ์ท่องเที่ยวไทย และดัชนีความเชื่อมั่นผู้ประกอบการท่องเที่ยวไตรมาส 1/2563 ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สทท.) ได้คาดการณ์ถึงสถานการณ์ท่องเที่ยวที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตสำหรับการสำรวจความเชื่อมั่นผู้ประกอบการในไตรมาสที่ 1 ปี 2563 ซึ่งเป็นผลการสำรวจในช่วงเดือน มกราคม-มีนาคม อันสืบเนื่องจากการค้าโลกซึ่งชะลอที่มีสาเหตุหลักจากสงครามทางการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน ส่งผลกระทบให้เศรษฐกิจภายในประเทศไทยชะลอตัวมาตั้งแต่กลางปี 2562 และทำให้การบริโภคภายในประเทศชะลอตัวต่อเนื่องมาถึงไตรมาสนี้และการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ทั่วโลก โดยเริ่มมีการจำกัดการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวจีนมาตั้งแต่เดือนมกราคม 2563 รวมถึงปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กเกินค่ามาตรฐาน (PM2.5) ที่เป็นปัญหาต่อการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ในไตรมาสที่ 1/2563 คาดว่าดัชนีความเชื่อมั่นเท่ากับ 57 ต่ำกว่าไตรมาสที่ 4/2563 (88) และลดลงต่ำที่สุดในรอบ 9 ปี ไตรมาส 1/2563 คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติ 6.70 ล้านคน ลดลงร้อยละ 37.96 จากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 เนื่องจากผลกระทบจากโรคระบาดเริ่ม

รุนแรงในปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2563 และคาดว่าจะมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ 343,130 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 38.4 จากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 จะส่งผลให้หากสถานการณ์โรคระบาดคลี่คลายได้เร็ว (ภายใน 6 เดือน) เมื่อสิ้นปี 2563 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งปีประมาณ 26.59 ล้านคน ลดลงจากปี 2562 ร้อยละ 33.19 และคาดว่าจะมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งปีประมาณ 1.23 ล้านล้านบาท ลดลงจากปี 2562 ร้อยละ 36.38 (สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563)

แต่ถึงอย่างไรก็ตามสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังเชื่อว่าการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือทุกภาคส่วน ในส่วนของการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ จะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจสามารถฟื้นตัวได้เร็ว หลังสถานการณ์ระบาดผ่านพ้นไป

นอกจากนั้นแล้วสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ระบุถึงการเตรียมการรับการเกิดธุรกิจของการท่องเที่ยวภายหลังสถานการณ์โรคระบาด ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจทางตรงและธุรกิจทางอ้อม กล่าวคือธุรกิจทางตรง หมายถึง ธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยวเป็นหลักที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย ธุรกิจการขนส่งธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจอาหารเครื่องดื่ม และสถานบันเทิงธุรกิจนันทนาการและมัคคุเทศก์รวมทั้งธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ส่วนธุรกิจทางอ้อม หมายถึง ธุรกิจที่ช่วยสนับสนุนการ

ท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย ประชาชนไทย ไทคอมมูนิตี อุตสาหกรรม เป็นต้น ดังนั้นในส่วนของประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการตั้งรับธุรกิจการท่องเที่ยวให้มีความพร้อมในทุกๆ ด้านเพื่อรองรับ นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยว และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้มีความเจริญเติบโตมากขึ้น ซึ่งในแต่ละปีนั้นมีนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติให้ความสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ผลที่ตามมาคือก่อให้เกิด การกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และชนบท ซึ่งเกิดการจ้างงาน และสร้างอาชีพให้แก่คนในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสามารถสร้างรายได้ให้แก่บุคคลหลายกลุ่ม (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย, 2560) เนื่องจากประเทศไทยมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง มีสถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย อาทิ การท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถาน โบราณวัตถุ การท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ แต่ถึงอย่างไรก็ตามพบว่า ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวนิยมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีความต้องการที่จะเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของคนท้องถิ่นมากขึ้น

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยนั้น นับว่าเป็นภูมิภาคที่มีความอุดมสมบูรณ์และเต็มไปด้วยเสน่ห์ของวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ อีกทั้งยังเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในส่วนของจังหวัดมหาสารคามนั้น เป็นจังหวัดที่อยู่ใจกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสะดวกในการเดินทางและเป็นจังหวัดทางผ่านเข้าไปท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระบบการคมนาคมและการขนส่งที่สะดวก และเป็นจังหวัดที่ได้ชื่อว่าเมืองแห่งการศึกษา มีสถาบันการศึกษา

ระดับสูงหลายแห่ง และมีชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นนักท่องเที่ยว หรือนักวิชาการ ส่งผลให้จังหวัดมหาสารคามนั้นเป็นที่รู้จักในระดับสากล อีกทั้งยังมีอาหารพื้นบ้านสินค้า และสถานที่ที่มีชื่อเสียงและสำคัญ เช่น สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือ พระธาตุนาดูน กู่สันตรัตน์ กู่บ้านเขวา กู่บ้านแดง รวมทั้งพระพุทธรูปเก่าแก่ เช่น พระพุทธรูปมิ่งเมือง กันทรวิชัย นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์สินค้าของที่ระลึกที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว เช่น ผ้าไหมสร้อยดอกหมาก อ่าเภอกุดรัง ผ้าไหมมัดหมี่อ่าเภอโกสุมพิสัย เสื้อบ้านแพง เครื่องเบญจรงค์กันทรวิชัย ปลาสำโรงเครื่องอ่าเภอเมือง เป็นต้น จากรายงานของสำนักงานการท่องเที่ยว และการกีฬาจังหวัดมหาสารคาม ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจไว้ว่านักท่องเที่ยวจำนวนมากทั้งชาวไทย และต่างประเทศมักให้ความสำคัญกับการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดมหาสารคามเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเพื่อการศึกษา อีกทั้งยังพบว่า ให้ความสนใจกับวิถีชีวิตและผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เป็นสินค้าผลิตโดยชาวบ้าน เป็นสินค้าที่ทำจากมือ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับกระบวนการผลิตแบบพื้นบ้าน ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการดึงดูดการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคามให้กว้างขวางมากขึ้น (แผนพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม 2561-2564, 2559)

ปัจจุบันจังหวัดมหาสารคามมีนโยบายในการยกระดับทางเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจึงเป็นอีกหนึ่งธุรกิจ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยวที่เป็นธุรกิจหลักหรือที่เรียกว่าธุรกิจทางตรงที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และมีความสำคัญต่อรายได้ของชุมชน ท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่คนในท้องถิ่นได้ การ

พัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สามารถลดการอพยพการย้ายถิ่นเพื่อเข้าไปทำงานต่างจังหวัดของคนในท้องถิ่น และเป็นการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมและเกิดความสามัคคีภายในท้องถิ่น ด้วยการนำทรัพยากรภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ของความเป็นท้องถิ่น ซึ่งนอกจากจะสร้างรายได้ให้แก่ประเทศและท้องถิ่นแล้ว ยังส่งผลให้จังหวัดมหาสารคามมีชื่อเสียงจากการเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งในประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับความเป็นชุมชนท้องถิ่น โดยเน้นที่อัตลักษณ์ที่ถูกสร้างในวัฒนธรรมของท้องถิ่นมหาสารคาม อันจะนำมาสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในรูปแบบต่าง ๆ ให้มีความน่าสนใจและเป็นที่ต้องการของตลาดการท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นผลิตภัณฑ์ของความทรงจำที่ตอบสนองการตลาดอย่างสร้างสรรค์ที่คำนึงถึงมรดกทางวัฒนธรรมทั้งในด้านของรูปแบบและความเป็นสัญลักษณ์ดั้งเดิมที่เป็นลักษณะเฉพาะถิ่น เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกนี้ให้กับชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเพื่อยกระดับการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อถอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นมหาสารคามเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม นั้นผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงประยุกต์เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาสิ่งใหม่ภายใต้ขอบเขตของอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม สู่อารมณ์ความรู้สึก ให้ความหมาย เพื่อนำมาสู่การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนความเป็นท้องถิ่น โดยมีแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์และแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นกรอบของการวิเคราะห์การผสมผสานระหว่างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญา ตลอดจนการนำเทคนิคของการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นความต้องการของตลาดผ่านกลไกของกระบวนการวิจัยเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจต่อไป

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาคั้งนี้ได้แบ่งขั้นตอนการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. ส่วนแรกเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อค้นหาอัตลักษณ์และถอดอัตลักษณ์ของจังหวัดมหาสารคามสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก โดยมีแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเชิงสำรวจเป็นเครื่องมือหลัก กลุ่มเป้าหมายคือ

- 1.1 กลุ่มผู้ผลิตของที่ระลึกในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม คือ บ้านหนองเขื่อนช้าง บ้านกุดรัง บ้านดอนโหมง บ้านปลาบู่ บ้านแบกสามัคคี บ้านหนองบัวคู บ้านแพง บ้านมะค่า และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเบญจรงค์ จำนวน 50 คน

- 1.2 นักวิชาการด้านศิลปะ วัฒนธรรม จำนวน 2 คน

2. ส่วนที่สองเป็นแนวทางส่งเสริมผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้บริโภค คือ

นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างประเทศ จำนวน 70 คน รวมทั้งคนในชุมชนทั่วไป จำนวน 30 คน รวม 100 คน โดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็นและแบบประเมินผลิตภัณฑ์เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือและวิธีดำเนินการวิจัยที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามเชิงสำรวจ: การสร้างเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเชิงสำรวจนี้ผู้วิจัยจะนำมาสังเคราะห์เพื่อสรุปเป็นหัวข้อประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของจังหวัดมหาสารคาม

2) แบบสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามแบบสอบถามนี้ใช้เพื่อสำรวจความคิดเห็นหลังจากการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกแล้ว

3) แบบประเมินผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามแบบประเมินฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ในประเด็น ของ

- (1) ด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นมหาสารคาม
- (2) ด้านความสวยงาม
- (3) ด้านประโยชน์ใช้สอย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการสำรวจความคิดเห็นและการสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์ของที่ระลึกจังหวัดมหาสารคาม โดยมีเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการใช้แบบสอบถามเชิงสำรวจ และแนวทางการสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการ โดยจะเป็นการสำรวจความคิดเห็นจากประชาชนทั่วไป โดยใช้แบบสอบถามเชิงสำรวจที่ได้ออกแบบไว้ในตอนที่ 2 ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (Individual depth interview) เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปกรรม และวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดมหาสารคาม ไม่ว่าจะเป็ในมิติของประวัติศาสตร์ความเป็นมา และสภาพปัจจุบันที่พบ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ โดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล และวิเคราะห์เชิงตรรกวิทยา จากนั้นจึงสรุปในรูปแบบของการบรรยาย เพื่อให้ได้องค์ความรู้ ลักษณะเฉพาะของอัตลักษณ์ท้องถิ่นมหาสารคาม ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในการวิจัยระยะที่ 2 และ 3 ต่อไป

ระยะที่ 2 เป็นการนำข้อมูลด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 มาออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก โดยในขั้นตอนนี้นักวิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เป็นกลุ่มผู้ผลิตของที่ระลึกในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ประกอบไปด้วย ชุมชนบ้านหนองเขื่อนช้าง บ้านกุดรัง บ้านดอนโฌง บ้านปลาปู่ บ้านแบกสามัคคี บ้านหนองบัวคู บ้านแพง บ้านมะค่า และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเบญจรงค์ โดยใช้แบบสอบถามเชิง

สำรวจที่ได้ออกแบบไว้ในส่วนของตอนที่ 3 ซึ่งเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จากนั้นนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายบางส่วนได้ระดมสมองและใช้รูปแบบของการมีส่วนร่วมโดยการประชุมกลุ่มของผู้ผลิตในแต่ละชุมชนอย่างไม่เป็นทางการเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเชื่อมโยงจากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 เพื่อนำไปสู่การตีความและประเมินค่าในการวิจัยใน ระยะที่ 3 ต่อไป

ระยะที่ 3 ในขั้นตอนนี้จะเป็นการประเมินผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้เพื่อประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก โดยผู้ประเมินประกอบไปด้วยนักวิชาการด้านศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งมุ่งวิเคราะห์ในประเด็นของ (1) ด้านอัตลักษณ์ (2) ด้านความสวยงาม และ (3) ด้านประโยชน์ใช้สอย

จากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบร่างของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากการสังเคราะห์อัตลักษณ์จังหวัดมหาสารคามมาสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อนำไปสู่การผลิตต่อไป

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์การสำรวจเพื่อให้ได้มาซึ่งอัตลักษณ์ของจังหวัดมหาสารคาม

ในด้านอัตลักษณ์ความเป็นมหาสารคามนั้น ผู้วิจัยพบว่าจังหวัดมหาสารคามเป็นจังหวัดที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม กล่าวคือ มีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ในจังหวัดหลายชาติพันธุ์ แต่หากจะแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ พบว่าชาติพันธุ์ที่พบในจังหวัดมหาสารคาม มี 4 กลุ่ม ประกอบไปด้วย

(1) กลุ่มไทยอีสาน เป็นชนเผ่าไทยผสมลาว พูดภาษาอีสานปนลาว ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทั่วไปกระจายทุกอำเภอในจังหวัดมหาสารคาม

การละเล่นที่โดดเด่น เช่น การร้องหมอลำทำนองต่างๆ ที่มักมีเนื้อหาสนุกสนาน เกี่ยวพาราฮี และมีมุกตลกไปกฮา

(2) กลุ่มชาติพันธุ์ญ้อ โดยกลุ่มชาติพันธุ์นี้มีความคล้ายคลึงในวิถีชีวิตและการใช้ภาษา เช่นเดียวกับกับกลุ่มไทยลาว แต่มีความแตกต่างของสำเนียงการพูดเพียงเล็กน้อย คือน้ำเสียงสูงอ่อนหวาน ไม่ห้วนสั้นเหมือนไทยลาว สามารถพบการตั้งถิ่นฐานได้ที่บริเวณบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ปัจจุบันได้มีการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมญ้อ ผ่านการสร้างชุมชนวัฒนธรรมญ้อในโรงเรียน ประเพณีไหลเรือไฟ ได้รับการฟื้นฟู การละเล่นญ้อปรากฏอยู่ในลานวัด สนามโรงเรียน มีการแสดงให้ผู้คนได้ชมตามงานเทศกาล ต้นไม้พูดภาษาญ้อ มีอยู่ภายในวัดเจริญผล และวัดสว่างวารี

(3) กลุ่มมอญเขมร “ส่วย หรือ กวย หรือ กูย” ชาวกูยในมหาสารคามส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดศรีสะเกษเมื่อ 100 ปีที่แล้ว เช่น กลุ่มไทยกูยที่บ้านสะเดาหวาน อำเภอยางสีสุราชโดยชาติพันธุ์นี้มีชนบประเพณีสำคัญคือ ประเพณีการไหว้ศาลปะกำ พิธีแกลมอ นับถือผีปู่ตา ผีตาแฮก ผีเรือ่น เช่นเดียวกับกลุ่มไทยลาวและไทยญ้อ

จากความหลากหลายของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อพหุวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม ทำให้การระบุอัตลักษณ์ที่ชัดเจนของจังหวัดมหาสารคามมีความหลากหลาย และยังเป็นอัตลักษณ์ที่สั่นไหวตามกาลเวลา ส่งผลให้การถอดอัตลักษณ์เป็นไปได้อย่างยาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำคำขวัญของจังหวัดมหาสารคาม มาประกอบการวิเคราะห์อัตลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม

“พุทธมณฑลอีสาน ถิ่นฐานอารยธรรม ผ้าไหมล้ำเลอค่า ตักสิลานคร”

จากคำขวัญของจังหวัดมหาสารคาม เมื่อพิจารณาอัตลักษณ์ที่โดดเด่นที่สุด คือ “พุทธมณฑลอีสาน” และ “ผ้าไหม” นั่นคือ พระธาตุนาดูน และ ผ้าไหมลายสร้อยดอกหมาก

แต่ถึงอย่างไรก็ตามอัตลักษณ์ของจังหวัดมหาสารคามยังสามารถลื่นไหลไปได้ตามเวลา และแม้ว่าจะสามารถวิเคราะห์อัตลักษณ์ของจังหวัดจากคำขวัญของจังหวัดมหาสารคาม แต่อาจจะไม่ครอบคลุมตามความเป็นจริงของบริบทเชิงพื้นที่ ทั้งนี้เพราะหน่วยงานภาครัฐที่มีจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดคำขวัญของจังหวัดมหาสารคาม ดังนั้นหากจะมองจากคำขวัญแล้ว การสื่อออกถึงจังหวัดมหาสารคาม อาจจะสามารถระบุอัตลักษณ์ของจังหวัดได้อีกวิธีหนึ่ง เช่น งานเทศกาลประจำปีของจังหวัด “งานบุญเบิกฟ้ามหาสารคาม” หรืองานกาชาดของจังหวัดมหาสารคามที่ได้กำหนดให้มีขึ้นทุกปี

อัตลักษณ์ของความเชื่อเรื่องพระแม่โพสพ

จังหวัดมหาสารคามมีกิจกรรมที่สำคัญที่มีการประกอบการร่วมกันทุกปี คือ จัดพิธีบูชาพระแม่โพสพ ซึ่งถือเป็นงานสำคัญในงานประเพณีบุญเบิกฟ้ามหาสารคามและกาชาดจังหวัดมหาสารคาม

ประเพณีบุญเบิกฟ้า เป็นประเพณีของชาวมหาสารคามที่ประกอบขึ้นตามความเชื่อว่ามีถึงวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ของทุกๆ ปี ฟ้าจะเริ่มไขประตูฝน โดยจะมีเสียงฟ้าร้อง และทิศที่ฟ้าร้องเป็นสัญญาณบ่งบอกตัวกำหนดปริมาณน้ำฝนที่จะตกลงมาหล่อเลี้ยงการเกษตรในปีนั้นด้วยความเชื่อตามตำนานดังกล่าว ชาวมหาสารคามจึงมีประเพณีบุญเบิกฟ้า (เดิมเรียกว่าบุญเบิกบ้าน) เพื่อขอพรจากแถน (เทพผู้เป็นใหญ่) ให้ไขประตูฟ้าทางทิศที่เป็นมงคล ในการ

ประกอบพิธีกรรมบุญเบิกฟ้าจะเริ่มต้นด้วยพิธีบูชาพระแม่โพสพ โดยเริ่มจากพระสงฆ์สวดเจริญพระพุทธรมณฑ์เพื่อเป็นสิริมงคล จากนั้นคณะนางรำซึ่งเป็นนิสิต นักศึกษา จากสถาบันการศึกษาในจังหวัดมหาสารคามจะทำการพ้อนบวงสรวง แล้วจึงประกอบพิธีกรรมเสี่ยงทายคางไก่ โดยพราหมณ์ได้ประกอบพิธีบูชาเทพยดาและบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมือง แล้วจึงนำคางไก่ต้มที่เตรียมไว้มาดูลักษณะประกอบการทำนาย หากปรากฏว่าคางไก่มีลักษณะที่โค้งสวยงามเสมอกันทั้งสองข้าง จะทำนายได้ว่าบ้านเมืองและพี่น้องประชาชนชาวจังหวัดมหาสารคามจะเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นฝนฟ้าจะตกต้องตามฤดูกาล เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม จากนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมด้วยนายกเหล่ากาชาด และหัวหน้าส่วนราชการนำขบวนกลองยาว พร้อมด้วยคู่หาบเงินคู่หาบทองขนปุ๋ยคอกไปใส่ในแปลงนาสาธิตที่บริเวณลานด้านหอประชุมกันทรวิชัย เพื่อถือเป็นการบำรุงปรับปรุงดิน และถือเป็นการเริ่มต้นฤดูกาลทำนาเพื่อเป็นอาหารของข้าว ให้ข้าวอุดมสมบูรณ์ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชาวนาปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งบรรยากาศเป็นไปด้วยความสนุกสนาน แต่แฝงไปด้วยคติและความเชื่อของท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

อัตลักษณ์ความเป็นเมืองการศึกษา

สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นอัตลักษณ์จังหวัดมหาสารคามที่เด่นชัดอีกประการตามคำขวัญของจังหวัดคือ “ตักสิลานคร” อันหมายถึงเมืองแห่งการศึกษา นั่นคือในจังหวัดมหาสารคามมีสถานศึกษาที่หลากหลายและรองรับการเรียนรู้ที่หลากหลายศาสตร์ ซึ่งเดิม ในอดีตจังหวัดมหาสารคาม ได้ชื่อว่า “ตักสิลานคร” เนื่องจากมีวิทยาลัยครู วิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม วิทยาลัยพลศึกษา และวิทยาลัยคณาสวัสดิ์ โดยมี

นิสิต นักศึกษาเป็นจำนวนมากหลังไหลมาจากทุกภาคของประเทศไทยทำให้ดูเหมือนเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา แต่ในปัจจุบัน ด้วยการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตมหาสารคาม และยังมีวิทยาลัยและโรงเรียนเป็นจำนวนมาก จังหวัดมหาสารคาม จึงมีสภาพเป็นเมืองการศึกษามากขึ้น ดังคำขวัญ

“เมืองมหาสารคามนี้งามนัก งามด้วยรัก งามด้วยรู้ คู่ถิ่นสยาม สืบสมบัติ วัฒนธรรม ความดีงาม สารคาม คือคุณค่า สาระคน”

สรุป อัตลักษณ์ ของ จังหวัดมหาสารคาม

อัตลักษณ์ของท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม สามารถวิเคราะห์ได้ผ่านคำขวัญของจังหวัดและจากงานประเพณีที่สำคัญ ประกอบไปด้วยพุทธมณฑลอีสาน อันหมายถึงพระบรมธาตุนาตุน ผ้าไหมล้ำเลอค่า อันหมายถึงผ้าไหมโบราณลายประจำจังหวัดลายสร้อยดอกหมาก และตักสิลานคร อันหมายถึงเมืองแห่งการศึกษา ทั้งนี้อัตลักษณ์ของจังหวัดยังรวมถึงงานประเพณีบุญเบิกฟ้า และการบูชาพระแม่โพสพ ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถนำไปใช้ร่วมวิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ในการวิจัยระยะที่ 2 และ 3 ต่อไป

ระยะที่ 2 ผลการวิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดมหาสารคาม

จากการสนทนากลุ่มและการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดมหาสารคาม ร่วมกับกลุ่มของผู้ผลิตสินค้าชุมชนในการเฟ้นหารูปแบบของผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย พบว่า สินค้าส่วนมากเป็นสินค้าหัตถกรรมชุมชน ดังนี้

ผลการวิเคราะห์รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่มีความเหมาะสม นำมาใช้สำหรับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

1. การระดมความคิดด้านออกแบบบรรจุภัณฑ์

(1) การวิเคราะห์แรงบันดาลใจในการออกแบบบรรจุภัณฑ์

ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ที่สามารถวิเคราะห์แรงบันดาลใจของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบไปด้วยองค์ประกอบของ

- แรงงานที่มีสำหรับการผลิต
- วัสดุที่ใช้ในการผลิต
- ต้นทุนที่เหมาะสม
- การใช้วิธีผลิตและเทคโนโลยีที่เหมาะสม

- ความหมายของบรรจุภัณฑ์ที่แสดงออกถึงความเป็นท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

ผลจากการวิเคราะห์แรงบันดาลใจ ผู้วิจัยใช้แรงบันดาลใจจากการใช้แรงงานในชุมชน ใช้วัสดุที่หาได้ง่าย ใช้เทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนง่ายในการที่ชาวบ้านจะสามารถทำเองได้มีกราฟิก และสีที่สื่อถึงความเป็นจังหวัดมหาสารคามรวมถึงมีต้นทุนในการผลิตที่เหมาะสม

(2) การวิเคราะห์ลวดลายกราฟิกที่นำมาใช้ในบรรจุภัณฑ์

ผลจากการวิเคราะห์ลวดลายกราฟิกที่นำมาใช้ ในส่วนของกราฟิกได้มาจากลายของสัญลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม และของดีที่พบในจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

ตารางที่ 1 สัญลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม และของดีที่พบในจังหวัดมหาสารคาม

ชื่อสัญลักษณ์	สัญลักษณ์
ตราประจำจังหวัดมหาสารคาม	
ดอกไม้ประจำจังหวัดมหาสารคาม	
ปูทะเลระหม่อม	
หอนาฬิกาจังหวัดมหาสารคาม	
พระธาตุนาดูน	

จากการสังเคราะห์สัญลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม และของดีที่พบในจังหวัดมหาสารคาม ส่งผลให้เกิดการออกแบบลวดลายของบรรจุภัณฑ์และสัญลักษณ์ของสินค้าผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

ตารางที่ 2 สัญลักษณ์บรรจุภัณฑ์จากอัตลักษณ์จังหวัดมหาสารคาม

สัญลักษณ์บรรจุภัณฑ์	สัญลักษณ์
แบบที่ 1	
แบบที่ 2	
แบบที่ 3	

จากการออกแบบการถอดความหมายจากสัญลักษณ์และอัตลักษณ์ของจังหวัดมหาสารคามได้นำมาสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการออกแบบและสังเคราะห์ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

ผลิตภัณฑ์	ลักษณะผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	ข้อเสนอแนะ
ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก พวงกุญแจแบบที่ 1		รูปแบบบรรจุภัณฑ์สีสันทันที่นำเสนอใจ โดยมีการใช้ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะของจังหวัดมหาสารคาม ชินงานทำจากวัสดุที่หาง่าย ราคาถูก	ลักษณะลวดลายของผลิตภัณฑ์ควรมีการสอดแทรกเนื้อหาของดีใน จังหวัดมหาสารคาม ทำให้เหมาะในการซื้อเป็นของฝากเพื่อให้ผู้ที่ได้รับฝากได้รับรู้ว่า เป็นของฝากจากจังหวัดมหาสารคาม
ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก พวงกุญแจแบบที่ 2		รูปแบบบรรจุภัณฑ์สีสันทันที่นำเสนอใจ โดยมีการใช้ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะของจังหวัดมหาสารคาม ชินงานทำจากวัสดุที่หาง่าย ราคาถูก เช่นเดียวกับกับแบบที่ 1	จุดอ่อนรูปร่างที่เจาะรูมีลักษณะเป็นวงกลมจะมีความยากในขั้นตอนการ ตัด เพราะชาวบ้านไม่ได้มีเครื่องสำหรับ ตัด และรูปแบบ หัว ใจ ตอนปลายจะมีความคม อาจจะทำให้เกิดอันตรายได้
ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก พวงกุญแจแบบที่ 3		รูปแบบบรรจุภัณฑ์สีสันทันที่นำเสนอใจ โดยมีการใช้ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะของจังหวัดมหาสารคาม ชินงานทำจากวัสดุที่หาง่าย ราคาถูก เช่นเดียวกับกับแบบที่ 1 และ 2	ด้วยรูปแบบไม่มีความแตกต่างจากท้องตลาด อาจจะทำให้จำหน่ายลำบากและลักษณะวงกลมดูไม่สวยงามและบรรจุรายละเอียดของจังหวัดมหาสารคาม ได้จำกัด
ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก กระเป๋าแบบที่ 1		รูปแบบบรรจุภัณฑ์สีสันทันที่นำเสนอใจ โดยมีการใช้ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะของจังหวัดมหาสารคาม ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบที่ทันสมัยและดูหรูหรา สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูง และเหมาะที่จะเป็นของฝาก ที่ผู้รับต้องการและใช้งานได้จริง มีความทนทาน	ชาวบ้านไม่สามารถที่จะหาหนังสัตว์หรือหนังเทียมมาใช้ในการผลิตได้ และส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น และต้องจำหน่ายในราคาที่สูง ส่งผลให้อาจจะจำหน่ายได้ยากและจำหน่ายได้น้อย

ตารางที่ 3 ผลการออกแบบและสังเคราะห์ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัด มหาสารคาม (ต่อ)

ผลิตภัณฑ์	ลักษณะผลิตภัณฑ์	จุดเด่น	ข้อเสนอแนะ
ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก กระเป๋าแบบที่ 2		รูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่สีสนที่นำเสนอ โดยมีการใช้ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะของจังหวัดมหาสารคาม วัสดุที่ใช้เป็นผ้า ด้ายดิบ ซึ่งสามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตไม่สูงมากนัก และราคาของผลิตภัณฑ์ไม่สูง ส่งผลให้จำหน่ายได้จำนวนมาก และมีโอกาสที่จะได้รับการสั่งผลิตเป็นของที่ระลึกในการแจกจ่ายตามงานและโอกาสพิเศษ เช่น ของชำร่วยในงานพิธีต่างๆ ได้	ผลผลิตภัณฑ์สีออกซีดจาง และความคงทนต่ำ ขาดง่าย รวมทั้งผลิตภัณฑ์มีความคล้ายคลึงกันมีจำนวนมาก ส่งผลให้ไม่มีความโดดเด่นมากนัก
ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก กระเป๋าแบบที่ 3		รูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่สีสนที่นำเสนอ โดยมีการใช้ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะของจังหวัดมหาสารคาม ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบที่ทันสมัยและดูหรูหรา สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงและเหมาะที่จะเป็นของฝากที่ผู้รับต้องการและใช้งานได้จริง มีความทนทาน	เป็นการตัดเย็บที่ยาก ต้องให้โรงงานอุตสาหกรรมขึ้นรูปและตัดเย็บให้ ส่งผลให้ราคาผลิตภัณฑ์สูงขึ้นตาม และวัสดุที่ใช้ในการผลิตมีราคาที่สูง ส่งผลให้ต้นทุนสูง และต้องจำหน่ายในราคาที่สูง ส่งผลให้อาจจะจำหน่ายได้ยากและจำหน่ายได้น้อย
ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เสื้อยืด แบบที่ 1		รูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่สีสนที่นำเสนอ โดยมีการใช้ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะของจังหวัดมหาสารคาม ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบที่ทันสมัยและดูหรูหรา สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงและเหมาะที่จะเป็นของฝาก	เป็นการตัดเย็บที่ยาก ต้องให้โรงงานอุตสาหกรรมขึ้นรูปและตัดเย็บให้ ส่งผลให้ราคาผลิตภัณฑ์สูงขึ้น สีที่ใช้เป็นโทนสีใกล้เคียงกัน ส่งผลให้ไม่สดใสและอาจจะไม่เป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภคที่ต้องการความหลากหลายของสี
ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เสื้อยืด แบบที่ 2		รูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่สีสนที่นำเสนอ โดยมีการใช้ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะของจังหวัดมหาสารคาม ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบที่ทันสมัยและดูหรูหรา สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงและเหมาะที่จะเป็นของฝาก เช่นเดียวกับแบบที่ 1	เป็นการตัดเย็บที่ยาก ต้องให้โรงงานอุตสาหกรรมขึ้นรูปและตัดเย็บให้ ส่งผลให้ราคาผลิตภัณฑ์สูงขึ้น สีที่ใช้เป็นโทนสีใกล้เคียงกัน ส่งผลให้ไม่สดใสและอาจจะไม่เป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภคที่ต้องการความหลากหลายของสี เช่นเดียวกับแบบที่ 1
ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เสื้อยืด แบบที่ 3		รูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่สีสนที่นำเสนอ โดยมีการใช้ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะของจังหวัดมหาสารคาม ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบที่ทันสมัยและดูหรูหรา สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงและเหมาะที่จะเป็นของฝาก เช่นเดียวกับแบบที่ 1 และ 2 และยังเป็นที่ยอมรับเพราะมีการเพิ่มเติมลายดอกไม้ที่เป็นสีสนเพิ่มในลายเสื้อ	เป็นการตัดเย็บที่ยาก ต้องให้โรงงานอุตสาหกรรมขึ้นรูปและตัดเย็บให้ ราคาผลิตภัณฑ์สูงขึ้น เช่นเดียวกับแบบที่ 1 และ 2

จากตารางที่ 3 การระดมความคิดเห็นในการออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมหาสารคามนั้น จะเน้นไปที่ของใช้ในชีวิตประจำวัน และเน้นไป

ที่ของราคาไม่แพง บุคคลทั่วไปทุกวัยสามารถที่จะซื้อได้

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์ ที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

รายการ	พวงกุญแจ			กระเป๋า			เสื้อ		
	N=50		แปลผล	N=50		แปลผล	N=50		แปลผล
	μ	σ		μ	σ		μ	σ	
ด้านกระบวนการ									
1. ผลิตภัณฑ์สะท้อนความเป็นท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	4.67	0.50	มากที่สุด	4.45	0.37	มาก	4.87	0.51	มากที่สุด
2. ผลิตภัณฑ์ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น	4.22	0.76	มาก	4.89	0.33	มากที่สุด	4.44	0.35	มาก
3. ผลิตภัณฑ์มีการประยุกต์ใช้ลวดลายและการออกแบบที่เหมาะสม	4.76	0.51	มากที่สุด	4.55	0.34	มากที่สุด	4.33	0.71	มาก
4. ผลิตภัณฑ์สามารถสื่อถึงที่มาของแหล่งผลิต	4.50	0.23	มาก	4.23	0.85	มาก	4.23	0.71	มาก
รวม	4.54	0.5	มากที่สุด	4.53	0.48	มากที่สุด	4.47	0.57	มาก
ด้านการมีส่วนร่วม									
1. ในการออกแบบผู้ผลิตในชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการระดมความเห็น	4.10	0.78	มาก	4.22	0.87	มาก	4.05	0.88	มาก
2. ผลิตภัณฑ์สามารถใช้งานได้จริง	3.87	0.32	ปานกลาง	4.05	0.87	มาก	4.67	0.89	มากที่สุด
3. ผู้ผลิตในชุมชนสามารถนำผลิตภัณฑ์ไปต่อยอดได้เอง	3.58	0.87	ปานกลาง	3.88	0.56	ปานกลาง	3.66	0.36	ปานกลาง
รวม	3.85	0.66	ปานกลาง	4.05	0.77	มาก	4.13	0.71	มาก
ด้านการจัดจำหน่าย									
1. ราคาที่ตั้งไว้สมเหตุสมผล	4.11	0.87	มาก	4.23	0.66	มาก	4.67	0.23	มากที่สุด
2. เป็นที่ต้องการของท้องตลาดและนักท่องเที่ยว	3.98	0.78	ปานกลาง	4.33	0.87	มาก	4.98	0.66	มากที่สุด
3. สามารถเป็นของที่ระลึกที่เป็นตัวแทนชุมชนท้องถิ่นได้	4.87	0.39	มากที่สุด	4.68	0.32	มากที่สุด	4.75	0.75	มากที่สุด
รวม	4.32	0.68	มาก	4.41	0.62	มาก	4.80	0.55	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	4.39	0.62	มาก	4.47	0.60	มาก	4.84	0.65	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่าในส่วนของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกพบว่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทเสื่อมีความเหมาะสมมากที่สุดในการรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (m=4.84) รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์กระเป๋า อยู่ในระดับมาก (m=4.47)

และต่ำสุดคือผลิตภัณฑ์ประเภทพวงกุญแจ อยู่ในระดับมาก (m=4.39)

ระยะที่ 3 ผลการประเมินผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์สำหรับผู้บริโภค

รายการ	พวงกุญแจ			กระเป๋า			เสื่อ		
	N=100		แปลผล	N=100		แปลผล	N=100		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.		$\bar{x}$	S.D.	
ด้านอัตลักษณ์									
1.ผลิตภัณฑ์สะท้อนความเป็นท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	4.55	0.56	มากที่สุด	4.51	0.47	มากที่สุด	4.48	0.61	มาก
2.ผลิตภัณฑ์ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น	4.20	0.47	มาก	3.98	0.97	มาก	3.04	0.61	ปานกลาง
3.ผลิตภัณฑ์มีการประยุกต์ใช้ลวดลายและการออกแบบที่เหมาะสม	4.12	0.65	มาก	4.20	0.33	มาก	4.58	0.61	มากที่สุด
4.ผลิตภัณฑ์สามารถสื่อถึงที่มาของแหล่งผลิต	3.55	0.56	ปานกลาง	4.01	0.32	มาก	4.54	0.77	มากที่สุด
รวม	4.11	0.56	มาก	4.18	0.52	มาก	4.16	0.65	มาก
ด้านความสวยงาม									
1.ผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม	3.55	0.66	ปานกลาง	4.51	0.74	มากที่สุด	4.23	0.31	มาก
2.ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบน่าสนใจ	4.05	0.87	มาก	4.21	0.66	มาก	3.52	0.55	ปานกลาง
รวม	3.8	0.77	ปานกลาง	4.36	0.70	มาก	3.88	0.43	ปานกลาง
ด้านประโยชน์ใช้สอย									
1.ผลิตภัณฑ์สามารถใช้งานได้จริง	3.35	0.12	ปานกลาง	4.58	0.47	มากที่สุด	4.64	0.54	มากที่สุด
2.เป็นที่ต้องการของห้องตลาดและนักท่องเที่ยว	3.87	0.44	ปานกลาง	4.88	0.57	มากที่สุด	4.97	0.23	มากที่สุด
3.สามารถเป็นของที่ระลึกที่เป็นตัวแทนชุมชนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามได้	3.66	0.48	ปานกลาง	3.54	0.88	ปานกลาง	3.33	0.58	ปานกลาง
4.ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัย	4.55	0.56	มากที่สุด	4.51	0.47	มากที่สุด	4.88	0.61	มากที่สุด
5.ผลิตภัณฑ์มีขนาดเหมาะสมและดูแลรักษาได้ง่าย	3.55	0.87	ปานกลาง	4.51	0.47	มากที่สุด	4.11	0.87	มาก
รวม	3.80	0.50	ปานกลาง	4.40	0.58	มาก	4.11	0.87	มาก
รวมทั้งหมด	3.79	0.49	ปานกลาง	4.40	0.57	มาก	4.34	0.62	มาก

จากตารางที่ 5 ความพึงพอใจของบริโภค จำนวน 100 คน สามารถแยกตามประเภทของผลิตภัณฑ์ ดังนี้

ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทพวงกุญแจ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.79$) และสามารถแยกพิจารณารายด้าน ได้ดังนี้

ด้านอัตลักษณ์ มีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผลิตภัณฑ์สะท้อนความเป็นท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$) และน้อยที่สุดในรายการผลิตภัณฑ์สามารถสื่อถึงแหล่งที่มาของแหล่งผลิต อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.55$)

ด้านความสวยงาม มีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.80$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบน่าสนใจ ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$) และ น้อยที่สุดในรายการผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.55$)

ด้านประโยชน์ใช้สอย มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.80$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัย ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$) และ น้อยที่สุดในรายการผลิตภัณฑ์สามารถใช้งานได้จริง ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.35$)

ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทกระเป๋า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$) และสามารถแยกพิจารณารายด้าน ได้ดังนี้

ด้านอัตลักษณ์ มีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผลิตภัณฑ์สะท้อนความเป็นท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$) และ น้อยที่สุดในรายการผลิตภัณฑ์ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.98$)

ด้านความสวยงาม มีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$) และ น้อยที่สุดในรายการ ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบน่าสนใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$)

ด้านประโยชน์ใช้สอย มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผลิตภัณฑ์เป็นที่ต้องการของท้องตลาดและนักท่องเที่ยว ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.88$) และ น้อยที่สุดในรายการสามารถเป็นตัวแทนชุมชนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.54$)

ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทเสื้อ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$) และสามารถแยกพิจารณารายด้าน ได้ดังนี้

ด้านอัตลักษณ์ มีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผลิตภัณฑ์มีการประยุกต์ลวดลายและการออกแบบที่เหมาะสม ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$) และ น้อยที่สุดในรายการผลิตภัณฑ์ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.04$)

ด้านความสวยงาม มีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.88$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$) และ น้อยที่สุดในรายการ ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบน่าสนใจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.52$)

ด้านประโยชน์ใช้สอย มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผลิตภัณฑ์เป็นที่ต้องการของท้องตลาดและนักท่องเที่ยว ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.97$) และ น้อยที่สุดในรายการสามารถเป็นตัวแทนชุมชนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.33$)

แนวทางส่งเสริมผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นมหาสารคามเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 50 คน ตามประเภทของผู้ผลิต โดยในการวิเคราะห์นั้นได้แบ่งประเด็นสำคัญออกเป็น 2 ด้าน คือ

ด้านปัญหา

กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้ระดมสมองและให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของการผลิตสินค้า พบว่า ในกระบวนการผลิตนั้นยังขาดมาตรฐานในการผลิต เป็นเพียงการผลิตโดยครอบครัว ซึ่งเป็นการผลิตขนาดเล็ก แต่เมื่อต้องการขยายฐานการผลิตต้องส่งรูปแบบของผลงานและมีนายทุนมารับผลงานไปผลิตและขายต่อ ทั้งนี้เพราะขาดเงินทุนและงบประมาณในการลงทุน การเข้าไม่ถึงโอกาสของการกู้เงินและไม่มีหน่วยงานภาครัฐให้ความช่วยเหลือด้านกำลังการผลิต และในการผลิตนั้นยังขาดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ และยังขาดการนำวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาร่วมใช้ในการผลิต ซึ่งวัสดุจำนวนมากยังเป็นการซื้อมาจากอุตสาหกรรมอื่น ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น และยังไม่สามารถที่จะกำหนดราคาได้เอง

ด้านศักยภาพ

ศักยภาพด้านการผลิตมีระดับความเห็นด้วยมาก โดย สินค้าส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น รองลงมาคือกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สินค้ามีรูปแบบที่หลากหลาย ตรงตามความต้องการของลูกค้า และมีสินค้าได้รับมาตรฐานการผลิตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิต ได้ข้อมูลเพิ่มเติมคือ ต้องการให้มีการติดตามและประเมินผลการจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ในมิติของยอดขาย และผลกำไรที่ได้รับ นอกจากนี้ผู้ผลิต

สินค้าต้องการยกระดับตลาดและทิศทางการจำหน่ายให้มีหลากหลายมากขึ้นทั้งนี้เนื่องจากผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมือนกันกับผลิตภัณฑ์อีกหลายกลุ่ม ก่อให้เกิดการแข่งขันที่สูง ดังนั้นควรมีการพัฒนาผลิตผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่นและมีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์จากกลุ่มอื่น อาทิ ใช้วัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น สินค้าต้องมีอัตลักษณ์ เฉพาะกลุ่มแตกต่างจากกลุ่มอื่น เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยทั้ง 3 ระยะ พบว่า อัตลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดมหาสารคามนั้น ในมิติทางวัฒนธรรม พบว่า จังหวัดมหาสารคาม เป็นแหล่งวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลายเนื่องจากประชากรที่เข้ามาอาศัยในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนมากที่เป็นประชากรแฝง แต่ถึงอย่างไรก็ตามในด้านอัตลักษณ์ความเป็นมหาสารคามนั้น ผู้วิจัยพบว่าจังหวัดมหาสารคามเป็นจังหวัดที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม กล่าวคือมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ในจังหวัดหลายชาติพันธุ์ และจากความหลากหลายของชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อพหุวัฒนธรรมของจังหวัดมหาสารคาม ทำให้การระบุอัตลักษณ์ที่ชัดเจนของจังหวัดมหาสารคามมีความหลากหลาย และยังเป็นอัตลักษณ์ที่ลื่นไหลตามกาลเวลา ส่งให้การถอดอัตลักษณ์เป็นไปได้ลำบาก

จากความหลากหลายนั้นหากจะมองให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสามารถวิเคราะห์อัตลักษณ์ได้จากคำขวัญของจังหวัดมหาสารคาม “พุทธมณฑลอีสาน ถิ่นฐานอารยธรรม ผ้าไหมล้ำเลอค่า ตักสิลานคร” ซึ่งสามารถถอดอัตลักษณ์คือ พระธาตุนาดูนที่เป็นสัญลักษณ์ของพุทธมณฑลอีสาน ผ้าไหม ที่เป็นตัวแทนของจังหวัดคือ กล้วยร้อยดอกหมาก และตักสิลานคร อันหมายถึงดินแดนแห่งการศึกษา

แต่ถึงอย่างไรก็ตามอัตลักษณ์ของจังหวัดมหาสารคามยังสามารถสืบทอดไปได้ตามเวลา และแม้ว่าจะสามารถวิเคราะห์อัตลักษณ์ของจังหวัดจากคำขวัญของจังหวัดมหาสารคาม แต่อาจจะไม่ครอบคลุมตามความเป็นจริงของบริบทเชิงพื้นที่ ทั้งนี้เพราะหน่วยงานภาครัฐที่มีจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดคำขวัญของจังหวัดมหาสารคาม ดังนั้นหากจะมองจากคำขวัญแล้ว การสื่อออกไปถึงจังหวัดมหาสารคาม อาจจะสามารถระบุอัตลักษณ์ของจังหวัดได้อีกวิธีหนึ่ง เช่น งานเทศกาลประจำปีของจังหวัด “งานบุญเบิกฟ้ามหาสารคาม” หรืองานกาชาดของจังหวัดมหาสารคามที่ได้กำหนดให้มีขึ้นทุกปี

จากอัตลักษณ์ดังกล่าวนำมาสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนความเป็นชุมชนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ผ่านการสำรวจ สัมภาษณ์ และการระดมสมองของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ พบว่า ชาวบ้านและชุมชนผู้ผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกนั้นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา และพบว่าวัสดุธรรมชาติในชุมชนจำนวนมาก เช่น ไม้ไผ่ ฟางข้าว กาบกล้วย ดินเหนียว เป็นต้น ส่งผลให้กลุ่มผู้ผลิตต้องการที่จะนำวัสดุที่มีในธรรมชาติและในชุมชนมาเป็นวัสดุในการผลิต และต้องคำนึงถึงต้นทุนและแรงงานเป็นสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ องค์ความรู้สำคัญ ที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์ คือรูปทรงและลวดลายที่สะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดมหาสารคาม สอดคล้องกับแนวคิดของ นิทัศน์ คณะวรรณ (2545) ที่ได้กล่าวถึงคุณค่าและวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นนั้น เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่งเพราะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน ถือเป็นสิ่งหนึ่งที่ต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อใช้เป็นพื้นฐานการพัฒนาผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้

ยังพบว่าการนำศักยภาพของชุมชน ในเรื่องของวิถีชีวิต วัฒนธรรมชาติที่มีในชุมชน แรงงานความต้องการของชุมชนมาช่วยในการออกแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ พันธุ์ทิพย์ รามสูตร (2540) ที่กล่าวถึงกระบวนการค้นคว้าทางสังคม มีการให้การศึกษา มีการปฏิบัติการเพื่อที่จะให้กลุ่มชาวบ้านได้มีส่วนร่วมว่าเป็นหลักการสำคัญ ที่ให้ความเคารพต่อภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น และจากแบบประเมินความพึงพอใจของผู้สนใจผลิตภัณฑ์ ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกและบรรจุภัณฑ์นั้นสามารถอภิปรายได้ว่ากลุ่มผู้ซื้อหัตถกรรมของที่ระลึกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และเน้นซื้อเพื่อใช้เป็นของฝาก สอดคล้องกับเพ็ญศรี เจริญวานิช (2548), พรสวรรค์ พรสุโขวงศ์ (2548) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของที่ระลึกของผู้บริโภค ว่าส่วนมากคนซื้อมักเป็นเพศหญิง มีงบประมาณการซื้อต่อครั้งระหว่าง 100-300 บาท เน้นเพื่อซื้อเป็นของฝากมากกว่าการนำไปใช้เอง เช่นเดียวกับแนวคิดของ วรพงศ์ วรชาติอุดมพงษ์ (2538) ที่กล่าวถึงเกณฑ์การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความงาม มีประโยชน์ ใช้สอย และมีต้นทุนต่ำแต่คุณภาพสูง มาผสมกันในสัดส่วนที่เหมาะสมก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้ใช้

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ต้องดูว่า ผลิตภัณฑ์นั้นสามารถสื่อถึงแหล่งที่มาของท้องถิ่นได้หรือไม่ และการมีการต่อยอดพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบอื่นๆ ได้ แต่ต้องอาศัยทักษะและฝีมือของชาวบ้าน

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาลักษณะของผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดมหาสารคาม เช่น ผลิตภัณฑ์ด้านอาหาร และเครื่องดื่ม

เอกสารอ้างอิง

- นิทัศน์ คณะวรรณ. (2545). *การตลาด 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ดีไซน์.
- พรสวรรค์ พรสุขโขวงศ์. (2548). การพัฒนาตลาดสินค้าของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. *วารสารวิจัย มข.* 10(4): 348-358.
- พันธุ์ทิพย์ รามสูตร. (2540). *แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรม*. ภาควิชาสุขศึกษา และพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เพ็ญศรี เจริญวานิช และคณะ. (2548). การพัฒนาตลาดสินค้าของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. *วารสารวิจัย มข.* 10(4): 348-358.
- วรวงศ์ วิชาดีอุดมพงษ์. (2538). *บทความรู้ในการออกแบบพาณิชย์ศิลป์ ออกแบบกราฟฟิก*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์น.
- สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). *สถานการณ์การท่องเที่ยวและความเชื่อมั่นผู้ประกอบการการท่องเที่ยว 2563*. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2563 จาก <http://www.thailand-tourismcouncil.org>
- สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม. (2559). *แผนพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม 2561-2564*. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2563 จาก <http://www.mahasarakham.go.th/mkweb/images/yut/1.2561-2564>.
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (2560-2564)*. สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรมมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียงและวงออร์เคสตรา “คอรัสลูกทุ่งอีสาน ผสาน ออร์เคสตรา”: เพลง ไสว่าสีบ่ถ่มกัน*

Choral and Orchestral Arrangements for “Luk Thung Esan Chorus with Orchestral Accompaniment”: Sai Wa Si Bo Thim Kan

ณรงค์รัชช วมิตรไมตรี¹

Narongruch Woramitmitre¹

Received: 15 September 2020

Revised: 24 November 2020

Accepted: 18 December 2020

บทคัดย่อ

การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียงและวงออร์เคสตรา “คอรัสลูกทุ่งอีสาน ผสาน ออร์เคสตรา”: เพลง ไสว่าสีบ่ถ่มกัน เป็นงานวิจัยสร้างสรรค์ด้านการเรียบเรียงเสียงประสานโดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสร้างสรรค์การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียงและวงออร์เคสตรา เพลง ไสว่าสีบ่ถ่มกัน 2) เพื่อวิเคราะห์การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียง เพลง ไสว่าสีบ่ถ่มกัน และ 3) เพื่อวิเคราะห์การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงออร์เคสตรา เพลง ไสว่าสีบ่ถ่มกัน

ผลการวิจัยสร้างสรรค์ได้เกิดการผสมผสานดนตรีลูกทุ่งกับดนตรีคลาสสิกเกิดเป็น “ดนตรีอีสาน คลาสสิก” ในอีกมิติหนึ่งเป็นแบบฉบับเฉพาะเป็นการสร้างความสุนทรีย์และสร้างคุณค่าให้กับบทเพลงลูก ทุ่งอีสานให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมพื้นบ้านสู่ความเป็นวัฒนธรรมสากล

โดยการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียงในบทเพลงนี้ใช้การเรียบเรียง ทั้งหมด 4 รูปแบบ คือ การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบการเขียนเสียงประสาน สองแนว การเขียนเสียงประสานสี่แนว และ การเรียบเรียงแบบใช้พื้นผิว แบบหลากหลายทำนอง

การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงออร์เคสตราในบทเพลงนี้ใช้การเรียบเรียงทั้งหมด 4 รูปแบบคือ การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบการเรียบเรียงแบบการใช้ทำนองรอง การเขียนเสียงประสานสี่แนวและการเรียบเรียงแบบใช้พื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง

คำสำคัญ: การเรียบเรียงเสียงประสาน, วงขับร้องประสานเสียง, วงออร์เคสตรา, คอรัส, ลูกทุ่งอีสาน, ไสว่าสีบ่ถ่มกัน

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยสร้างสรรค์เรื่อง “การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียงและวงออร์เคสตรา “คอรัสลูกทุ่งอีสาน ผสาน ออร์เคสตรา”

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Assistant Professor, College of Music, Mahasarakham University

Abstract

Choral and Orchestral Arrangements for “Luk Thung Isan Chorus with Orchestral Accompaniment” of the song Sai Wa Si Bo Thim Kan is creative research in music orchestration. The objectives were: 1) to create arrangements of the song entitled Sai Wa Si Bo Thim Kan for a choir and an orchestra; 2) to analyze the choral arrangement of the song; and 3) to analyze the orchestral arrangement. The research has created a combination of Isan country music and classical music, resulting in “Isan classical music” in another dimension. It is the unique style of Isan country music that enhances aesthetics and creates value for Isan country songs, with a combination of folk culture with universal culture.

With regard to the choral arrangement of the song, all 4 types of the musical texture for orchestration are employed, namely, melody and accompaniment, two-part writing, four-part writing, and contrapuntal texture.

In terms of the orchestral arrangement of the song, all 4 types of the musical textures for orchestration are used: melody and accompaniment, secondary melody, four-part writing, and contrapuntal texture.

Keywords: Arrangements, Chorus, Orchestral, Luk Thung Isan Chorus, Sai Wa Si Bo Thim Kan

บทนำ

เพลงลูกทุ่ง เป็นบทเพลงที่เป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมไทย มีพัฒนาการมาจากเพลงพื้นบ้าน เป็นบทเพลงที่มีภาษาในการสื่อสารที่ง่าย ตรงประเด็น และสามารถเข้าถึงจิตใจของผู้คนในแต่ละวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี โดย สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริสใจความหนึ่งว่า “...เพลงลูกทุ่งนับได้ว่ามีอายุน้อยมาก นั่นคือมีวิวัฒนาการเพียง 50 กว่าปี แต่ทว่าเพลงลูกทุ่งนั้นแพร่หลายและสามารถครองใจผู้ฟังได้เป็นจำนวนมาก ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเพศชาย หญิง หรือว่าอายุเท่าไรก็ตาม รวมทั้งเข้าถึงผู้ฟังได้เร็วกว่าเพลงไทยสากลหรือเพลงไทยคงจะมาจากสาเหตุที่ทำให้เนื้อเพลงของลูกทุ่งติดอกติดใจกับผู้ฟัง สาเหตุหนึ่งคงเป็นเพราะเนื้อร้องของเพลงลูกทุ่ง จำง่าย รวมทั้งเข้าใจง่ายกว่าเพลง

พื้นบ้านอื่นๆ...” (สมคิด เมืองวงศ์, 2555: 1-2) และเพลงลูกทุ่งเป็นบทเพลงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีพัฒนาการมาเป็นลำดับ โดยในปัจจุบัน เพลงลูกทุ่งสามารถเรียกชื่อแยกเฉพาะตามภูมิภาคต่างๆ ได้เช่น ภาคเหนือเป็นเพลงลูกทุ่งคำเมืองใช้ภาษาถิ่นภาคเหนือ ภาคกลางเป็นเพลงลูกทุ่งใช้ภาษาไทย ภาคอีสานเป็นเพลงลูกทุ่งอีสานใช้ภาษาถิ่นอีสาน เป็นต้น

เพลงลูกทุ่งอีสาน เป็นศิลปะและวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวอีสาน เป็นความบันเทิงที่อยู่คู่กับชาวอีสานมาตั้งแต่ครั้งโบราณ เป็นเพลงที่สะท้อนวิถีชีวิต มีคำร้อง ทำนอง และ สำเนียงที่เป็นแบบฉบับ ดังที่ ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า “นอกจากเพลงลูกทุ่งอีสานจะใช้ภาษาได้น่าสนใจแล้วยังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย ซึ่งในปัจจุบันนี้สังคมและวัฒนธรรมก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคโลกาภิวัตน์จึงนับ

เป็นเรื่องน่าสนใจ เนื่องจากวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวอีสานนั้นมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองและน่าศึกษา...” และในปัจจุบันเพลงลูกทุ่งอีสานมีกระแสตอบรับจากผู้คนมากมายทั้งคนในภูมิภาคอีสาน และในภูมิภาคอื่น ดังที่ ปาณิส โพธิ์ศรีวังชัย (2561) ได้กล่าวไว้ว่า “...ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา เพลงจากนักร้องอีสานขึ้นมาตีตลาดในวงการเพลงไทยอย่างน่าจับตามอง สิ่งที่แตกต่างกันจากความโด่งดังของเพลงอีสานในอดีตคือ เพลงเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียง ‘เพลงอีสาน เพื่อคนอีสาน’ อีกต่อไป แต่เป็นเพลงอีสานสไตล์ใหม่ที่ทุกคนฟังได้ถึงแม้จะแปลเนื้อร้องไม่ได้ทั้งหมด แต่ท่วงทำนองที่ติดหูก็กระจายเข้าไปสู่ความนิยมของผู้คน...”

เพลง ‘ไสว่าสิบ่ถิ่มกัน’ เป็นบทเพลงลูกทุ่งอีสานเพลงหนึ่งซึ่งสร้างกระแสความนิยมจนเกิดเป็นปรากฏการณ์ลูกทุ่งฟีเวอร์ได้ โดยมีกระแสความนิยมจากสื่อโซเชียลต่างๆ มากมาย ทั้งจาก YOUTUBE, FACEBOOK, TWITTER, IG, และ LINE กลายเป็นบทเพลงที่ผู้คนทั่วไปชื่นชอบและรู้จักดี นอกจากนี้ยังมีการนำบทเพลงนี้ไปทำซ้ำหรือโคฟเวอร์อีกหลายเวอร์ชัน จนยอดวิวทะลุเกิน 100 ล้านวิวในยูทูป โดยครูลิลลี่ (2559) จากบทความในไทยรัฐออนไลน์ ได้กล่าวถึงเพลง “ไสว่าสิบ่ถิ่มกัน” ว่าเป็นเพลงที่มีสำเนียงและเสียงร้องฉบับ “ลูกทุ่งอีสานแท้” ของคนร้องและคนแต่งเพลงที่เป็นคนคนเดียวกัน นั่นคือ “ก้อง ห้วยไร่” หรือ “อัครเดช ยอดจำปา” ศิลปิน จากบ้านห้วยไร่ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร ก็ได้สร้างปรากฏการณ์ใหม่ให้กับวงการเพลงไทยไปแล้ว

จากที่กล่าวมาข้างต้น บทเพลงไสว่าสิบ่ถิ่มกัน จึงเป็นบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่สามารถสร้างปรากฏการณ์ให้คนรุ่นใหม่เกิดความนิยมและสนใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นเกิดเป็นวัฒนธรรมร่วมสมัย ผู้วิจัยจึงได้นำบทเพลงนี้ มาทำการสร้างสรรค์ผสมผสานให้เพลงลูกทุ่งอีสานมีความเป็นดนตรี

คลาสสิกขึ้น เกิดความสุนทรีย์ได้ในหลากหลายมิติ โดยทำการเรียบเรียงในรูปแบบของวงขับร้องประสานเสียงบรรเลงร่วมกับวงออร์เคสตราภายใต้แนวคิด “คอร์สลูกทุ่งอีสาน ผสาน ออร์เคสตรา” เพื่อสร้างคุณค่าให้กับบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ให้เกิดเป็นงานสร้างสรรค์ที่มีความไพเราะละมุนละไม เป็นแบบฉบับเฉพาะ พร้อมทั้งมีความเป็นวิชาการด้านดนตรี ที่สามารถซึมซาบได้อย่างรื่นรมย์ และเป็นแนวทางในวงการการเรียบเรียงเสียงประสานของประเทศไทยสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสรรค์การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียง และวงออร์เคสตรา เพลงไสว่าสิบ่ถิ่มกัน
2. เพื่อวิเคราะห์การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียงเพลงไสว่าสิบ่ถิ่มกัน
3. เพื่อวิเคราะห์การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงออร์เคสตราเพลงไสว่าสิบ่ถิ่มกัน

ขอบเขต

ในการสร้างสรรค์การเรียบเรียงเสียงประสานเพลง “ไสว่าสิบ่ถิ่มกัน” ครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเรียบเรียงในรูปแบบของวงขับร้องประสานเสียงบรรเลงร่วมกับวงออร์เคสตรา

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. งานสร้างสรรค์นี้เป็นการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสาน ให้กลายเป็นวัฒนธรรมร่วมสมัย เกิดการผสมผสานดนตรีลูกทุ่งกับดนตรีคลาสสิก เกิดเป็น “ดนตรีอีสานคลาสสิก” ในอีกมิติหนึ่ง

2. ได้บทสร้างสรรค์การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียงและวงออร์เคสตรา และสร้างคุณค่าให้วัฒนธรรมพื้นบ้านสู่ความเป็นวัฒนธรรมสากล

3. เป็นแนวทางสำหรับการเรียบเรียงเสียงประสานดนตรีคลาสสิก ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย

การสร้างสรรค์ข้อมูลพื้นฐาน

ศึกษาการเรียบเรียงเสียงประสานแบบประเพณีนิยม (Traditional harmony) การสอดทำนอง (Counterpoint) และหลักการเรียบเรียงเสียงวงดนตรี (Orchestration) ฌ็ชชา พันธุ์เจริญ (2552: 179) จากหนังสือและสื่อออนไลน์ประกอบศึกษาจากการฟังเพลงทั้งบทเพลงลูกทุ่งอีสานและ บทเพลงดนตรีคลาสสิก นำมาคิดวิเคราะห์และนำมาสร้างสรรค์บูรณาการเกิดเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

วิธีการการสร้างสรรค์ (วิธีการศึกษา)

ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการสร้างงานดังนี้

1. กำหนดแนวความคิดหลักของการวิจัยสร้างสรรค์ มาจากแนวคิด เพลงลูกทุ่งอีสาน วงขับร้องประสานเสียง และ วงออร์เคสตรา เกิดเป็นแนวคิด “คอรัสลูกทุ่งอีสาน ผสาน ออร์เคสตรา”

2. กำหนดคัดเลือกบทเพลงที่สร้างปรากฏการณ์ต่างๆ ทางสังคม หรือ บทเพลงที่ได้รับความนิยมอย่างมากในสื่อออนไลน์ เช่น มียอดการเข้าชมในยูทูปเกินร้อยล้านการเข้าชม มาเป็นบทเพลงที่จะนำมาทำการสร้างสรรค์การเรียบเรียง โดยในบทความนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกบทเพลง “ไสว่สาสิบ่ถิ่มกัน” มานำเสนอ

3. นำเพลงไสว่สาสิบ่ถิ่มกันมาทำการถอดโน้ต (Transcription) แล้วนำมาพิมพ์เป็นโน้ตเพลง

4. ทำการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียงและหาบันไดเสียงให้เหมาะสมกับวง และบทเพลงนี้ผู้วิจัยใช้บันไดเสียงจีเมเจอร์

5. จากนั้นทำการเรียบเรียงเสียงประสาน และทำการเรียบเรียงเสียงวงดนตรี (Orchestration) โดยใช้เครื่องดนตรี ทั้งหมด 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มเครื่องสาย (Strings) 2) กลุ่มเครื่องลมไม้ (Woodwinds) 3) กลุ่มเครื่องลมทองเหลือง (Brass) และ 4) กลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ (Percussions)

6. จัดพิมพ์โน้ตเพลงเป็นแบบสกอ์เพลง (Music score)

7. ทำเป็นรูปเล่มงานวิจัยสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์

8. นำบทเพลงไปบรรเลงต่อหน้าสาธารณชน หรือใช้บรรเลงในโอกาสต่างๆ

9. ตีพิมพ์บทความในวารสาร

10. จัดพิมพ์และเผยแพร่สกอ์เพลง และโน้ตเพลง

อรรถาธิบาย/อภิปรายผล

บทสร้างสรรค์นี้เป็นการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียงบรรเลงร่วมกับวงออร์เคสตรา ภายใต้แนวคิด “คอรัสลูกทุ่งอีสาน ผสาน ออร์เคสตรา” โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ การเรียบเรียงสำหรับวงขับร้องประสานเสียงและการเรียบเรียงสำหรับวงออร์เคสตรา ดังนี้

การเรียบเรียงสำหรับวงขับร้องประสานเสียง

การเรียบเรียงเสียงประสานเป็นลักษณะความสัมพันธ์ของแนวทำนองหลายทำนองที่เกิดขึ้นพร้อมกัน ทั้งในแนวนอนและในแนวตั้งของเสียงประสาน รวมกันเรียกว่าเป็นลักษณะ

พื้นผิวทางดนตรี (Texture) ที่นำมาใช้เป็นเทคนิคในการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียง ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเทคนิคต่างๆ ไว้ 11 เทคนิค คือ 1) ใช้พื้นผิวแบบ แนวทำนองกับแนวบรรเลงประกอบ (Melody and accompaniment) 2) ใช้พื้นผิวแบบทำนองรอง (Secondary melody) 3) ใช้การลากเสียงยาว หรือใช้เสียงเสพ (Use pedal tones/drones) 4) ใช้เทคนิค ออสตินาโต (Ostinatos) 5) ใช้ยูนิสัน (Unisons) 6) ใช้การเขียนเสียงประสานสองแนว (2-part Writing) 7) ใช้การเขียนเสียงประสานสี่แนว (4-part Writing) 8) ใช้การเขียนสลับแนวทำนองหลัก และการวางประโยคเพลง 9) ใช้แบบการเลียนเสียงเครื่องดนตรี (A Cappella Arranging) 10) ใช้พื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง (Contrapuntal) และ 11) ใช้พื้นผิวแบบผสมผสาน (Complex texture) มาใช้ประกอบในการวิเคราะห์ โดยบทเพลงใสว่าลีบักกันมีโครงสร้างเพลงคือ ท่อนนำ -A-B-ดนตรีเชื่อม-A1-B1-ดนตรีบรรเลง-C-B2 ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการ

วิเคราะห์เป็นท่อนต่างๆ ตามโครงสร้างเพลง ดังนี้

ท่อน A (ห้องที่ 4-12)

ท่อนนี้เริ่มด้วยการเขียนเสียงประสานสองแนว(2-part writing) ใช้การประสานเสียงแบบขนานคู่ 6 ในแนวเสียงโซปราโนและอัลโต จากนั้นใช้การเขียนเสียงประสานสี่แนว (4-part writing) ในห้องที่ 7 แต่เป็นลักษณะของการเพิ่มแนวหรือเพิ่มพื้นผิวให้หนา (Density) ขึ้น จากสองแนวเป็นสามแนว(3-part writing)แล้วค่อยเพิ่มเป็นสี่แนวในที่สุด โดยในประโยคแรกเป็นสองแนวคือโซปราโนกับอัลโต และในประโยคที่สองเป็นสามแนวคือโซปราโนอัลโต กับเทเนอร์ ส่วนแนวเบสที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเพียงการใช้เป็นฉากหลัง (Background) หรือทำหน้าที่เป็นแนวบรรเลงประกอบ (Accompaniment) เท่านั้น โดยร้องเสียง “ฮู” ลากเสียงยาวในโน้ตพื้นต้น (Root) ของคอร์ดจากนั้นในประโยคถัดไปห้องที่ 9-12 เป็นการเขียนเสียงประสานสี่แนวไปจนจบตอนแสดงตัวอย่างในภาพประกอบ 1

ท่อน A (ห้องที่ 4-12)

The image shows a musical score for a vocal piece. The top system (measures 4-12) is highlighted with a red box and labeled '2-part writing' and '3-part writing'. The bottom system (measures 9-12) is highlighted with a green box and labeled 'Background'. The score includes a vocal line with lyrics and a piano accompaniment. The lyrics are: 'ฮัก กัน มา แต่ โดน... แล้ว บ่ มี วี... แว... เปลี่ยน แปลง ไป... ตั้ง แต่... ทาง มี แต่... ี่ โห่ง... แล้ว... จึง... ได้... คือ... มา... เป็น... ลาย... ต่าง...'. The piano accompaniment features chords: Em, D, G, G, Em, C, D, G, Em, C, D, G, Em, C, D, G.

ภาพประกอบ 1 การเขียนเสียงประสานท่อน A (ห้องที่ 4-12)

ท่อน B (ห้องที่ 13-22)

ท่อนนี้ใช้การเรียบเรียงแบบใช้พื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง (Contrapuntal) โดยมีแนวสอดประสานกัน (Counterpoint) อยู่ 2 แนว ซึ่งแนวทำนองหลัก (กำหนดให้เป็นทำนอง A) คือแนวโซปราโน โดยมีแนวอัลโตร้องประสานแบบขนาน

คู่ 6 และ แนวสอดประสาน (กำหนดให้เป็นทำนอง B) คือแนวเทเนอร์ โดยมีแนวเบสร้องประสานแบบขนานคู่ 6 เป็นการร้องแบบเลียนกัน (Canon) คือทำนองหลักร้องก่อน และทำนองสอดประสานร้องตาม แสดงตัวอย่างในภาพประกอบ 2

The image shows a musical score for two parts: Soprano (A) and Tenor (B). The score is in G major and 4/4 time. It consists of two systems of music, measures 13-16 and 17-20. The Soprano part (A) is written in the treble clef, and the Tenor part (B) is written in the bass clef. The lyrics are in Thai. The score is annotated with a red box highlighting the main melody (A) and a green dashed box highlighting the counterpoint (B). The lyrics for the Soprano part are: "ไต่ ว่า สิ ป ติม กัน... ไต่ ว่า สิ มี กัน และ กัน... ไต่ ว่า สิ อีก แพร่ กัน ไต่ ว่า สิ มี กัน ด.สอด". The lyrics for the Tenor part are: "ไต่ ว่า สิ ป ติม กัน... ไต่ ว่า สิ มี กัน และ กัน... ไต่ ว่า สิ มี กัน ด.สอด".

ภาพประกอบ 2 การเรียบเรียงแบบใช้พื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง (Contrapuntal) ท่อน B (ห้องที่ 13-22)

ท่อน A1 (ห้องที่ 26-34)

ท่อนนี้ใช้การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ มีองค์ประกอบหลักอยู่สองส่วน คือ แนวทำนองหลักอยู่ที่แนวเสียงโซปราโนและแนวบรรเลงประกอบ ซึ่งสามารถแบ่งย่อยออกเป็น 2 กลุ่ม คือ a กับ b โดยกำหนดให้ a คือแนวอัลโตโต้กับแนวเทเนอร์ (AT) ร้องแบบกระโดดข้ามขั้นตามคอร์ด (Broken chords) ประสานกันเป็นคู่ 3 โดยใช้ลักษณะจังหวะ (Rhythm pattern) เป็นโน้ตเชบิต 1 ชั้น และกำหนดให้ b คือแนวเบสร้องไล่เสียงแบบทีละขั้นและกระโดดข้ามขั้นตามคอร์ดด้วยลักษณะจังหวะเป็นโน้ตตัวดำ และใช้การลากเสียงยาวเป็นคอร์ด จำแนกได้ดังนี้

Element A (Melody): โซปราโน

Element B (Accompaniment): (a) อัลโต, เทเนอร์ (b) เบส

ในท่อนนี้ผู้วิจัยใส่คำร้อง “แง” ในแนวเสียงอัลโตและเทเนอร์นั้นหมายถึงให้ร้องเพลงออกมาเหมือนอาการการร้องไห้แง ซึ่งอาจร้องออกเป็นเสียง “ฮือ..” หรือเสียงอื่นที่คล้ายกับการร้องไห้ แต่เป็นลักษณะการร้องไห้แงที่เป็นการแสดงออกถึงอารมณ์ความรักของหนุ่มสาวแบบหยอกล้อกัน รวมทั้งการร้อง “ฮือ” ในแนวเบสด้วย ซึ่งการร้องแนวบรรเลงประกอบนี้ สร้างขึ้นเพื่อให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันกับเนื้อร้อง ที่ว่า “...น้ำตา พังลงยาวๆ ย้อนมุสาวเปลี่ยนใจให้จนเซ...” แสดงตัวอย่างในภาพประกอบ 3

Musical score for Piano and Voice (Soprano, Alto, Tenor, Bass). The score shows a piano accompaniment (Pno.) and four vocal parts (Soprano, Alto, Tenor, Bass). The piano part includes chords G, Em, C, and D. The vocal parts have Thai lyrics. There are annotations 'a' and 'b' pointing to specific musical phrases, and a blue box highlights a section of the vocal lines.

ภาพประกอบ 3 การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ ท่อน A1 (ห้องที่ 26-34)

ท่อน C (ห้องที่ 52-56)

ท่อนนี้เป็นท่อนเชื่อมหรือท่อนแยกใช้การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ โดยแนวทำนองหลักอยู่ที่แนวเสียงเทเนอร์มีการประสานแบบขนานคู่ 6 ในแนวเบสและแนวบรรเลงประกอบ อยู่ที่แนวเสียงโซปราโน

กับอัลโตร้องลากเสียงยาว และใช้การเขียนสลับแนวทำนองหลักให้แนวโพรานกับอัลโตสลับมาร้องแนวทำนองหลักในห้องที่ 55-56 และให้แนวเทเนอร์กับเบสสลับไปร้องแนวบรรเลงประกอบแทน แสดงตัวอย่างในภาพประกอบ 4

Musical score for Piano and Voice (Soprano, Bass). The score shows a piano accompaniment (Pno.) and two vocal parts (Soprano, Bass). The piano part includes chords C, Bm, Em, and C. The vocal parts have Thai lyrics. The score includes a 'rit.' (ritardando) marking.

ภาพประกอบ 4 การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ ท่อน C (ห้องที่ 52-56)

ท่อน B2 (ห้องที่ 58-68)

ท่อนนี้ โดยให้แนวโซปราโนร้องทำนองหลัก A แนวอัลโตร้องทำนอง B ร้องตามในลักษณะแบบ Canon แต่ใช้เสียงประสานแนว

ทำนองด้วยคู่ 6 แนวเทเนอร์ร้องทำนอง C โดยร้องไล่เสียงลงมาใช้ลักษณะจังหวะแบบราบเรียบ (โน้ตตัวดำ) และ แนวเบส ร้องทำนอง D โดยใช้ลักษณะจังหวะแบบเสียงค้างสลับกับโน้ตตัวดำ

บรรเลงเป็นกระสวนจังหวะ (Rhythmic pattern) จากนั้นในตอนที่ 62-68 ใช้การเขียนเสียงประสานสี่แนว (4-part writing)

ในตอนนี้เป็นบทสรุปบทเพลง ด้วยการเปลี่ยนความเร็วจังหวะ (Tempo) ให้ช้าลง โดยผู้วิจัยต้องการสร้างความหลากหลาย ของท่อนเพลง และยังต้องการที่จะสื่อถึงการส่งอารมณ์ที่มีก่อนหน้าในท่อน A1 ที่เป็นการใช้การเรียบเรียงแบบใช้พื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง ในตอนที่ 58-61 โดยมีแนวสอดประสานกันอยู่ ถึง 4 ทำนอง ร้องให้

งอแงแบบน่ารักกระจุกกระจิมเปลี่ยนอารมณ์เป็นแบบเศร้าจริง และนำวลีที่เป็นชื่อเพลง “ไสว่าสิ บ่ถิ่มกัน” มาพัฒนาสร้างแนวทำนองในแนวเสียงอื่น โดยให้แนวเสียงโซปราโนเป็นทำนองหลัก และแนวเสียงอื่นเป็นทำนองที่เกิดใหม่เป็นการประสานเสียงในแนวนอนหรือใช้พื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง เกิดเป็นมิติทำนองที่เป็นชั้นซ้อนทับกัน เป็นการเน้นย้ำถึงคำถามว่า “ไหนว่าจะไม่ทิ้งกันไป” และทำบทสร้างสรรค์นี้มีความน่าสนใจมากขึ้น แสดงตัวอย่างในภาพประกอบ 5

The image shows a musical score for Piano (Pno.) and four vocal parts: Soprano (S.), Alto (A.), Tenor (T.), and Bass (B.). The tempo is marked as ♩ = 64. The key signature has one sharp (F#). The score is divided into sections labeled 'ทำนอง A', 'ทำนอง B', 'ทำนอง C', and 'ทำนอง D'. The lyrics are in Thai. The piano part features a rhythmic pattern of eighth notes. The vocal parts are written in a contrapuntal style, with each part having its own melodic line. The lyrics are: 'ไส ว่า สิ บ่ ถิ่ม กัน' and 'ไส ว่า สิ มี กัน และ กัน'.

ภาพประกอบ 5 การเรียบเรียงแบบใช้พื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง (Contrapuntal) ท่อน B2 (ตอนที่ 58-68)

การเรียบเรียงเสียงสำหรับวงออร์เคสตรา

การเรียบเรียงเสียงสำหรับวงออร์เคสตรา (Orchestration) คือ เทคนิคการเรียบเรียงให้เครื่องดนตรีต่างๆ ในวงออร์เคสตราบรรเลงร่วมกันด้วยเสียงที่กลมกลืนกัน มีความสมดุล โดยผู้วิจัยใช้แนวคิดของ วอลเตอร์ พิสตัน (Walter

Piston, 1978: 355-411) ที่อธิบายถึงรูปแบบการวิเคราะห์การเรียบเรียงเสียงดนตรี (Analysis of orchestration) ไว้ 7 ลักษณะ คือ 1) การยูนิซัน (Orchestral unison) 2) ทำนองและการบรรเลงประกอบ (Melody and Accompaniment) 3) การใช้ทำนองรอง (Secondary Melody) 4) การเขียนเสียงประสานในแนวต่างๆ (Part Writing)

5) การใช้พื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง (Contrapuntal Texture) 6) การใช้คอร์ด (Chords) และ 7) การใช้พื้นผิวหลายรูปแบบ (Complex Texture) นำมาใช้ในการอธิบายและวิเคราะห์บทเพลง ดังนี้

บทเพลงนี้ใช้การเรียบเรียงอยู่ 4 รูปแบบ คือ การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ การเรียบเรียงแบบการใช้ทำนองรอง การเขียนเสียงประสานสี่แนว และการเรียบเรียงแบบใช้พื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง

นำเสนอตัวอย่างในท่อนนำทำนองที่ 1-4 เป็นการเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ มีองค์ประกอบอยู่ 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นทำนอง (Element A) และส่วนที่เป็นการบรรเลงประกอบ (Element B) โดยแนวทำนองให้กลุ่มเครื่องลมไม้ (Woodwinds) มีฟลูต และ โอโบ บรรเลงก่อน แล้วเพิ่มให้ คลาริเน็ต บรรเลงต่อ และ

ตามด้วยอัลโตแซกโซโฟนและเทเนอร์แซกโซโฟน ซึ่งเป็นเทคนิคการทำให้แนวทำนองค่อยๆ หนาขึ้น (Thickening) ด้วยการเพิ่มจำนวนแนวและจำนวนเครื่องดนตรีเข้าไปที่ละห้องไปจนถึงห้องที่ 4 ส่วนการบรรเลงประกอบ (Element B) ให้กลุ่มเครื่องลมไม้เสียงต่ำมี เบสคลาริเน็ต บาริโตนแซกโซโฟน บาสซูน กับกลุ่มเครื่องลมทองเหลือง (Brass) มี เฟรนช์ฮอร์น ทรอมโบน ยูโฟเนียม บรรเลงในลักษณะจังหวะแบบราบเรียบใช้โน้ตตัวดำ แสดงตัวอย่างในภาพประกอบ 6 สามารถจำแนกได้ดังนี้

Element A: Fl., Ob., Cl.1, Cl.2, Alto sax., Ten. sax.

Element B: B.Cl., Bari. sax., Hn.1, 2, 3, 4, Tbn., B. Tbn., Euph

ใส่ว่าสีบ่กัมกัน

คำร้องทำนองโดย กิ่งฟ้า ยอดจำปา
เรียบเรียงเสียงประสานโดย ผศ.ดร.ณรงค์วิเศษ วรมิตรโมติ

Flute
Oboe
Clarinet in Bb
Clarinet in Bb
Bass Clarinet in Bb
Alto Saxophone
Tenor Saxophone
Baritone Saxophone
Bassoon
Horn in F
Horn in F
Trumpet in Bb
Trumpet in Bb
Trumpet in Bb
Trombone
Tenor Trombone
Bass Trombone
Euphonium
Tuba

ภาพประกอบ 6 การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ ท่อนนำ (ห้องที่ 1-4)

ท่อน A ห้องที่ 6-9 เป็นการเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ ใช้เครื่องดนตรี 2 กลุ่ม แนวทำนองบรรเลงโดยกลุ่มเครื่องสายซึ่งบรรเลงเหมือนกับแนวขับร้องประสานเสียง ส่วนแนวบรรเลงประกอบใช้กลุ่มแซกโซโฟน บาสซูน และ ทูบา แล้วค่อยเพิ่มความหนาแน่นขึ้นในห้องที่ 10-13 โดยแนวทำนองเพิ่ม ฟลูต โอโบ คลาริเน็ต และเบสคลาริเน็ต ส่วนแนวบรรเลงประกอบเพิ่ม กลุ่มเครื่องลมทองเหลืองเสียงต่ำ (Low brass) มี กลุ่มทรอมโบน และ ยูโฟเนียม เข้ามา ซึ่งในแนวบรรเลงประกอบนี้สามารถแยกย่อยได้เป็นสองกลุ่มคือ a กับ b และในห้องที่ 13 มีทำนองรอง เกิดขึ้นสั้นๆ โดยใช้ กลุ่มทรัมเป็ต บรรเลงและใช้กลองทิมปานีกับฉาบรัวส่งไปท่อนต่อไป แสดงในภาพประกอบ 7 สามารถจำแนกได้ดังนี้

Element A: VI.1, VI.2, Vla., Vc., Fl., Ob., Cl.1, Cl.2, B.Cl.

Element B: (a) Alto sax., Ten. sax., Bari. sax., Tbn., B. Tbn. (b) Bsn., Euph., Tba., Db.

ท่อน B ห้องที่ 14-22 เป็นการเรียบเรียงแบบการใช้ทำนองรอง มี 3 องค์ประกอบ คือ แนวทำนอง (Element A) แนวบรรเลงประกอบ (Element B) และ แนวทำนองรอง (Element C) โดยในแนวทำนองใช้เครื่องดนตรีบรรเลงเหมือนกับแนวการเรียบเรียงสำหรับวงขับร้องประสานเสียง มี อัลโตแซกโซโฟน เทเนอร์แซกโซโฟน และ เพิ่ม กลุ่มคลาริเน็ตในห้องที่ 16-18 และ 20-22 เพื่อเพิ่มความหนาแน่นและสร้างมิติดนตรีเป็นการเพิ่มความเข้มของเสียงหรือทำให้หนา (Thickening) ขึ้น มีลักษณะเหมือนกับเป็นการสนับสนุนและเป็นการเน้นย้ำที่มีความสัมพันธ์กับคำร้องที่ว่า “...ไสว่สียักแพงกัน ไสว่สียมีกันตลอดไป...” ใน

แนวบรรเลงประกอบ ใช้ กลุ่มเครื่องลมไม้เสียงต่ำ และ กลุ่มเครื่องทองเหลืองเสียงต่ำ มีบาริโตน แซกโซโฟน บาสซูน กลุ่มทรอมโบน ยูโฟเนียม ทูบา และดับเบิลเบสใช้การดีด สามารถแยกย่อยได้เป็นสองกลุ่มคือ a กับ b และ แนวทำนองรอง ใช้กลุ่มทรัมเป็ตบรรเลง จำแนกได้ดังนี้

Element A: Alto sax., Ten. sax., Cl.1, Cl.2, B.Cl.

Element B: (a) Tbn., B. Tbn. (b) Bari. sax., Bsn., Euph., Tba., Db.

Element C: Tpt.1,2

ท่อนดนตรีเชื่อม ห้องที่ 23-26 ใช้การเรียบเรียงแบบใช้พื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง โดยในท่อนนี้มี 2 ส่วนหลักคือ แนวทำนอง กับ แนวสอดประสาน โดยในแนวทำนองได้ใช้การเขียนเสียงประสาน 4 แนว ให้กลุ่มเครื่องสาย กับ เฟรนช์ฮอร์นบรรเลง ส่วนแนวสอดประสานใช้กลุ่มทรัมเป็ต ซึ่งใช้การทำให้แนวทำนองหนาขึ้นโดยเริ่มจากใช้ชั้นคู่แปดระหว่างทรัมเป็ต 1 กับ 2 และให้ทรัมเป็ต 3 ประสานคู่ 6 จากนั้นห้องที่ 25-26 เปลี่ยนเป็นคู่ 3 และ 5 ของคอร์ดับบรรเลงประสาน เพื่อให้การจับตอนมีความสมบูรณ์มากขึ้น เป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยต้องการสื่อถึง ความสว่างไสว ซึ่งสอดคล้องกับ Allan Belkin (2020) โดยใช้กลุ่มเครื่องลมทองเหลือง บรรเลงในช่วงเสียงสูง ใช้คู่เสียงแบบกว้างและใช้การบรรเลงที่รวดเร็ว และใช้กลุ่มเครื่องทองเหลืองบรรเลงแบบค่อยๆ ดังขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มเครื่องประกอบจังหวะคือ กลองทิมปานี กลองใหญ่ และฉาบเข้าไปเพื่อให้ดนตรีในช่วงนี้สว่างจ้าขึ้นก่อนส่งไปท่อนต่อไป แสดงในภาพประกอบ 8 จำแนกได้ดังนี้

Element A: Hn. 1,2,3,4, Timp. B.D. VI.1, VI.2, Vla., Vc., Db.

The image displays a page of a musical score for a symphony orchestra. The score is organized into systems for various instruments. At the top, a red box highlights the woodwind section, including Flute (Fl.), Oboe (Ob.), Clarinet (Cl.), and Bass Clarinet (B. Cl.). Below this, a blue dashed box encloses the saxophone section (Alto Sax., Tenor Sax., Bari. Sax., Bsn.), the brass section (Horn, Trumpet, Trombone, Euphonium, Tuba), and the percussion section (Cym., Timp., S. D., B. D.). The piano (Pno.) part includes a vocal line with Thai lyrics. At the bottom, another red box highlights the string section (Vln. I, Vln. II, Vla., Vc., Db.).

Three specific musical elements are annotated with boxes and arrows:

- Element A:** A box labeled "Element A" is positioned between the woodwind and brass sections. A vertical arrow points from this box down to the piano part, specifically to the vocal line.
- Element B:** A box labeled "Element B" is positioned between the woodwind and brass sections. A vertical arrow points from this box down to the piano part, specifically to the piano accompaniment.
- Element C:** A box labeled "Element C" is positioned between the woodwind and brass sections. A horizontal arrow points from this box to a circled area in the woodwind section, which contains a specific melodic phrase.

ภาพประกอบ 7 การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ ท่อน A (ห้องที่ 10-13)

The image shows a musical score for a symphony orchestra with vocal parts. The score is divided into three sections: vocal parts (Hns), percussion (Cym, Timp, S.D., B.D.), and strings (Pno, S., A., T., B., Vln. I, Vln. II, Vla, Vc, Db). A red box highlights the vocal parts and strings. A green dashed box highlights the percussion parts. A black box labeled 'Element B' is positioned between the vocal and percussion parts. A black box labeled 'Element A' is positioned between the percussion and string parts. Arrows indicate the flow of information between these elements.

ภาพประกอบ 8 การเรียบเรียงแบบใช้พื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง ท่อนดนตรีเชื่อม (ห้องที่ 23-26)

Element B: Tpt. 1, 2, 3

ท่อน A1 ห้องที่ 26-34 ท่อนนี้ใช้การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ เหมือนกับวิธีการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับ

วงซิมphonีวงประสานเสียง สามารถแบ่งออกได้เป็นสองช่วง ช่วงละ 4 ห้อง โดยช่วงแรกใช้ ฟลูต โอโบ และ ไวโอลิน 1 บรรเลงแนวทำนองส่วนแนวบรรเลงประกอบ ใช้ กลุ่มคลาริเน็ต ไวโอลิน 2 วิโอลา เชลโล และ ดับเบิลเบส และช่วงที่สอง สลับ

แนวทำนองให้ เทเนอร์แซกโซโฟน วิโอลา กับ เซลโล บรรเลง และ เพิ่มแนวบรรเลงประกอบอีก 1 ลักษณะจังหวะ กำหนดให้เป็น (c) ใช้ตัวหยุด โหนดตัวขาบกับตัวดำ คือ กลุ่มเครื่องลมทองเหลือง เสียงต่ำ เพื่อเพิ่มมิติและเพิ่มสีสันให้กับแนว บรรเลงประกอบ ในภาพประกอบ 9 จำแนกดังนี้

Element A: Fl., Ob., VI.1, Ten. sax., Cl.1, Cl.2, B.Cl. ช่วงสอง Vla., Vc.,

Element B: (a) Cl.1, Cl.2, B.Cl. (b) Bsn., Tba., Vla., Vc., Db.

ช่วงสอง Euph., (c) ช่วงสอง Hn.1, 2, 3, 4, Tbn., B. Tbn.

ท่อนดนตรีบรรเลงห้องที่ 44-52 ใช้การ เรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ โดยแนวทำนองใช้การสลับกลุ่มเครื่องดนตรี บรรเลงในแต่ละประโยคเพลง เริ่มจาก กลุ่ม แซกโซโฟน สลับไป กลุ่มทรัมเป็ต ส่งต่อไปกลุ่ม ทรอมโบน ต่อมาสลับไปกลุ่มเครื่องลมไม้ และ ส่งต่อกลับมากลุ่มแซกโซโฟนอีกครั้ง และเพิ่ม กลุ่มเครื่องลมไม้และกลุ่มเครื่องสายเข้าไปในตอน ทำนอง ส่วนการบรรเลงประกอบ ใช้กลุ่มเครื่อง ประกอบจังหวะ (Percussions) บรรเลงลักษณะ แบบจังหวะร็อก และใช้กลุ่มคลาริเน็ต บาสซูน ทูบา บรรเลง แสดงตัวอย่างในภาพประกอบ 10 จำแนก ได้ดังนี้

Element A: Alto. sax., Ten. sax., Tpt. 1, 2, 3

Tbn., B. Tbn., Fl., Ob., VI.1, 2

Element B: (a) B.D., S.D. (b) Cl.1, Cl.2, B.Cl. (c) VI.1, 2, Vla., Vc., Db.

ท่อน C ห้องที่ 53-58 ใช้การเรียบเรียงแบบ แนวทำนองกับการบรรเลงประกอบโดยท่อนนี้ มีการเรียบเรียงแบบหนาแน่นมากที่สุด เพื่อสื่อถึง อารมณ์ในคำร้องที่ว่า “ทวงสัญญา คงถ้าจัญจ้อย ไปมิดจ้อย บ่หวนคืนมา โอ..” ให้มีลักษณะแบบ เข้มแข็งห้าวหาญ โดยใช้กลุ่มเครื่องประกอบ จังหวะบรรเลงเป็นกระสวนจังหวะ (Rhythmic pattern) พร้อมกับเสียงเบสเป็นการย้ำตริงให้อุบัติกับที่ เพื่อดึงอารมณ์ไว้ ก่อนที่จะคลายลงใน ท่อนต่อไปด้วยการลดความเร็วจังหวะลงซึ่งใน ท่อนนี้ทำนองบรรเลงอยู่ในกลุ่มทรัมเป็ตและ เฟรนช์ฮอร์น เล่นเสียงดัง ส่วนแนวบรรเลง ประกอบนั้น สามารถแบ่งย่อยได้อีก 5 กลุ่ม โดยให้ กลุ่มเครื่องลมไม้ บรรเลงแบบโน้ตถี่ๆ แบบเร่งรีบ ซึ่งสอดคล้องกับ การอธิบายอารมณ์ต่างๆ ตาม ลักษณะดนตรีที่ใช้ ของ Friedrich Marpurg ว่า ความอาจหาญต้องใช้ลักษณะทำนองที่เร่งรีบ และมีความทำท่าย (Sonnenschein, 2001) ตาม ภาพประกอบ 11 จำแนกได้ดังนี้

Element A: Hn.1,2,3,4, Tpt.1,2,3

Element B: (a) Fl., Ob., Cl.1, (b) Cl.2, B.Cl. (c) Tba., Timp., S.D. Vc., Db. (d) B.D. (e) VI. 1, 2, Vla.

ท่อน B2 ห้องที่ 58-69 แบ่งออกได้เป็น สองช่วง โดยในช่วงแรก (ห้องที่ 58-62) ใช้การ เรียบเรียงแบบพื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง แบบ เดียวกันกับการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับ วงขับร้องประสานเสียงโดยแนวทำนอง A ให้ คลาริเน็ต 1 กับไวโอลิน 1 บรรเลง ทำนอง B ให้ คลาริเน็ต 2 กับไวโอลิน 2 บรรเลง ทำนอง C ให้ เบสคลาริเน็ตกับวิโอลา บรรเลง และ ทำนอง D ให้ เซลโลและดับเบิลเบสบรรเลง

The image displays a musical score for a symphony orchestra, spanning measures 26 to 34. The score is divided into several sections, with specific musical elements highlighted and labeled:

- Element A:** A box labeled "Element A" is positioned over the Horn (Hn.) and Trumpet (Tpt.) staves, pointing to a specific melodic line.
- Element B (a):** A box labeled "Element B: (a)" is positioned over the Piano (Pno.) staff, pointing to a specific chordal texture.
- Element B (b):** A box labeled "Element B: (b)" is positioned over the Saxophone (Sax.) and Clarinet (Cl.) staves, pointing to a specific melodic line.
- Element B (c):** A box labeled "Element B: (c)" is positioned over the Bassoon (Bsn.) and Bassoon II (B. Sbn.) staves, pointing to a specific melodic line.

Other instruments shown include Flute (Fl.), Oboe (Ob.), Clarinet I (Cl.), Clarinet II (Cl.), Bass Clarinet (B. Cl.), Alto Saxophone (Alto Sax.), Tenor Saxophone (Ten. Sax.), Bassoon (Bsn.), Horn I (Hn.), Horn II (Hn.), Trumpet I (Tpt.), Trumpet II (Tpt.), Trombone I (Tbn.), Trombone II (Tbn.), Bass Trombone (B. Tbn.), Euphonium (Euph.), Tuba (Tba.), Cymbal (Cym.), and Timpani (Timp.). The score also includes strings (Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, Double Bass) and a Percussion section (Snare Drum, Bass Drum).

ภาพประกอบ 10 การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบท่อนดนตรีบรรเลง (ห้องที่ 26-34)

ช่วงที่ 2 (ห้องที่ 62-69) ใช้การเรียบเรียงแบบการเขียนเสียงประสานสี่แนว (4-part writing) โดยผู้วิจัยต้องการให้เป็นบทสรุป มีทั้งทำให้หนาแน่นด้วยการเพิ่มกลุ่มเฟรนซ์ฮอร์นกับทรัมเป็ตเป็นการบรรเลงแบบเต็มวงเข้าไปในห้องที่ 64 เพื่อสื่อถึงความจริงจังและความสง่างามสอดคล้องกับ Alan Belkin (2020) ที่ใช้เครื่องดนตรีที่มีจำนวนมาก เพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่ ใช้การบรรเลงพร้อมกันทั้งวง และในห้องที่ 67 ผู้วิจัยทำให้เบาบางลงเหลือเครื่องดนตรีบรรเลงอยู่ 2 กลุ่มในตอนจบเพลง คือ กลุ่มเครื่องลมไม้และกลุ่มเครื่องสาย เพื่อสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกที่เหมือนกับว่าเป็นคำถามสุดท้ายที่ถามด้วยเสียงที่เบาบางว่า “ไหนว่าจะไม่ทิ้งกันไง” แสดงตัวอย่างในภาพประกอบ 11

สรุป

การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียงและวงออร์เคสตรา “คอรัสลูกทุ่งอีสาน ผสาน ออร์เคสตรา”: เพลงไสวาลิปติมกันเป็นการสร้างสรรค์ผสมผสานให้เพลงลูกทุ่งอีสานมีความเป็นดนตรีคลาสสิก เกิดความสุนทรีย์ได้ในหลากหลายมิติสร้างคุณค่าให้กับบทเพลงลูกทุ่งอีสาน ให้เกิดเป็นงานสร้างสรรค์ที่มีความไพเราะละมุนละไม เป็นแบบฉบับเฉพาะพร้อมทั้งมีความเป็นวิชาการด้านดนตรี ที่สามารถซึมซาบได้อย่างรื่นรมย์

การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงขับร้องประสานเสียงในบทเพลงนี้ ใช้การเรียบเรียงทั้งหมด 4 รูปแบบ คือ การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ การเขียนเสียงประสานสองแนว การเขียนเสียงประสานสี่แนว และการเรียบเรียงแบบใช้พื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง โดยในตอน A ใช้การเขียนเสียงประสานสองแนว ประสานเสียงแบบขนานคู่ 6 จากนั้นใช้การเขียนเสียงประสานสี่แนว ในตอนท้าย

ตอน B ใช้การเรียบเรียงแบบใช้พื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง (Contrapuntal) โดยมีแนวสอดประสานกัน (Counterpoint) อยู่ 2 แนว เป็นการร้องแบบเลียนกัน (Canon) คือทำนองหลักร้องก่อน และทำนองสอดประสานร้องตาม ตอน A1 ใช้การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ ซึ่งในแนวบรรเลงประกอบสามารถแบ่งย่อยได้อีก 2 กลุ่ม โดยในตอนนี้ ให้ร้องเพลงออกมาเหมือนอาการร้องไห้แง เป็นเสียง “ฮือ..” ที่คล้ายกับการร้องไห้ แต่เป็นลักษณะการร้องไห้แงแบบน่ารัก ตอน C ใช้การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบตอน B2 ใช้การเรียบเรียงแบบใช้พื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง โดยมีแนวสอดประสานกัน (Counterpoints) อยู่ 4 ทำนอง เป็นการประสานเสียงในแนวนอน เกิดเป็นมิติทำนองที่เป็นชั้นซ้อนทับกัน เปลี่ยนอารมณ์เป็นแบบเศร้าจริง

การเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงออร์เคสตราในบทเพลงนี้ ใช้การเรียบเรียงทั้งหมด 4 รูปแบบ คือ การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ การเขียนเสียงประสานสี่แนว และการเรียบเรียงแบบใช้พื้นผิวแบบหลากหลายทำนอง โดยตอนนำ ตอน A กับ A1 ใช้การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ ใช้องค์ประกอบการเรียบเรียงอยู่ 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นทำนอง (Element A) และส่วนที่เป็นการบรรเลงประกอบ (Element B) ตอน B ใช้การเรียบเรียงแบบการใช้ทำนองรอง มี 3 องค์ประกอบ คือ แนวทำนอง (Element A) แนวบรรเลงประกอบ (Element B) และ แนวทำนองรอง (Element C) โดยในแนวทำนองใช้วิธีการเพิ่มความหนาแน่นของทำนองและจำนวนเครื่องดนตรี เป็นการเพิ่มความเข้มของเสียงทำให้แนวทำนองหนา (Thickening) ขึ้นเพื่อสร้างมิติดนตรีให้มีความหลากหลายมากขึ้น ตอนดนตรีเชื่อม ใช้การเรียบเรียงแบบใช้พื้นผิวแบบหลากหลาย

The image displays a musical score for a band and choir. The band part includes staves for Flute (Fl.), Clarinet (Cl.), Tenor Saxophone (Ten. Sax.), Baritone Saxophone (Bari. Sax.), Bassoon (Bsn.), Horns (Hn.), Trumpets (Tpt.), Trombones (Tbn.), Baritone Trombone (B. Tbn.), Euphonium (Euph.), and Tuba (Tba.). The percussion section includes Cymbals (Cym.), Tom-toms (Timp.), Snare Drum (S. D.), and Bass Drum (B. D.). The piano part (Pno.) is also present. The vocal part consists of Soprano (S.), Alto (A.), Tenor (T.), and Bass (B.) voices. The score is annotated with several boxes and lines: a red box highlights a section in the Clarinet part; a green dashed line with arrows indicates a melodic line across the Clarinet and Bassoon parts; a blue dashed oval encloses a large section of the band and piano parts; a purple box highlights a section in the Bass part; and a box labeled 'การเขียนเสียงประสานสี่แนว' (Four-part harmony writing) points to the piano accompaniment. On the left side, there are labels for 'ทำนอง A', 'ทำนอง B', and 'ทำนอง C' (Melody A, B, and C) with arrows pointing to specific parts of the score. At the bottom left, there are labels for 'ทำนอง A', 'ทำนอง B', 'ทำนอง C', and 'ทำนอง C' (Melody A, B, C, and C) with arrows pointing to the vocal parts. The score includes musical notation such as notes, rests, and dynamic markings, along with lyrics in Thai script.

ภาพประกอบ 11 การเรียบเรียงแบบหลากหลายทำนองและการเขียนเสียงประสานสี่แนว(ห้องที่ 58-69)

ทำนอง โดยในตอนนี้มี 2 ส่วนหลักคือ แนวทำนอง
กับ

แนวสอดประสาน โดยในแนวทำนองได้ใช้
การเขียนเสียงประสาน 4 แนวท่อนดนตรีบรรเลง
ใช้การเรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลง
ประกอบโดยแนวทำนองใช้การสลับกลุ่มเครื่อง
ดนตรีบรรเลงในแต่ละประโยคเพลง ท่อน C ใช้การ
เรียบเรียงแบบแนวทำนองกับการบรรเลงประกอบ
โดยท่อนนี้มีการเรียบเรียงแบบหนาแน่นมาก
ที่สุด เพื่อสื่อถึงอารมณ์ให้มีลักษณะแบบเข้มข้น
ห้าวหาญ ใช้กลุ่มเครื่องประกอบจังหวะบรรเลง
เป็นกระสวนจังหวะ (Rhythmic pattern) พร้อมกับ
เสียงเบสเป็นการย้ำตริงให้อยู่กับที่ เพื่อดึงอารมณ์
ไว้ก่อนจะคลี่คลายออกในตอนต่อไปและ ท่อน B2
เป็นท่อนสุดท้าย ใช้การเรียบเรียงอยู่สองรูปแบบ
แบ่งออกได้เป็นสองช่วง โดยในช่วงแรกใช้การ

เรียบเรียงแบบพื้นผิวแบบหลากหลายทำนองและช่วง
ที่ 2 ใช้การเรียบเรียงแบบการเขียนเสียงประสาน
สี่แนวเป็นบทสรูปที่มีทั้งเนื้อดนตรีแบบหนาแน่น
ด้วยการบรรเลงแบบเต็มวงเพื่อสื่อถึงความสง่า
งาม และแสดงถึงความยิ่งใหญ่ และเนื้อดนตรีแบบ
เบาบางลง เหลือเครื่องดนตรีบรรเลงอยู่ 2 กลุ่ม
ในตอนจบเพลง เพื่อสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกที่
เหมือนกับว่า เป็นคำถามสุดท้ายที่ถามด้วยเสียง
ที่แผ่วเบาว่า “ไหนว่าจะไม่ทิ้งกันใจ”

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่สนับสนุนทุนอุดหนุน
การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กรและพัฒนาบุคลากร
ประจำปีงบประมาณ 2562

เอกสารอ้างอิง

- ครูลิลลี่. (2559, 29 มกราคม). *ไสว่าสิบ่ถ่มกัน*. ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/content/567927>
- ปาณิส โพธิ์ศรีวังชัย. (2561). *อีสานป๊อป (1)-เมื่อเพลงอีสานทลายกำแพงวัฒนธรรม*. สืบค้น 23 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.the101.world/e-san-pop-1/>
- ภาสพงศ์ ผิวพอใช้. (2549). *เพลงลูกทุ่งอีสานกับลักษณะการใช้ภาษาและการสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น: ศึกษาในผลงานเพลงของศิริพร อำไพพงษ์*. สืบค้น 23 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.lib.ku.ac.th/KUCONF/KC4413005.pdf>
- ณัชชา พันธุ์เจริญ (2552: 179). *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด เมืองวงศ์. (2555). *เพลงลูกทุ่งคำเมืองในระหว่างปี พ.ศ. 2546-2550*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. สืบค้น 23 สิงหาคม 2563, จาก <http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/144>
- Belkin, Alan. (2020). *An Orchestral Character Glossary*. Retrieved September 4, 2020, from <http://alanbelkinmusic.com/site/en/index.php/orchestration-character-glossary/>
- Piston, Walter. (1978). *Orchestration*. London: Victor Gollancz.
- Sonnenschein, David. (2001). *Sound Design: The Expressive Power of Music, Voice, and Sound Effect in Cinema*. Michigan: McNaughton & Gunn, Inc.

การกำหนดเขตอำนาจศาลเหนือการกระทำธุรกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

Jurisdiction over civil transactions according to the Electronic Transactions Act

ธีรศักดิ์ กองสมบัติ¹

Teerasak Kongsombut¹

Received: 14 September 2020

Revised: 9 November 2020

Accepted: 18 December 2020

บทคัดย่อ

ปัจจุบันการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมใดๆ ที่กระทำขึ้นระหว่างหน่วยธุรกิจ บุคคล รัฐ ตลอดจนองค์กรเอกชนหรือองค์กรของรัฐใดๆ เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ การค้าและการติดต่อ งานราชการ โดยใช้เพียงวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนได้ก้าวเข้ามามีอิทธิพลต่อการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการทำกิจกรรมต่างๆ มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การสมัครสมาชิกผ่านระบบออนไลน์ การตกลงทำสัญญาซื้อขาย หรือสัญญา ตกลงตามข้อบังคับต่างๆ บนเครือข่ายการโอนเงินด้วยระบบอัตโนมัติผ่านระบบเครือข่ายหรือการสื่อสาร รับ-ส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ด้วยเครือข่ายการสื่อสาร โดยที่ผู้ใช้งานไม่จำเป็นต้องแสดงตัวตนที่แท้จริงและไม่ต้องแสดงตำแหน่งที่ตั้งในขณะที่เข้าใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงการใช้ชื่อสมมติในการติดต่อกับอีกบุคคลหนึ่งทางอินเทอร์เน็ตก็สามารถกระทำได้อันเอื้อให้การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์สามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบตามกฎหมายได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาความหมายและรูปแบบของการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้จะได้พิจารณาถึงการรับรองสถานะทางกฎหมายของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การทำเป็นหนังสือ ลายมือชื่อ ตลอดจนการทำสัญญาและเจตนาในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เวลาและสถานที่ส่งและรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนศึกษาถึงเขตอำนาจศาลต่างประเทศ ในการกำหนดหลักเกณฑ์การใช้เขตอำนาจศาลของประเทศนั้นๆ และนำมาเปรียบเทียบกับศาลไทยจะนำหลักการขยายเขตอำนาจศาลที่กฎหมายไทยมีอยู่เพื่อศึกษาเปรียบเทียบว่ารูปแบบเดิมมีข้อดีข้อเสียอย่างไร ใช้บังคับได้ในระหว่างประเทศได้หรือไม่ และหากจะนำมาปรับใช้แล้วจะต้องนำหลักใดมาเป็นเกณฑ์

สรุปผลการวิจัยพบว่าผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการตีความหลักมูลคดีเกิดกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ศาลไทยมีเขตอำนาจครอบคลุมไปถึงจำเลยที่

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Assistant Professor, Faculty of Laws Mahasarakham university, E-mail: teerasakmsu@hotmail.com

ไม่ได้มีถิ่นที่อยู่ภายในรัฐและเป็นการกระทำละเมิดหรือผิดสัญญาที่ไม่ได้ปรากฏว่ามูลคดีได้เกิดภายใน
ท้องที่ของศาลนั้น โดยการนำหลักเกณฑ์ของการขยายเขตอำนาจศาลของประเทศสหรัฐอเมริกา
ปรับใช้ กล่าวคือเป็นไปตามหลักของการติดต่อเกี่ยวข้อกันเป็นอย่างน้อย (minimum contact) เพื่อ
ใช้ในการอธิบายถึงจุดเกาะเกี่ยวที่มูลคดีได้เกิดขึ้น ทั้งนี้การนำหลักเกณฑ์ข้างต้นมาปรับใช้กับระบบ
กฎหมายไทยอาจไม่มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายแต่อย่างใด เพียงแต่ให้มี
การตีความจุดเกาะเกี่ยวเพื่อใช้ในการเชื่อมโยงกับหลักมูลคดีเกิด ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของ
การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

คำสำคัญ: ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, เขตอำนาจศาล, อินเทอร์เน็ต, มูลคดีเกิด

Abstract

Nowadays electronic transactions have greatly influenced communication and human activities. Electronic transaction is considered to be the activities that are performed between businesses, individuals, governments and other private or public organizations for the purposes of business, commerce, or making communication with government organizations. The process can include partial or fully electronic contacts such as online selling and purchasing, electronic commerce, online member subscriptions, entering into a sale agreement or any contracts on networks, automated money transaction, receiving and sending electronic information etc. Since communication online can sometimes remain anonymous and traceless and users even use pseudonyms when communicating, it is likely that people who misconduct electronic transactions can avoid legal liability. Therefore, this study aimed to explore definitions and types of electronic transaction. It considered legal recognition of electronic information in making documents, signatures and making contracts and willingness in electronic data, time and location of access to the internet, as well as jurisdiction over the electronic transaction by investigating the laws from USA, Germany, France and Singapore to compare their designation of jurisdiction over the internet to a Thai court. This study further investigated Thai legal jurisdiction in aspects of advantages, disadvantages and international enforcement.

From the study, guidelines were deduced for cause of action interpretation which are incurred in electronic transactions in order to extend Thai court jurisdiction over the defendants who reside outside the state. The guidelines employ the principles of the US court jurisdiction by considering the minimum contact in which explains the cause of action. However, this study does not suggest the amendment of Thai legislation though the interpretation of minimum contact is strongly suggested to be considered the cause of action in order to comply with the electronic transaction nature.

Keywords: Electronic Transactions, Jurisdiction, Internet, Ground of Action

บทนำ

ปัจจุบันพัฒนาการทางด้านข้อมูลข่าวสารในอินเทอร์เน็ตทำให้ผู้คนที่อยู่ต่างสถานที่สามารถติดต่อ แลกเปลี่ยนและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารกันได้โดยไร้อุปสรรคทางด้านระยะทาง เขตแดน วัฒนธรรมและประเพณี อีกทั้งยังเป็นการสื่อสารที่มีความสะดวกรวดเร็วอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนนับตั้งแต่มีสังคมมนุษย์เกิดขึ้น นอกจากนี้การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ยิ่งก้าวเข้ามา มีอิทธิพลต่อการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการทำการกิจกรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นถือเป็นกิจกรรมใดๆ ที่กระทำขึ้นระหว่างหน่วยธุรกิจ บุคคล รัฐ ตลอดจนองค์กรเอกชนหรือองค์กรของรัฐใดๆ เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ การค้าและการติดต่องานราชการ โดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ยกตัวอย่างเช่น การซื้อขายผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์, การสมัครสมาชิกผ่านระบบออนไลน์การตกลงทำสัญญาซื้อขาย หรือสัญญาตกลงตามข้อบังคับต่างๆ บนเครือข่าย การโอนเงินด้วยระบบอัตโนมัติผ่านระบบเครือข่าย การสื่อสารรับ-ส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ด้วยเครือข่ายการสื่อสารและการสอบถามข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น

ทั้งนี้ เมื่อเราได้เห็นถึงก้าวกระโดดก้าวใหญ่ของการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เข้ามาแทนที่ระบบของการทำธุรกรรมแบบเดิมๆ ที่มนุษย์ได้ใช้ในการติดต่อสื่อสารในอดีต และตามที่ได้ทราบที่อยู่แล้วจากสภาพของการติดต่อสื่อสารกันในอินเทอร์เน็ตที่ผู้ใช้งานไม่จำเป็นจะต้องแสดงตนว่าจริงๆ แล้วเป็นใคร กำลังเข้าใช้งานเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอยู่ที่ไหน หรือแม้แต่จะใช้ชื่อสมมติในการติดต่อกับอีกบุคคลหนึ่งทางอินเทอร์เน็ตก็ไม่อาจมีใครที่จะทราบได้ ทำให้การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์สามารถหลีกเลี่ยง

ความรับผิดชอบตามกฎหมายได้หรืออาจทำให้ผู้ที่ไม่ประสงค์ใช้จุดอ่อนในแง่นี้เข้ามาหลอกลวงบุคคลอื่นอันจะทำให้เกิดความเสียหายได้เป็นวงกว้าง โดยการปกปิดตัวตนที่แท้จริงของตน (autonomous) เนื่องจากบนอินเทอร์เน็ตนั้นบุคคลส่วนใหญ่มักเลือกที่จะไม่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงของตนเอง หรืออาจเปลี่ยนแปลงตัวตนที่แท้จริง เช่น เพศ อายุ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

จากสภาพปัญหาของการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในอินเทอร์เน็ตดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความหมายและรูปแบบของการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นอย่างไร นอกจากนี้จะได้พิจารณาถึงการรับรองสถานะทางกฎหมายของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การทำเป็นหนังสือลายมือชื่อ ตลอดจนการทำสัญญาและเจตนาในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เวลาและสถานที่ส่งและรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ อันจะนำไปใช้เพื่อหาไปวิเคราะห์ในการกำหนดเขตอำนาจศาลตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความหมายและรูปแบบของการทำหลักเกณฑ์ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้จะได้ศึกษาถึงการรับรองสถานะทางกฎหมายของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การทำเป็นหนังสือ การทำลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการทำสัญญาและเจตนาในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เวลาและสถานที่ส่งและรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจถึงเขตอำนาจของศาลต่างประเทศเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้เขตอำนาจศาลเหนือการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในอินเทอร์เน็ต

3. เพื่อวิเคราะห์ถึงเขตอำนาจศาลไทยเหนือการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในอินเทอร์เน็ตว่าประเทศไทยใช้หลักการใด และสมควรอย่างไรหรือไม่หากใช้หลักเกณฑ์ตามกฎหมายต่างประเทศ

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือกฎหมายทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ งานวิจัย บทความ คำพิพากษาศาลฎีกา และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต แล้วนำความรู้ที่ได้มาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบในประเด็นต่างๆ

ผลการศึกษา

เมื่อศึกษาแล้วพบว่าพัฒนาการของการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (Benjamin Wright, and Jane K Winn, 2000: 2-1) มีเทคโนโลยีต่างๆ อาทิ เทเล็กซ์ โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ การโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์และอินเทอร์เน็ต

ในส่วนของการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งทราบกันดีว่ามีความจำเป็นต้องกระทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งอาจอยู่ในเครื่องมือประเภทต่างๆ สุดแล้วแต่เทคโนโลยีในขณะนั้นๆ และที่สำคัญต้องกระทำผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-mail เพื่อช่วยให้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น กรณีเปรียบเทียบระหว่างการส่งจดหมายธรรมดาและจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยปกติในการส่งจดหมายธรรมดานั้น ผู้ส่งจะต้องระบุชื่อและที่อยู่ของผู้รับในการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะเช่นเดียวกัน ที่ผู้ส่งจะต้องระบุที่อยู่ของ

ผู้รับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์นั้น เรียกว่า e-mail address เช่น Apple@me.com โดย e-mail addressเปรียบเสมือนชื่อบุคคล เลขที่บ้าน และที่อยู่ในการส่งจดหมายธรรมดา ซึ่งประกอบด้วยชื่อผู้ใช้ (User Name) คือ Apple และโดเมนเนม (Domain Name) คือ me.Com

ปัจจุบัน ลักษณะของจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นไปตาม RFC (Request for Comments เป็นเอกสารที่เป็นทางการจาก Internet Engineering Task Force (IETF) ที่ใช้ผลจากคณะกรรมการร่าง และการทบทวนจากกลุ่มที่สนใจ RFC บางส่วนเป็นลักษณะของสารสนเทศซึ่งได้กลายมาเป็นมาตรฐานอินเทอร์เน็ต 2822) ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ 1. ส่วนหัว (Header e-mail) ได้แก่ อีเมลของผู้ส่ง อีเมลของผู้รับ หัวข้อเรื่อง วัน เวลาจากเครื่องผู้ส่ง และ 2 ส่วนเนื้อความ (Body e-mail) ส่วนเนื้อความของอีเมล เป็นเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร นอกจากนั้น การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ส่งอาจใช้โปรแกรมในการรับส่งซึ่งปัจจุบันมีโปรแกรมหลายชนิดที่ทำหน้าที่ในการส่งและรับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Group Mail, Mail List Controller, Microsoft Outlook Express เป็นต้น

ในส่วนกระบวนการส่ง-รับ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ มีกระบวนการเทคโนโลยีที่สลับซับซ้อนมาก เพราะต้องใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นประกอบด้วย เช่น Modem และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตต้องผ่านสื่อกลางหรือผู้ให้บริการอีกหลายแห่ง เช่น Hotmail.com, Gmail.com, Me.com ดังนั้นจึงสามารถสรุปขั้นตอนและกระบวนการรับส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-mail ได้ดังนี้

(1) ผู้ส่งข้อมูลจัดทำจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยระบุอีเมลของผู้รับและเนื้อความในจดหมาย

(2) ผู้ส่งข้อมูลคลิกปุ่ม SEND เพื่อทำการส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไปยังผู้รับข้อมูล

(3) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวจะถูกส่งไปยังเครื่องคอมพิวเตอร์ของ ISP ของผู้ส่ง โดยผ่าน Modem

(4) เครื่องคอมพิวเตอร์ของ ISP ดังกล่าวจะส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไปยังเครื่องคอมพิวเตอร์ของ ISP ของผู้รับ โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

(5) ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวจะถูกเก็บไว้ที่เครื่องคอมพิวเตอร์ของ ISP ของผู้รับ จนกว่าผู้รับข้อมูลจะเรียกดูหรือเปิดอ่าน

ต่อมาในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ การระบุตัวตนว่ามีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากการทำธุรกรรมประเภทพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้ซื้อและผู้ขายต้องการความเชื่อมั่นในการทำสัญญาระหว่างกัน ดังนั้น จึงต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทำให้สามารถระบุตัวตน (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์ และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2545: 123) ได้ อย่างไรก็ตามปัจจุบันเทคโนโลยีที่ดีที่สุดที่ใช้ในการระบุตัวตน คือ ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์

ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ สิ่งที่สามารถยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ สร้างขึ้นด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงว่าบุคคลดังกล่าวยอมรับในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ มีผลเหมือนกับลายมือชื่อแบบปกติที่สามารถยืนยันได้ว่าบุคคลผู้ลงลายมือชื่อนั้นคือใคร

ต่อมาผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการกำหนดเขตอำนาจศาลตามกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งเมื่อก้าวถึงอินเทอร์เน็ตแล้ว โดยคำนายามจะ

ทำให้นึกถึงการเข้าไปในพื้นที่หนึ่งๆ ที่ปราศจากอาณาเขตหรือการแบ่งแยกพื้นที่ ทำให้เกิดความสงสัยในการกำหนดวิธีการบังคับใช้กฎหมายของแต่ละพื้นที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ภายในโลกของอินเทอร์เน็ต แต่ด้วยความที่ยังไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับเรื่องการทำหนดเขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการกระทำละเมิดบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในระดับสากล ทำให้การทำหนดเขตอำนาจศาลในแต่ละประเทศมีวิธีในการพิจารณาที่มีรายละเอียดแตกต่างกันออกไป (Dennis Campbell and Christian Cambell (eds.), 1998) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงเขตอำนาจศาลภายในของประเทศสหรัฐอเมริกา (เนื่องจากเป็นประเทศที่มีกิจกรรมทางอินเทอร์เน็ตมากที่สุดในโลก) ว่าบุคคลที่อยู่ในรัฐหนึ่งสามารถถูกฟ้องได้โดยศาลอีกรัฐหนึ่งได้หรือไม่และหลังจากนั้นจึงจะพิจารณาเขตอำนาจศาลประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส และสิงคโปร์ ตามลำดับ

(1) ประเทศสหรัฐอเมริกา

เป็นที่ทราบกันดีว่าประเทศสหรัฐอเมริกาได้แบ่งการปกครองออกเป็นระดับมลรัฐ แต่ละมลรัฐจะมีศาลประจำอยู่ และยังประกอบไปด้วยศาลกลาง ซึ่งเขตอำนาจศาลกลางนั้นกว้างมากครอบคลุมถึงทุกๆ กฎหมายที่ออกโดยสภานิติบัญญัติ (Congress) ทุกๆ คดีที่เกี่ยวข้องกับพลเมืองของรัฐต่างๆ รวมถึงคดีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลผู้ได้รับการคุ้มครองทางการทูตและครอบคลุมไปถึงข้อขัดแย้งระหว่างรัฐและประเด็นที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เขตอำนาจศาลเหล่านี้อาจเป็นไปได้ทั้งเขตอำนาจศาลเฉพาะและเขตอำนาจศาลทั่วไปแต่เนื่องจากปัญหาในการกำหนดเขตอำนาจในอินเทอร์เน็ต ทำให้ศาลไม่อาจใช้การกำหนดเขตอำนาจศาลโดยใช้หลักที่มีอยู่เดิมมากำหนดเขตอำนาจศาลสำหรับการกระทำในอินเทอร์เน็ต

ได้ ศาลของประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้คิดค้นหลักของการขยายเขตอำนาจศาล (Long Arm Jurisdiction) เพื่อที่จะให้อำนาจแก่ศาลในการใช้เขตอำนาจศาลเหนือบุคคลแก่จำเลยผู้มีได้มีถิ่นที่อยู่ในรัฐและมีธุรกิจหลักอยู่นอกรัฐ โดยเป็นมูลคดีที่เกิดขึ้นมิได้ปรากฏสถานที่แห่งการกระทำภายในรัฐนั้น และจะต้องปรากฏข้อเท็จจริงตามหลัก "มีการติดต่อเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างน้อย" (Minimum contact) อันทำให้ศาลสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาเหนือจำเลยในคดีนั้นได้ โดยที่จำเลยไม่จำเป็นต้องมีตัวตนทางกายภาพอยู่ในเขตศาลแต่อย่างใด (Committee on Cyberspace Law, 2000: 3) ซึ่งหลักดังกล่าวยังต้องพิจารณาได้ด้วยว่า

- 1) จำเลยมีเจตนาที่จะทำให้ตนมีตัวตนในการทำธุรกิจของรัฐนั้นๆ หรือไม่
- 2) ด้วยเจตนาข้างต้น ยังผลให้จำเลยได้รับผลประโยชน์ในรัฐนั้นหรือไม่
- 3) เจตนาของการให้ข้อมูลของจำเลยบนเว็บไซต์เป็นข้อมูลที่ไม่ต้องการติดต่อหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลกับบุคคลใดผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรือไม่ (Passive Web Site)

อย่างไรก็ดี หลักการดังกล่าวศาลของประเทศสหรัฐอเมริกาต้องดำเนินการภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย (Henry Campbell, 1990: 5000) เพื่อให้การดำเนินการนั้นเป็นธรรมและเคารพความยุติธรรมอย่างเคร่งครัด

(2) ประเทศเยอรมนี

โดยทั่วไปแล้วเขตอำนาจศาลตามกฎหมายของประเทศเยอรมันจะมีอำนาจพิจารณาคดีตามหลักมูลคดีเกิดโดยสถานที่ที่มูลคดีเกิดคือสถานที่ซึ่งเป็นเหตุแห่งการโต้แย้งสิทธินั้นกล่าวคือหากเป็นกรณีละเมิดหรือการกระทำผิดสัญญา ก็จะเป็นสถานที่ที่เกิดการละเมิดขึ้นหรือมีความเสียหายเกิดขึ้นและแม้ผู้กระทำการอันเป็นการละเมิดจะไม่ได้กระทำภายในประเทศก็อาจถือว่า

เป็นการกระทำในประเทศได้ถ้าผลแห่งการกระทำนั้นได้เกิดหรือควรจะต้องเกิดขึ้นได้ในประเทศเยอรมัน

นอกจากนี้เขตอำนาจศาลมูลคดีเกิดยังรวมถึงเขตอำนาจศาลเหนืออาณาเขตด้วยอันเป็นการกำหนดจากสถานที่ที่จำเลยอาศัยอยู่โดยหากเป็นบุคคลธรรมดาที่จะพิจารณาจากภูมิลำเนาหรือหากเป็นนิติบุคคลก็จะพิจารณาจากสถานที่ที่ได้จดทะเบียน

(3) ประเทศฝรั่งเศส

หลักเกณฑ์ที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสเกี่ยวกับการมีอำนาจทั่วไปในการพิจารณาของศาลอยู่ในมาตรา 14 ดังมีรายละเอียดดังนี้ "An alien, even if not residing in France, may be summoned before the French Courts, for the fulfillment of obligations contracted by him in France towards a French person; he may be called before the French Court for obligation contracted by him a foreign country towards French persons." และ 15 ได้กล่าวไว้ว่า "French persons may be called before a court of France for obligations contracted by them in a foreign country, even with an alien." โดยมาตรา 14 เป็นมาตราที่อนุญาตให้โจทก์สัญชาติฝรั่งเศสสามารถฟ้องคนต่างด้าวในประเทศฝรั่งเศสได้สำหรับทุกมูลหนี้ที่ได้ทำกับคนต่างด้าวไม่ว่าจะได้ทำสัญญากันที่ใดก็ตาม ส่วนมาตรา 15 นั้น พิจารณาได้ว่าเป็นมาตราที่จำเลยสัญชาติฝรั่งเศสอาจถูกฟ้องร้องดำเนินคดีในประเทศฝรั่งเศส ทั้งนี้โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติของโจทก์อันเป็นไปตามหลักสัญชาติของคู่ความ (Rougeron v. Veuve Rougeron, 1959) ส่วนอีกหลักเกณฑ์หนึ่งที่ใช้ในการกำหนดเขตอำนาจศาลคือหลักอำนาจเหนืออาณาเขต (NIBOYET No. 1804 ; BATIFFOL No. 683) ซึ่งพิจารณาจากสถานที่ที่การกระทำเกิดขึ้นนี้ต้องเป็นสถานที่

ที่มีการติดต่อทางกฎหมายอย่างสม่ำเสมอใน
ภูมิสำเนาของคู่ความที่จะมีการฟ้องร้องดำเนินคดี

ในคดีที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต ศาล
ฝรั่งเศสจะพิจารณาว่าตนจะมีเขตอำนาจศาลก็ต่อ
เมื่อการบริการทางอินเทอร์เน็ตสามารถเข้าถึงได้
ในเขตดินแดนของฝรั่งเศส และความเสียหายนั้น
ก็ต้องเกิดในฝรั่งเศส

(4) ประเทศสิงคโปร์

เขตอำนาจศาลทั่วไปของประเทศสิงคโปร์
(The Supreme Court of Judicature Act, Cap
322, 1999) ได้แบ่งประเภทของเขตอำนาจศาล
อันประกอบด้วยอำนาจศาลเหนืออาณาเขตและ
เขตอำนาจศาลเหนืออาณาเขตในกรณีพิเศษ โดย
ศาลของประเทศสิงคโปร์จะมีอำนาจศาลเหนือ
อาณาเขตเมื่อจำเลยได้มีการปรากฏตัวอยู่ภายใน
ประเทศสิงคโปร์หรือเมื่อตัวจำเลยนั้นยอมรับข้อ
ตกลงระหว่างโจทก์ในการใช้เขตอำนาจศาลของ
ประเทศสิงคโปร์ และยินยอมในการดำเนินการ
ส่งหมายภายในประเทศ ส่วนกรณีของเขตอำนาจ
ศาลเหนืออาณาเขตกรณีพิเศษจะเป็นกรณีที่การ
ใช้เขตอำนาจศาลในกรณีแรกหาความสัมพันธ์
ใดๆ ไม่ได้แล้ว ศาลจะพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นว่า
มีการติดต่อเกี่ยวข้องกันโดยเฉพาะได้ถูกก่อตั้ง
ขึ้นระหว่างข้อเท็จจริงในคดีและประเทศสิงคโปร์
หรือไม่ ซึ่งในคดีโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีความ
เกี่ยวข้องในการเชื่อมโยงกันได้ระหว่างข้อเท็จ
จริงในคดี, บทบัญญัติตามกฎหมาย, มูลคดีอันก่อให้เกิดข้อพิพาท หรือตัวคู่ความเองกับประเทศ
สิงคโปร์ (See Order 11, Rules of Court, Cap
322 R5, 2004 Ed) อันทำให้ศาลสิงคโปร์เป็น
ศาลที่มีความเหมาะสมแล้วในการที่จะดำเนินการ
พิจารณาข้อพิพาท

เมื่อพิจารณาจากหลักการพิจารณา
เขตอำนาจของศาลทั้งสี่ประเทศ จะมีหลักการที่
คล้ายคลึงกันประการหนึ่งคือ แม้ว่ามูลคดีที่เกิดขึ้น

จะไม่ได้เกิดภายในเขตอำนาจพิจารณาพิพากษา
ของศาล แต่หากมีข้อเท็จจริงปรากฏว่า การกระทำ
ละเมิดหรือผิดสัญญา นั้นๆ ก่อให้เกิดผลกระทบ
ภายในเขตอำนาจศาลแล้ว ศาลนั้นก็จะมีอำนาจ
พิจารณาพิพากษาได้โดยถือว่ามูลคดีได้เข้ามาเกิด
ภายในเขตอำนาจศาลแล้ว

ต่อมาจะเป็นการวิเคราะห์การเกิดขึ้น
ของการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าใน
มาตรา 6 พระราชบัญญัติว่าด้วยการทำธุรกรรม
ทางอิเล็กทรอนิกส์ได้บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ปฏิเสธ
ความมีผลผูกพันและการบังคับใช้ทางกฎหมาย
ของข้อความใดเพียงเพราะเหตุที่ข้อความนั้นอยู่
ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” อันเป็นการรับรอง
สถานะทางกฎหมายของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ให้
มีสถานะเทียบเท่าเสมือนกับการติดต่อหรือทำการ
ค้าโดยใช้เอกสารธรรมดา นอกจากนั้นแล้วในการ
ทำธุรกรรมฯ หรืออีกนัยยะหนึ่งคือการทำสัญญา
ทางอิเล็กทรอนิกส์ย่อมต้องศึกษาถึงการทำความ
เสนอหรือคำสนอง ซึ่งตามพระราชบัญญัติฉบับ
นี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์หนึ่งขึ้นมา กล่าวคือ ได้
ยอมรับการรับส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และยอมรับ
การแสดงเจตนาทำคำเสนอสนองในการทำสัญญา
โดยอาจทำเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ห้ามปฏิเสธ
ผลทางกฎหมายของสัญญาเพียงเพราะเหตุที่
สัญญานั้นได้ทำคำเสนอหรือคำสนองเป็นข้อมูล
อิเล็กทรอนิกส์ (ไพโรจน์ วายุภาพ, 2543: 4) และ
จะเห็นได้ว่าตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ ไม่ได้
ได้กล่าวถึงความหมายของคำเสนอและคำสนอง
ไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นลักษณะของคำเสนอและ
คำสนอง หรือไม่ว่าจะเป็นการแสดงเจตนาใน
รูปแบบอื่น จึงต้องเป็นไปตามความหมายในเรื่อง
คำเสนอและคำสนองตามหลักทั่วไปของการทำ
สัญญาทางแพ่ง

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้ศึกษาถึงความ
สามารถของผู้ทำสัญญาหรือทำธุรกรรมทาง

อิเล็กทรอนิกส์กล่าวได้สรุปคือ หากการส่งข้อมูลนั้นปรากฏลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ของบุคคลใดให้ถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นของบุคคลนั้น ถือเป็นข้อสันนิษฐานทางกฎหมายที่ผู้ส่งจะถูกกฎหมายปิดปาก (Estopped) ดังหลักการเดียวกันกับกฎหมายแม่แบบของ UNCITRAL ที่มีให้ปฏิเสธหรือยกข้ออ้างขึ้นมาไม่ยอมรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกิดจากผู้ส่งหรือเกิดจากเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ส่งซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องของบุคคลที่เป็นตัวแทน ลูกจ้าง หรือบุคคลอื่นใดที่กระทำโดยอำนาจของผู้ส่งโดยจะถูกกฎหมายปิดปากดังกล่าวห้ามมิให้อ้างปฏิเสธอย่างไรก็ตามในกรณีดังกล่าวนั้น ผู้ส่งอาจจะหลุดพ้นจากข้อสันนิษฐานได้หากเข้าข้อยกเว้นที่ว่าบุคคลผู้ที่เป็นเจ้าของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้น จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้เป็นผู้ส่งข้อมูล หรือมิได้มีส่วนรับรู้ หรือเกี่ยวข้องกับการส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น

ต่อมาเป็นการศึกษาถึงเวลาและสถานที่ของการเกิดขึ้นของการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กล่าวโดยสรุปคือเวลาที่ถือว่าการส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผล ตามร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มีผลเมื่อข้อมูลนั้นเข้าสู่ระบบข้อมูลที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้ส่งหรือของตัวแทนของผู้ส่ง ระบบข้อมูลที่ข้อมูลที่ส่งไปจะ "เข้าสู่" นั้น อาจไม่จำเป็นต้องเป็นระบบข้อมูลของผู้รับโดยตรง แต่อาจเป็นระบบข้อมูลของผู้เป็นสื่อกลาง หรือ ให้บริการเครือข่ายก็ได้และโดยเหตุที่เครือข่ายมักมีการเชื่อมโยงกันหลายทอด กฎหมายจึงให้การส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผลเมื่อข้อมูลเข้าสู่เครือข่ายของบุคคลใดที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้ส่งหรือของตัวแทนของผู้ส่ง ส่วนสภาพที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ "เข้าสู่" (Enter) ระบบดังกล่าวก็คือสภาพที่ระบบดังกล่าวอยู่ในสภาพที่พร้อมจะประมวลผลข้อมูลนั้นนั่นเอง

ส่วนเวลาที่กฎหมายถือว่าการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นก็มีผลก็ใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน คือ หลักเกณฑ์ที่ว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ "เข้าสู่ระบบข้อมูล" ในกรณีของการรับนั้น กฎหมายกำหนดว่าถ้าผู้รับได้กำหนดระบบข้อมูลที่ใช้รับข้อมูลไว้ โดยเฉพาะ การรับรู้จะมีผลเมื่อข้อมูลได้เข้าสู่ระบบข้อมูลที่กำหนดไว้ แต่หากได้ส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไปยังระบบข้อมูลอื่นซึ่งมิใช่ระบบข้อมูลที่ใช้รับข้อมูลกำหนดไว้ กฎหมายก็จะถือว่าการรับข้อมูลมีผลเมื่อผู้รับได้เรียกเก็บข้อมูลนั้นขึ้นมาให้ปรากฏแก่ผู้รับด้วย

สำหรับในส่วนของสถานที่ พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสถานที่ที่ถือว่าการส่งและการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผล ทั้งนี้โดยถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ส่ง ณ สถานที่ที่ผู้ส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ทำการงานและได้รับ ณ สถานที่ที่ผู้รับทำการงานอยู่ หากคู่กรณีมีสถานที่ทำการงานหลายแห่ง ก็ให้ยึดถือเอาสถานที่ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับธุรกรรมนั้นมากที่สุด ก็คือให้ยึดเอาสถานที่ทำการแห่งใหญ่ หากไม่มีสถานที่ทำการแห่งใหญ่ ก็ให้ถือเอาถิ่นที่อยู่ปกติของคู่กรณีเป็นสำคัญ ซึ่งหลักดังกล่าวได้รับแนวทางมาจากกฎหมายแม่แบบของ UNCITRAL ที่ระบุเรื่องหลักเกณฑ์ที่ถือว่าการส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เกิดขึ้น ณ สถานที่ประกอบธุรกิจของผู้ส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เกิดขึ้น ณ สถานที่ประกอบธุรกิจของผู้รับข้อมูล

ต่อมา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เขตอำนาจศาลเหนือการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยแบ่งเป็น

1. ศาลที่มูลคดีเกิด กำหนดเขตอำนาจศาลได้ดังนี้
  - ศาลแห่งท้องที่ที่มีการส่งและการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทั้งนี้โดยถือว่าข้อมูล

อิเล็กทรอนิกส์ได้ส่ง ณ สถานที่ที่ผู้ส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ทำการงานและได้รับ ณ สถานที่ที่ผู้รับทำการงานอยู่

- ศาลแห่งท้องที่ในกรณีที่มีสถานที่ทำการงานหลายแห่ง ก็ให้ยึดถือเอาสถานที่ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับธุรกรรมนั้นมากที่สุดก็คือให้ยึดเอาสถานที่ทำการแห่งใหญ่

- ศาลแห่งท้องที่ที่หากไม่มีสถานที่ทำการแห่งใหญ่ก็ ถือเอาถิ่นที่อยู่ปกติของคู่กรณีเป็นสำคัญ

2. ศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนา กำหนดเขตอำนาจศาลได้ดังนี้

- ศาลแห่งท้องที่อันเป็นสถานที่ตั้งของคอมพิวเตอร์แม่ข่ายที่ผู้กระทำละเมิดใช้เชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

- ศาลแห่งท้องที่ที่ผู้ได้รับผลประโยชน์จากการผิดสัญญาเนื่องจากการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

อย่างไรก็ดียังไม่ปรากฏแนวคำพิพากษาในการอธิบายหลักเกณฑ์ที่ศาลจะมีเขตอำนาจอย่างชัดเจน แต่จากการศึกษาพบว่าแนวคำวินิจฉัยของศาลของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้การขยายเขตอำนาจศาล (Long Arm Jurisdiction) เพื่อให้ศาลมีเขตอำนาจเหนือจำเลยที่ไม่ได้มีถิ่นที่อยู่ภายในรัฐและเป็นการกระทำละเมิดที่ไม่ปรากฏว่ามูลคดีได้เกิดในรัฐที่ศาลนั้นตั้งอยู่ อันเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ว่า “มีการติดต่อเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างน้อย (minimum contact) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายไทยควรนำแนวทางดังกล่าวมาปรับใช้ กล่าวคือ

1. พิจารณาจากเจตนาของผู้กระทำละเมิดหรือผู้กระทำผิดสัญญาในการทำธุรกรรมโดยเป็นไปตามหลักเจตนา ซึ่งอาศัยความเกี่ยวข้องของการกระทำที่เกิดขึ้น โดยไม่คำนึงถึงสถานที่

กระทำความผิด แต่จะคำนึงถึงผลของการกระทำ ความผิดเป็นสำคัญ

2. พิจารณาตามหลักความสมเหตุสมผล เพื่อให้เป็นไปตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย โดยต้องพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและสมเหตุสมผลที่จะสามารถใช้หลักเจตนา กล่าวคือพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นในดินแดนของรัฐผู้ใช้บังคับกฎหมายจะต้องมีความสำคัญมากถึงขนาด

จากข้อพิจารณาโดยสรุปข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางในการตีความหลักมูลคดีเกิดกับการกระทำความผิดในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ศาลไทยมีเขตอำนาจครอบคลุมไปถึงจำเลยที่ไม่ได้มีถิ่นที่อยู่ภายในรัฐและเป็นการกระทำที่ไม่ได้ปรากฏว่ามูลคดีได้เกิดภายในท้องที่ของศาลนั้น โดยการนำหลักเกณฑ์ของการขยายเขตอำนาจศาล (Long arm Jurisdiction) ของประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้ กล่าวคือเป็นไปตามหลักของการติดต่อเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างน้อย (minimum contact) ทั้งนี้การนำหลักเกณฑ์ข้างต้นมาใช้กับระบบกฎหมายไทยอาจไม่มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการแก้กฎหมายแต่อย่างใด เพียงแต่ให้มีการตีความจุดเกาะเกี่ยว เพื่อใช้ในการเชื่อมโยงกับหลักมูลคดีเกิดได้

ในส่วนสุดท้ายผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงหลักการขยายเขตอำนาจศาลตามที่ปรากฏในกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับหลักของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสรุปดังนี้ คือ

การขยายเขตอำนาจศาลในกฎหมายไทยปรากฏอยู่ในมาตรา 4 จะเห็นได้ว่ามาตรานี้ได้ใช้จุดเกาะเกี่ยว 2 ประการเป็นเกณฑ์ในเรื่องการขยายเขตอำนาจศาลทำให้ศาลไทยมีอำนาจพิจารณาคดี ได้แก่ สัญชาติโจทก์ประการหนึ่ง และภูมิลำเนาของโจทก์อีกประการหนึ่ง กล่าวคือ

โจทก์จะต้องมีสัญชาติไทยหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย สังเกตได้ว่าหลักเกณฑ์ ตามมาตรา 4 ตรี ซึ่งอาศัยความเกี่ยวพันระหว่างฝ่ายโจทก์กับประเทศไทยเพียงทางเดียวเป็นเกณฑ์เรื่องเขตอำนาจศาล โดยไม่คำนึงถึงความเกี่ยวพันทางฝ่ายจำเลยกับประเทศไทย และความเกี่ยวพันระหว่างสถานที่มูลคดีเกิดกับประเทศไทยไทย ได้ก่อให้เกิดข้อโต้แย้งแยกออกได้ดังนี้

ข้อเสีย

1. ปัญหาเรื่องการยอมรับในระหว่างประเทศ การกำหนดตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับจำเลยเพราะจำเลยอาจถูกฟ้องและพิจารณาคดีโดยที่ไม่รู้ตัวและอาจไม่สะดวกที่จะเข้าสู่คดี นอกจากนี้ คำพิพากษาที่ตัดสินโดยอาศัยเกณฑ์เรื่องเขตอำนาจศาลในลักษณะนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่คำพิพากษานั้นอาจไม่ได้รับการยอมรับและบังคับโดยรัฐอื่น

ถึงแม้ว่ามีหลายประเทศที่ยอมรับหลักเกณฑ์จุดเกาะเกี่ยวเรื่องสัญชาติโจทก์ เช่นในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 14 ซึ่งมีรากฐานมาจากประมวลกฎหมายแพ่งนโปเลียน (Napoleon code) ได้กำหนดว่า “ชาวต่างประเทศแม้จะมีถิ่นที่อยู่ในประเทศฝรั่งเศส ก็อาจฟ้องคดีต่อศาลฝรั่งเศส สำหรับหนี้ที่ตนได้ก่อขึ้นกับชาวฝรั่งเศสในประเทศฝรั่งเศส ชาวต่างประเทศอาจถูกฟ้องคดีต่อศาลฝรั่งเศส สำหรับหนี้ที่ตนได้ก่อขึ้นกับชาวฝรั่งเศสในต่างประเทศได้” นอกจากนี้ มาตรา 127 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเนเธอร์แลนด์ และมาตรา 14 ของประมวลกฎหมายแพ่งลักเซมเบิร์ก ก็ยอมรับเกณฑ์จุดเกาะเกี่ยวเรื่องสัญชาติโจทก์เช่นเดียวกัน (Martha Weser, 1961: 324-327) ส่วนศาสตราจารย์ Martin Wolff ได้ให้ความเห็นว่า หลักเกณฑ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นรากฐานความคิดแบบชาตินิยมของผู้ร่างประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส (Martin Wolff, 1961: .61)

แต่เมื่อมาพิจารณาอนุสัญญาบรัสเซลส์ ค.ศ. 1968 และอนุสัญญาลูกาโน ค.ศ. 1988 แล้ว ปรากฏว่ามาตรา 126 (3) ของเนเธอร์แลนด์มาใช้กับจำเลยที่มีภูมิลำเนาในประเทศภาคีของอนุสัญญาแต่ละฉบับ เท่ากับอนุสัญญาทั้งสองฉบับไม่ยอมรับการใช้ภูมิลำเนาโจทก์เป็นเกณฑ์ในการกำหนดเขตอำนาจศาล นอกจากนี้มาตรา 126 (3) ยังถูกจัดเป็นเขตอำนาจศาลที่มีกว้างเกินไป (Exorbitant rule) จึงอาจกล่าวได้ว่าการใช้ภูมิลำเนาโจทก์เป็นจุดเกาะเกี่ยวที่ใกล้ชิดในการกำหนดเขตอำนาจศาล ไม่เป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ

2. ปัญหาด้านค่าใช้จ่าย โดยหากนำคำพิพากษาไปให้ศาลต่างประเทศยอมรับบังคับให้ แต่สืบเนื่องจากปัญหาการไม่ยอมรับในประการแรก ก็อาจจะไม่ยอมรับบังคับคดีให้ ทำให้เวลาและค่าใช้จ่ายที่เสียไปในการดำเนินคดีทั้งหมดเป็นอันเสียเปล่าไป

3. ปัญหาในการบังคับคดี กรณีที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้อาจเกิดปัญหาขึ้นได้ในอนาคต ถ้าหากว่าโจทก์บางคนหวังจะให้คำพิพากษาเป็นประโยชน์กับฝ่ายตนไว้ก่อนแล้ว รอให้ทรัพย์สินของจำเลยเข้ามาในราชอาณาจักรจะได้ทำการบังคับกับทรัพย์สินนั้น เช่น คอยยึดเรือเดินทะเลหรือสินค้าในระหว่างเรือขึ้นหรืออากาศยานที่ผ่านเข้าออกไปยังต่างประเทศ ซึ่งจากกรณีดังกล่าวมีผู้ให้ทัศนะว่า “...การกระทำเยี่ยงนี้อาจเป็นเหตุแห่งการดิฉินนินทาของประเทศเพื่อนบ้านและประชาคมพ่อค้าพาณิชย์เป็นสากลได้ การเปิดโอกาสให้มีการใช้อำนาจศาลในทำนองนี้อาจเป็นสาเหตุให้พ่อค้าพาณิชย์ขาดกลัวไม่ยอมขนส่งสินค้าผ่านเขตแดนไทยซึ่งอาจจะกลายมาเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยเสียโอกาส ที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นชุมทางสำหรับการค้าขายติดต่อกันระหว่างอินโดจีนและพม่ากับโลกภายนอกก็เป็น

ได้” (พรชัย วิวัฒน์ภัทรกุล, 2537: 857-875) ซึ่งความเห็นดังกล่าวนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นความเห็นที่ควรรับฟังเช่นกัน

อย่างไรก็ดียังพบว่าการใช้มาตรา 4 ตรี ดังกล่าวยังมีข้อดีที่ได้รับการยอมรับหากนำ ภูมิลำเนาโจทก์มาเป็นจุดเกาะเกี่ยวในการกำหนด เขตอำนาจศาลในคดีเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูโดยศาลแห่งภูมิลำเนาโจทก์ก็มีความใกล้ชิดเพียงพอและเหมาะสมที่จะเป็นศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีได้จากข้อดีข้อเสียดังกล่าวนี้ทำให้สามารถแยกความแตกต่างระหว่างหลักการขยายอำนาจของศาลไทยและศาลต่างประเทศได้ดังนี้ คือ ศาลไทยจะขยายเขตอำนาจศาลโดยอาศัย มาตรา 4 ตรี อาศัยความเกี่ยวพันระหว่างฝ่าย โจทก์กับประเทศไทยเพียงทางเดียวเป็นเกณฑ์ เรื่องเขตอำนาจศาลส่วนหลักการขยายเขตอำนาจ ศาลของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น จะใช้หลักการ ดังกล่าวเพื่อที่จะให้อำนาจแก่ศาลในการใช้เขต อำนาจศาลเหนือบุคคลแก่จำเลยผู้มีถิ่นที่อยู่ในรัฐและมีธุรกิจหลักอยู่นอกรัฐ โดยเป็นการ ละเมิดในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีได้ ปรากฏสถานที่แห่งการกระทำภายในรัฐนั้น จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงตามหลัก “มีการติดต่อ เกี่ยวข้องกันเป็นอย่างน้อย” (Minimum contract) ซึ่งหลักดังกล่าวยังต้องพิจารณาได้ด้วยว่าจำเลย มีเจตนาที่จะทำให้ตนมีตัวตนในการทำธุรกิจใน รัฐนั้นๆ หรือไม่ และด้วยเจตนาข้างต้นยังผลให้ จำเลยได้รับผลประโยชน์ในรัฐนั้นหรือไม่

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้วิจัยขอเสนอให้ใช้การขยายเขต อำนาจศาล Long-Arm Jurisdiction ตามรูปแบบ ของประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากแบบเดิมที่ใช้ อยู่ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๔ ตรี อันบัญญัติว่า “ใน กรณีฟ้องอื่นที่ไม่ใช่คดีเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ตามมาตรา ๔ ทวิ แม้จำเลยจะมีถิ่นภูมิลำเนา

อยู่ในราชอาณาจักร แต่โจทก์เป็นคนสัญชาติ ไทย หรือมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร โจทก์ ก็สามารถใช้สิทธิยื่นฟ้องจำเลยผู้มีภูมิลำเนาอยู่ นอกราชอาณาจักรได้ โดยเลือกที่จะยื่นฟ้องต่อ ศาลแพ่ง หรือศาลที่โจทก์มีภูมิลำเนาอยู่ในเขต ศาลก็ได้” เป็นต้น โดยการขยายเขตอำนาจศาลดัง กล่าวนั้นเน้นไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์และ ราชอาณาจักรไทย มากกว่าความสัมพันธ์ระหว่าง จำเลยและเขตอำนาจศาล ทำให้ส่งผลเสียในทาง ปฏิบัติกล่าวคือไม่ได้รับการยอมรับในต่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากการที่อนุสัญญาบรัสเซลส์ ค.ศ. 1768 มาตรา 3 วรรค 2 และอนุสัญญาลูกาโน ค.ศ. 1988 มาตรา 3 วรรค 2 ก็ได้ปฏิเสธการใช้ ภูมิลำเนาโจทก์ในฐานะจุดเกาะเกี่ยว ดังนั้นจึง มีความน่าจะเป็นไปได้ว่าหากมีคำพิพากษาโดย ศาลไทยที่อาศัยเกณฑ์เรื่องเขตอำนาจศาลโดย ใช้ภูมิลำเนาของโจทก์ในฐานะที่เป็นจุดเกาะเกี่ยว ตามมาตรา 4 ตรี อาจจะไม่ได้รับการปฏิเสธโดยศาล ของต่างประเทศที่ได้รับคำร้องขอให้ทำการยอมรับ และบังคับตามคำพิพากษา

ส่วนหลักการขยายเขตอำนาจศาลของ ประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น จะใช้หลักการดังกล่าว เพื่อที่จะให้อำนาจแก่ศาลในการใช้เขตอำนาจ ศาลเหนือบุคคลแก่จำเลยผู้มีถิ่นที่อยู่ในรัฐ และมีธุรกิจหลักอยู่นอกรัฐ โดยเป็นธุรกรรมทาง อินเทอร์เน็ตที่มีได้ปรากฏสถานที่แห่งการกระทำ ภายในรัฐนั้น จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงตามหลัก “มีการติดต่อเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างน้อย” ซึ่งหลัก ดังกล่าวยังต้องพิจารณาได้ด้วยว่า

- 1) จำเลยมีเจตนาที่จะทำให้ตนมีตัวตน ในการทำธุรกิจในรัฐนั้นๆ หรือไม่
- 2) ด้วยเจตนาข้างต้น ยังผลให้จำเลยได้ รับผลประโยชน์ในรัฐนั้นหรือไม่
- 3) เจตนาของการให้ข้อมูลของจำเลย บนเว็บไซต์เป็นข้อมูลที่ไม่ต้องการติดต่อหรือแลก

เปลี่ยนข้อมูลกับบุคคลใดผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรือ
ไม่ (Passive Web Site)

โดยหลักการขยายเขตอำนาจศาลใน
ลักษณะนี้ ได้รับการยอมรับกันในระดับสากล
มากกว่าแบบที่ระบบของกฎหมายไทยใช้อยู่ ดัง
นั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวทางในการตีความหลัก
มูลคดีเกิด เพื่อให้ศาลไทยมีเขตอำนาจครอบคลุม
ไปถึงจำเลยที่ไม่ได้ปรากฏภูมิลำเนาที่อยู่ในรัฐ
และเป็นการกระทำละเมิดที่ไม่ได้ปรากฏว่ามูล
คดีได้เกิดภายในท้องที่ของศาลนั้น โดยการนำ
หลักเกณฑ์ของการขยายเขตอำนาจศาล (Long
arm Jurisdiction) ของประเทศสหรัฐอเมริกา
เพื่อขยายเขตอำนาจศาลออกไป กล่าวคือเป็น
ไปตามหลักของการติดต่อเกี่ยวข้องกันเป็นอย่าง
น้อย (Minimum contact) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วมา
ปรับใช้ ทั้งนี้การนำหลักเกณฑ์ข้างต้นมาปรับใช้
กับระบบกฎหมายไทยอาจไม่มีความจำเป็นที่จะ
ต้องดำเนินการแก้กฎหมายแต่อย่างใด เพียงแต่
ให้มีการตีความจุดเกาะเกี่ยว เพื่อใช้ในการเชื่อม
โยงกับหลักมูลคดีเกิดได้

2. ถ้าเป็นระดับภายในประเทศข้อเสนอ
อีกประการหนึ่งของผู้วิจัยคือ ศาลไม่ควรยกเรื่อง
เขตอำนาจศาลมาเป็นปัจจัยหลักในการพิจารณาคดี
หน้าที่ที่ถูกต้องของศาลควรที่จะเป็นผู้ชี้แนะ
และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่น่าคดีขึ้นสู่ศาล
โดยหากมีความเห็นแย้งในเรื่องเขตอำนาจศาลก็
ควรนำเรื่องดังกล่าวเข้ามาประชุมหารือกันแล้ว
จึงแจ้งเขตอำนาจศาลที่ถูกต้องแก่ผู้ฟ้องคดี ไม่
ควรยกฟ้องโดยยกเพียงเหตุว่า “ศาลไม่มีอำนาจ

รับคดีไว้พิจารณา”

3. ปัญหาในการละเมิดหรือผิดสัญญา
ในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์โดยหลักๆ
ตามที่ได้ทราบมาแล้วคือด้วยความที่ไม่สามารถ
ที่จะระบุถึงภูมิลำเนา สถานที่ที่การกระทำละเมิด
หรือทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำการละเมิด ได้อย่าง
ชัดเจนแต่หากเป็นการกระทำละเมิดผ่านเครื่อง
คอมพิวเตอร์ภายในบ้านมีเลข IP Address ที่
แน่นอนแล้วก็ไม่เป็นการยากลำบากเลยในการ
ค้นหาที่อยู่หรือสถานที่ที่การกระทำผิด
ได้เกิดขึ้น แต่เนื่องจากปัจจุบันนี้มีร้านค้าที่ให้บริการ
ทางอินเทอร์เน็ตไว้บริการ ทำให้แม้จะทราบ
ว่า IP Address ของเครื่องเบอร์อะไรในขณะที่
การกระทำผิดเกิดขึ้นก็ตาม แต่เป็นที่ทราบกัน
ดีว่าในร้านบริการอินเทอร์เน็ตนั้น มีผู้เข้าใช้บริการ
หมุนเวียนอยู่เป็นจำนวนมากจึงเป็นการยากที่จะ
ตรวจสอบได้ว่าขณะนั้นหรือเวลานั้นผู้ใดเป็นผู้ใช้
บริการกันแน่

วิธีการแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยเสนอคือ ออกข้อ
บังคับให้ผู้ที่เป็นเจ้าของร้านต้องดำเนินการให้ผู้
ใช้บริการทุกคนรับการลงทะเบียนก่อนเข้าใช้บริการ
โดยอาจจะจดชื่อ-นามสกุล เวลาเข้า-เวลาออก
รวมถึงการติดตั้งกล้องวงจรปิด เป็นต้น ซึ่งหาก
ไม่ดำเนินการดังกล่าวแล้วภายหลังตรวจพบหลัง
จากเกิดการกระทำผิดแต่ไม่อาจทราบได้ว่า
ใครเป็นผู้ใช้บริการในขณะนั้น ให้ถือว่าเจ้าของร้าน
เป็นผู้ช่วยเหลือหรือสนับสนุนในการกระทำผิด
ผิดนั้นด้วย

เอกสารอ้างอิง

พรชัย วิวัฒน์ภทกุล. (2537). เปรียบเทียบหลักกฎหมายขัดกันของอังกฤษกับไทย ว่าด้วยเขตอำนาจ
ศาลในการรับพิจารณาคดีแพ่ง: ศาลไทยควรมีแนวนโยบายอย่างไรหรือไม่ในการรับพิจารณาคดี
แพ่งซึ่งมูลคดีมิได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักร และจำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรใน
ขณะที่เริ่มกระบวนการวิธีพิจารณา. *วารสารนิติศาสตร์* 24(4): 857-875.

- ไพโรจน์ วายุภาพ, “การแสดงเจตนาและการเกิดสัญญา” *เอกสารประกอบการบรรยายในการสัมมนา เรื่อง “กฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์” ณ Escape Hall อาคารศูนย์ประชุมสหประชาชาติ วันที่ 23 มิถุนายน 2543 (อัดสำเนา) หน้า 4.*
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2544). *คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544.* (กรุงเทพมหานคร บริษัทพาณิชพระนคร (2535) จำกัด, 2545), น. 123.
- Benjamin Wright and Jane k Winn. (2000). *The Law of Electronic Commerce.* 37 edition, (United States of America Aspen Publisher, Inc., p. 2-1.
- Black’ s Law Dictionary, Henry Campbell, (West Publishing Co.1990), p.5000.
- Committee on Cyberspace Law. (2000). *Litigation In Cyberspace: Jurisdiction and Choice of Law, A United State Perspective.* American Bar Association, <<http://www.abanet.org/buslaw/cyber/initiatives/cusjuris.html>>,September 15, 2000, p.3.
- Dennis Campbell (General Editor) and Christian Cambell (Editor). (1998). *Law of International Online Business A Global Perspective.* (London: Sweet & Maxwell).
- Martha Weser. (1961). Base of Judicial Jurisdiction in the common Market Countries. *The American Journal of Comparative Law* 10: 324-327.
- Martin Wolff. *Private International Law*, p.61.
- NIBOYET No. 1804 ; BATIFFOL No.683.
- Rougeron v. Veuve Rougeron, Cass. Civ. (May 5, 1959). *48 REV. CRIT. DR. INT. PRIVÉ* 501 (1959) ; *86 CLUNET* 1158 (1959) ; *Epoux Morris*, Cass. Req., April 29, 1931, 59 CLUNET 98 (1932).
- The Supreme Court of Judicature Act, Cap 322. (1999). *1999 Ed and Corresponding provision in the Subordinate Courts Act.* Cap 221.
- Order 11, Rules of Court, Cap 322 R5, 2004 Ed.

กระบวนการถ่ายทอดลำทำนองภาพลักษณ์ของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์

The Kalasin Transmission Method of Mor Lam Kalasin style, Wiraphong Wongsin

ภัทรกร กาเผือก¹, พิษณุ บุญศรีอนันต์²

Pattaragon Kaphuak¹, Pisanu Boonsrianan²

Received: 6 June 2020

Revised: 11 August 2020

Accepted: 16 November 2020

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษา 1) ประวัติของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ 2) เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดลำทำนองภาพลักษณ์ของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม ทำการศึกษาระหว่างเดือนกรกฎาคม 2562-เดือนธันวาคม 2562 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างและแบบสังเกต กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลประกอบด้วย หมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ลูกศิษย์ที่เคยเรียน ลูกศิษย์ที่กำลังเรียน และสมาชิกในวงซึ่งนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

1) เดิมหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ประกอบอาชีพเปิดร้านตัดผม แต่มีความสนใจเรื่องการร้องการลำ ความใฝ่ฝันตั้งแต่วัยเด็ก อยากมีวงเป็นของตนเอง อยากเป็นหมอลำ อยากมีคนรู้จักมากขึ้น โดยได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์ทันใจหวาน ซึ่งเป็นผู้ฝึกสอนการลำและการฟ้อนให้ อีกทั้งตนเองมีพรสวรรค์ในด้านนี้จึงเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เริ่มอาชีพหมอลำอย่างเต็มตัวตอนนั้นอายุเพียง 19 ปี โดยในปี 2526 ออกเดินสายรับจ้างลำตามงานต่างๆ เพียงคนเดียว จากนั้นต่อมา ในปี พ.ศ. 2529 เริ่มไปเป็นศิลปินหมอลำให้กับคณะหมอลำซูปเปอร์สารคาม โดยลำเรื่องต่อกลอนทำนองภาพลักษณ์สารคาม จนเป็นหมอลำที่มีชื่อเสียงในจังหวัดมหาสารคาม และได้รับบทพระเอก ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2531 ย้ายมาสังกัดกับหมอลำคณะซูปเปอร์มหาภาพ โดยเป็นหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองภาพลักษณ์สารคาม ด้วยฉายาร่ารุ่งตะวัน แดนภูไท ปี พ.ศ.2533 ย้ายมาอยู่กับหมอลำคณะฟ้าสีคราม เป็นหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองภาพลักษณ์สารคาม ที่โด่งดังมากในยุคนั้นออกเดินสายลำทั่วอีสานในหลายจังหวัด เช่น ร้อยเอ็ด โยธธการภาพลักษณ์ ขอนแก่น สกลนคร นครพนม และอุบลราชธานี สังกัดอยู่วงนี้นานถึง 19 ปี รับบทพระเอก และต่อมาได้รับบทพ่อพญา จนเมื่อปี พ.ศ.2547 ด้วยชื่อเสียงและการการตอบรับที่ดีจากแฟนเพลง จึงได้ออกมาตั้งวงดนตรีหมอลำพื้นบ้าน คณะวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ศิลปินภูไท ที่มีชื่อเสียงโด่งดังจนถึงปัจจุบัน

¹ นิสิตปริญญาโท วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Degree Student, College of Music, Mahasarakham University

² Lecturer, College of Music, Mahasarakham University

2) กระบวนการถ่ายทอดของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ นั้นมีวิธีการรับลูกศิษย์ที่มีใจรักในด้านเสียงร้องเสียงลำ โดยศึกษากลอนลำให้เข้าใจด้วยตัวเอง และมอบหมายให้ลูกศิษย์นำกลอนลำไปท่องจำให้ขึ้นใจ โดยที่ยังไม่ลำใส่กับท่วงทำนอง แต่เน้นการจดจำคำในบทกลอนให้แม่นยำและขึ้นใจ การออกเสียงแต่ละคำ ให้ชัด ฉะฉาน ซึ่งหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์จะถ่ายทอดท่วงทำนองลำต่างๆ ให้ลูกศิษย์ด้วยวิธีสาธิตการลำ ให้ดูเป็นตัวอย่างก่อนแล้วจึงเริ่มถ่ายทอด ท่วงทำนองนั้นๆ ด้วยวิธีการออกเสียง ระดับเสียงที่ถูกต้องการเอื้อนลูกคอของคำกลอนแต่ละคำ ด้วยกระบวนการฝึกท่วงทำนองนี้ต้องอาศัยความอดทนของลูกศิษย์อย่างมาก เพราะต้อง ออกเสียงของคำกลอนแต่ละคำให้ถูกต้องชัดเจนแล้ว ระดับเสียงของคำกลอนนั้นต้องเป็นระดับเสียง ที่ถูกต้องตามทำนองการลำ โดยการเทียบระดับเสียงจากเสียงแคน ซึ่งในการเรียนแต่ละครั้งหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์จะบันทึกเสียงร้องของตัวเองไว้ให้ลูกศิษย์เอากลับไปฟังหรือฝึกซ้อมด้วยตัวเอง

คำสำคัญ: กระบวนการถ่ายทอด, ลำทำนองกาฬสินธุ์, หมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์

Abstract

This study aims 1) To study the history of Mo Lam Wiraphong Wongsin 2) To study the process of the Kalasin transmission of Mor Lam Wiraphong Wongsin Data collected from documents and in the field. The study was conducted between July 2019-December 2019. Research tools were unstructured interviews and observation The informational personnel consisted of Mor Lam Wiraphongwongsilp Pupils who have studied band members and presented the research results by descriptive analysis method. The results of the research showed that.-

1) Formerly Mo Lam Wiraphong Wongsilp was a professional barber Mor Lam Weerapong with a singing Ambition since childhood, want to have a band of his own Want to be Mor Lam Want and to get to know more people. This ambition was passed on from Teacher Tanjai Wan who was a trainer of the trunk and the dance. Moreover, he was gifted in this field and therefore was able to learn quickly. He began a full-fledged Mor-Lam occupation. At that time, only 19 years old, in 1983, he started out as a contractor for various jobs. Only later, in the year 2529 B.E., he began to become a Mor-lam artist in the Mor-lam faculty of Super San Kham. Mor Mor, the story to the poem, Kalasin Sarakham is a famous Mo-mo in Maha Sarakham province. He got the role of a hero Mor Mor, in the story to the poem, Kalasin Sarakham which has the nickname Rung Dawn at Phu Tai. In 2533, he relocated to the Blue Moram Group of Mor Lam. The story about a poem similar to Kalasin Sarakham was very famous at that time, traveling through the northeast in many provinces such as Roi Et, Yasothon, Kalasin, Khon Kaen, Sakon Nakhon, Nakhon Phanom And Ubon Ratchathani. He was affiliated with this band for about 19 years doing more than playing the hero and later playing the father Phaya. Music fans responded to the popularity. He decided to start his own band in 2004, setting up a folk-rock band, Weerapong Wongsin, Phu Thai artist, that remains famous until today.

2) The process of broadcasting of Mor Lam Weerapong Wongsilp has a method of accepting disciples who are passionate about vocals. This involves studying on his own to understand the poem Lam and to assign the students to memorize poems without having to enter into the melody but focussing on accurately remembering the words in the poem and in the mind pronouncing each word clearly. Mo Lam Weeraphong Wong Sin will convey various melodies to provide students with demonstration methods. Let's look at an example first and then start broadcasting. That melody with the pronunciation and the correct pitch of sound is removed each verse. The process of practicing this melody requires a lot of patience for the students because each verse must be pronounced correctly. The pitch of the poem must be correct according to the melody by comparing the sound of the can in which in each study, Mor Lam Virapong Wong Sin will record his own vocals for the students to take back to listen to or practice by themselves.

Keywords: Relay process, Melodies Kalasin, Mor Lam Wiraphong wongsilp

บทนำ

กลอนลำเป็นส่วนหนึ่งของบทหมอลำ เรื่องต่อกลอน ที่ผู้แสดงใช้ในทำนองต่างๆ ลักษณะคำประพันธ์ของกลอนลำมีลักษณะเป็นร้อยกรอง คล้ายโคลงสุภาพของภาคกลางนอกจากนั้นกลอนลำยังมีลักษณะเป็นกลอนร่าย กลอนกาพย์ และกลอนฉันทลักษณ์ด้วย (เจริญชัย ชนไฟโรจน์, 2526: 20-21) จำนวนคำในกลอนลำและคำสัมผัส จัดเข้าฝั่งฉันทลักษณ์ที่แน่นอนตายตัวได้ยากมากเพราะบางบทนั้นมีจำนวนคำเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ผู้ลำต้องใช้ความสามารถสูงในการลำโดยปรับทำนองลำให้เข้ากับกลอนลำได้อย่างเหมาะสม การแสดงนั้นหมอลำเรื่องต่อกลอนแต่ละคณะจะมีทำนองการลำประจำคณะซึ่งทำนองการลำแตกต่างกันออกไปตามท้องถิ่น เช่นทำนองการลำได้แก่ ทำนองอุบลเป็นภาษาพูดมาจากอุบลราชธานี เป็นทำนองที่ค่อนข้างช้าและเนิบนาบ ทำนองขอนแก่นเป็นทำนองการลำที่ค่อนข้างกระชับและรวดเร็ว (พรทิพย์ ชังธาตา, 2538: 28) ทำนองสารคาม เป็นภาษาพูดมาจากมหาสารคามและทำนองกาฬสินธุ์เป็นทำนองที่มีระดับเสียงอยู่ใน

ระดับกลางคือเสียงไม่สูงเกินไปและไม่ต่ำเกินไป ผู้ลำควรมีเสียงใหญ่และนุ่มนวล จึงจะลำได้ไพเราะ (ไตรภตสุตา อนันตวิทย์, 2534: 46) นอกจากนี้แล้วยังมีทำนองพุทไธสง (อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์) ซึ่งเป็นทำนองการลำที่มีท่วงทำนองและลีลาเร็วใช้ลำเมื่อต้องการเดินกลอน (เสงี่ยม บึงไสย, 2533: 33)

ในขณะที่ช่วงรุ่งเรืองของหมอลำกลอนได้มีพัฒนาการมาเป็นหมอลำหมู่เนื่องจากการแพร่กระจายของลิเกทางภาคกลาง เป็นแบบละครเวทีเข้ามาในภาคอีสาน

เดิมที่ภาคอีสานมีหมอลำพื้นี่ปรากฏอยู่แล้ว คำว่าพื้นี่หมายถึงนิทาน หรือเรื่องเล่า ดังนั้นลำพื้นี่หมายถึง “ลำที่เป็นเรื่องราว หรือเป็นเรื่องเล่า มาผสมผสานกับลิเกจนกลายเป็นหมอลำหมู่ หมอลำหมู่เป็นหมอลำที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบัน มีการจำแนกประเภททำนองลำ หรือ “วาทลำ” ได้แก่ ทำนองขอนแก่น ทำนองกาฬสินธุ์ ทำนองสารคาม ทำนองอุบล ทำนองลำเพลิน เป็นต้น

หมอลำห่มูวาทขอนแก่น ไม่นิยมเล่นเสียง กลอนลำไม่มีโอ้ สำเนียงหรือกระแสเสียงทางภาษาก็ยังบ่งบอกในตัว เช่นเดียวกับสำเนียงพูด วาดอุบล มีลักษณะแบบอย่างการลำที่มีแบบแผนชัดเจน คือ เน้นจังหวะซ้ำเนิบ ศัพท์ท้องถิ่นว่า “ลำใหญ่ๆ” เน้นเสนอบทกลอนความรู้เป็นหลัก ที่สำคัญคือไม่นิยม “ลำยาว” เป็นจังหวะเดินกลอนในช่วงเดินดงและเดินนิทานเหมือนกับลำกลอน วาดขอนแก่น หากแต่จังหวะเดินกลอนของกลอนลำ วาดอุบลนั้น มีอยู่แบบเดียวและเป็นทำนองเดียวกับลำทางสั้นประเภทอื่นๆ เช่น ลำเกี่ยว เป็นต้น คือใช้ทำ นองลำทางสั้นเป็นหลักโดยตลอด สนอง คลังพระศรี (2554) ยังระบุว่า “ลำกลอนวาดอุบล ถือเป็นเอกลักษณ์เด่นประจำเมืองอุบลราชธานีโดยแท้ กล่าวคือ การลำในท้องถิ่นอื่นใด หากลำตามรูปแบบดังกล่าวนี้กล่าวได้ว่า เป็นหมอลำกลอนวาดอุบล เพราะมีแบบแผนกำหนดไว้ชัดเจน นอกจากนี้หมอลำกลอนวาดอุบลยังเป็นต้นตำหรับเผยแพร่ทำนองลำเตี้ยไปสู่ท้องถิ่นอื่นๆ เมื่อช่วงประมาณปี พ.ศ.2486 เพราะแต่ก่อนหมอลำวาดอื่นไม่ได้ออกเตี้ย ใช้แต่ลำทางสั้นและลำล่องทางยาวเท่านั้น” เป็นทำนองหลักที่หมอลำทั้งกลุ่มหมอลำกลอนและหมอลำเรื่องมีทำนองซ้ำ เน้นการเอื้อนเสียงให้เกิดความไพเราะ ใช้ในการพรรณนาสภาพธรรมชาติ เช่น ฟุ้งนา ป่าเขา รวมถึง ความรัก ความพลัดพรากหรือเล่าเรื่องราวนิทานต่างๆ ลำล่องอาจแบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงเกริ่นลา ช่วงบรรยายความ และช่วงจบหรือลง แต่ละท้องถิ่นก็จะมีวาด (Style) ที่แตกต่างกันตามสำเนียงพูด เช่น ลำล่องวาดอุบลมักจะเกริ่นลาคด้วยคำว่า “ฟ้าเอ๋ย...” เป็นต้น

วาดลำเพลินเป็นหมอลำเรื่องต่อกลอนอีกประเภทหนึ่งที่ใช้ทำนองลำคึกคักเร้าใจ ที่เรียกว่าทำนองลำเพลินในการลำเป็นส่วนมาก การแต่งกายของหมอลำเพลินจะแตกต่างจาก

หมอลำเรื่องต่อกลอนตรงที่หมอลำชายที่เป็นตัวเอก จะไม่นุ่งโจงกระเบนแต่จะนุ่งกางเกง ขาสวมส่วน บนศีรษะไม่สวมหมวก แต่จะประดับด้วยดอกไม้ประดับศีรษะ หมอลำหญิงที่เป็นตัวเอก จะแต่งกายชุดไทยที่ออกแบบตัดเย็บพิเศษเหมือนชุดไทยแต่กระโปรงสั้นเลยเข้าหรืออาจจะสวมกระโปรงสั้นเสื้อสีต่างๆ ก็ได้กลอนลำก่อนออกแสดงนิยมลำเปิดผ้ามาบังหลังฉาก จากนั้นจึงพ้อนอกสู่หน้าเวที ลำเดินกลอนหนึ่งกลอน ซึ่งอาจจะเป็นกลอนลำเพลิน ลำเตี้ย ลำเดิน และอื่นๆ จบแล้วเจรจาดำเนินเรื่อง ลำเดินกลอน อีกหนึ่งกลอนจึงเข้าหลังฉาก ในช่วงการดำเนินเรื่องของตัวละครอาจจะลำดำเนินเรื่องเป็นทำนองลำยาวสั้นๆ ก็ได้ ทำนองการลำเพลินหรือวาดลำเพลินจะเหมือนกันโดยทั้งหมดไม่แบ่งแยกออกเป็นหลายวาดเหมือนหมอลำเรื่องต่อกลอนกลอนลำเพลินนิยมขึ้นต้นด้วย คำว่า “โอยนอนาง” หรือโอยเต้ชาย

วาดกาพสินธุ์-สารคาม ไม่มีโอ้ลำเสียงใหญ่ๆ คำว่า ฟาก็มีบ้างแต่สั้นกว่าวาดอุบล นิยมขึ้นต้นด้วยคำว่า “มาบัดนี้ มาวันนี้ เวลานี้ในตอนนี้” แล้วแต่จะขึ้นต้นด้วยคำใดคำหนึ่งหมอลำทำนองกาพสินธุ์ เป็นทำนองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือ ลำทำนองกาพสินธุ์มีลักษณะการใช้เสียงระดับกลางไม่สูงเกินไปและไม่ต่ำเกินไป ไม่มีโอ้ลำเสียงใหญ่ๆ คำว่า ฟาก็มีบ้างแต่สั้นกว่าวาดอุบล นิยมขึ้นต้นด้วยคำว่า “มาบัดนี้ มาวันนี้ เวลานี้ในตอนนี้” แล้วแต่จะขึ้นต้นด้วยคำใด ซึ่งมีเสน่ห์อยู่ในตัว และยังมีศิลปินอีกท่านที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน คือ

หมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ เป็นหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองกาพสินธุ์ ซึ่งมีประวัติและผลงานมากมาย รับผิดชอบเพลงแฟนหมอลำ ผ่านประสบการณ์ชีวิตหมอลำมานานกว่า 20 ปี ด้วยน้ำเสียงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวจนมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักของแฟนเพลงและแฟนหมอลำ

เรียกได้ว่าเป็นศิลปินอีกท่านหนึ่งที่มีความสามารถ มีผลงานเพลงที่โด่งดังเป็นที่รู้จักของคนอีสาน เช่น เพลงมักเมียเขา เพลงมักคนเมา เพลงมักผู้หญิง กินเหล้า กลอนลำทำนองกาฬสินธุ์ เช่น กลอน พระบอกแม่ออกทุกข์ กลอนประทับใจไทยร้อยเอ็ด เป็นต้น และปั้นศิลปินรุ่นใหม่คือ มาร์ค วงศ์ศิลป์ ซึ่งเป็นพระเอกหมอลำประจำคณะศิลปินภูไท อีกด้วย

จากความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยจึงเลือก ศึกษาชีวประวัติของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ และศึกษากระบวนการการถ่ายทอกลำทำนอง กาฬสินธุ์ ขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ เกี่ยวกับศิลปินหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ เพื่อ เป็นเอกสารประกอบการสอนด้านหมอลำและ ภูมิปัญญาด้านศิลปะการแสดงของชาติไว้ และยัง เป็นหมอลำเรื่องต่อกลอน ทำนองกาฬสินธุ์ เพียง วงเดียวที่มีชื่อเสียงโด่งดังในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์
2. เพื่อศึกษากระบวนการการถ่ายทอกลำทำนองกาฬสินธุ์ของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการการถ่ายทอกลำทำนอง กาฬสินธุ์ ของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ มีความ มุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาชีวประวัติและ ขั้นตอนการสอนของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาคือหมอลำ วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์และ นักเรียนที่เรียนหมอลำ กับ หมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์ และสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม

ผู้วิจัยมีแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะการศึกษาข้อมูลจาก เอกสารและการศึกษาข้อมูลภาคสนาม ในระยะ การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยสืบค้นเอกสาร ที่มีเนื้อหาจากคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ การสอนหมอลำ เทคนิคการขับร้อง ทำนอง ลำ ใช้ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล นำเอาข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ตามขั้นตอน ได้แก่

- 1) ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เอกสาร
- 2) นำข้อมูลที่ได้อามาจัดหมวดหมู่เพื่อให้ง่าย ต่อการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3) สรุปและวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แต่ละ กลุ่มมาเรียบเรียงเชิงพรรณนา ในระยะการศึกษา ข้อมูลภาคสนาม ด้านเนื้อหาผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหา ออกเป็น 2 ประเด็นการศึกษาได้แก่ 1. ประวัติ ของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ 2. กระบวนการ การถ่ายทอกลำทำนองกาฬสินธุ์ของหมอลำ วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บข้อมูล ภาคสนาม ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ และ สังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Interview) โดยมีส่วนร่วมในการ ช้อมและปฏิบัติหมอลำของนักเรียนที่เรียนหมอลำ กับ หมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ และการสังเกตแบบ ไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Interview) โดย สังเกตจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนใน ด้านต่างๆ ตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาได้นำเอา หัวข้อต่างๆ และทฤษฎีต่างๆ นำข้อมูลภาพ จุดมุ่งหมายตามกลุ่มเป้าหมายตรวจสอบข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ จาก เอกสาร และข้อมูลภาคสนาม

ผลการวิจัย

เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ ถึงประวัติของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์และกระบวนการถ่ายทอดของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ได้ผลการวิจัย ดังนี้

1. ด้านประวัติของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์

เดิมหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ประกอบอาชีพเปิดร้านตัดผม หมอลำวีระพงษ์ ให้ความสนใจเรื่องการร้องการลำ ความใฝ่ฝันตั้งแต่เด็ก ๆ อยากมีวงเป็นของตนเอง อยากเป็นหมอลำ อยากมีคนรู้จักมากขึ้น โดยได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์ทันใจหวาน ซึ่งเป็นผู้ฝึกสอนการลำและการพ่อนให้ อีกทั้งตนเองมีพรสวรรค์ในด้านนี้ จึงเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เริ่มอาชีพหมอลำอย่างเต็มตัวตอนนั้นเพียงอายุ 19 ปี ในปี 2526 ออกเดินสายรับจ้างลำตามงานต่างๆ เพียงคนเดียว จากนั้นต่อมา เมื่อปี พ.ศ. 2529 เริ่มไปเป็นศิลปินหมอลำกับหมอลำคณะซุบเปอร์สสารคาม หมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองภาพสินธุ์สารคาม เป็นหมอลำที่มีชื่อเสียงในจังหวัดมหาสารคาม และได้รับบทพระเอก ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2531 ย้ายมาสังกัดกับหมอลำคณะซุบเปอร์มหากาฬ หมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองภาพสินธุ์สารคาม ซึ่งมีฉายาว่า รุ่งตะวัน แดนภูไท ปี พ.ศ.2533 ย้ายมาอยู่กับหมอลำคณะฟ้าสีคราม เป็นหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองภาพสินธุ์สารคาม ที่โด่งดังมากในยุคนั้นออกเดินสายลำทั่วอีสานในหลายจังหวัด เช่น ร้อยเอ็ด ยโสธร ภาพสินธุ์ ขอนแก่น สกลนคร นครพนม และอุบลราชธานี สังกัดอยู่กับวงนี้นานมาก ประมาณ 19 ปีกว่า รับบทพระเอก และต่อมารับบทพ่อพญา แพนเพลงให้การตอบรับมากขึ้น จนมีชื่อเสียง และเป็นวงสุดท้ายก่อนที่จะตัดสินใจมาตั้งวงเอง เมื่อปี พ.ศ.2547 ตั้งวงดนตรีหมอลำพื้นบ้าน คณะวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ศิลปินภูไท จนมีชื่อเสียงโด่งดังจนถึงปัจจุบัน

2. กระบวนการถ่ายทอดของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์

หมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ มีวิธีการรับลูกศิษย์ที่มีใจรักในด้านเสียงร้องเสียงลำ การท่องจำกลอนลำเป็นการศึกษากลอนลำให้เข้าใจด้วยตัวเอง จะเป็นการมอบหมายให้ลูกศิษย์นำกลอนลำไปท่องจำให้ขึ้นใจ โดยที่ยังไม่ลำใส่กับท่วงทำนอง แต่เน้นการจดจำในเรื่องของคำในบทกลอนให้แม่นยำและขึ้นใจ การออกเสียงแต่ละคำในบทกลอนลำ ให้ชัด จะฉาน หมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ถ่ายทอดท่วงทำนองลำต่างๆ ไปยังลูกศิษย์ด้วยวิธีสาธิตการลำ ให้ดูเป็นตัวอย่างก่อนแล้วจึงเริ่มถ่ายทอด การถ่ายทอดท่วงทำนองนั้นๆ ด้วยวิธีการออกเสียง ระดับเสียงที่ถูกต้องของคำ กลอนแต่ละคำการเอื้อนลูกคอของคำกลอนแต่ละคำในทุกๆคำที่มีในบทกลอนลำนั้นๆ ในกระบวนการฝึกท่วงทำนองนี้ต้องอาศัยความอดทนของลูกศิษย์อย่างมาก เพราะต้อง ออกเสียงของคำกลอนแต่ละคำให้ถูกต้องชัดเจนแล้ว ระดับเสียงของคำกลอนนั้นต้องเป็นระดับเสียง ที่ถูกต้องตามทำนองการลำ โดยการเทียบระดับเสียงจากเสียงแคน โดยในการเรียนแต่ละครั้งหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์จะบันทึกเสียงร้องของตัวเองไว้ให้ลูกศิษย์เอากลับไปฟังหรือฝึกซ้อมด้วยตัวเอง

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการถ่ายทอดลำทำนองภาพสินธุ์ของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาประวัติหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ และกระบวนการถ่ายทอดลำทำนองภาพสินธุ์ของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์

ประวัติของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ พบว่า นาย สิทธิพงษ์ ไทไชระ (หมอลำวีระพงษ์

วงศ์ศิลป์) เกิดวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2507 อายุ 55 ปี ประวัติการศึกษา จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านเก่าเตื่อ ตำบลทุ่งคลอง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ หมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ได้แต่งงานกับ นางอำนวยการ ทวีไชยร ตำแหน่งครู โรงเรียนคำม่วงจรัสวิทย์ มีบุตร 2 คนด้วยกัน เป็นชาย 1 หญิง 1 บุตรทั้ง 2 คน กำลังศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ส่วนบุตรชาย ได้มารับหน้าที่เป็นพระเอกของวงศิลป์นุกไท วีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ คือพระเอกมาร์ค วงศ์ศิลป์ และเข้ามาช่วยดูแลบริหารจัดการวงด้วย ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 240 หมู่ที่ 4 ตำบลทุ่งคลอง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

เดิมหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ประกอบอาชีพเปิดร้านตัดผม หมอลำวีระพงษ์ ให้ความสำคัญเรื่องการร้องการลำ ความใฝ่ฝันตั้งแต่เด็ก ๆ อยากมีวงเป็นของตนเอง อยากเป็นหมอลำ อยากมีคนรู้จักมากขึ้น โดยได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์ทันใจหวาน ซึ่งเป็นผู้ฝึกสอนการลำและการพ้อนให้ อีกทั้งตนเองมีพรสวรรค์ในด้านนี้ จึงเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เริ่มอาชีพหมอลำอย่างเต็มตัวตอนนั้นเพียงอายุ 19 ปี ในปี 2526 ออกเดินสายรับจ้างลำตามงานต่างๆ เพียงคนเดียว จากนั้นต่อมา เมื่อปี พ.ศ. 2529 เริ่มไปเป็นศิลปินหมอลำกับหมอลำคณะซุบเปอร์ซารคาม หมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองกาฬสินธุ์ซารคาม เป็นหมอลำที่มีชื่อเสียงในจังหวัดมหาสารคาม และได้รับบทพระเอก ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2531 ย้ายมาสังกัดกับหมอลำคณะซุบเปอร์มหากาฬ หมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองกาฬสินธุ์ซารคาม ซึ่งมีฉายาว่า รุ่งตะวัน แดนภูไทปี พ.ศ.2533 ย้ายมาอยู่กับหมอลำคณะฟ้าสีคราม เป็นหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองกาฬสินธุ์ซารคาม ที่โด่งดังมากในยุคนั้น ออกเดินสายลำทั่วอีสาน ในหลายจังหวัด เช่น ร้อยเอ็ด ยโสธร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น สกลนคร นครพนม และอุบลราชธานี สังกัดอยู่กับวงนี้

นานมาก ประมาณ 19 ปีกว่า รับบทพระเอก และต่อมาได้รับบทพ่อพญา แพนเพลงให้การตอบรับมากขึ้นจนมีชื่อเสียง และเป็นวงสุดท้ายก่อนที่จะตัดสินใจมาตั้งวงเอง เมื่อปี พ.ศ.2547 ตั้งวงดนตรีหมอลำพื้นบ้าน คณะวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ศิลปินนุกไท จนมีชื่อเสียงโด่งดังจนถึงปัจจุบัน

2. เพื่อศึกษากระบวนการการถ่ายทอดคำทำนองกาฬสินธุ์ของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์

วิธีการถ่ายทอดของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ เทคนิคการสอนหมอลำ และวิธีการขับร้องหมอลำ พบว่า กระบวนการถ่ายทอดของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ นั้นมีวิธีการรับลูกศิษย์ที่มีใจรักในด้านเสียงร้องเสียงลำ การท่องจำกลอนลำเป็นการศึกษากลอนลำให้เข้าใจด้วยตัวเอง จะเป็นการมอบหมายให้ลูกศิษย์นำกลอนลำไปท่องจำให้ขึ้นใจ โดยที่ยังไม่ลำใส่กับท่วงทำนอง แต่เน้นการจดจำในเรื่องของคำในบทกลอนให้แม่นยำ และขึ้นใจ การออกเสียงแต่ละคำในบทกลอนลำให้ชัด ฉะฉาน หมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ถ่ายทอดท่วงทำนองลำต่างๆ ไปยังลูกศิษย์ด้วยวิธีสาธิตการลำ ให้ดูเป็นตัวอย่างก่อนแล้วจึงเริ่มถ่ายทอดการถ่ายทอดท่วงทำนองนั้นๆ ด้วยวิธีการออกเสียง ระดับเสียงที่ถูกต้องของคำ กลอนแต่ละคำ การเอื้อนลูกคอของคำกลอนแต่ละคำในทุกคำที่มีในบทกลอนลำนั้นๆ ในกระบวนการฝึกท่วงทำนองนี้ต้องอาศัยความอดทนของลูกศิษย์อย่างมาก เพราะต้อง ออกเสียงของคำกลอนแต่ละคำให้ถูกต้องชัดเจนแล้ว ระดับเสียงของคำกลอนนั้นต้องเป็นระดับเสียง ที่ถูกต้องตามทำนองการลำ โดยการเทียบระดับเสียงจากเสียงแคน โดยในการเรียนแต่ละครั้งหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์จะบันทึกเสียงร้องของตัวเองไว้ให้ลูกศิษย์เอากลับไปฟังหรือฝึกซ้อมด้วยตัวเอง

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องกระบวนการถ่ายทอดลำทำนองกาฬสินธุ์ของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ดังนี้

1. ประวัติของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ พบว่า เดิมหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ประกอบอาชีพเปิดร้านตัดผม หมอลำวีระพงษ์ ให้ความสำคัญเรื่องการร้องการลำ ความใฝ่ฝันตั้งแต่เด็กๆ อยากมีวงเป็นของตนเอง อยากเป็นหมอลำ อยากมีคนรู้จักมากขึ้น โดยได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์ทันใจหวาน ซึ่งเป็นผู้ฝึกสอนการลำและการพ้อนให้ อีกทั้งตนเองมีพรสวรรค์ในด้านนี้ จึงเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เริ่มอาชีพหมอลำอย่างเต็มตัวตอนนั้นเพียงอายุ 19 ปี ในปี 2526 ออกเดินสายรับจ้างลำตามงานต่างๆ เพียงคนเดียว จากนั้นต่อมา เมื่อปี พ.ศ. 2529 เริ่มไปเป็นศิลปินหมอลำกับหมอลำคณะซุ๊ปเปอร์สารคาม หมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองกาฬสินธุ์สารคาม เป็นหมอลำที่มีชื่อเสียงในจังหวัดมหาสารคาม และได้รับบทพระเอก ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2531 ย้ายมาสังกัดกับหมอลำคณะซุ๊ปเปอร์มหาภาพ หมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองกาฬสินธุ์สารคาม ซึ่งมีฉายาว่า รุ่งตะวัน แดนภูไทปี พ.ศ.2533 ย้ายมาอยู่กับหมอลำคณะฟ้าสีคราม เป็นหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองกาฬสินธุ์สารคาม ที่โด่งดังมากในยุคนั้น ออกเดินสายลำทั่วอีสาน ในหลายจังหวัด เช่น ร้อยเอ็ด ยโสธร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น สกลนคร นครพนม และอุบลราชธานี สังกัดอยู่กับวงนี้นานประมาณ 19 ปีกว่า รับบทพระเอก และต่อมาได้รับบทพ่อพญา แพนเพลงให้การตอบรับมากขึ้นจนมีชื่อเสียง และเป็นวงสุดท้ายก่อนที่จะตัดสินใจมาตั้งวงเอง เมื่อปี พ.ศ.2547 ตั้งวงดนตรีหมอลำพื้นบ้าน คณะวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ศิลปินภูไท จนมีชื่อเสียงโด่งดังจนถึงปัจจุบัน

2. วิธีการถ่ายทอดของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ เทคนิคการสอนหมอลำ และวิธีการขับร้องหมอลำ พบว่า กระบวนการถ่ายทอดของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ นั้นมีวิธีการรับลูกศิษย์ที่มีใจรักในด้านเสียงร้องเสียงลำ การท่องจำกลอนลำเป็นการศึกษากลอนลำให้เข้าใจด้วยตัวเอง จะเป็นการมอบหมายให้ลูกศิษย์นำกลอนลำไปท่องจำให้ขึ้นใจ โดยที่ยังไม่ลำให้กับท่วงทำนอง แต่เน้นการจดจำในเนื้อหาของคำในบทกลอนให้แม่นยำและขึ้นใจ การออกเสียงแต่ละคำในบทกลอนลำให้ชัด ฉะฉาน หมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ ถ่ายทอดท่วงทำนองลำต่างๆ ไปยังลูกศิษย์ด้วยวิธีสาธิตการลำ ให้ดูเป็นตัวอย่างก่อนแล้วจึงเริ่มถ่ายทอดการถ่ายทอดท่วงทำนองนั้นๆ ด้วยวิธีการออกเสียง ระดับเสียงที่ถูกต้องของคำ กลอนแต่ละคำ การเอื้อนลูกคอของคำกลอนแต่ละคำในทุกคำที่มีในบทกลอนลำนั้นๆ ในกระบวนการฝึกท่วงทำนองนี้ต้องอาศัยความอดทนของลูกศิษย์อย่างมาก เพราะต้อง ออกเสียงของคำกลอนแต่ละคำให้ถูกต้องชัดเจนแล้ว ระดับเสียงของคำกลอนนั้นต้องเป็นระดับเสียง ที่ถูกต้องตามทำนองการลำ โดยการเทียบระดับเสียงจากเสียงแคน โดยในการเรียนแต่ละครั้งหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์จะบันทึกเสียงร้องของตัวเองไว้ให้ลูกศิษย์เอากลับไปฟังหรือฝึกซ้อมด้วยตัวเอง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการศึกษาเรื่อง: กระบวนการถ่ายทอดลำทำนองกาฬสินธุ์ของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์

1. ข้อเสนอเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ควรให้วัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคามรวบรวมเทคนิคการขับร้องหมอลำหรือองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะการแสดง พื้นบ้าน ของศิลปินแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยที่เกี่ยวกับหมอลำ กระบวนการถ่ายทอกลำทำนองภาพสีนู้ของหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 การศึกษาและวิจัย เรื่องเทคนิคการสอนหมอลำ

2.2 การศึกษาและวิจัย เรื่องปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของหมอลำอดีตถึงปัจจุบัน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมกริช การินทร์ ประธานกรรมการ ขอบพระคุณ ดร.พิษณุ บุญศรีอนันต์ อาจารย์ที่ปรึกษา ขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญชัย ชนไฟโรจน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิศักดิ์ จำปาแดง และ ว่าที่ร้อยเอก ดร.อวิรุทธ์ โททำ ผู้เชี่ยวชาญที่ได้ช่วยตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย ขอบพระคุณหมอลำวีระพงษ์ วงศ์ศิลป์ และลูกศิษย์รวมถึงผู้เชี่ยวชาญที่ได้สละเวลาให้ความร่วมมือให้ข้อมูลในการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- เจริญชัย ชนไฟโรจน์. (2526). *การละเล่นพื้นบ้านอีสาน*. ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์. มหาสารคาม, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- พรทิพย์ ชังธาตา. (2538). *วรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศิริชัย ทัพขวา. (2560). *การพัฒนารูปแบบการแสดงหมอลำหมู่เชิงธุรกิจ*. สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปรินญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต.
- สนอง คลังพระศรี. (2554). "หมอลำ: ภูมิรู้และภูมิปัญญาเชิงคีตศิลป์กับการสืบสารมรดกทางวัฒนธรรม," ใน *อีสานฮอยหมอลำ: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม*. (หน้า 70-82). ขอนแก่น: กรมส่งเสริมวัฒนธรรมกระทรวงวัฒนธรรม.
- เสงี่ยม บึงไสย. (2533). *บทบาทของลำกลอนในด้านการเมือง*. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- อาทิตย์ คำหงษ์ศา. (2555). *การศึกษาทำนองลำของหมอลำเรื่องต่อกลอนในภาคอีสานตอนกลาง*. สาขาวิชาดุริยางคศิลป์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปรินญาณิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต.

รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษาเมืองสุโข-ลก จังหวัดนราธิวาส: เมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ

Border Trade and Economic Development Model: Case Study of Sungai Ko-Lok, Narathiwat Province: International Border Trade City Model

ลาวัณย์ พงษ์สุวรรณศิริ¹, อุษณีย์ พรหมศรียา²
Lawan Pongsuwansiri¹, Usanee Promsriya²

Received: 19 September 2020

Revised: 9 November 2020

Accepted: 25 November 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมวิธี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์ ปัญหา อุปสรรคของการค้าชายแดนบริเวณตลาดการค้าชายแดนไทย-สุโข-ลก จังหวัดนราธิวาส 2) ศึกษาความพร้อมในการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดน 3) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก 4) เสนอรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนไทย-สุโข-ลก จังหวัดนราธิวาส วิธีการศึกษาเชิงปริมาณใช้สถิติ การแจกแจงความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มตัวอย่างคือผู้มีส่วนได้เสียที่อาศัยอยู่ในบริเวณเทศบาลเมืองสุโข-ลก จังหวัดนราธิวาส จำนวน 300 คน โดยการสุ่มแบบบังเอิญเชิงคุณภาพใช้การศึกษากลึกและการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือกลุ่มผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการค้าชายแดนไทย-สุโข-ลก จังหวัดนราธิวาส

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการณ์ ปัญหา อุปสรรคของการค้าชายแดน บริเวณเทศบาลเมืองสุโข-ลกจังหวัดนราธิวาส พบว่าสินค้ามีความหลากหลายได้มาตรฐาน ผู้ประกอบการมีความชำนาญเรื่องผู้บริโภค พื้นที่ที่มีความเหมาะสม ปัญหาที่พบคือขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 2) ความพร้อมของประชาชนในการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดน พบว่าประชาชนมีความรู้ในระดับดีมากและความตระหนักอยู่ในระดับมาก 3) สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก พบว่าตลาดการค้าชายแดนเมืองสุโข-ลก จังหวัดนราธิวาส มีความได้เปรียบในด้านของทำเลที่ตั้งที่มีความเหมาะสม แต่การบริหารจัดการด้านสาธารณูปโภคต่างๆ ยังต้องมีการพัฒนาและปรับปรุง 4) แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนเมืองสุโข-ลก จังหวัดนราธิวาส พบว่าควรเสนอนโยบายถึงทางรัฐบาลกำหนดให้บริเวณตลาดเมืองสุโข-ลก จังหวัดนราธิวาส เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเป็นเขตปลอดภาษี จะทำให้สามารถสร้างมูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ, การค้าชายแดน, เมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา Email: lawan.t@yru.ac.th

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

¹ Lecturer in International Business, Faculty Management Sciences, Yala Rajabhat University

² Lecturer in International Business, Faculty Management Sciences, Yala Rajabhat University

Abstract

This research was mixed methods research that aimed 1) to study the current situation of border trade, problems and obstacles of Thailand-Sungai Ko-Lok border trade around Thailand -Sungai Ko-Lok border trade market, Narathiwat Province, 2) to study the preparation for the international border trade city model, 3) to analyze the internal and external environments, 4) to propose guidelines for the Thailand -Sungai Ko-Lok border trade and economic development model. The quantitative study was conducted using frequency, percentage, mean, and standard deviation statistics. The samples were the 300 residents who lived around Sungai Ko-Lok, Narathiwat Province, sampled by the method of accidental sampling. The qualitative research was based on documents and in-depth interviews of the key informants who were entrepreneurs, public and private officers who were involved in the Thailand -Sungai Ko-Lok border trade, Narathiwat Province.

The research findings were as follows.- 1) the current situation, problems and obstacles of Thailand-Sungai Ko-Lok border trade around Thailand -Sungai Ko-Lok border trade market, Narathiwat Province was found a standard variety of goods. The entrepreneurs were specialized in their consumers. The location was suitable. The problem found was a lack of effective management. 2) it was found that locals had a good level of knowledge for the preparation for the international border trade city model. Their awareness of the international border trade city model was good. 3.) It was found that the internal and external environments of the Thailand -Sungai Ko-Lok border trade market, Narathiwat Province took good advantage of appropriate location. On the contrary, the management of facilities and infrastructures had to be developed and improved. 4) the guidelines for the Thailand -Sungai Ko-Lok border trade and economic development model proposed that the policy should be presented to the governments to establish the place as a special economic zone and free trade zone in order to further increase the volume of trade.

Keywords: Economic Development Model, Border Trade, International Border Trade City Model

บทนำ

การค้าชายแดนเป็นส่วนสำคัญของ การค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ มาเลเซีย, เมียนมาร์, สปป.ลาว, และกัมพูชา โดยมีมูลค่า 1,538,735 ล้านบาท ในปี 2561 คิดเป็นส่วนประมาณร้อยละ 73 ของการค้าระหว่าง ประเทศ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมามูลค่าการค้าชายแดน

เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงปี 2557-2561 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.3 ต่อปี การค้าชายแดนกับ มาเลเซียมีมูลค่าการค้าสูงที่สุด โดยในปี 2561 มี มูลค่า 571,928 ล้านบาทคิดเป็นส่วนร้อยละ 51 รองลงมาคือ สปป.ลาว (ร้อยละ 19) เมียนมาร์ (ร้อยละ 17) และกัมพูชา (ร้อยละ 13) นอกจากนี้ การส่งออกไปยังมาเลเซียมีมูลค่าสูงสุดเมื่อเทียบ

กับประเทศเพื่อนบ้านอื่น โดยมีด่านศุลกากรสะเดา และด่านศุลกากรปาดังเบซาร์เป็นจุดผ่านแดนสำคัญซึ่งมีมูลค่าการค้าชายแดนสูงสุดอันดับหนึ่งและสองของประเทศ ในช่วงปี 2557-2561 การส่งออกไปยังมาเลเซียเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.3 ต่อปี (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

ไทยและมาเลเซียเป็นพันธมิตรทางการค้าที่ดีต่อกัน ไทยเป็นคู่ค้าใหญ่อันดับสองของมาเลเซียรองจากสิงคโปร์ การค้าชายแดนระหว่างไทย-มาเลเซีย โดยสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วย 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ตั้งอยู่ใต้สุดของประเทศ มีอาณาเขตติดต่อด้านใต้และด้านตะวันตกกับประเทศมาเลเซีย โดยมีด่านชายแดนไทย-มาเลเซีย 4 แห่ง โดยของจังหวัดยะลา คือ ด่านเบตง และจังหวัดนราธิวาส คือ ด่านตากใบ ด่านบูเกะตา และด่านสุโหงโกลก ซึ่งเป็นเส้นทางการค้าและการเดินทางผ่านแดนระหว่างจังหวัดนราธิวาสกับรัฐกลันตัน และอำเภอเบตง จังหวัดยะลา กับรัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย

อำเภอสุโหงโกลกเป็นเมืองที่มีความพร้อมของหน่วยงานราชการและเส้นทางคมนาคมเพราะมีสถานีรถไฟซึ่งมีความพร้อมในการยกระดับไปเป็นสถานีรถไฟระหว่างประเทศ มีสถานีขนส่ง โรงพยาบาล สถานศึกษา โรงแรม และตลาดการค้าชายระหว่างประเทศ ประกอบกับนโยบายในการพัฒนาพื้นที่ฝั่งตะวันออกของประเทศมาเลเซีย ทำให้สุโหงโกลกมีโอกาสที่จะพัฒนาตัวเองเป็นเมืองคู่ขนานกับการพัฒนาของประเทศมาเลเซีย ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาสุโหงโกลกให้เป็นเมืองสำคัญทางการค้าระหว่างประเทศหรือ International Border Trade City ที่เชื่อมโยงการค้าของไทยสู่พื้นที่ฝั่งตะวันออก (กลันตัน ตรังกานูและปาหัง) ฝั่งตะวันตก (เคดาห์ เปอริส และปีนัง) และภาค

กลาง (เปรัก) ของประเทศมาเลเซีย รวมทั้งยกระดับสุโหงโกลกให้เป็นศูนย์การกีฬาและนันทนาการ ศูนย์การประชุม ศูนย์กระจายสินค้าแห่งใหม่ โดยเน้นการพัฒนาอย่างสมดุล สร้างความเจริญให้แก่พื้นที่ผ่านรูปแบบการลงทุนเขตการค้าพิเศษทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ควบคู่ไปกับการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยคนเชื้อสายมลายูไทยและจีนที่อยู่รวมกันอย่างสันติสุขมานานกว่าร้อยปี (เวรตี แก้วมณี, 2562)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยได้สนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนกรณีศึกษาเมืองสุโหงโกลก จังหวัดนราธิวาส: เมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ เพื่อศึกษาสภาพการณ์การค้าชายแดนบริเวณด่านสุโหงโกลก จังหวัดนราธิวาส ความพร้อมในการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ และสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของตลาดการค้าชายแดนไทย-สุโหงโกลก จังหวัดนราธิวาส นำไปสู่รูปแบบการพัฒนาสุโหงโกลก จังหวัดนราธิวาสให้เป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ ปัญหาอุปสรรคของการค้าชายแดนไทย-สุโหงโกลก บริเวณตลาดการค้าชายแดนไทย-สุโหงโกลก จังหวัดนราธิวาส

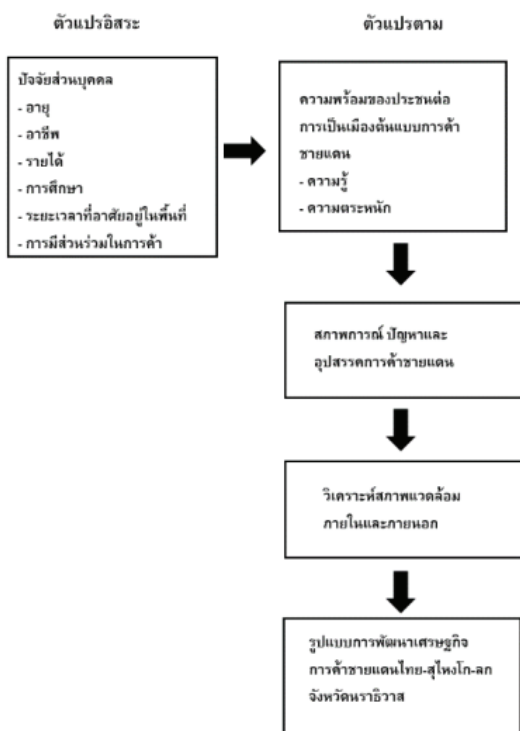
2. เพื่อศึกษาความพร้อมในการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศตาม “รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้” ที่ต้องการให้เมืองสุโหงโกลก จังหวัดนราธิวาส เป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ

3. เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของตลาดการค้าชายแดนไทย-สุโขทัย-ลพบุรี-จังหวัดนครราชสีมา

4. เพื่อศึกษาหารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนไทย-สุโขทัย-ลพบุรี-จังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัด

นครราชสีมา จำนวน 17,337 คน (กองสวัสดิการเทศบาลเมืองสุโขทัย-ลพบุรี, 2561)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ในเขตเทศบาลเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งแบ่งออกเป็น 28 ชุมชน โดยกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 300 คน

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) โดยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. วิธีเชิงปริมาณ เป็นการสำรวจหาคำตอบปัญหาการวิจัยในภาพรวม โดยใช้แบบสอบถามกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณเทศบาลเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอนประกอบไปด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) โดยข้อคำถามจะสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมในการค้าเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ เมืองสุโขทัย-ลพบุรี-จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ของประชาชนต่อการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศของเมืองสุโขทัย-ลพบุรี-จังหวัดนครราชสีมา ลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) มีตัวเลือกให้ตอบ คือ ใช่ หรือ ไม่ใช่ โดยข้อคำถามจะถามเกี่ยวกับ

1. การใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตประจำวัน
2. ความรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงาน
3. มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ

4. มีความรู้ความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเมืองต้นแบบการค้าชายแดน

5. ผลกระทบของการจัดตั้งเมืองต้นแบบการค้าชายแดน

6. ผลประโยชน์ของการจัดตั้งเมืองต้นแบบการค้าชายแดน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความตระหนักของประชาชนต่อการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนในด้านต่างๆ ลักษณะคำถามเป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) โดยข้อคำถามจะสอบถามเกี่ยวกับ

1. การประชาสัมพันธ์ในชุมชน
2. การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้งเมืองต้นแบบการค้าชายแดน
3. การจัดเตรียมแผนในการเตรียมความพร้อม
4. การวางแผนทางธุรกิจ

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับความคิดเห็น ความเหมาะสม ความต้องการ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีผลต่อความพร้อมต่อการจัดตั้งเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ เมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา ที่จะเป็นประโยชน์และสารสนเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนให้มีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่แสดงถึงความพร้อมและความตระหนักในการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณเทศบาลเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 300 คน โดยการสุ่มแบบบังเอิญ โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การแจกแจงความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับ ความคิดเห็นข้อเสนอแนะ จะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยสรุปเป็นภาพรวมปัจจัยด้านความเหมาะสม ความต้องการ ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อความพร้อมการรับรู้และความตระหนักของประชาชนต่อการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ

2. วิธีเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน คือ กลุ่มผู้ประกอบการบริเวณตลาดการค้าชายแดนไทย-สุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตพื้นที่ ในการดำเนินงาน เครื่องมือในการสัมภาษณ์ ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก ในการจัดทำแนวทางการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้มีการกำหนดประเด็นขอบเขตในการ สัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดของการวิจัย และร่วมปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในด้านการค้าระหว่างประเทศ

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษาเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา: เมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ พบว่า

1. สภาพการณ์การค้าชายแดนบริเวณอำเภอเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา

ลักษณะการค้าในปัจจุบัน มีความหลากหลายของสินค้า สินค้าหลักคือสินค้าที่มาจาก การเกษตร เช่น พืช ผัก ผลไม้ และรองลงมาคือ สินค้าอาหารทะเลสด ซึ่งสินค้าสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ตามความต้องการ สินค้าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

สูง ราคาของสินค้าค่อนข้างถูก และมีระดับราคาที่หลากหลายขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้า พื้นที่ที่ทำการค้านั้นมีความเหมาะสมมาก เนื่องจากอยู่บริเวณด่านชายแดน การเดินทาง การคมนาคมขนส่งมีความสะดวก และมีด้านศุลกากรที่มีมาตรฐาน ภาครัฐก็มียุทธศาสตร์สนับสนุนด้านการขนส่งสินค้าผ่านทางด่านศุลกากรให้เป็นไปด้วยความสะดวก ความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการ ด้านการค้า การแข่งขัน และการลงทุนนั้น ผู้ประกอบการไม่มีปัญหาในการแข่งขัน เนื่องจากสินค้าที่จำหน่ายมีความหลากหลายและมีจำนวนมาก นอกจากนั้นผู้ประกอบการยังมีความเข้าใจเป็นอย่างดีในเรื่องของความต้องการของผู้บริโภค อีกทั้งผู้ประกอบการรายใหญ่มีเงินทุนสำรองไว้ในการดำเนินธุรกิจ ไม่มีปัญหาในเรื่องการขาดสภาพคล่อง และมีศักยภาพสูงในการส่งออก ผู้ประกอบการมีความมั่นใจต่อความสามารถในการแข่งขันของตน แต่ก็จะมีผู้ประกอบการบางรายที่ยังไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ซึ่งถือเป็นส่วนน้อย ในด้านผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนใน บริเวณตลาดการค้าชายแดนอำเภอเมืองสุโขทัย-ลพบุรี ผลที่ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่มีอาชีพและรายได้ ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของประชาชนดีขึ้น ปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดน บริเวณตลาดการค้าชายแดนอำเภอเมืองสุโขทัย-ลพบุรี ได้แก่ ปัญหาการจัดกาณ์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ระบบน้ำประปาและไฟฟ้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ การคมนาคมจะแออัดเมื่อมีการขนส่งสินค้าจำนวนมาก ปัญหาสินค้าล้นล้นหนึ่ภาณี การปิดด่านระยะยาวในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ส่งผลให้การค้าชายแดนไม่คล่องตัวเท่าที่ควร และสร้างความยากลำบากในการค้าระหว่างประเทศ

2. ความพร้อมของประชาชนอำเภอเมืองสุโขทัย-ลพบุรีในการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาความพร้อมของประชาชนใน 2 ด้าน คือ การวิเคราะห์ความรู้และการวิเคราะห์ความตระหนักของประชาชนต่อการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 78.67 อายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.70 การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 75.33 อาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 28.00 รายได้ต่อเดือน 15,000-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 63.00 มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ระหว่าง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.00 การมีส่วนร่วมในการค้า โดยมีฐานะเป็นผู้ขาย คิดเป็นร้อยละ 68.00 ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 48.67 ส่วนการวิเคราะห์ความตระหนักของประชาชน พบว่า ประชาชนมีความตระหนัก อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความตระหนักในเรื่องการที่สามารถพูดภาษามลายูได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.93 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.85 และการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการเข้าสู่เมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศให้ชุมชนได้รับทราบ อยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.27 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.18 โดยประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ควรที่จะมีการประสานงานระหว่างรัฐบาลของทั้ง 2 ประเทศมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และอยากให้เห็นการประชาสัมพันธ์เรื่องของการเมืองต้นแบบให้มากขึ้นเพื่อเป็นการให้ข่าวสารให้นักท่องเที่ยวเดินทางเพิ่มมากขึ้น

3. การวิเคราะห์ถึงสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ บริเวณอำเภอเมืองสุโขทัย-ลพบุรีจังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัยได้นำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้า มาประกอบการวิเคราะห์ SWOT ในครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 สภาพแวดล้อมภายในของการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ (จินตนา บุญบงการ, 2552)

1. กลยุทธ์ ด้านการวางแผนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม การพิจารณา จุดแข็ง จุดอ่อน ของกิจการนั้น ผู้ประกอบการมองว่าการค้าชายแดนบริเวณอำเภอเมืองสุโขทัย-โก-ลก จังหวัดนราธิวาส นั้นมีความเข้มแข็ง ซึ่งหากมองถึงจุดแข็งของตลาดเมืองสุโขทัย-โก-ลก จังหวัดนราธิวาส นั้นมีความได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้งที่มีความเหมาะสม ด้านสินค้าและบริการมีคุณภาพและมีมาตรฐานสูง รวมทั้งมีศักยภาพในการแข่งขันสูง

2. โครงสร้าง ผู้ประกอบการในบริเวณเมืองสุโขทัย-โก-ลก จังหวัดนราธิวาสนั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ เป็นผู้ประกอบการรายเก่าดั้งเดิม ธุรกิจมีผู้ประกอบการสี่บทอดเป็นรุ่นๆ มีการรวมตัวของผู้ประกอบการเพื่อจัดตั้งชมรม เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางการค้าระหว่างกัน ที่มีความเข้มแข็ง มีลักษณะการค้าเป็นธุรกิจแบบเจ้าของคนเดียว ดังนั้นการบริหารจึงอยู่ในความควบคุมและตัดสินใจของเจ้าของกิจการแต่เพียงผู้เดียว จึงทำให้การตัดสินใจและการบริหารทุกอย่างขึ้นอยู่กับเจ้าของธุรกิจ

3. ตลาดเมืองสุโขทัย-โก-ลก จังหวัดนราธิวาส มีการปฏิบัติงานประสานกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งแต่ละภาคส่วนได้ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของตนเองเมื่อมีการประสานขอความช่วยเหลือ ก็ดำเนินการช่วยเหลือกัน มีความสามัคคี ไม่มีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นในพื้นที่

4. รูปแบบ รูปแบบในการดำเนินงานของตลาดเมืองสุโขทัย-โก-ลก จังหวัดนราธิวาสนั้น มีการจัดการที่มีรูปแบบวิธีที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น เนื่องจากเป็นบริเวณชายแดน มีการค้าขายซึ่งรูปแบบการดำเนินงานจะไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และการปรับตัวของผู้ประกอบการบริเวณตลาดเมืองสุโขทัย-โก-ลก จังหวัดนราธิวาส

5. การจัดการบุคคลเข้าทำงาน ด้านการคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถเข้าทำงาน และการพัฒนาบุคคลกรนั้น ในส่วนของตลาดเมืองสุโขทัย-โก-ลก จังหวัดนราธิวาส มีลักษณะของธุรกิจเจ้าของคนเดียว ดังนั้นเจ้าของกิจการจะเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องบุคลากร

6. ทักษะ ในด้านความเชี่ยวชาญในการผลิต ในภาคเอกชนนั้น การค้าขายมีสินค้าที่หลากหลาย กลุ่มผู้ประกอบการเข้าใจความต้องการของผู้บริโภคเป็นอย่างดี ผู้ประกอบการมีกลยุทธ์ในการเจรจาต่อรอง กับลูกค้าที่มาซื้อสินค้า ด้วยการลดราคา และให้สินเชื่อ เป็นต้น

7. ค่านิยมร่วม เรื่องของค่านิยมร่วมกันระหว่างคนในบริเวณตลาดเมืองสุโขทัย-โก-ลก จังหวัดนราธิวาสนั้น มีค่านิยมร่วมกันในเรื่องการรักความสงบ ทำการค้าขายแบบพื้แบบน้อง ไม่มีปัญหาหะหว่างกัน ไม่มีข้อขัดแย้งของประชาชนทั้งสองประเทศในบริเวณชายแดนแต่อย่างใด

3.2 สภาพแวดล้อมภายนอกของการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ

3.2.1 สภาพแวดล้อมภายนอกของการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ (PEST) (Miller *et al*, 2011)

1. ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย ปัจจัยด้านการเมืองไม่ส่งผลกระทบต่อการค้าของตลาดเมืองสุโขทัย-โก-ลก จังหวัดนราธิวาส ถึงแม้จะมี

น้อยมาก เปิดทำการค้าได้อย่างปกติ ส่วนปัจจัยด้านกฎหมายนั้น มีข้อขัดข้องในเรื่องของระเบียบวิธีการทางด้านศุลกากรในการผ่านเข้าออกของสินค้าที่ค่อนข้างมีขั้นตอนในการดำเนินการนำเข้าของประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย เช่น การตรวจสอบสินค้าที่ต้องมีการตรวจสอบสินค้าของทั้งสองประเทศ การขนถ่าย เคลื่อนย้ายสินค้ามีค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากสินค้าที่ขนส่งไปยังมาเลเซียก็ต้องมีการเปลี่ยนถ่ายสินค้าเป็นรถท้องถิ่นของประเทศมาเลเซีย เป็นต้น

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านสภาพเศรษฐกิจส่งผลด้านบวก ทำให้ผู้ประกอบการสามารถเพิ่มยอดขายทางการค้าได้ ด้านอัตราภาษี มีผลกับการค้าบ้างแต่ไม่มาก ผู้ประกอบการในพื้นที่มีความรู้ มีความพร้อมและพร้อมปรับตัว และมีปัญหาเรื่องค่าเงินริงกิตของมาเลเซียที่อ่อนค่าลง

3. ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม ทางด้านสภาพสังคมบริเวณตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี นครราชสีมา จะได้เปรียบในเรื่องของสังคมพหุวัฒนธรรม ส่งผลด้านบวกในเรื่องของภาษาคำนิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี เนื่องจากมีความเหมือนในหลายประการระหว่างสองประเทศ

4. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี สภาพเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ทำให้ผู้ประกอบการกับคู่ค้าสามารถติดต่อสื่อสารกันง่ายขึ้น ถือเป็น การเพิ่มศักยภาพทางการค้า และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายได้มากขึ้น

3.2.2 สภาพแวดล้อมนอกของการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ (5 Forces Model) (Porter, 1980)

1. ปัจจัยกำหนดการแข่งขัน สภาพการแข่งขัน หากมีคู่แข่งจำนวนมาก และมีการแข่งขันรุนแรงจะส่งผลกระทบต่อความสามารถ

ในการทำกำไร แต่ผู้ประกอบการบริเวณตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี นครราชสีมา คิดว่าการมีคู่แข่งทางธุรกิจที่มากขึ้น จะทำให้ผู้ประกอบการมีโอกาสเข้าถึงลูกค้ารายใหม่ได้มากขึ้นกว่าเดิม สามารถเปิดตลาดได้ง่ายขึ้นกว่าเดิม

2. ปัจจัยการเข้าสู่ธุรกิจ หรือผู้มาใหม่ ในด้านของปัจจัยการเข้าสู่ธุรกิจนั้น สำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ พื้นที่นี้ถือเป็นพื้นที่ที่ราบรื่น ผู้ประกอบการรายใหม่ที่ต้องการมาลงทุนต้องศึกษาความต้องการผู้บริโภคมาก ศึกษาลักษณะภูมิศาสตร์ รวมถึงการวางผังเมือง เป็นต้น

3. ปัจจัยกำหนดสินค้าทดแทน หากมีสินค้าเข้ามาทดแทนได้ง่ายขึ้น ลูกค้าก็มีโอกาสเปลี่ยนไปใช้สินค้าดังกล่าวทำให้ความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจลดลง แต่ปัจจุบันผู้ประกอบการบริเวณตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี นครราชสีมา ไม่ได้กังวลในเรื่องนี้ เนื่องจากสินค้าที่ขายอยู่ในปัจจุบันมีความหลากหลาย และอำนาจในการตัดสินใจขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้าที่จะเลือกซื้ออยู่แล้ว ผู้ประกอบการจึงไม่กังวลในเรื่องสินค้าทดแทน

4. ปัจจัยกำหนดอำนาจการซื้อ การกำหนดอำนาจการซื้อของผู้ซื้อนั้น ขึ้นอยู่กับการตั้งราคาของผู้ขายและอำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ ซึ่งในปัจจุบันราคาสินค้าที่จำหน่ายนั้นผู้ซื้อสามารถที่จะซื้อได้ซึ่งราคาในการซื้อขายก็มีราคาไม่แพงและเป็นไปตามกลไกของตลาด

5. ปัจจัยกำหนดอำนาจของผู้ขาย ปัจจัยอำนาจของผู้ขายในปัจจุบันของตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี นครราชสีมา ขึ้นอยู่กับลักษณะของสินค้าที่จัดหามาได้ง่ายหรือไม่ และยังขึ้นอยู่กับอำนาจต่อรองของผู้ขายปัจจัยด้วย ซึ่งผู้ขายได้ดำเนินการจัดหาสินค้าให้ตรงกับความต้องการของลูกค้ามากที่สุดเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองของตน

4. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ประกอบการชาวไทยที่ทำการค้าชายบริเวณเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคเอกชนที่อยู่ในพื้นที่ รวมถึงบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการ สามารถนำเสนอผลการศึกษาด้านแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา ได้ดังนี้

1. ควรมีการเสนอขออนุญาตไปยังรัฐบาลเพื่อกำหนดให้บริเวณตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นเขตปลอดภาษี หากมีการจัดบริเวณนี้ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นเขตปลอดภาษี จะทำให้เพิ่มมูลค่าทางการค้า และดึงดูดนักลงทุนชาวไทยเข้ามาค้าขายในพื้นที่อีกเป็นจำนวนมาก

2. ผู้ประกอบการ นักลงทุนที่จะทำการค้าในพื้นที่นี้ ควรศึกษาว่าตลาดสุโขทัย-ลพบุรี ต้องการสินค้าประเภทไหน ทั้งนี้ เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ในพื้นที่มีความจำเป็น ต้องมีกลยุทธ์ในการค้าขาย การแนะนำสินค้า การบริการที่รวดเร็วทันใจผู้บริโภค รวมถึงเงินทุนหมุนเวียนค่อนข้างสูง และได้มาตรฐาน ดึงดูดใจผู้บริโภค

3. ควรมีการจัดแผนผังของตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา และก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม เช่น สถานที่จอดรถ ห้องสุขา ศูนย์อาหาร การแบ่งโซนสินค้า ควรมีแบ่งโซนย่านการค้า และย่านวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นเมืองพหุวัฒนธรรม เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว ปัจจุบันร้านค้า ร้านอาหารอยู่แบบกระจัดกระจาย ถ้ามีการแบ่งโซนจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารพื้นเมือง สินค้าทางวัฒนธรรม

4. ควรมีการจัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นศูนย์อำนวยความสะดวกด้านข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษาเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา: เมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพการณ์ ปัญหาอุปสรรคของการค้าชายแดน บริเวณตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา

สภาพการณ์ค้าในปัจจุบันบริเวณตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา นั้น มีสินค้าที่มีความหลากหลาย เช่น พืช ผัก ผลไม้ และรองลงมาคือสินค้าอาหารทะเลสด เป็นต้น ซึ่งสินค้าสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ตามความต้องการ สินค้าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานสูง ราคาของสินค้าค่อนข้างถูก และมีระดับราคาที่หลากหลายขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้า ดังคำกล่าวของผู้ประกอบการ รุสนา อ้าหลีสะหัส (2563) ที่ว่า "สินค้าที่จำหน่ายมีมากมายหลายชนิด ส่วนคุณภาพของสินค้าก็แตกต่างกันไปตามแหล่งที่รับสินค้ามา คุณภาพของสินค้าส่วนมากจะอยู่ในระดับปานกลาง อยู่ที่ลูกค้าที่จะเลือกซื้อสินค้าคุณภาพแบบใด การค้าชายแดน ทำเลที่ตั้งดี ติดต่อค้าขายง่าย การเดินทางสะดวก" โดยกลุ่มผู้ประกอบการที่เข้ามาค้าขายในตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมา นั้นส่วนมากเป็นคนในพื้นที่ ด้านความเหมาะสมของพื้นที่ที่ค้าขายนั้นมีความเหมาะสมมากเนื่องจากอยู่บริเวณชายแดน การเดินทาง การคมนาคมขนส่งสะดวก และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลการศึกษาของ เทพวิทย์ สุริฝ้ายและลำปาง
แมนมาตย์ (2561) ที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันของ
การค้าชายแดนในพื้นที่จังหวัดหนองคาย จังหวัด
นครพนมและจังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า
การค้าชายแดนมีลักษณะการค้าทั่วไปทั้งขนาด
เล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ของพ่อค้า-แม่ค้า
หรือผู้ประกอบการ ที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดน
สินค้าที่นำมาจำหน่ายบริเวณชายแดนส่วนใหญ่
เป็นสินค้าอุปโภค บริโภค และสินค้านำเข้า-ส่ง
ออก ระหว่างประเทศ ผู้ซื้อหรือลูกค้าที่เดินทาง
มาซื้อสินค้าบริเวณชายแดน ได้แก่ คนต่างชาติ
คนในภูมิภาคอื่นของประเทศไทยและคนในชุมชน
ท้องถิ่น ซึ่งในภาพรวม พบว่า การค้าชายแดนส่ง
ผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านบวก
ทั้งด้านอาชีพและการจ้างงาน ด้านการเพิ่มรายได้
และด้านสังคมความเป็นอยู่และมีบทบาทสำคัญ
ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการส่งอาชีพ
และการจ้างงานในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น สร้างรายได้
ให้กับคนในชุมชนจนสามารถลดภาวะการย้าย
ถิ่นฐาน รวมถึงการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศให้ดีขึ้นทั้งด้านการติดต่อการค้าและ
แลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประเทศ การลงทุนทาง
การค้า การขนส่งคมนาคม

2. การวิเคราะห์ความพร้อมในการ เข้าสู่การเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดน ระหว่างประเทศของประชาชนบริเวณตลาด เมืองสุโขทัย-ลกจังหวักนครราชสีมา

ความพร้อมของประชาชนเทศบาล
เมืองสุโขทัย-ลกจังหวักนครราชสีมาในการเป็นเมืองต้นแบบการค้า
ชายแดนระหว่างประเทศ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ
ศึกษาความพร้อมของประชาชนใน 2 ลักษณะ
คือ การวิเคราะห์ความรู้และการวิเคราะห์ความ
ตระหนักของประชาชนต่อการเป็นเมืองต้นแบบ
การค้าชายแดนระหว่างประเทศ พบว่า ประชาชน
กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ อยู่ในระดับดีมาก ส่วนการ

วิเคราะห์ความตระหนักของประชาชน พบว่า
ประชาชนมีความตระหนัก อยู่ในระดับมาก โดย
ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า
ควรที่จะมีการประสานงานระหว่างรัฐบาลของทั้ง
2 ประเทศมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและอยาก
ให้เห็นการประชาสัมพันธ์เรื่องขอเมืองต้นแบบ
เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเพิ่มขึ้น สอดคล้อง
กับงานของมจรูดา สมัยกุล (2557) ที่ได้ศึกษา
แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณี
ศึกษาตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชา พบว่า
การวิเคราะห์ความรู้ของประชาชนต่อการเข้าสู่
ประชาคมอาเซียนประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความ
รู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับดีและมี
ความตระหนักของประชาชนต่อการเข้าสู่ประชาคม
อาเซียนประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนัก
เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับปานกลาง

3. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกของการค้า ชายแดนเมืองสุโขทัย-ลกจังหวักนครราชสีมา

3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ของการค้าชายแดนเมืองสุโขทัย-ลกจังหวัก นครราชสีมา (จุดแข็ง-จุดอ่อน)

3.1.1 จุดแข็ง ตลาดเมืองสุโขทัย-ลกจังหวัก จังหวัดนครราชสีมา มีความได้เปรียบในด้านของ ทำเลที่ตั้งที่มีความเหมาะสม มีสินค้าที่มีความ หลากหลาย และมีคุณภาพ มาตรฐานสูง อีกทั้ง เป็นจังหวัดที่มีที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ เหมาะสมต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และมีจุด แข็งในด้านโลจิสติกส์อีกด้วย แผนพัฒนาจังหวัด นครราชสีมา 5 ปี (สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา, 2561) พบว่าเมืองสุโขทัย-ลกจังหวักนครราชสีมา มีจุดแข็งคือชายแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซียและ มีด่านชายแดน 3 ด่าน ซึ่งเอื้อต่อการค้า การ บริการ การลงทุน และการค้าชายแดน มีเส้นทาง คมนาคมขนส่งที่ครอบคลุมทั้งทางบก ทางน้ำ

และทางอากาศ ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาให้เชื่อมโยงกับภูมิภาค และมีด่านชายแดนติดประเทศมาเลเซียและมีด่านชายแดน 3 ด่าน เอื้อต่อการท่องเที่ยว การบริการ การลงทุน และการค้าชายแดน สามารถสร้างรายได้และทุนหมุนเวียนให้กับประชาชนในพื้นที่ และเกิดธุรกิจขนาดใหญ่

3.1.2 จุดอ่อน ตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาส มีจุดอ่อนในด้านของการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขไปโรคต่างๆ ยังต้องมีการพัฒนาและปรับปรุง เช่น ความพร้อมของที่จอดรถ การแบ่งโซนร้านค้า การบริหารจัดการประปาและไฟฟ้า การจัดการยังอยู่ในระดับปานกลาง ยังขาดการดูแลความสะอาดให้กับผู้ประกอบการ แผนพัฒนาจังหวัดนราธิวาส 5 ปี (สำนักงานจังหวัดนราธิวาส, 2561) พบว่าเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาส แหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดขาดการบริหารจัดการที่ดี และระบบสาธารณสุขไปโรคประปาไฟฟ้ายังให้บริการไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ของจังหวัดนราธิวาส ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

3.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของการค้าชายแดนเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาส (โอกาส-อุปสรรค)

3.2.1 โอกาส ตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาส นอกจากมีความได้เปรียบในด้านของทำเลที่ตั้งแล้วนั้น สมโภช เชนพาณิชย์พงศ์ (2563) “ความพร้อมของตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาส มีมากถึงร้อยละ 80 ทั้งนี้ยากให้ภาครัฐลงมาสนับสนุนอย่างจริงจัง จัดสรรงบประมาณลงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตลาดการค้ามีโอกาสขยายใหญ่ขึ้น” ส่วนสภาพเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ผู้ประกอบการติดต่อสื่อสารกันง่ายขึ้น ถือเป็นโอกาสเพิ่มศักยภาพทางการค้า และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายอีกด้วย ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องเรียนรู้ที่จะใช้

เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ แผนพัฒนาจังหวัดนราธิวาส 5 ปี (สำนักงานจังหวัดนราธิวาส, 2561) พบว่าเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาส มีนโยบายยุทธศาสตร์ชายแดนใต้เชื่อมโยง 3 เมือง หนองจิก เบตง สุโขทัย-ลพบุรี ส่งเสริมการค้าชายแดน และนโยบายในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการค้าและการพัฒนาจังหวัดให้เป็นเมืองที่น่าลงทุนในระดับประเทศและนานาชาติ

3.2.2 อุปสรรค อุปสรรคทางการค้าชายแดนเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาส นั้นทางด้านของกฎหมาย ระเบียบ วิธีปฏิบัติของการนำเข้า-ส่งออก ผ่านชายแดนของทั้งสองประเทศ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการค้าชายแดน เช่น นโยบายและกฎระเบียบของด่านศุลกากร รวมถึงการปิดด่าน เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ที่มีการปิดด่านระยะยาว รถขนส่งสินค้าและการขนถ่ายเคลื่อนย้ายสินค้ามีค่าใช้จ่ายสูง เพราะสินค้าที่จะขนส่งไปยังประเทศมาเลเซียก็ต้องมีการเปลี่ยนถ่ายสินค้าเป็นรถท้องถิ่นของประเทศมาเลเซีย ซึ่งทำให้อัตราต้นทุนของการค้าเพิ่มสูงขึ้น แผนพัฒนาจังหวัดนราธิวาส 5 ปี (สำนักงานจังหวัดนราธิวาส, 2561) พบว่าเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาส ด้วยสถานะเศรษฐกิจโลกยังผันผวนและความผันผวนทางการเมือง และการปรับเปลี่ยนรัฐบาล ตลอดจนนโยบายของรัฐที่ขาดความต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อการลงทุนและการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจของจังหวัดนราธิวาสหยุดชะงัก และมีกฎหมายและกฎระเบียบบางส่วนที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการค้าที่เป็นธรรม และอำนวยความสะดวกในการค้าและการลงทุน สอดคล้องกับ อังคณา ธรรมสังการ และสายฝน ไชยศรี (2558) ที่ได้ศึกษา พฤติกรรมการค้าชายแดนไทย-มาเลเซีย ในจังหวัดสงขลา พฤติกรรมการค้าระหว่างผู้ประกอบการชาวไทยกับชาวมาเลเซีย ประเภท

สินค้าและบริการที่ชาวมาเลเซียเข้าใช้บริการที่เมืองชายแดน พบว่าการขนส่งของไทยมีปัญหาไม่สะดวกเหมือนมาเลเซีย การกีดกันการค้าที่ไม่ใช่ภาษี โควตาสินค้าผ่านแดนจำกัดการนำเข้าข้าวสารต้องผ่านเฉพาะด่านสะเดา แนวทางแก้ไขการเร่งสร้างทางคมนาคมในไทยให้สามารถเชื่อมโยงกับทางประเทศมาเลเซีย

4. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนเมืองสุโขทัย-ลพบุรี นครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกจากกลุ่มผู้ประกอบการที่ทำการค้าชายบริเวณเมืองสุโขทัย-ลพบุรี นครราชสีมา เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคเอกชนที่อยู่ในพื้นที่ รวมถึงบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำเสนอผลการศึกษาด้านแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนเมืองสุโขทัย-ลพบุรี นครราชสีมา ดังนี้

1. ควรมีการเสนอนโยบายไปยังรัฐบาลเพื่อกำหนดให้บริเวณตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี นครราชสีมาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเป็นเขตปลอดภาษี หากมีการจัดบริเวณนี้ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเป็นเขตปลอดภาษี จะทำให้เพิ่มมูลค่าการค้า และดึงดูดนักลงทุนชาวไทยเข้ามาค้าขายอีกเป็นจำนวนมากแผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา 5 ปี (สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา, 2561) พบว่าเมืองสุโขทัย-ลพบุรี นครราชสีมา พบว่าควรมีการพัฒนากระบวนการคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติ ตามแผนการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เพื่อรองรับการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ และพัฒนาด้านชายแดน ตามนโยบาย IMT-GT และนโยบายการจัดตั้งพื้นที่เขตพิเศษ เพื่อรองรับการเติบโต การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ และมีมาตรฐานในระดับนานาชาติ

2. ผู้ประกอบการ นักลงทุนที่จะทำการค้าในพื้นที่นี้ ควรศึกษาว่าตลาดโก-ลกต้องการสินค้าประเภทไหน ทั้งนี้ การเกษตรและอุตสาหกรรมในพื้นที่มีความจำเป็น ต้องมีกลยุทธ์ในการค้าขาย การแนะนำสินค้า การบริการที่รวดเร็วทันใจ ผู้บริโภค รวมถึงเงินทุนหมุนเวียนค่อนข้างสูง เพื่อให้สินค้ามีราคาถูก และได้มาตรฐาน ดึงดูดใจผู้บริโภค แผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา 5 ปี (สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา, 2561) พบว่าเมืองสุโขทัย-ลพบุรี นครราชสีมา ควรส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการในพื้นที่ให้มีความรู้และความเข้าใจในระบบการค้าการลงทุน ตลอดทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานการส่งออก สามารถแข่งขันในเวทีอาเซียนและระดับนานาชาติ เพื่อการค้าระดับสากลและมีปริมาณรวมของการค้าชายแดนเติบโตอย่างต่อเนื่อง

3. ควรมีการจัดแผนผังของตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี นครราชสีมา และก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม เช่น สถานที่จอดรถ ห้องสุขา ศูนย์อาหาร การแบ่งโซนสินค้า และควรมีการแบ่งเป็นย่านการค้า ย่านวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นเมืองพหุวัฒนธรรม เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตอนนี้ร้านค้า ร้านอาหารอยู่แบบกระจัดกระจาย ถ้ามีการแบ่งโซนจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหารพื้นเมือง สินค้าวัฒนธรรม แผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา 5 ปี (สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา, 2561) พบว่าเมืองสุโขทัย-ลพบุรี นครราชสีมา ควรพัฒนาระบบสาธารณูปโภคด้านไฟฟ้าและประปาให้มีคุณภาพประสิทธิภาพเพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนสาธารณูปโภคของประชาชนที่ห่างไกลซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น

4. ควรมีการจัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี นครราชสีมา เพื่อเป็นศูนย์อำนวยความสะดวกด้าน

ข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยว แผนพัฒนาจังหวัดนราธิวาส 5 ปี (สำนักงานจังหวัดนราธิวาส, 2561) พบว่าเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาส ควรมีการสร้างภาพลักษณ์และการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวและนักลงทุน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษาเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาส: เมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. สภาพการณ์ การค้าบริเวณตลาดเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาสนั้นพื้นที่ที่ตั้งมีความเหมาะสมกับการค้าเนื่องจากเป็นบริเวณชายแดนสินค้าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสูง และมีพื้นที่ขนาดใหญ่เพียงพอต่อการขยายตลาดในอนาคต อีกทั้งด้วยทำเลที่ตั้งก็เหมาะสมกับยุทธศาสตร์การค้าชายแดนระหว่างประเทศ ปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดน บริเวณตลาดการค้าชายแดนอำเภอเมืองสุโขทัย-ลพบุรี ได้แก่ ปัญหาการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ระบบน้ำประปาและไฟฟ้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ การคมนาคมจะแออัดเมื่อมีการขนส่งสินค้าจำนวนมาก และมีปัญหาสินค้าล้นเกิน

2. ความพร้อมของประชาชนในการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ พบว่าประชาชนมีความรู้ในระดับดีมาก ส่วนความตระหนักของประชาชนต่อการเป็นเมืองต้นแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศ พบว่าประชาชนมีความตระหนักอยู่ในระดับมาก

3. สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของตลาดการค้าชายแดนไทย-สุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาส พบว่า ตลาดการค้า

ชายแดนเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาส มีความได้เปรียบในด้านของทำเลที่ตั้งที่มีความเหมาะสม ผู้ประกอบการมีศักยภาพในการแข่งขัน ตลาดมีโอกาสขยายใหญ่ขึ้น การบริหารจัดการด้านสาธารณูปโภคต่างๆ ยังต้องมีการพัฒนาและปรับปรุง

4. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาส พบว่าควรมีการเสนอไปยังรัฐบาล กำหนดให้เมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาส เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเป็นเขตปลอดภาษี ซึ่งจะทำให้สามารถเพิ่มมูลค่าทางการค้าได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำหรับประชาชน

ประชาชนควรพัฒนาขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ มีความตื่นรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงอย่างเท่าทัน และคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ที่ตั้งามของเมืองสุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนราธิวาส

1.2 สำหรับผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการควรพัฒนาขีดความสามารถของธุรกิจขนาดใหญ่ ธุรกิจท้องถิ่น ธุรกิจรุ่นใหม่ และวิสาหกิจชุมชนเชื่อมโยงการค้าชายแดนให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และเสริมสร้างศักยภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีทักษะสากล (ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีสารสนเทศ) และพร้อมสู่สังคมดิจิทัล

1.3 สำหรับหน่วยงานภาครัฐ

หน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้กับประชาชนทั่วไป ไม่ควรจะเป็นนักท่องเที่ยว หรือผู้ประกอบการ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ดังนี้

(1) พัฒนาระบบการคมนาคม การขนส่ง และโลจิสติกส์เชื่อมโยงการค้าชายแดน อย่างเป็นระบบครบวงจร

(2) พัฒนาระบบบริการของรัฐทุกระดับให้มีคุณภาพ และเน้นการมีส่วนร่วมกับ ประชาชน และการพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน อย่างเข้าใจ เข้าถึงเพื่อบูรณาการร่วมกัน

(3) เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ การดูแลความปลอดภัย พัฒนาระบบบริการ พัฒนาสภาพแวดล้อมด้านชายแดนรองรับการค้า ชายแดน เชื่อมโยงระบบการธุรกิจค้าส่ง ค้าปลีก ให้มีประสิทธิภาพ

(4) มีระบบบริการที่มีมาตรฐานการ ค้าชายแดนในระดับต้นแบบที่ดีของประเทศ

(5) ควรเสนอให้มีการปรับปรุงกฎ ระเบียบทางการค้า การอำนวยความสะดวกทาง ศุลกากร การปรับลดภาษี ประสานงานกับทาง ประเทศมาเลเซียเพื่อลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน เช่น การตรวจสอบสินค้าให้ตรวจเพียงครั้งเดียวโดยมี เจ้าหน้าที่ร่วมกันระหว่างสองประเทศ เพื่อลดระยะเวลาในการนำเข้า-ส่งออกสินค้า เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย ครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองสวัสดิการเทศบาลเมืองสุโขทัย-ลพบุรี. (2561). *ข้อมูลข่าวสารของเทศบาล*. สืบค้นจาก: <http://www.kolokcity.go.th/webkolok/>, เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2562.
- จินตนา บุญบงการ. (2552). *สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: วีพริ้น เทพรัักษ์ สุริย์ผาย และลำปาง แม่นมมาตย์. (2561). บทบาทการค้าชายแดนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา จังหวัดหนองคาย, จังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร. *วารสารการเมืองเมือง การปกครอง*. 8(1): 153-176.
- มธุรดา สมัยกุล. (2557). การพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน กรณีศึกษาตลาดมิตรภาพชายแดนไทย-กัมพูชา. *วารสารวิทยบริการ*. 25(1): 22-30.
- รุสนา อ่ำหลีสะห้ส. (2563). *ผู้ประกอบการเจ้าของร้านค้าส่งอาลีโก-ลก*. สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 16 กรกฎาคม 2563.

2.1 ควรมีการทบทวนนโยบายส่งเสริม การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ และศึกษา วิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการกำหนดให้เมือง สุโขทัย-ลพบุรีเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ

2.2 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบ สภาพเศรษฐกิจการค้าชายแดนของตลาดเมือง สุโขทัย-ลพบุรี จังหวัดนครราชสีมาเปรียบเทียบกับ จังหวัดอื่น เพื่อเป็นการศึกษาข้อมูลร่วมกันเพื่อ นำผลวิจัยที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาการค้าชายแดน ของประเทศไทยและประเทศมาเลเซียในภาพรวม

2.3 ควรทำการศึกษาร่างสรรครูปแบบ การบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรที่มี ปริมาณ คุณภาพ รองรับพัฒนาอุตสาหกรรม การเกษตรของจังหวัดเพื่อการค้าและการส่งออก

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะวิทยากรจัดการที่ ให้ความอนุเคราะห์ทุนสนับสนุนการวิจัยและ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่สละเวลาในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวิจัยนี้ ตลอดจนผู้ให้ความช่วยเหลือทุกท่านที่ทำให้งาน วิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

- เรวดี แก้วมณี. (2562). *ศักยภาพอุตสาหกรรมในพื้นที่ด้ามขวานทอง เมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”*. สืบค้นจาก: <http://www.oie.go.th>, เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2562.
- สมโภช เจนพาณิชพงศ์. (2563). *เลขาธิการหอการค้าจังหวัดนราธิวาส. สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 22 กรกฎาคม 2563*.
- สำนักงานจังหวัดนราธิวาส. (2561). *แผนพัฒนาจังหวัดนราธิวาส 5 ปี*. สืบค้นจากจาก: <http://www2.narathiwat.go.th>, เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2562.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน*. สืบค้นจาก: <https://www.nesdc.go.th>, เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2562.
- อังคณา ธรรมสักการ และสายฝน ไชยศรี. (2558). *พฤติกรรมการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียในจังหวัดสงขลา*. สืบค้นจาก: http://oservice.skru.ac.th/ebook/lesson.asp?title_code=1179&type=3&no=11, เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2562.
- Miller, F.P., Vandome, A.F., & McBrewster, J. (2011). *PEST Analysis*. N.P.: VDM.
- Porter, Michael E., (1980). *Competitive Strategic Technique for Analyzing Industrial and Competitors: The Five Force*. Free Press. New York.

การศึกษาเปรียบเทียบการบรรเลงเปียโนระหว่างเพลงพื้นบ้านจีนและเพลงจีนสมัยใหม่

A Comparative Study of Piano Accompaniment in Chinese Folk Song And Chinese Modern Song

ลู ลีหาน¹, อวิรุทธ์ โทท่า²

Liu Lihan¹, Awirut Thotham²

Received: 24 March 2020

Revised: 26 August 2020

Accepted: 23 September 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของบทเพลงร้องจีน และการบรรเลงเปียโนประกอบการขับร้อง 2) เพื่อวิเคราะห์การบรรเลงเปียโนประกอบการขับร้องระหว่างเพลงพื้นบ้านจีนและเพลงจีนสมัยใหม่โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล ณ สถาบันดนตรีเซอฉวน ประเทศจีน ผลการวิจัยพบว่าเพลงพื้นบ้านจีนและเพลงจีนสมัยใหม่เป็นหลักฐานสำคัญของศิลปะการร้องเพลงจีน ซึ่งมีการแสดงการร้องเพลงจีนที่แตกต่างกันอยู่สองประเภทสำหรับการบรรเลงเปียโนประกอบการร้องเพลงจีน สำหรับการสอนขับร้องและการแสดงในประเทศจีนมีบทบาทและเป็นแนวทางที่สำคัญเป็นอย่างมากแต่ค่อนข้างมีระยะเวลาสั้นในการคงอยู่ และไม่ใช่ว่าเหตุในการมีส่วนร่วมของเปียโนสำหรับการบรรเลงประกอบของประเทศจีน ในปี ค.ศ. 1600 การขับร้องเพลงจีนทั้งสองประเภทนี้ไม่มีรูปแบบที่สมบูรณ์ในการเรียนรู้และในทางการศึกษา พื้นฐานทางดนตรีสำหรับการแสดงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นนักร้องหรือนักเปียโน และทำนองของบทเพลงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตามพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อกันและกัน ดังนั้นการเปรียบเทียบบทเพลงพื้นบ้านจีนและเพลงจีนสมัยใหม่จึงมีความแตกต่างกัน การวิเคราะห์ทำนองมีความจำเป็นสำหรับทักษะการบรรเลงเปียโนประกอบการขับร้องที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งที่นักร้องต้องการสำหรับการได้รับการเรียนรู้ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงทักษะการบรรเลงสำหรับการบรรเลงเปียโนประกอบการขับร้อง และเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับการศึกษาระบบของการบรรเลงเปียโนประกอบการขับร้องในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ: เปียโนคลอ, เพลงพื้นบ้านจีน, เพลงจีนสมัยใหม่

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรดุริยางคศาสตร์มหาบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master of Music Student, College of Music, Mahasarakham University

² Lecturer, College of Music, Mahasarakham University

Abstract

This research aims 1) to investigate the status of Chinese vocal music and piano accompaniment; 2) to analyze the piano accompaniment between Chinese folk songs and Chinese modern songs. A qualitative research methodology was used for collecting data. The results indicated that Chinese folk songs and Chinese modern songs are of Chinese mainstream singing art. There are two different types of vocal music performance. Vocal music in the piano accompaniment for the vocal music teaching and performing in China has a very important guiding role, but it is very short and does not cause the attention of the corresponding due to the piano into the 1600 A.D. of Chinese year. It does not have a complete system of learning and education. Music background for the performance is very important as the singer or the pianist and the melody of songs are unique and follow historical background that influence each other. Thus, musical styles are different between Chinese folk songs and Chinese modern songs. Analyzing melody is essential for good piano accompaniment skills. There is a need for singers to acquire knowledge and learning. Therefore, this study is helpful to improve the performance skills of piano accompaniment for supporting a vocal music. It also provides some references to support the systematic teaching of piano accompaniment in the future.

Keywords: Piano accompaniment; Chinese folk song; Chinese modern song.

Introduction

Piano accompaniment is a form of artistic expression, in which piano and various instruments or vocal music cooperate with each other. Musicians can achieve the best performance through the cooperation of piano accompaniment and the singer or other instruments (Jin, 2007, P. 14).

Chinese folk songs refer to songs with national characteristics or typical regional characteristics which are sung by unique national singing methods. Chinese modern songs refer to Chinese modern art songs with western singing style, which is called "Bel canto". These two types of vocal music works are also the main teaching types of vocal music

courses in colleges and universities in China (Jin, 2007, P. 15).

The subject of piano accompaniment has developed very slowly. Thus, the teaching impact is not ideal. In addition to students' lack of learning initiative, the lack of a teacher is also one of the important reasons. Most of the learning of piano accompaniment is done according to a score that is provided by a teacher. Therefore, comparing these two types of vocal music and piano accompaniment in China has to explore the system that conforms to the rules of piano learning.

Objectives

1. To study the status of Chinese vocal music and piano accompaniment.

2. To analyze the piano accompaniment between Chinese folk songs and Chinese modern songs.

Scope of the study

1. The geographical scope. We focused on the music of Sichuan province, China. Data collection was carried out in Sichuan province. A field survey was conducted in music institutions in Sichuan and relevant teachers were selected for interview and also data collection.

2. Academic research scope. We focused on Chinese folk songs and Chinese modern songs. Bel canto songs were the subject of this research. We selected representative Chinese folk songs and Chinese modern songs (hereafter used to refer to Chinese modern songs sung by Bel canto) for separate analysis and then compare the two types of songs, the songs themselves and the piano accompaniment.

Research methodology

This study used qualitative methods by referring to historical literature and applying the methods of music theory, musicology, and ethnomusicology for fieldwork. The data were collected from libraries, books and historical materials websites as well as some music periodicals and news websites related to the arts in China as follows.

1. Field Research. For interviewing teachers who were relevant to piano accompaniment, the required materials were

obtained with a camera and a note book. We observed different ways of playing, behavior, facial expression and different ways of playing processing of the song through recorded video and pictures. Analyzing the impact of the piano accompaniment combined dynamic performance and piano spectrum in order to analyze different songs or playing skills. In this research, we interviewed Mu Yi, a teacher from Sichuan Conservatory of Music. Mu Yi systematically studied the performance of foreign vocal music works in Belarus, including many Bel canto singing works. The interview content of this paper focuses on teacher Mu Yi as a vocal piano accompaniment and vocal music art guidance teacher,

2. Participation. We participated in classrooms and concerts to observe and survey what were the key point of different songs that are taught by teachers so as to make a comparative analysis of the key points. In the concert, we observed the differences between actual stage performance and classroom teaching and also the interaction between piano accompaniment and vocal singing in the environment of the concert hall.

3. Data analysis. In this study we selected two pieces of Chinese folk songs and Chinese modern songs to analyze. We selected four songs to analyze, and four key informants to interview who were popular and well known in Sichuan as the best of performers. They were also suggested by scholars, guru, students, and others.

4. Evaluation. We give an evaluation that connects our research with the said objectives. We use the survey methods detailed above to obtain data, perform the analysis and to come to the conclusion. We found that Chinese folk songs and Chinese modern music are different in terms of melody, lyrics and the performance of the singer.

Outputs and benefit

1. Understanding the development history of Chinese vocal music works and Chinese piano accompaniment.

2. In-depth study of piano accompaniment and vocal music-theoretical and practical knowledge.

3. Those who study vocal music and piano accompaniment can learn from this paper.

4. The piano accompaniment of national music can be distinguished from the piano accompaniment of modern songs to better complete the performance of the works.

5. Protecting and spreading Chinese traditional music culture, understanding the integration of western culture and traditional culture.

Results

From the professional perspective of music performing arts, the title of piano accompaniment is “piano art director”, or “cooperative piano” and “cooperative piano”. From the perspective of its title, its connotation is that the piano accompanying the

accompaniment cooperates with the soloist to perform or sing the works of music together (Jin, 2007: 14).

At present, normal music college and secondary art school lack a large number of piano art instructors for the teaching of vocal and instrumental music majors, and even fewer high-level piano art instructors. From an objective standpoint, piano accompaniment in domestic music colleges and universities is placed in the orchestral or vocal departments as a basic job (Geng, 2006: 58).

There are some common problems in current music teacher piano accompaniment; specifically the monotony of accompaniment, the lack of strain capacity of mode, number, and the lack of flexible use of accompaniment texture. Therefore, in future piano accompaniment training and attention should be paid to the training of normal accompaniment, impromptu accompaniment and the rationality of chord matching. (D. Q., personal communication, August 20, 2019).

A piano accompaniment has been divided into formal accompaniment and impromptu accompaniment. Improvisational accompaniment means that the performer must have a certain level of piano performance and organically combine the basic theoretical knowledge of music with practical operation.

In order to make the research more specific, we selected two songs from the Bel canto of Chinese folk songs and Chinese modern songs respectively for analysis and research. Folk songs were “A glass of wine”

and “Wusuli River song”. Modern songs were “Blue Sea of love love” and “Love song”.

Folk songs refer to songs created by a certain nation in their ancient or modern times with their own national style. These original folk songs have developed to the present, and later generations have adapted the melody and lyrics to form a modern folk song that is easier to sing. Therefore, most folk songs have distinctive regional characteristics. For example, “A glass of wine” is a Xinjiang Uygur folk song. In Xinjiang, the Uygur is the largest minority group except the Han. The “Wusuli River song” is a song adapted from the traditional Hezhe folk songs. The Hezhe people are also an ethnic minority present only in the Northeast. There are 56 ethnic groups in China. Due to the differences in historical traditions, linguistic features, and customs of different ethnic groups, the styles and colors of folk songs of various nationalities are very distinctive (Wang, 2006: 36).

Xinjiang folk songs are popular in Xinjiang and around the country. Xinjiang is located in the northwestern border of China. The “A glass of wine” uses the Uyghur harmonies. The whole layout is divided into two parts. The first part is a single two-part style and the second part is an expanded single stage.

“Wusuli River song” uses the traditional Chinese folk song five-tone, “1, 2, 3, 5, 6”, but the author has a fusion of Chinese and Western melody of the song, which adds unique features of Western piano music. The

melody is smooth and natural flowing like a river.

The structure of the “Blue Sea of love” phrase is square, showing outstanding contrast characteristics. In the first half of the music, it uses natural major features, with a soothing rhythm, unfolding the music scene of the moonlight.

“Love Song” is an aria that expresses missing lovers, so the melody of love songs is full of drama. It is closely connected with the storyline. Its melody has a strong Mongolian atmosphere, but it also draws on Western opera in the melody rhythm and harmony changes. The creative method of “Love Song” is also the main theme of the entire opera.

In summary, the melody basis of folk songs mostly adopts the traditional Chinese five-tone style. Secondly, the melody and rhythm have distinct national characteristics, and the singing style has a dialect accent. The melody of Chinese modern songs is generally seven-tone, major and minor in some modern songs with ethnic flavors. Singing is also used in the Bel canto vocal singing style, and national songs are significantly different.

Xinjiang folk song accompaniment instruments include tambourine, Dongbula, hot corrugated iron drum and so on. In “A glass of wine”, most of the piano accompaniment adopts seven-tone natural tone, and five-tone, b7, #1, #2, #4, #5, etc. The piano accompaniment of “Wusuli River song” also has national characteristics. The first seven notes and the sounds use parallel

octaves, which produces the ethereal effect corresponding to the Qingshan shouting. The decorative sounds and arpeggios, the widening of the range bring the whole song to a climax. "Blue Sea of love" uses the chord decomposition of the voice, in the second half in the piano accompaniment of the paragraph, the use of sound density contrast, wide and narrow contrast, strong and weak contrast and other performances make the music more three-dimensional. The piano accompaniment of "Love Song" runs through the rhythm of the triplet, making the music more coherent and freer in expression (Yu, 2014: 26).

In summary, in the piano accompaniment of Chinese national songs, according to the different national characteristics of the songs, or the dialects in the lyrics, the corresponding second degree or vocal accompaniment will be added to strengthen the national flavor, and the rhythm will also be based on the singer's emotions are adjusted differently. It can be freely extended according to the emotion of the song or the singer. The piano accompaniment will also appear in the temporary adaptation of the original score. The piano accompaniment of Chinese modern songs tends to be neater. When playing, it is more important that the piano rhythm matches the original score.

Folk songs are mainly lyrical, most of the folk songs are free-tempered and melodic, and the singers are relatively free when singing them. The songs often have a unique national singing melody. Performers often add their own impromptu singing

according to the national characteristics of the song, so the piano player is playing. When the corresponding song transitions end, it will pay special attention to the cooperation with the singer, and will also cooperate with the vocalist's improvisation to match the corresponding piano sound. Chinese modern songs have regular melody and tunes have strong expressive power. Therefore, piano accompaniment has a strong and guiding nature in Chinese modern songs; mainly to help singers grasp the rhythm and the melody of songs. Interlude makes the music work hierarchically, and provides time for the singer's rest, exhalation, and emotional accumulation. Singing and piano accompaniment are a co-creation and interdependence. Through perfect combination, the two can better show the characteristics and connotation of the song.

Based on the above content, We sorted out and summarized the piano accompaniment comparison between Chinese folk songs and Chinese modern songs.

Piano accompaniment of Chinese folk songs is adapted from traditional folk songs, and modern songs create it by themselves. Chinese folk songs with syncopated notes. The Chinese pentatonic mode in the majority, "1,2,3,5,6". Chinese modern songs with melody similar to opera, there are arias and melodies in major intervals. In the Chinese folk songs, the beginning of the piano accompaniment melody is mostly free, with a wide range of intervals, allowing free play of the singer, the

piano accompaniment can be added to the improvisation in the singing. However, in Chinese modern songs, piano accompaniment melody is mostly regular, rhythm is relatively regular and interval range is small. It will not join the player's impromptu accompaniment. The piano accompaniment with Chinese folk songs is used to help the singer find the melody and increases the characteristics of the national melody. It can adjust at any time according to the singer free rhythm. In Chinese modern songs, the rhythm of the singer is controlled by the regular piano accompaniment to heighten the singing atmosphere. (M. Y., personal communication, August 21, 2019)

Conclusion and Discussion

First of all, the accompaniment of Chinese folk songs is more flexible and freer in terms of rhythm. More emphasis is placed on grasping the urgency of speed and the strength of rhythm according to the singer's mood, singing style and state. Secondly, in timbre, the accompaniment of Chinese folk songs especially emphasizes the imitation of Chinese national musical Instruments. The way of touching keys and playing techniques are quite different from the accompaniment of western vocal music works. Thirdly, many Chinese folk songs have strong Chinese opera characteristics. The only way is to maximize the reserve the original Chinese folk songs, to make the piano a unique style of folk song to achieve the perfect combination of Chinese and western music art. (Z. K., personal communication, July 26, 2019)

To master the accompaniment part of songs, one needs to have some understanding of the creation background, the strength of the harmony and contrast, the phrase of breathing and the accuracy of speed. It is also necessary to analyze the classification of songs harmonies and phrase, the lyrical content and so on. For cylindrical chords, octaves and tremors, there should be color comparison in content. (Y. Y., personal communication, July 25, 2019)

To sum up, the piano accompaniment of vocal music songs integrates various factors of music, which are highly artistic and ideological. In the history of western music, it carries the artistic brilliance that cannot be erased by artistic songs. The piano accompanist can understand and grasp the style of the work in a deeper way and play it accurately and properly, which will definitely integrate with the singer in a better way and greatly reflect the artistic charm of the art song.

Huang Tengpeng (2002) in his article "aesthetic thinking about art songs in China" expressed the point of view that we are in the process of creation and study art songs, efforts will be European music composing skills and culture aesthetic combined with traditional Chinese culture, We agree with Huang Tengpeng's point of view, the reasonable solution exists in two kinds of cultural exchange between the creators and appreciators, the contradiction of the aesthetic ideology in the quintessence of western music at the same time, fully affirmed its ethnic dances.

Suggestions

The result is useful for the piano accompaniment teachers and students in universities to study. Solving the problem between vocal music and piano accompaniment will make learning more efficient and targeted. If other teachers want to do more research in this direction, they can work on the development status and future development planning of piano accompaniment. This research will help to improve the teaching system of a piano accompaniment and solve many of problems future.

Acknowledgement

I would like to thank my adviser Dr. Awirut Thotham for his patient to guide and explain what to do during writing this paper, which enabled me to finished my thesis successfully. I thank the Dean and all professors who have taught me knowledges. I thank Sichuan Conservatory of Music for providing me with the required materials during my postgraduate thesis.

Finally, I want to thank my parents for their support and tolerance also my grandmother for her infinite love.

References

- Jin, P. (March 5, 2007). *On the cooperation between vocal singing and piano accompaniment*. The relevant tribe. Retrieved from www.xzbu.com/9/view-9416279.htm
- Geng, Q. (2006). Teaching and singing of ethnic vocal music and Bel canto singing. *Qinghai Normal College Journal*, 03, 23-25.
- Wang, X. (2006). Overview of Uygur folk songs and dances. *Artistic Exploration*, 05, 5-6.
- Yu, H. (2014). The guidance and promotion of folk song adaptation to the development of Chinese vocal music art. *Music*, 22, 122.
- Huang, T. (2002). Aesthetic thinking about art songs in China. *Journal of Northwest Normal University (Social Science Edition)*, 05, 31.

การใช้รถยนต์นั่งอย่างไรให้ถูกต้องตามหลักภาษีอากร

How to use a passenger car correctly according to tax principles

ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์¹

Sirirut Jaensirisak¹

Received: 10 September 2020

Revised: 16 November 2020

Accepted: 25 November 2020

บทคัดย่อ

การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการรถยนต์เพื่อใช้ในกิจการถือเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการควรจะต้องวางแผนให้ดี เพราะรถยนต์ถือเป็นสินทรัพย์อย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องทุกกิจการจำเป็นต้องมีไว้ใช้ในการประกอบกิจการ บางแห่งถือไว้เป็นสินค้าที่มีไว้เพื่อขาย และบางแห่งถือไว้เป็นสินทรัพย์ที่มีไว้เพื่อการดำเนินงาน เช่น รถประจำตำแหน่งของผู้บริหาร รถขนส่งสินค้า รับส่งพนักงาน เป็นต้น ในทางภาษีอากร ประเภทของรถยนต์ที่แตกต่างกันจะมีผลกระทบต่อภาระภาษีที่แตกต่างกัน ทั้งภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีมูลค่าเพิ่ม ดังนั้น ผู้ประกอบการควรศึกษาผลกระทบของแต่ละภาษี และถือปฏิบัติให้ถูกต้อง เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการกระทำผิดตามกฎหมายภาษีอากร อันส่งผลต่อการเพิ่มค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นให้กับผู้ประกอบการในรูปของเบี้ยปรับ เงินเพิ่ม หรือค่าปรับทางอาญา ซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายต้องห้ามในการคำนวณกำไรสุทธิทางภาษีอากรของกิจการอีกด้วย บทความนี้ได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากงานวิชาการ กฎหมายและหนังสือตอบข้อหารือของกรมสรรพากรที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์นั่งหรือรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน เพื่อให้ผู้ประกอบการหรือผู้ที่สนใจได้ศึกษาและนำไปปรับใช้ในการวางแผนการดำเนินธุรกิจของตนเอง และได้สรุปแนวปฏิบัติที่แตกต่างกันระหว่างทางบัญชีและภาษีอากรสำหรับรถยนต์นั่งหรือรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน ในประเด็นของการซื้อ การเช่า และการเช่าซื้อ ทั้งที่นำมาใช้ในการดำเนินงานและนำไปเป็นสินค้าของกิจการ รวมทั้งได้สรุปข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติพิกัตอัตราภาษีสรรพสามิตที่ออกใหม่สำหรับรถกระบะ 4 ประตูซึ่งส่งผลกระทบต่อแนวปฏิบัติทางด้านภาษีกับรถยนต์ดังกล่าว

คำสำคัญ: รถยนต์นั่ง, ภาษีเงินได้นิติบุคคล, ภาษีมูลค่าเพิ่ม, ภาษีอากร

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการบัญชี คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
โทร: 086-8689297, E-mail: sirijaen@gmail.com

¹ Assistant professor, Department of Accounting, Ubon Ratchathani Business School, Ubon Ratchathani, University

Abstract

Making decisions about procuring cars for use in business is something that entrepreneurs should have well planned as cars are one of the assets that almost every business needs to use in their operations. Some have them for sale and some have them for use, e.g. for executive positions, for freight or as a staff shuttle bus etc. In terms of taxation, different car types may have different tax burdens of both corporate income tax and value added tax. Therefore, entrepreneurs should study the effects of each tax and practice correctly to avoid problems that may occur from offenses under the tax law. Offences can cause an increase of unnecessary expenses to entrepreneurs in the form of fines, penalties or criminal fines which are prohibited expenses in the calculation of the net tax profit. This paper studies and collects information from academic papers, relevant laws and discusses tax rulings of the Revenue Department which relate to a passenger cars or cars with up to 10 seats. This paper will be of interest to entrepreneurs or those interested in order to apply for their business's planning. The paper outlines the different practices between accounting and taxation for a passenger cars or cars with t up to 10 seats in terms of purchasing, hiring and leasing both used in operations and used as a business product. Moreover, it summarizes laws under the Excise Tariff Act newly issued for double cabs which affects the tax practice on such cars.

Keywords: A passenger car, Corporate Income Tax, Value Added Tax, Taxation

บทนำ

ในการประกอบกิจการ ผู้ประกอบการจำเป็นต้องคิดและตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่ก่อนเริ่มประกอบธุรกิจ หรือแม้กระทั่งในระหว่าง การประกอบกิจการก็ตาม ทั้งในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การลงทุน การจ้างงาน และการขายสินค้าหรือให้บริการ หลายครั้งที่ผู้ประกอบการมักจะตั้งคำถามไว้ในใจ ทำอย่างไรจึงจะมียอดขาย ทำอย่างไรจึงจะหลีกเลี่ยงการขาดทุน หรือทำอย่างไรจึงจะได้กำไรตามเป้า ทุกคำถามล้วน เกี่ยวข้องกับการหารายได้เป็นส่วนใหญ่ แต่สิ่งหนึ่ง ที่ผู้ประกอบการหลายคนอาจจะมองข้ามไปคือ การลดค่าใช้จ่าย หรือการใช้สิทธิประโยชน์ต่างๆ ตามสิทธิที่พึงมีที่เรียกว่า การวางแผนภาษี ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้ประกอบการควร จะต้องรู้และใส่ใจให้มาก

การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดหารถยนต์ เพื่อใช้ในกิจการถือเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการควรจะต้องวางแผนให้ดี เพราะรถยนต์ถือเป็นสินทรัพย์ อย่างหนึ่งที่เกือบทุกกิจการจำเป็นต้องมีไว้ใช้ในการประกอบกิจการ โดยเฉพาะรถยนต์นั่งหรือรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 ที่นั่ง ซึ่งบางแห่งถือไว้เป็นสินค้าที่มีไว้เพื่อขาย และบางแห่งก็ถือไว้เป็นสินทรัพย์ที่มีไว้เพื่อการดำเนินงาน เช่น รถประจำตำแหน่งของผู้บริหาร รถขนส่งสินค้า รับส่งพนักงาน เป็นต้น ซึ่งในทางภาษีอากรแล้ว ประเภทของรถยนต์ที่แตกต่างกันล้วนมีผลกระทบ ต่อภาระภาษีที่แตกต่างกัน ทั้งภาษีเงินได้ นิติบุคคล และภาษีมูลค่าเพิ่ม

รถยนต์นั่งหรือรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน

กรมสรรพากรได้เคยให้คำนิยามของรถยนต์นั่งและรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน ไว้ดังนี้

รถยนต์นั่ง หมายถึง รถยนต์ที่เข้าลักษณะเป็นรถเก๋ง และมีลักษณะเป็นรถยนต์ที่มีหลังคาติดเป็นเนื้อเดียวกันในลักษณะถาวรด้านข้างหรือด้านหลังคนขับมีประตูหรือหน้าต่างและมีที่นั่งถือเป็นรถยนต์นั่งตามกฎหมายพิกัตอัตราภาษีสรรพสามิต (กรมสรรพากร, 2541)

รถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน หมายถึง รถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน ตามกฎหมายว่าด้วยพิกัตอัตราภาษีสรรพสามิต (กรมสรรพากร, 2551 ก) และให้หมายความรวมถึงรถตู้หรือรถยนต์ที่ออกแบบเพื่อใช้ขนส่งคนโดยสารจำนวนมาก รวมทั้งรถยนต์ในลักษณะทำนองเดียวกัน (กรมสรรพากร, 2555 ก) จากนิยามข้างต้นมีการกล่าวอ้างถึงพิกัตอัตราภาษีสรรพสามิตซึ่งหากพิจารณาจากกฎหมายของภาษีสรรพสามิตแล้ว คำว่า “รถยนต์นั่ง” ไม่ได้คำนึงว่าจะมีที่นั่งเกินกว่า 10 คนหรือไม่ก็ได้ แต่คำว่า “รถยนต์โดยสาร” ซึ่งปัจจุบันจัดเก็บในอัตราเดียวกับรถยนต์นั่งนั้น จะมีการกล่าวถึงว่ารถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน ทำให้เกิดความขัดแย้งกับนิยามในทางภาษีอากรโดยเฉพาะตามประมวลรัษฎากร อย่างไรก็ตาม เดิมทีกรมสรรพากรจะมีการอ้างถึงรถยนต์นั่ง หรือรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน โดยอิงตามกฎหมายว่าด้วยพิกัตอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 เท่านั้น ซึ่งตามพระราชบัญญัติพิกัตอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ให้ความหมาย “รถยนต์นั่ง” ว่าหมายถึง “รถเก๋งหรือรถยนต์ที่ออกแบบสำหรับเพื่อใช้สำหรับนั่งเป็นปกติวิสัยและให้หมายความรวมถึงรถยนต์ในลักษณะ

ทำนองเดียวกัน เช่น รถยนต์ที่มีหลังคาติดต่อเป็นเนื้อเดียวกันในลักษณะถาวร ด้านข้างและหรือด้านหลังคนขับมีประตูหรือหน้าต่างและมีที่นั่งทั้งนี้ไม่ว่าจะมีที่นั่งเท่าใด” (กรมสรรพากร, 2550 ก) ในอดีตจึงตีความคำว่า “รถยนต์นั่ง” ตามพระราชบัญญัติพิกัตอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 และใช้มาตลอดจนถึงวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2560 ซึ่งอธิบดีกรมสรรพสามิตได้ออกประกาศกำหนดนิยาม “รถยนต์กระบะ” เพิ่มเติม ข้อ 3 และ 4 “รถยนต์กระบะ 4 ประตู (Double Cab) หมายถึง “รถยนต์กระบะที่ออกแบบสำหรับให้มีน้ำหนักบรรทุกรวมน้ำหนักบรรทุกไม่เกิน 4,000 กิโลกรัม” และมีคุณลักษณะตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด ดังนั้น รถกระบะทั้งประเภทไม่มีพื้นที่ใส่สัมภาระด้านหลังที่นั่งคนขับ (No Cab) มีพื้นที่ใส่สัมภาระด้านหลังที่นั่งคนขับ (Space Cab) รถยนต์กระบะ 4 ประตู (Double Cab) และรถยนต์กระบะ 4 ประตู (Double Cab) แบบผสมที่ใช้พลังงานเชื้อเพลิงและไฟฟ้า (Hybrid Electric Vehicle) ต่างก็ถูกจัดประเภทเป็นรถยนต์กระบะทั้งสิ้น (กระทรวงการคลัง, 2560)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์นั่งหรือรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกินสิบคน

1. การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินประเภทรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกินสิบคนหรือรถยนต์นั่ง ให้คำนวณหักตามระยะเวลาที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี ในกรณีที่รอบระยะเวลาบัญชีใดไม่เต็มสิบสองเดือนให้เฉลี่ยหักตามส่วนสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีนั้น ทั้งนี้ไม่เกินอัตราร้อยละ 20 ของมูลค่าต้นทุนของทรัพย์สินนั้น โดยให้หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาจากมูลค่าต้นทุน เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 1,000,000 บาท กรณีบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคา ที่เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งมีอัตราการ

หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาไม่เท่ากันในแต่ละปีระหว่างอายุการใช้ทรัพย์สิน บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจะหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาตามวิธีนั้นในบางปีเกินอัตราร้อยละ 20 ก็ได้ แต่จำนวนปีอายุการใช้ของทรัพย์สินเพื่อการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาต้องไม่น้อยกว่า 100 หารด้วย 20 ตามมาตรา 65 ทวิ (2) แห่งประมวลรัษฎากร ประกอบกับมาตรา 4 และมาตรา 5 แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเงื่อนไข และอัตราการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน (ฉบับที่ 145) พ.ศ. 2527 (กรมสรรพากร, 2550 ข) ทั้งนี้ ต้นทุนในปีที่ขายไปต้องเป็นมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือจากการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาที่ยังค้างจากมูลค่าต้นทุนไม่เกิน 1,000,000 บาทเท่านั้น บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลไม่มีสิทธินำมูลค่าต้นทุนส่วนที่เกิน 1,000,000 บาทมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิได้เพราะถือเป็นรายจ่ายต้องห้ามตามมาตรา 65 ตรี (20) แห่งประมวลรัษฎากร ประกอบกับมาตรา 4(1) แห่งพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 315) พ.ศ. 2540 (กรมสรรพากร, 2543 ค)

2. ภาษีซื้อที่เกิดจากการซื้อ เช่าซื้อ เช่าหรือรับโอนรถยนต์นั่งและรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่ง ไม่เกิน 10 ที่นั่ง ตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต หรือภาษีซื้อที่เกิดจากการรับบริการที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์นั่งและรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน ตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต ห้ามนำมาหักออกจากภาษีขาย เช่น ภาษีซื้อค่าน้ำมันที่ใช้เติมรถยนต์นั่ง หรือค่าซ่อมแซมรถยนต์นั่ง ยกเว้นภาษีซื้อของกิจการดังต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นภาษีซื้อต้องห้าม

2.1 กิจการขายรถยนต์นั่งและรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน ให้ยกเว้นสำหรับภาษีซื้อที่เกิดจากการซื้อรถยนต์มาขาย

2.2 กิจการบริการให้เช่ารถยนต์ ให้ยกเว้นสำหรับภาษีซื้อที่เกิดจากการซื้อรถยนต์มาให้เช่า

2.3 กิจการบริการรับประกันวินาศภัยรถยนต์ ให้ยกเว้นภาษีซื้อที่เกิดจากการให้บริการรับประกันวินาศภัยสำหรับรถยนต์ดังกล่าว (กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร, 2563)

ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการนำรถยนต์นั่งหรือรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 ที่นั่งมาใช้ในกิจการ หรือวิธีการได้มาซึ่งรถยนต์ดังกล่าว ย่อมส่งผลต่อภาระภาษีที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างดังกรณีต่อไปนี้

1. การได้มาโดยวิธีการเช่าซื้อ

กรณีบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลประกอบกิจการให้เช่ารถยนต์นั่งส่วนบุคคล ซึ่งบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลได้จัดหารถยนต์นั่งส่วนบุคคลมาเพื่อใช้ในการประกอบกิจการของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลโดยการเช่าซื้อ รถยนต์นั่งส่วนบุคคลดังกล่าวถือเป็นทรัพย์สินของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลต้องนำมูลค่าทั้งหมดที่จ่ายไปเพื่อการได้มาซึ่งรถยนต์นั่งส่วนบุคคลนั้นมาถือเป็นมูลค่าต้นทุนของทรัพย์สินทั้งสิ้นไม่ว่าจะแยกเรียกบางส่วนเป็นดอกเบี้ยหรืออย่างอื่นก็ตาม โดยในการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของรถยนต์นั่งส่วนบุคคลดังกล่าว บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลต้องนำราคารถยนต์นั่งส่วนบุคคลที่พึงต้องชำระทั้งสิ้น หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาในอัตราไม่เกินร้อยละของมูลค่าต้นทุนตามประเภทของทรัพย์สินโดยอ้างถึงพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 145 แต่จะต้องไม่เกินค่าเช่าซื้อในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น และให้คำนวณหักตามระยะเวลาที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีเป็นรายวัน (กรมสรรพากร, 2547) นอกจากนี้ ภาษีซื้อสำหรับ

การเช่ารถยนต์นั่งหรือรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน ตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต ซึ่งบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเข้ามาตามสัญญาเช่าแบบลิสซิ่งเพื่อใช้ในกิจการบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลผู้เช่าไม่มีสิทธินำภาษีซื้อจากการเช่ารถยนต์ดังกล่าวมาหักออกจากภาษีขายในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มเนื่องจากเป็นภาษีซื้อต้องห้ามตามมาตรา 82/5(6) แห่ง

ประมวลรัษฎากร ประกอบกับข้อ 2(1) วรรคหนึ่งของประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 42) เรื่องการกำหนดภาษีซื้อที่ไม่ให้นำไปหักในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามมาตรา 82/5(6) แห่งประมวลรัษฎากร ลงวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2535 (กรมสรรพากร, 2562)

ซึ่งกรณีดังกล่าวจะมีความแตกต่างกับหลักการบัญชี ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างหลักการบัญชีและภาษีอากรสำหรับการได้มาโดยวิธีเช่าซื้อ

ประเด็นที่สำคัญ	ทางบัญชี	ทางภาษีอากร
การรับรู้รายการ	ใช้ราคาเงินสด	ใช้ราคาที่พึงชำระทั้งหมดตามสัญญา
การคำนวณค่าสึกหรอและเสื่อมราคา	<ul style="list-style-type: none"> คำนวณจากราคาเงินสด ตามที่จ่ายจริง ใช้อายุการใช้งานจากการประมาณอายุการใช้งานของทรัพย์สิน 	<ul style="list-style-type: none"> คำนวณจากราคาที่พึงชำระทั้งหมดตามสัญญาแต่ไม่เกิน 1,000,000 บาท หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาในอัตราไม่เกินร้อยละของมูลค่าต้นทุนตามประเภทของทรัพย์สินโดยอ้างถึงพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 145 แต่สูงสุดจะต้องไม่เกินค่าเช่าซื้อในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น
ภาษีซื้อ	ขอคืนไม่ได้แต่สามารถนำมารวมเป็นต้นทุนในการคำนวณค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาได้	ขอคืนไม่ได้แต่สามารถนำมารวมเป็นต้นทุนในการคำนวณค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาได้ ทั้งนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่เกิน 1,000,000 บาท
ดอกเบี้ยจ่าย	สามารถรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายได้	ไม่สามารถรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายได้ แต่ให้รวมเป็นต้นทุนของทรัพย์สินเพื่อคำนวณค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาได้ ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 1,000,000 บาท

2. การนำรถยนต์มาใช้ในการประกอบกิจการ

บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซื้อรถยนต์นั่งมาเพื่อใช้เป็นรถยนต์ให้ลูกค้าทดลองขับเป็นการสาธิตเพื่อส่งเสริมการขาย และได้จดทะเบียนเป็นรถยนต์ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล และบันทึกไว้ในทะเบียนเป็นทรัพย์สินถาวรเพื่อคำนวณหักค่าเสื่อมราคา กรณีดังกล่าวถือว่ารรถยนต์เพื่อการสาธิต เป็นทรัพย์สินที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลมีไว้ใช้ในการประกอบกิจการ มีใช้สินค้าที่ซื้อมาเพื่อขายในการประกอบกิจการจำหน่ายรถยนต์นั่งโดยตรง ดังนั้น แม้ว่า

บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจะเป็นผู้ประกอบการขายรถยนต์ก็ตาม ภาษีซื้อที่เกิดจากการซื้อรถยนต์ดังกล่าวต้องห้ามมิให้นำไปหักออกจากภาษีขาย และต้องห้ามนำต้นทุนของรถยนต์ดังกล่าวไปหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิตามมาตรา 65 ตรี (5) แห่งประมวลรัษฎากร แต่ให้นำไปคำนวณหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินในการคำนวณกำไรสุทธิและขาดทุนสุทธิได้ตามมาตรา 65 ทวิ (2) แห่งประมวลรัษฎากร และพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 145) พ.ศ. 2527 (กรมสรรพากร, 2541)

นอกจากนี้ หากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซื้อรถยนต์นั่งหรือเช่ารถยนต์นั่งมาเพื่อนำไปใช้ในการวิ่งทดสอบสมรรถนะของยางรถยนต์ กรณีดังกล่าวเข้าลักษณะเป็นการนำรถยนต์นั่งไปใช้ในการประกอบกิจการของตนเอง โดยไม่ได้นำไปขายหรือให้เช่า ดังนั้น ภาษีซื้อที่เกิดจากการซื้อรถยนต์หรือเช่ารถยนต์นั่งเพื่อใช้ในการวิ่งทดสอบสมรรถนะของยางนั้นก็ถือเป็นภาษีซื้อที่ไม่ให้นำไปหักในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มเช่นกัน อีกทั้ง หากภาษีซื้อนั้นเกิดจากการซื้อยางรถยนต์เพื่อจะใช้ในการทดสอบ แต่กิจการได้นำไปประกอบกับรถยนต์นั่ง และนำไปวิ่งในสนามทดสอบหรือบนท้องถนนเพื่อทดสอบการยึดเกาะถนน การสึกหรอ การรับน้ำหนัก และการหยุดรถรวมทั้งภาษีซื้อที่เกิดจากการซื้อน้ำมัน หรือจากการซ่อมบำรุง และการประกันภัยรถยนต์นั่งดังกล่าว ถือเป็นภาษีซื้อที่เกิดจากการซื้อสินค้าหรือรับบริการที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์นั่ง บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจึงไม่มีสิทธินำไปหักใน

การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มเช่นกัน (กรมสรรพากร, 2543 ก)

อย่างไรก็ตาม หากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลต้องการขายรถยนต์นั่งที่ซื้อมาเพื่อใช้ในการประกอบกิจการ มูลค่าต้นทุนของรถยนต์ส่วนที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจะนำมาถือเป็นต้นทุนในปีที่ขาย จะต้องเป็นมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือจากการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาที่คำนวณจากมูลค่าต้นทุนไม่เกิน 1,000,000 บาทเท่านั้น สำหรับมูลค่าของรถยนต์ส่วนที่เกิน 1,000,000 บาท บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจะเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิไม่ได้ ตามมาตรา 4(1) แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยรายจ่ายที่ไม่ให้ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ (ฉบับที่ 315) พ.ศ. 2540 (กรมสรรพากร, 2549)

ซึ่งกรณีดังกล่าวจะมีความแตกต่างกับหลักการบัญชี ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างหลักการบัญชีและภาษีอากรสำหรับการได้รถยนต์นั่งมาเพื่อใช้ในการประกอบกิจการในกรณีที่จ่ายด้วยเงินสด

ประเด็นที่สำคัญ	ทางบัญชี	ทางภาษีอากร
การรับรู้รายการ	ใช้ราคาเงินสด	ใช้ราคาเงินสด
การคำนวณค่าสึกหรอและเสื่อมราคา	คำนวณจากราคาเงินสด ตามที่จ่ายจริง ใช้อายุการใช้งานจากการประมาณอายุการใช้งานของทรัพย์สิน	คำนวณจากราคาเงินสด ตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 1,000,000 บาท หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาในอัตราไม่เกินร้อยละของมูลค่าต้นทุนตามประเภทของทรัพย์สินโดยอ้างถึงพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 145
ประเด็นที่สำคัญ	ทางบัญชี	ทางภาษีอากร
ภาษีซื้อ	ขอคืนไม่ได้แต่สามารถนำมารวมเป็นต้นทุนในการคำนวณค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาได้	ขอคืนไม่ได้แต่สามารถนำมารวมเป็นต้นทุนในการคำนวณค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาได้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน 1,000,000 บาท

3. การประกอบธุรกิจให้เช่ารถยนต์นั่ง

บริษัทประกอบกิจการให้บริการเช่ารถยนต์ โดยรถยนต์ที่ให้เช่าเป็นรถยนต์นั่ง และรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คนตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต ที่มีไว้เพื่อการให้บริการเช่ารถยนต์ของบริษัทเองโดยตรง ภาษีซื้อที่เกิดจากการซื้อรถยนต์ดังกล่าวไม่เข้าลักษณะเป็นภาษีซื้อต้องห้ามมิให้นำมาหักในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มตามข้อ 2(1) ของประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 42) เรื่อง การกำหนดภาษีซื้อที่ไม่ให้นำไปหักในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 82/5(6) แห่งประมวลรัษฎากร ดังนั้น บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจึงมีสิทธินำภาษีซื้อสำหรับรถยนต์ดังกล่าวมาหักออกจากภาษีขายในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มได้ แต่บริษัทจะนำภาษีซื้อสำหรับรถยนต์ดังกล่าวไปถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิไม่ได้ ทั้งนี้ ถือเป็นรายจ่ายต้องห้ามตามมาตรา 65 ตรี (6 ทวิ) แห่งประมวลรัษฎากร และสอดคล้องกับกรมสรรพากร (2547) และกรมสรรพากร (2555 ข) ซึ่งระบุว่ากิจการที่ให้บริการเช่ารถยนต์นั่งส่วนบุคคล จะถือว่ารถยนต์นั่งส่วนบุคคลดังกล่าวเป็นรถที่มีไว้เพื่อการให้บริการเช่ารถยนต์ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเองโดยตรง ดังนั้น บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจึงสามารถนำภาษีซื้อที่เกิดจากการเช่าซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลนั้นมาหักในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มได้

ทั้งนี้ หากบริษัทได้ซื้อรถยนต์ที่มีมูลค่าเกินกว่า 1,000,000 บาทมาเพื่อการใช้เช่า บริษัทจะมีสิทธิหักค่าเสื่อมราคาจากมูลค่าต้นทุนเฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 1,000,000 บาท ได้ตามมาตรา 5 แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน (ฉบับที่ 145) พ.ศ. 2527 และ

มีสิทธินำมูลค่าต้นทุนของรถยนต์ดังกล่าวที่เหลือหลังจากหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาแล้วนั้น มาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิของบริษัทได้ตามมาตรา 5 (2) แห่งพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 315) พ.ศ. 2540 อย่างไรก็ตาม กิจการไม่สามารถนำภาษีซื้อที่เกิดจากการเช่ารถยนต์ดังกล่าวไปหักออกจากภาษีขายในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มได้ตามมาตรา 82/3 แห่งประมวลรัษฎากร เนื่องจากเป็นภาษีซื้อต้องห้ามตามมาตรา 82/5(6) แห่งประมวลรัษฎากร ประกอบกับข้อ 2(1) ของประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 42) ลงวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 71) ลงวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 แต่ภาษีซื้อดังกล่าวไม่ต้องห้ามนำมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิตามมาตรา 65 ตรี (6 ทวิ) แห่งประมวลรัษฎากร โดยให้ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิได้ตามมาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยภาษีซื้อที่ให้ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ (ฉบับที่ 243) พ.ศ. 2534 (กรมสรรพากร, 2544)

นอกจากนี้ หากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลได้ทำสัญญาเช่ารถยนต์แบบลิสซิ่งเพื่อนำมาใช้ในการประกอบธุรกิจให้เช่ารถยนต์นั้น รายจ่ายค่าเช่าดังกล่าวบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลมีสิทธินำมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินคั่นละ 36,000 บาทต่อเดือน ตามมาตรา 65 ตรี (20) แห่งประมวลรัษฎากร ประกอบกับมาตรา 4(2) แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยรายจ่ายที่ไม่ให้ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ (ฉบับที่ 315) พ.ศ. 2540 (กรมสรรพากร,

2551 ก) หรือแม้ว่าจะเป็นการเช่ารถยนต์ดังกล่าว พร้อมคนขับก็ตาม ซึ่งกรมสรรพากร (2551 ข) ได้เคยให้คำวินิจฉัยเกี่ยวกับกรณีนี้ไว้ว่า กรณีบริษัท ผู้เช่าทำสัญญาเช่ารถยนต์นั่งและรถโดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน และค่าบริการพนักงานขับรถ รายจ่ายดังกล่าวบริษัทผู้เช่าฯ มีสิทธินำมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินคัน

ละ 36,000 บาทต่อเดือน ตามมาตรา 65 ตรี (20) แห่งประมวลรัษฎากร ประกอบกับมาตรา 4(2) แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยรายจ่ายที่ไม่ให้ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ (ฉบับที่ 315) พ.ศ. 2540

ซึ่งกรณีดังกล่าวจะมีความแตกต่างกับหลักการบัญชี ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างหลักการบัญชีและภาษีอากรสำหรับการได้รถยนต์นั่งมาโดยวิธีการเช่า

ประเด็นที่สำคัญ	ทางบัญชี	ทางภาษีอากร
ภาษีซื้อ	ขอคืนไม่ได้แต่สามารถนำมารวมเป็นค่าเช่าได้	ขอคืนไม่ได้แต่สามารถนำมารวมเป็นค่าเช่าได้
การรับรู้ค่าใช้จ่าย	ถือเป็นค่าเช่าได้ตามที่จ่ายจริง โดยให้รวมภาษีซื้อเป็นส่วนหนึ่งของค่าเช่าด้วย	ถือเป็นค่าเช่าได้ตามที่จ่ายจริง โดยให้รวมภาษีซื้อเป็นส่วนหนึ่งของค่าเช่าด้วย แต่ไม่เกินคันละ 36,000 บาท ต่อเดือน หรือคันละ 1,200 บาท ต่อวัน

4. รถยนต์กระบะ 4 ประตู

จากข้อกฎหมายที่ออกมาใหม่ของรถยนต์กระบะ 4 ประตู ส่งผลให้รถยนต์กระบะ 4 ประตูซึ่งเดิมเคยถูกจัดประเภทไว้เป็นรถยนต์นั่งตามพระราชบัญญัติพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 ปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนเป็นประเภทของรถยนต์กระบะแล้ว กล่าวคือ ได้เปลี่ยนจากพิกัด 06.01 เป็นพิกัด 06.03 ดังนั้น จึงส่งผลให้

1) ภาษีซื้อสำหรับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์กระบะ 4 ประตู ไม่ถือเป็นภาษีซื้อต้องห้าม ตามมาตรา 82/5 (6) แห่งประมวลรัษฎากร และข้อ 2 (1) ของประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มฉบับที่ 42

2) ในการคำนวณหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลได้รถยนต์กระบะ 4 ประตู มาโดยการซื้อหรือ

เช่าซื้อ จะไม่จำกัดมูลค่าต้นทุนที่จำนวนไม่เกิน 1,000,000 บาท อีกต่อไป ตามมาตรา 65 ทวิ (2) แห่งประมวลรัษฎากรและมาตรา 5 แห่งพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 145) พ.ศ. 2527

3) มูลค่าต้นทุนส่วนที่เกิน 1,000,000 บาท ของรถยนต์กระบะ 4 ประตู จะไม่เข้าลักษณะเป็นค่าใช้จ่ายต้องห้าม ตามมาตรา 65 ตรี (20) แห่งประมวลรัษฎากร และมาตรา 4 (1) แห่งพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 315) พ.ศ. 2540

4) หากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลต้องการเช่ารถยนต์กระบะ 4 ประตู มาไว้เพื่อการดำเนินงานในกิจการ ย่อมสามารถรับรู้เป็นค่าได้ตามจริง โดยไม่จำกัดที่คันละไม่เกิน 36,000 บาท ต่อเดือน หรือ 1,200 บาทต่อวัน ตามมาตรา 65 ตรี (20) แห่งประมวลรัษฎากร และมาตรา 4 (2) แห่งพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 315) พ.ศ. 2540

ผลกระทบทางบัญชีและภาษีอากร สำหรับทรัพย์สินประเภทรถยนต์นั่ง

อ้างถึง มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 16 เรื่อง ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ ซึ่งกำหนดว่า “ราคาทุน หมายถึง จำนวนเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสดที่กิจการจ่ายไป หรือมูลค่ายุติธรรมของสิ่งตอบแทนอื่นที่กิจการให้เพื่อให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์ ณ เวลาที่ได้สินทรัพย์นั้นมา” (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2562)

นอกจากนี้ ยุพดี ศิริวรรณ (2560) ยังให้คำอธิบายเพิ่มเติมว่า ราคาทรัพย์สินถาวร ให้ถือตามราคาที่ยื่นซื้อทรัพย์สินนั้นได้ตามปกติ หรือหมายถึง การให้รับรู้รายการสินทรัพย์ที่ได้มาด้วยราคาทุนนั่นเอง ซึ่งหากพิจารณาตามมาตรา 4(1) แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยรายจ่ายที่ไม่ให้ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ (ฉบับที่ 315) พ.ศ.2540 ซึ่งกำหนดว่ามูลค่าต้นทุนของรถยนต์นั่งเฉพาะส่วนที่เกินคันละ 1,000,000 บาท ไม่ให้ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ และสอดคล้องกับข้อหาเรือที่ กค 0702/8315 ซึ่งวินิจฉัยไว้ว่า

บริษัทที่ประกอบธุรกิจให้เช่ารถยนต์นั่งจะมีสิทธิหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคารถยนต์นั่งได้เฉพาะจากมูลค่าต้นทุนเฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 1,000,000 บาทเท่านั้น ตามมาตรา 5 แห่งพระราชกฤษฎีกา ออกตามความ ในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน (ฉบับที่ 145) พ.ศ. 2527

เมื่อบริษัทได้ขายรถยนต์นั่งที่มีมูลค่าเกิน 1,000,000 บาท บริษัทจะมีสิทธินำมูลค่าต้นทุนของรถยนต์นั่งที่เหลือหลังจากหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาตามมาตรา 65 ทวิ (2) แห่งประมวลรัษฎากร มาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิได้ ตามมาตรา 5 แห่งพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยรายจ่ายที่

ไม่ให้ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ (ฉบับที่ 315) พ.ศ. 2540 (กรมสรรพากร, 2552)

จากมาตรฐานการรายงานทางการเงิน และพระราชกฤษฎีกาข้างต้น ส่งผลให้การปฏิบัติทางบัญชีและทางภาษีอากรไม่สอดคล้องกัน ทำให้เกิดกรณีศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการไม่เข้าใจแนวปฏิบัติในการจัดทำบัญชีและภาษีอากรที่ถูกต้อง กล่าวคือ แนวปฏิบัติที่ถูกต้อง เมื่อกิจการต้องบันทึกบัญชีกิจการจะต้องยึดหลักการตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน และหากมาตรฐานดังกล่าวไม่สอดคล้องกับข้อกฎหมายของกรมสรรพากร กิจการต้องปรับปรุงรายการข้อแตกต่างดังกล่าวใน ภงด.50 ไม่ใช้การบันทึกบัญชีตามข้อกฎหมายของกรมสรรพากร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บริษัทแห่งหนึ่ง ซื้อรถยนต์นั่งเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2539 ในราคา 5,000,000 บาท ซึ่งบริษัทได้บันทึกบัญชีรถยนต์นั่งด้วยราคาทุน 5,000,000 บาท ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 16 แต่บริษัทกลับตัดค่าเสื่อมราคารถยนต์นั่งดังกล่าวตามมาตรา 4(1) แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยรายจ่ายที่ไม่ให้ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ (ฉบับที่ 315) พ.ศ.2540 กล่าวคือ ตัดค่าเสื่อมราคาจากมูลค่า 1,000,000 บาท ด้วยอัตราค่าเสื่อมราคาร้อยละ 20 ดังนั้น เมื่อบริษัทได้ขายรถยนต์คันดังกล่าวไปในวันที่ 10 มกราคม 2543 ในราคา 2,500,000 บาท บริษัทมีค่าเสื่อมราคาสะสมซึ่งคำนวณตามข้อกำหนดของภาษีอากร 650,000 บาท ส่งผลให้รถยนต์คันดังกล่าวมีมูลค่าตามบัญชี 4,350,000 บาท (5,000,000-650,000) และบริษัทเกิดขาดทุนจากการจำหน่ายทรัพย์สิน 1,850,000 บาท (4,350,000-2,500,000) อย่างไรก็ตาม การคำนวณกำไรขาดทุนจากการจำหน่ายทรัพย์สินของบริษัทไม่ถูกต้อง เนื่องจาก มูลค่าต้นทุน

ทรัพย์สินที่จะใช้ในการคำนวณมูลค่าคงเหลือคือ 1,000,000 บาท เมื่อหักค่าเสื่อมราคาสะสม 650,000 บาท ต้นทุนทรัพย์สินที่ให้ถือเป็นรายจ่ายได้ที่ถูกต้องคือ 350,000 บาท ดังนั้น หากบริษัทขายรถยนต์หนึ่งไปในราคา 2,500,000 บาท บริษัทจึงมีกำไรจากการจำหน่ายทรัพย์สิน 2,150,000 บาท (2,500,000-350,000) และเมื่อบริษัท บันทึก

การขายรถยนต์หนึ่งเป็นขาดทุน 1,850,000 บาท บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจึงต้องนำมูลค่าต้นทุน 4,000,000 บาท (2,150,000 + 1,850,000) ที่ต้องห้ามหักเป็นรายจ่ายไปบวกกลับในการคำนวณกำไรสุทธิของบริษัทในแบบ ภงด.50 (กรมสรรพากร, 2543 ข) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างหลักการบัญชีและภาษีอากร

ประเด็นที่สำคัญ	ทางบัญชี	ทางภาษีอากร	ผลกระทบทางภาษีอากร
การรับรู้ค่าเสื่อมราคา	=5,000,000 * 20% =1,000,000 บาท	=1,000,000 * 20% =200,000 บาท	บริษัทต้องปรับปรุงโดยการบวกกลับค่าเสื่อมราคาใน ภงด. 50 ปีละ 800,000 บาท
การรับรู้มูลค่าคงเหลือ	<u>ที่ถูกต้อง</u> =5,000,000-(1,000,000 * 3.25) =1,750,000 บาท	=1,000,000-(200,000 * 3.25) =350,000 บาท	-
	อ้างอิงจากกรณีศึกษาข้างต้น ผู้ประกอบการบันทึกมูลค่าคงเหลือ =5,000,000-650,000 =4,350,000 บาท <u>ซึ่งไม่ถูกต้อง</u>		
กำไร (ขาดทุน) จากการขายทรัพย์สิน	<u>ที่ถูกต้อง</u> =2,500,000-1,750,000 =750,000 บาท	=2,500,000-350,000 =2,150,000 บาท	เนื่องจากผู้ประกอบการบันทึกรายการไว้ไม่ถูกต้อง ดังนั้น จึงต้องปรับปรุงใน ภงด. 50 โดยการบวกกลับ ขาดทุนทางบัญชีซึ่งบันทึกผิดพลาด 1,850,000 บาท กำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์ที่ควรจะเป็น 2,150,000 บาท รวมเป็นเงินที่ต้องบวกกลับทั้งสิ้น 4,000,000 บาท (1,850,000-2,150,000)
	อ้างอิงจากกรณีศึกษาข้างต้น ผู้ประกอบการบันทึกมูลค่าคงเหลือ =2,500,000-4,350,000 =(1,850,000) บาท <u>ซึ่งไม่ถูกต้อง</u>		

ที่มา: กรมสรรพากร (2543 ข)

บริษัทซึ่งประกอบธุรกิจให้เช่ารถยนต์ได้ซื้อรถยนต์หนึ่งมาเพื่อใช้ในกิจการให้เช่ารถยนต์ราคา 2,000,000 บาท (ราคารวมภาษีมูลค่าเพิ่ม) เมื่อวันที่ 1 มกราคม โดยคำนวณค่าเสื่อมราคาโดยวิธีเส้นตรง ในอัตราร้อยละ 20 หากต่อมาบริษัทได้

ขายรถยนต์คันดังกล่าวเมื่อใช้ได้ครบ 3 ปี ในราคา 1,500,000 บาท (กรมสรรพากร, 2551 ข) กรณีดังกล่าวจะมีผลต่างระหว่างทางบัญชีและภาษีอากรดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างหลักการบัญชีและภาษีอากร

ประเด็นที่สำคัญ	ทางบัญชี	ทางภาษีอากร	ผลกระทบทางภาษีอากร
การรับรู้ค่าเสื่อมราคา	=2,000,000 * 20% =400,000 บาท	=1,000,000 * 20% =200,000 บาท	บริษัทต้องปรับปรุงโดยการบวกกลับค่าเสื่อมราคาใน ภงด. 50 ปีละ 200,000 บาท
การรับรู้มูลค่าคงเหลือ	=2,000,000-(400,000 * 3) =800,000 บาท	=1,000,000-(200,000 * 3) =400,000 บาท	-
กำไรจากการขายทรัพย์สิน	=1,500,000-800,000 =700,000 บาท	=1,500,000-400,000 =1,100,000 บาท	บริษัทต้องปรับปรุงโดยการบวกกลับกำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์ใน ภงด. 50 ทั้งสิ้น 400,000 บาท(1,100,000-700,000)

ที่มา: กรมสรรพากร (2543 ง) และ กรมสรรพากร (2549)

บทสรุป

การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการรถยนต์เพื่อใช้ในกิจการถือเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการควรจะต้องวางแผนให้ดี เพราะรถยนต์ถือเป็นสินทรัพย์อย่างหนึ่งที่เกือบทุกกิจการจำเป็นต้องมีไว้ใช้ในการประกอบกิจการ บางแห่งถือไว้เป็นสินค้าที่มีไว้เพื่อขาย และบางแห่งก็ถือไว้เป็นสินทรัพย์ที่มีไว้เพื่อการดำเนินงาน ดังนั้น ในการตัดสินใจว่ากิจการจะซื้อรถประเภทใดมาไว้เพื่อใช้ในการดำเนินงานนั้น ผู้บริหารควรพิจารณาถึงผลกระทบในทางภาษีอากรด้วย เนื่องจากในทางภาษีอากรแล้ว ประเภทของรถยนต์ที่แตกต่างกันล้วนมีผลกระทบต่อภาระภาษีอากรที่แตกต่างกัน ทั้ง

ภาษีเงินได้ในตีบุคคลและภาษีมูลค่าเพิ่มในประเด็นของการบันทึกต้นทุนของรถยนต์ ค่าเสื่อมราคากการรับรู้กำไรขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ และการนำภาษีซื้อไปหักออกจากรายขาย ดังนั้น ผู้ประกอบการควรศึกษาผลกระทบของแต่ละภาษีให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำไปถือปฏิบัติให้ถูกต้อง เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการกระทำผิดตามกฎหมายภาษีอากร อันส่งผลต่อการเพิ่มค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นให้กับผู้ประกอบการในรูปของเบี้ยปรับ เงินเพิ่ม หรือค่าปรับทางอาญา ซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายต้องห้ามในการคำนวณกำไรสุทธิทางภาษีอากรของกิจการอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการคลัง. (2560). กฎกระทรวงกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560. ค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2563 จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/095/111.PDF>.
- กรมสรรพากร. (2541). ภาษีมูลค่าเพิ่ม กรณีภาษีซื้อรถยนต์นั่งที่ผู้ประกอบการจำหน่ายรถยนต์มีไว้เพื่อให้ลูกค้าทดลองขับเป็นการสาธิต. ค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2563 จาก http://interweb.rd.go.th/cgi-bin/intra_search?q=%C3%B6%C2%B9%B5%EC%B9%D1%E8%A7;t=5;field=1;page=3;long=1.

- กรมสรรพากร. (2543 ก). *ภาษีมูลค่าเพิ่ม กรณีภาษีซื้อที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์นั่ง*. ค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2563. http://interweb.rd.go.th/cgi-bin/intra_search?q=%C3%B6%C2%B9%B5%EC%B9%D1%E8%A7;t=5; field=1;page=1;long=1.
- กรมสรรพากร. (2543 ข). *ภาษีเงินได้นิติบุคคล กรณีรถยนต์นั่ง*. ค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2563 จาก <https://www.rd.go.th/publish/24121.0.html>.
- กรมสรรพากร. (2543 ค). *ภาษีเงินได้นิติบุคคล กรณีการคำนวณต้นทุนจากการจำหน่ายทรัพย์สินประเภทรถยนต์นั่ง*. ค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2563 จาก http://interweb.rd.go.th/cgi-bin/intra_search?q=%C3%B6%C2%B9%B5%EC%B9%D1%E8%A7;t=5;field=1;page=20; long=1.
- กรมสรรพากร. (2543 ง). *ภาษีเงินได้นิติบุคคล กรณีรถยนต์นั่ง*. ค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2563 จาก <https://www.rd.go.th/publish/24121.0.html>.
- กรมสรรพากร. (2544). *ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีเงินได้จากการได้ใช้รถยนต์ประจำตำแหน่งและภาษีมูลค่าเพิ่ม กรณีภาษีซื้อค่าเช่ารถยนต์*. ค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2563 จาก http://interweb.rd.go.th/cgi-bin/intra_search?q=%C3%B6%C2%B9%B5%EC%B9%D1%E8%A7;t=5; field=1;page=13;long=1.
- กรมสรรพากร. (2547). *ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีมูลค่าเพิ่ม กรณีการประกอบกิจการให้เช่ารถกระบะและรถยนต์นั่งส่วนบุคคล*. ค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2563 จาก http://interweb.rd.go.th/cgi-bin/intra_search?q=%C3%B6%C2%B9%B5%EC%B9%D1%E8%A7;t=5;field=1;page=2; long=1.
- กรมสรรพากร. (2549). *ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีมูลค่าเพิ่ม กรณีการขายรถยนต์นั่ง และเฟอร์นิเจอร์*. ค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2563 จาก <https://www.rd.go.th/publish/31905.0.html>.
- กรมสรรพากร. (2550 ก). *ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีมูลค่าเพิ่ม กรณีเงินค่าเช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง*. ค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2563 จาก <https://www.rd.go.th/publish/35545.0.html>.
- กรมสรรพากร. (2550 ข). *ภาษีเงินได้นิติบุคคล กรณีการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคารถยนต์*. ค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2563 จาก http://interweb.rd.go.th/cgi-bin/intra_search?q=%C3%B6%C2%B9%B5%EC%B9%D1%E8%A7;t=5;field=1;page=19;long=1.
- กรมสรรพากร. (2551 ก). *ภาษีเงินได้นิติบุคคล การคำนวณรายจ่ายกรณีการประกอบธุรกิจให้เช่ารถยนต์*. ค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2563 จาก http://interweb.rd.go.th/cgi-bin/intra_search?q=%C3%B6%C2%B9%B5%EC%B9%D1%E8%A7;t=5;field=1;page=10;long=1.
- กรมสรรพากร. (2551 ข). *ภาษีเงินได้นิติบุคคล การคำนวณรายจ่ายกรณีการประกอบธุรกิจให้เช่ารถยนต์*. ค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2563 จาก http://interweb.rd.go.th/cgi-bin/intra_search?q=%C3%B6%C2%B9%B5%EC%B9%D1%E8%A7;t=5;field=1;page=16;long=1.
- กรมสรรพากร. (2552). *ภาษีเงินได้นิติบุคคล กรณีการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคารถยนต์นั่ง*. ค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2563 จาก http://interweb.rd.go.th/cgi-bin/intra_search?q=%C3%B6%C2%B9%B5%EC%B9%D1%E8%A7;t=5;field=1;page=8;long=1.
- กรมสรรพากร. (2555 ก). *ภาษีซื้อต้องห้ามในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม*. ค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2563 จาก http://download.rd.go.th/fileadmin/download/insight_pasi/PasiBan.pdf.

- กรมสรรพากร. (2555 ข). *ภาษีเงินได้นิติบุคคล กรณีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี*. ค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2563 จาก http://interweb.rd.go.th/cgi-bin/intra_search?q=%C3%B6%C2%B9%B5%EC%B9%D1%E8%A7;t=5; field=1;page=12;long=1.
- กรมสรรพากร. (2562). *ภาษีมูลค่าเพิ่ม กรณีการเช่ารถยนต์นั่งแบบลิสซิ่ง*. ค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2562 จาก http://interweb.rd.go.th/cgi-bin/intra_search?q=%C3%B6%C2%B9%B5%EC%B9%D1%E8%A7;t=5; field=1;page=11;long=1.
- กลุ่มนักวิชาการภาษีอากร. (2563). *ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2563*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ยุพดี ศิริวรรณ. (2563). *การบัญชีภาษีอากร ปรับปรุงใหม่ 2563*. สมุทรปราการ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2562). *คู่มืออธิบายมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 16 เรื่อง ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์*. วันที่ค้นหา 17 พฤศจิกายน 2563 เข้าถึงได้ที่ <https://www.tfac.or.th/upload/9414/SDMLUdDKwN.pdf>.

เพศวิถี: ค่านิยมทางเพศในวรรณกรรมคำสอยของหมอลำอีสาน*

Sexuality: Sexual Values on construction of Isan Mor Lam

เสียงชัย สาสีเสารีย์¹, จารุวรรณ ธรรมวัตร²

Siengchai Saseesao¹, Jaruwam Thammawatra²

Received: 27 August 2020

Revised: 9 November 2020

Accepted: 25 November 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพศวิถีเกี่ยวกับค่านิยมทางเพศที่ถูกนำเสนอผ่านวรรณกรรมคำสอยของหมอลำอีสาน โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับเพศวิถีมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลเนื้อหาคำสอยจากบันทึกการแสดงในสื่อออนไลน์ และจากเอกสารที่มีผู้รวบรวมเรียบเรียงเอาไว้แล้ว ผลการศึกษาพบว่า คำสอยที่หมอลำอีสานนำมาพูดเสริมหรือสอดแทรกในการแสดงหมอลำ รวมถึงหยอกล้อเล่นกันระหว่างหมอลำด้วยกันเอง เพื่อให้เกิดความสนุกสนานแก่ผู้ฟังจะมีเนื้อหาที่สื่อถึงค่านิยมทางเพศ 4 ลักษณะ คือ 1) การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร 2) การมีเพศสัมพันธ์กับกลุ่มเครือญาติ 3) การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม และ 4) การมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกกล่าวถึง ซึ่งค่านิยมทางเพศเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นปัญหาสังคมอันกระทบต่อเพศวิถีที่ปรากฏอยู่ในแบบแผนการดำเนินชีวิตของชาวอีสานได้อย่างน่าสนใจ

คำสำคัญ: เพศวิถี, ค่านิยมทางเพศ, วรรณกรรมคำสอย, หมอลำอีสาน

Abstract

The objective of this article is to report a study of sexuality and sexual values presented through the construction of Isan Mor Lam. By applying the conceptual framework of sexuality as a guideline for analysis of collected content from recordings of online shows and from the documents that have been compiled already. The study found that construction that Isan Mor Lam is used to add or insert in the performance of Mor Lam. Including joking between each

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “เพศวิถีในวรรณกรรมคำสอยของหมอลำกลอนและหมอลำซิ่งร่วมสมัย” ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร.0872223226 E-Mail: Siengchai2535@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันตกคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม E-Mail: jaruwan.thamwat@hotmail.com

¹ M.A. Candidate, Thai Program, Faculty of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University. Tel. 0872223226 E-Mail: Siengchai2535@gmail.com

² Associate Professor, Department of Thai and Oriental Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University. E-Mail: jaruwan.thamwat@hotmail.com

other and in order for the listeners to have fun, there are 4 types of content that convey gender values: 1) premature sex, 2) sex with kin, 3) improper sexual intercourse, and 4) seduced sex. These gender values interestingly reflect the social problems affecting sexuality that appear in the lifestyle of the Isan people.

Keywords: Sexuality, Sexual Values, Construction, Isan Mor Lam

บทนำ

ในวัฒนธรรมการแสดงที่เน้นความสนุกสนานของชาวอีสานนั้นส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของหมอลำ เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า หมอลำเป็นศิลปะการแสดงที่เป็นหนึ่งในวิถียุทธนาห้ำของความเป็นอีสาน อันได้แก่ ลาบ ข้าวเหนียวส้มตำ หมอลำ หมอแคน ซึ่งศิลปะการแสดงที่เรียกว่าหมอลำหรือการขับลำนำนั้น นับเป็นการแสดงพื้นบ้านที่นิยมกันมานานมากแล้ว (จารุวรรณ ธรรมวัตร, 2540: 1) หมอลำประเภทต่าง ๆ ของชาวอีสานจึงนับเป็นการแสดงพื้นบ้านที่นิยมกันมานานมากแล้ว และเมื่อมีหมอลำก็จะปรากฏหมอสอย หมอสอยก็จะคิดคำสอย และคำสอยก็จะแสดงถึงภูมิปัญญาในการใช้ภาษา (นิติพัฒน์ โปธิสิทธิ์พันธ์, 2556: 2-3) คำสอยเป็นข้อความมุขตลกที่จะใช้กันในเวลาฟังลำ โดยเฉพาะในจังหวะเดินกลอนและร่ายลำที่เราใจที่สุด เพื่อให้สอดรับกับต้นเรื่องและชื่อเรื่อง เพื่อสื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น ความสอยนี้นิยมใช้กับหมอลำเท่านั้นไม่ปรากฏว่ามีการใช้กับการบันเทิงประเภทอื่น ในอดีตการสอยจะนิยมสอยกันตามงานต่าง ๆ ที่มีหมอลำกลอนแสดงทุกแห่งและทุกครั้ง รูปแบบการกล่าวคำสอยโดยทั่วไปจะกล่าวกันได้เมื่อหมอลำลำจบกลอนหนึ่ง และจะเป็นการขานรับสั้น ๆ ของผู้ฟังที่ร้องรับต่อท้ายกลอนลำเมื่อจบลงแต่ละกลอน (สวิง บุญเจิม, 2542: 1) ด้วยเหตุนี้การสอยจึงถือเป็นการเพิ่มรสชาติให้กับกลอนขึ้นไปถึงขั้น

เมื่อกล่าวถึงการสอยในวัฒนธรรมหมอลำอีสาน นอกจากจะเป็นการแสดงถึงสำนวนโวหารในการพูดอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความตลกขบขันทางอารมณ์แล้ว ยังสื่อให้เห็นถึงเรื่องราวทางเพศด้วย ดังที่ นิคม วงเวียน (2528: 90-94) ได้ศึกษาเรื่องเพศวิถีในกลอนลำ พบว่ามีการใช้ภาษาเกี่ยวกับเรื่องเพศซึ่งใช้วิธีการกล่าวโดยตรงและกล่าวโดยอ้อม การใช้ภาษาในลักษณะดังกล่าวเป็นกลวิธีในการควบคุมสังคมเพื่อช่วยให้สังคมมองเรื่องเพศเป็นเรื่องขบขัน เช่นเดียวกับ กาญจนาไพโรสณฑ์ (2540: 2) ที่กล่าวว่า คำสอยทั่วไปจะมีความหมายเน้นเรื่องเพศโดยเฉพาะ และมักจะใช้คำหยาบแต่พื้น ๆ ตรงไปตรงมาได้ความโดยไม่ต้องแปลหรือถอดความ ด้วยเหตุที่คำสอยมีลักษณะเนื้อหาออกไปทางเรื่องเพศเป็นหลัก การศึกษาความคิดเกี่ยวกับเพศวิถีจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจนำมาศึกษาถึง ด้วยการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเพศวิถีหรือในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Sexuality เป็นแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพศภาวะ อรทัย เพี้ยยุระ (2560: 31) อธิบายว่าเพศภาวะเป็นการศึกษาแบบสหวิทยาการ กล่าวคือในการศึกษาเพศภาวะนั้น ผู้ศึกษาสามารถนำประเด็นหญิงชายที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ของตนเองมาบูรณาการเข้าด้วยกัน

จากการศึกษาข้อมูลตัวบทวรรณกรรมคำสอยที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ ผู้เขียนพบว่าการนำเสนอให้เห็นเพศวิถีเกี่ยวกับค่านิยมอันประกอบด้วยความคิดที่เป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมเกี่ยวกับเรื่องเพศหลากหลาย ด้วย

เหตุนี้ผู้เขียนจึงต้องการศึกษาค่านิยมทางเพศที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมคำสอยของหมอลำในฐานะสื่อพื้นบ้านของชาวอีสานว่ามีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความคิดเกี่ยวกับเพศวิถีที่นำด้วยค่านิยมทางเพศที่นำเสนอผ่านวรรณกรรมคำสอยของหมอลำอีสาน

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนได้รวบรวมข้อมูลตัวบทวรรณกรรมคำสอยเฉพาะที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศเป็นหลัก โดยเลือกจากบันทึกการแสดงสดของหมอลำกลอนประยุกต์และหมอลำซึ่งร่วมสมัยที่ผลิตออกมาในรูปแบบของสื่อออนไลน์ประเภทยูทูป (YouTube) จำนวน 2 ชุด ได้แก่ หมอลำกลอนประยุกต์ของชัชวาลย์น้อย พลเดช ปะทะชุดิภา รุ่งโรจน์ หมอลำกลอนประยุกต์ของสมชาย ช้องสามจุม ปะทะสุกัญญา ยอดนภา และจากหนังสือประเภทคำสอยที่มีผู้รวบรวมเรียบเรียงเอาไว้แล้วจำนวน 3 เล่ม ได้แก่ หนังสือ 50 ยอดคำสอย โดยทองมาก จันทะลือ (ม.ป.ป.) หนังสือ ปี่มคำสอย โดยท้าวคำป้อม เชื้อจำปาศักดิ์ (พ.ศ. 2536) และหนังสือ ความสอย-ความทวย โดยสวิง บุญเจิม (พ.ศ. 2542)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาความคิดเกี่ยวกับเพศวิถีที่นำเสนอผ่านวรรณกรรมคำสอยของหมอลำอีสานสามารถแยกพิจารณาให้เห็นค่านิยมทางเพศออกได้เป็น 4 ลักษณะ คือ 1) การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร 2) การมีเพศสัมพันธ์กับกลุ่มเครือญาติ 3) การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม และ 4) การมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกล่อลวง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

การมีค่านิยมทางเพศที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรนี้ พบว่าส่วนใหญ่มักเกิดจากอิทธิพลของวัฒนธรรมทางตะวันตก ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกอย่างเปิดเผยในเรื่องเพศ โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นหญิง ดังปรากฏในตัวอย่างคำสอยที่ว่า

สอย สอย

นกแดดแต่บินช่วยฮ้องเกี่ยวน

ผู้สาวนักเรียน ลากรูไปเล่นบ่าว นี้กะสอย

(ท้าวคำป้อม เชื้อจำปาศักดิ์, 2536: 7)

สอย สอย

สาวสำน่อยแต่งโตเป็นเด็กฮาด

ถึกเขาจับไปฟาดเด็กฮาดมีปัญหา นี้กะสอย

(ท้าวคำป้อม เชื้อจำปาศักดิ์, 2536: 34)

สอย สอย พี่น้องฟังสอย

สาวสมัยก่อนขอเงินพ่อขอเงินแม่เอาไปตัดเสื้ออิหลี

บาดท่าสาวคู่มือนี้ขอเงินพ่อขอเงินแม่ว่าเอาไปเสียค่าเทอมนี้ ตั้งที่แท้เอาไปเช่าห้องสีกัน จังซี้กะว่าสอย

(สวิง บุญเจิม, 2542: 52)

จากตัวอย่างในคำสอยข้างต้น จะเห็นได้ว่าการรับเอาอิทธิพลของวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้ามาใช้ในกลุ่มวัยรุ่นหญิง ไม่ว่าจะเป็นการที่นิยมมีความรักในวัยเรียน การชอบแต่งตัวตามสไตล์ของแฟชั่น การมีเสรีภาพในการคบหากับเพื่อนต่างเพศนี้ ถือเป็นการมีค่านิยมทางเพศที่

เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ด้วยวัย รุ่นถือเป็นวัยที่พ้นจากความเป็นเด็กและเริ่มเข้าสู่ ความเป็นหนุ่มสาว ซึ่งระยะนี้มีการเปลี่ยนแปลง ทางร่างกายและจิตใจ จากความเปลี่ยนแปลงดัง กล่าวนี้เองทำให้เด็กในวัยนี้เกิดความสับสนในการ แสดงออกและยังไม่มีวุฒิภาวะในการแก้ปัญหา ด้านพฤติกรรม เด็กในวัยนี้จึงถือว่าเป็นหัวเลี้ยว หัวต่อของชีวิต ซึ่งหากได้รับการอบรมสั่งสอนที่ดี ก็จะทำให้มีอนาคตที่ดี ประสบความสำเร็จในชีวิต ต่อไปในภายหน้า ในทางกลับกันถ้าเด็กในวัยนี้ เดินทางไปในทางที่ผิดก็จะทำให้มีความผิดพลาด ไปตลอดชีวิตได้” (กาญจนา ไพรสมนต์, 2540: 153-154) ซึ่งปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันตกได้เข้า มามีบทบาทและมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางสังคม ของไทยมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากเทคโนโลยีและ การสื่อสารที่ก้าวหน้า รวดเร็ว ส่งผลทำให้วัยรุ่น มีพฤติกรรมลอกเลียนแบบ และดำเนินชีวิตตาม วัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งวัฒนธรรมบางอย่างก่อให้เกิด ปัญหาทางสังคมมากมาย โดยเฉพาะการมี พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมแทบทั้งสิ้น

2. การมีเพศสัมพันธ์กับกลุ่ม เครื่องญาติ

การมีค่านิยมทางเพศจากการมีเพศสัมพันธ์กับกลุ่มเครือญาติเป็นความสัมพันธ์ใน ทางเพศระหว่างสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน อัน เกิดจากการมีสมาชิกหลายรุ่นในครอบครัวแบบ ขยายที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ดังปรากฏในตัวอย่าง คำสอยที่ว่า

นกคุ้มหลี่สั้นนกคุ้มไร่

เมียอยู่ไฟสี่แม่เฒ่าถ้าเต๋อ

มันจั่งบ่เสียเวลาเฮา

(ทองมาก จันทะลือ, ม.ป.ป.: 3)

สอย สอย

น้องควายกะกินแล้ว น้องจัวกะกินแล้ว

ยังแต่น้องเมีย บ่ทันได้กิน นี้กะสอย

(ท้าวคำบ้อม เชื้อจำปาศักดิ์, 2536: 4)

หัวสิงไคเป็นกอเอะเยอะ

ฟาดกับพี่อ้ายนี้เถาะมันชี้คร้านหาหัว

(ทองมาก จันทะลือ, ม.ป.ป.: 10)

นกแดดแต่ขาเดียวชี้ฟ้า

ป่าผู้เดียวน้องเขยชี้ฟ้า

(ทองมาก จันทะลือ, ม.ป.ป.: 9)

สอย สอย พี่น้องฟังสอย

หน่ายช้อยหน่าย แม่เฒ่านายช้อยหน่าย

หน่ายนกคุ้มหลี่ สั้นกคุ้มหลี่

หน่ายคนเอือนนี้สี่เอือนเดียวกัน

(สวิง บุญเจิม, 2542: 54-55)

จากตัวอย่างในคำสอยข้างต้น จะเห็นได้ ว่าความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวแบบ ขยายที่อาศัยอยู่ร่วมกัน นำมาซึ่งปัญหาของการ มีเพศสัมพันธ์กับกลุ่มเครือญาติเดียวกัน ไม่ว่าจะ เป็นลูกเขยกับแม่ยาย พี่เขยกับน้องเมีย ป้ากับน้อง เขย ทั้งนี้ ชุมเดช เดชพิมล (2521: 154) กล่าวว่า ครอบครัวคือหน่วยของสังคมที่มีขนาดเล็กที่สุด ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน มีความรักความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สัมพันธภาพ ภายในครอบครัวเป็นลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นความ สัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่อุปถัมภ์ ความสัมพันธ์ระหว่าง

ปฐาตายายกับลูกหลาน รวมไปถึงความสัมพันธ์ใน หมู่ญาติมิตรและเพื่อนฝูง โดยครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวดีจะมีการสนทนากับด้วยความรักใคร่ปรองดองมีความหวังซึ่งกันและกัน ส่วนครอบครัวที่มีสัมพันธภาพไม่ดีนั้นจะมีลักษณะตรงกันข้าม คือมีความห่างเหินและนำไปสู่ความขัดแย้งในที่สุด ลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงการอาศัยอยู่ร่วมกันในวิถีวัฒนธรรมสังคมของชาวอีสานที่มีความสัมพันธ์กันในหลายลักษณะ

3. การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม

การมีค่านิยมทางเพศที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมนี้ พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่งผลต่อค่านิยมทางเพศที่ผิด ๆ ดังปรากฏในตัวอย่างคำสอยที่ว่า

สอย สอย พี่น้องฟังสอย

เห็นว่านกจับน้อยกะบินข้ามป่าบักนาว

ไต่ยีนเสียงซุมผู้สาวละด่ากันกับน้อง

จักเสียงขึ้นเสียงฮ้องอีปอบบักผี

ละบมีแนวดีเฮ็ดหน้าบุดอยู่ผู้

แต่ว่าเว้ากับซู่กะเทิงจำเทิงจำ

บัดพอบอกไปนาละว่ามันยาก

คิดว่ามันลำบากลุยน้ำลุยตม

แดดออกมากะว่าสิเป็นลมฮ้อนกะดักกะด้อ

ชอยบไปดอกอีพ้อชอยสิไปขายโต

แต่ในใจกะอยากโสว่าไปเป็นกะหรี

ไปนอนให้เขาสิจักสองเดือนสามเดือน

คือสิมีเงินเฮ็ดเฮือนอยู่แปดหมื่นเก้าหมื่น

มันดีกว่าแนวอื่นช้อยละว่ามันดี

ประสาไปให้เขาบายหีกำนมตมแดด

ฮอดบได้ตากแดดหน้าแหล่งหน้าดำ

ประสาจับเอาทำใส่หีเสื้อ

เจ้าสิเอาหลังใหญ่ปานได้กะได้เฮือน

สิเอาหลังท้อโรงเรียนกะได้อีพ้อ

(TStv, 10 มีนาคม 2559)

จากตัวอย่างในคำสอยข้างต้น จะเห็นได้ว่าความพึงพอใจเพื่อต้องการให้ตัวเองมีฐานะที่ทัดเทียมกับคนอื่นในสังคมนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลทำให้การใช้ชีวิตของผู้คนในปัจจุบันหลงผิดไป โดยเฉพาะการหาเลี้ยงชีวิตที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม จนก่อให้เกิดเป็นค่านิยมทางเพศที่ผิด ๆ อย่างเช่น การที่หญิงสาวเลือกที่จะผันตัวมาเป็นโสเภณีขายบริการทางเพศ ด้วยการมีความคิดว่าการขายบริการทางเพศเป็นสิ่งที่หารายได้ให้แก่ตนเองได้อย่างรวดเร็วในระยะเวลานั้น อภิศักดิ์ โสมอินทร์ (2534: 153) ชี้ให้เห็นว่า เมื่อชุมชนใดมีความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามา ก็จะมีการเปรียบเทียบกับการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม ถ้าความเจริญนั้นเป็นสิ่งที่ดีก็จะมีการสนับสนุนให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตาม แต่ถ้าเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้คนในสังคมเสื่อมลง รากเหง้าหรือก้ำพืดเดิม ดูถูกหรือเหยียดของใหม่จนของเก่าที่เคยคิดว่าดีไร้ค่า ก็จะถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่น่าปฏิบัติหรือกระทำที่ผิดวิถีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม ด้วยเหตุนี้ เมื่อสภาพแวดล้อมในปัจจุบันต่างไปจากอดีต ผู้คนในสังคมของชาวอีสานจึงมีความคิดที่เปลี่ยนตามไปด้วย

4. การมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกல்லวง

การมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกல்லวงเป็นค่านิยมทางเพศอีกลักษณะหนึ่งที่ถูกนำเสนอในเนื้อหาของคำสอย เพราะการเปลี่ยนแปลงของสังคมนอกจากจะเป็นสาเหตุของการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมอันเกิดจากการใช้ชีวิตเพื่อหา

เลี้ยงชีพอย่างหลงผิดของผู้คนแล้ว ความก้าวหน้า และรวดเร็วของสื่อเทคโนโลยียังก่อให้เกิดค่านิยมทางเพศที่ไม่ถูกต้องอันนำไปสู่ปัญหา โดยเฉพาะ การถูกล่อลวงไปในทางไม่ดีต่างๆ ด้วย ดังปรากฏ ในตัวอย่างคำสอนที่ว่า

สอย สอย พี่น้องฟังสอย

เห็นว่าสมัยนี้ สมัยพัฒนา

ตั้งแต่มีโทรศัพท์เข้ามา เฮ็ดหยั่งกะสะดวก

โทรหาหมุ่หาพวก นี้รู้เรื่องคราวเดียว

ชุมแม่หญิงทีเดียว โทรหาตั้งแต่กัก

เฮ็ดทรงผมพลิกวิกเขียนคิ้วถาวร

ยามเมื่อคืนบู้จักหลับจักนอน โทรสื่กัันอยู่โคบาย

(TStv, 4 สิงหาคม 2561)

จากตัวอย่างในคำสอนข้างต้น จะเห็นได้ว่าความก้าวหน้าของสื่อเทคโนโลยีโดยเฉพาะ ช่องทางในการติดต่อสื่อสารกันนี้ อาจเป็นสาเหตุของการทำให้เกิดค่านิยมทางเพศที่ไม่ถูกต้อง จนนำไปสู่ปัญหาการถูกล่อลวงไปในทางไม่ดีต่างๆ ตามมา เนื่องจากสามารถติดต่อหรือคบหาสมาคมกับใครก็ได้แม้จะไม่เคยรู้จักกันมาก่อน เพียงใช้โทรศัพท์เป็นสื่อในการติดต่อกัน

สรุปและอภิปรายผล

เพศวิถีว่าด้วยค่านิยมทางเพศในวรรณกรรมคำสอนของหมอลำอีสานพบว่ามี การนำเสนอใน 4 ลักษณะ คือ ลักษณะการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งเกิดจากการรับเอา อิทธิพลของวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้ามา ส่งผล ต่อพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกอย่างเปิดเผยใน เรื่องเพศ โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นหญิงไม่ว่าจะ เป็นการที่หญิงสาวนิยมมีความรักในวัยเรียน การ ชอบแต่งตัวตามสไตล์ของแฟชั่น การมีเสรีภาพ

ในการคบหากับเพื่อนต่างเพศต่างวัย อีกทั้งยัง พบลักษณะการมีเพศสัมพันธ์กับกลุ่มเครือญาติ ซึ่งเกิดจากปัญหาของครอบครัวขยายที่อยู่ร่วมกัน ซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเพศระหว่าง สมาชิกที่อาศัยอยู่ในชายคาเดียวกัน ไม่ว่าจะ เป็น ลูกเขยกับแม่ยาย พี่เขยกับน้องเมีย ป้ากับน้องเขย นอกจากนี้ยังพบลักษณะการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม ซึ่งส่งผลต่อค่านิยมทางเพศที่ผิดๆ โดยเฉพาะการที่หญิงสาวเลือกผันตัวมาเป็นโสเภณี ขยายบริการทางเพศ เนื่องจากการมีความคิดว่าการขายบริการทางเพศเป็นสิ่งที่หารายได้ให้แก่ ตนเองได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงยังพบลักษณะการ มีเพศสัมพันธ์ที่ถูกล่อลวง ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยน ทางสังคม โดยเฉพาะความก้าวหน้าและรวดเร็ว ของสื่อเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลต่อค่านิยมทางเพศที่ไม่ถูกต้อง อันนำไปสู่ปัญหาทางสังคม โดยเฉพาะ การถูกล่อลวงไปในทางไม่ดีต่างๆ ซึ่งค่านิยมทาง เพศเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นปัญหาสังคมอัน เกิดจากอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมที่กระทบต่อเพศวิถีที่ปรากฏอยู่ใน แบบแผนการดำเนินชีวิตของชาวอีสานแม้จะเป็น ในแง่มุมขดลกนอกเวทีได้อย่างน่าสนใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ในการศึกษาความคิดเกี่ยวกับเพศ วิถีว่าด้วยค่านิยมทางเพศในวรรณกรรมคำสอน ของหมอลำกลอนและหมอลำซึ่งร่วมสมัยนี้ หาก มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การ ออกแบบสอบถาม ก็น่าจะทำได้ข้อมูลในเชิงลึก มากยิ่งขึ้น

2. หากมีการศึกษาในกลุ่มข้อมูล วรรณกรรมประเภทต่างๆ ในสังคมประเพณีของ ชาวอีสาน เช่น ฃญา นิทานก้อม เป็นต้น ก็น่าจะ ทำให้เห็นความหลากหลายของความคิดเกี่ยวกับ เพศวิถีว่าด้วยค่านิยมทางเพศก็อาจเป็นไปได้

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ไพรสมณ์. (2540). *คำสอยจากอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2540). *ภูมิปัญญาหมอลำเอก: ความรุ่งโรจน์ของอดีตกับปัญหาของหมอลำในปัจจุบัน*. มหาสารคาม: อาศรมวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชุมเดช เดชพิมล. (2521). *ภาพสะท้อนชีวิตของชาวอีสานจากหมอลำ*. นครปฐม: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทองมาก จันทะลือ. (ม.ป.ป.). *หนังสือ 50 ยอดคำสอย*. (ม.ป.ท.): (ม.ป.พ.).
- ท้าวคำป้อม เชื้อจำปาศักดิ์. (2536). *ปี่มคำสอย*. เลย: รุ่งแสงธุรกิจการพิมพ์.
- นิคม วงเวียน. (2528). เพศในวรรณกรรม. ใน *วารสารศิลปวัฒนธรรม*, 6(9): 90-94.
- นิติพัฒน์ โพธิ์สิทธิ์พันธุ์. (2556). *ภาพสะท้อนวัฒนธรรมอีสานจากวรรณกรรมคำสอย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สรวง บุญเจิม. (2542). *ความสอย-ความทวย*. อุบลราชธานี: มรดกอีสาน.
- อภิศักดิ์ โสมอินทร์. (2534). *โลกทัศน์อีสาน*. กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- อรทัย เพ็ญยุระ. (2560). *วรรณกรรมกับเพศภาวะ Literature and Gender*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- TStv. (2559). *ซัซวาลัยน้อย พลเดช ยกที่ 1 บ้านแคน ร้อยเอ็ด*. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=cTfp6dtMho0> [สืบค้นเมื่อ วันที่ 8 มีนาคม 2563].
- TStv. (2559). *สมชาย ช้างสามจุม+สุกัญญา ยอดนภา สอย ช่วงที่ 1*. [ออนไลน์]. ได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=IFy5R-7AFg4> [สืบค้นเมื่อ วันที่ 8 มีนาคม 2563].

การสนับสนุนเครือข่าย การใช้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการขนาดเล็ก และความไว้วางใจในการสนับสนุนของภาครัฐต่อประโยชน์ของชุมชนในโครงการประชารัฐ

Fostering Networks, Leverage the strengths of the Micro SME Entrepreneur and Trust in Government to Support the Benefits Community in The Inclusive Business Project

สบโชค ณ ศรีโต¹, ระพีพรรณ พิริยะกุล², นภาพร ชันธนาภา³
Sobchoke Na Srito¹, Rapeepun Piriyaikul², Napaporn Khantanapha³

Received: 7 August 2020

Revised: 14 October 2020

Accepted: 9 November 2020

บทคัดย่อ

ปัญหาของหาบเร่และแผงลอยรวมทั้งชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร ส่งผลปัญหาสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของชุมชนที่มีจำนวนมาก วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยการบริหาร คือ การสนับสนุนเครือข่าย การใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งของผู้ประกอบการขนาดเล็กและความไว้วางใจต่อการใช้นโยบายของภาครัฐ ผ่านปัจจัยคั่นกลางคือ ความผูกพันในการปรับใช้นโยบายภาครัฐ ศักยภาพของผู้ประกอบการ และปัจจัยผลคือ มูลค่าทางการเงินและคุณค่าทางสังคม 2) ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยการบริหารในโครงการประชารัฐภายใต้การดูแลของกรุงเทพมหานคร การดำเนินการโครงการประชารัฐที่ประกอบด้วยภาค รัฐ สังคม ชุมชน และผู้ประกอบการขนาดเล็กจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ปัญหา การศึกษานี้เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ผู้ประกอบการขนาดเล็กใน 10โครงการ ด้วยการ ใช้แบบสอบถาม เพื่อประเมินปัจจัยความสำเร็จและจุดอ่อนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาต้นแบบที่สมบูรณ์ ตัวแบบกรอบแนวคิดที่สังเคราะห์ประกอบด้วย การสนับสนุนเครือข่าย การใช้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการขนาดเล็ก และความไว้วางใจในการสนับสนุนของภาครัฐที่จะขับเคลื่อนประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับในมิติทางการเงินและ ทางสังคม ผลการศึกษาโดยใช้ตัวแบบสมการเชิงโครงสร้าง ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบ Covariance Based SEM ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนจากเครือข่าย (FN) มี

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาบริหารธุรกิจบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

² รองศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ รองศาสตราจารย์ สาขาบริหารธุรกิจบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

¹ Doctoral, Student in Department of Business Administration, Graduate School of Business Administration, Southeast Asia University

² Associate Professor, Faculty of Science, Ramkhamhaeng University

³ Associate Professor, Department of Business Administration, Graduate School of Business Administration, Southeast Asia University

อิทธิพลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการ (EC) และมีอิทธิพลต่อความผูกพันในการใช้นโยบายของภาครัฐ (ED) ความไว้วางใจ (TR) มีอิทธิพลต่อการความผูกพันในการใช้นโยบายของภาครัฐ (ED) ความผูกพันในการใช้นโยบายของภาครัฐ (ED) มีอิทธิพลต่อมูลค่าทางการเงิน (FV) และมีอิทธิพลต่อคุณค่าทางสังคม (SC) ผลของการวิจัยที่ศึกษาอิทธิพลของปัจจัย พบว่า การสนับสนุนจากเครือข่าย (FN) มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อคุณค่าทางสังคม (SV) คือ 0.516 และอิทธิพลรวมสูงสุดต่อมูลค่าทางการเงิน (FV) คือ 0.504 รองลงมาคือ ความไว้วางใจ (TR) มีอิทธิพลรวมต่อคุณค่าทางสังคม (SV) คือ 0.427 และอิทธิพลรวมต่อมูลค่าทางการเงิน (FV) คือ 0.399 ในส่วนของปัจจัยต้นกลางพบว่า ความผูกพันในการใช้นโยบายของภาครัฐ (ED) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อคุณค่าทางสังคม (SV) และ มูลค่าทางการเงิน (FV) คือ 0.963 และ 0.899 ตามลำดับ

คำสำคัญ: โครงการพระราชดำริ; การสนับสนุนจากเครือข่าย; ความไว้วางใจ; มูลค่าทางการเงิน; คุณค่าทางสังคม

Abstract

Problems of hawkers and their stalls, in slum communities in the Bangkok area, affect the environment and the standard of living. The purpose of the research was to 1) study the level of administrative factors, namely to support the network taking advantage of the strength of micro-entrepreneurs and trust in government policy implementation. The interstitial factor is commitment to implementing government policy, entrepreneurial potential and the resulting factor is financial value and social value 2) Study the influence of administrative factors in the Pracharat project under the supervision of Bangkok Metropolitan Administration. The inclusive business, namely "Pracharat" enhanced the Micro SME's performance, the project implementation is collaborative with government, society and the entrepreneurs in each community. The study was conducted with a questionnaire of 200 micro entrepreneurs and random entrepreneurs to investigate the level of significance on three antecedent management factors: network support, leveraging the integration of micro-entrepreneurs, and trust in public policy deployment to drive the entrepreneurs' benefits to receive financial and social value. The study used a structural equation model using the Covariance Based SEM analysis method. The Fostering Network (FN) influences Entrepreneurial Capability (EC) and influences Engagement in the Government Policy Deployment (ED). Trust (TR) influences Engagement in the Government Policy Deployment (ED), Engagement in the Government Policy Deployment (ED), influence on Financial Value (FV) and Social Value (SC) influence. Supported by the Fostering Network (FN), the highest total influence on Social Value (SV) was 0.516 and the highest total influence on Financial Value (FV) was 0.504, followed by Ttrust (TR). Overall influence on Social Value. (SV) was 0.427 and the total influence on Financial Value (FV) was 0.399. Engagement in the Government Policy

Deployment (ED) positively influenced Social Value (SV) and Financial Value (FV) were 0.963 and 0.899, respectively.

Keywords: inclusive business; leverage the strengths of the micro SME entrepreneur; trust; financial value; social value

บทนำ

ปัญหาความยากจนในประเทศไทยส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้ามายังพื้นที่เขตเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานครจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาเช่น เกิดชุมชนแออัด การมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีเนื่องจากค่าครองชีพที่สูง รัฐบาลจึงริเริ่มโครงการสานพลังประชารัฐโดยแนวคิดนี้มีการดำเนินงานในหลายประเทศที่มีปัญหาเช่นเดียวกับประเทศไทย โครงการนี้ เป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยทุกส่วนร่วมแรงร่วมใจกันสนับสนุนและเสริมสร้างสังคม เศรษฐกิจ ให้เจริญเติบโตอย่างเข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน การร่วมกันประสานพลังประชารัฐ จึงเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ที่จะเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปประเทศไทย เป็นแรงขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจไทย ตั้งแต่ระดับฐานรากและช่วยส่งเสริมให้ชุมชนดำเนินธุรกิจได้ บนฐานความรู้ที่ยั่งยืน (Secretariat of the House of Representatives, 2018; Williams & Hayes, 2013) ในส่วนของกรุงเทพมหานครเองก็มีการดำเนินการโครงการใน ลักษณะตลาดชุมชน ที่เป็นตลาดค้าขายสินค้าเช่น ผลไม้ อาหารปรุงสดของชำ เสื้อผ้า โดยตลาดเป็นแบบไม่มีโครงสร้างเพื่อจัดที่ทำการค้าเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการขนาดเล็กที่ประสบปัญหาจากการไม่มีสถานที่ค้าขาย รวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนสามารถซื้อสินค้าในราคาที่เหมาะสมกับระดับการครองชีพ สร้างชุมชนมีความสุข โครงการใน 50 เขต ในกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันเปิดดำเนินการแล้ว 5 แห่ง ได้แก่ (1) ตลาดตวันพงษ์พระราม (2)

หน้าภัตตาคารกุ่มหลวง (3) บริเวณใกล้สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน (4) ลานจอดรถข้างสวนลุมพินี (5) พื้นที่ตรงข้ามวัดสุทธิวราราม (ช.เจริญกรุง 60) และจะดำเนินการเพิ่มเติมในอนาคต สินค้าที่จำหน่าย: อาหาร ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและสินค้าอื่นๆ รวมทั้งสินค้า OTOP กลุ่มเป้าหมาย: กลุ่มเกษตรกร ผู้ประกอบการขนาดเล็กที่เดือดร้อนจากการไม่มีที่สถานที่ค้าขาย(Ministry of Interior: www.market.moi.go.th)

ตัวแบบโครงการประชารัฐที่จะขับเคลื่อนผลประโยชน์ในเชิงการเงิน และสังคม ประกอบด้วย การสนับสนุนเครือข่าย การใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งของผู้ประกอบการขนาดเล็ก และ ความไว้วางใจต่อการใช้นโยบายของภาครัฐ ทั้งนี้อาศัยรากฐานทางธุรกิจ ในการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายในห่วงโซ่การผลิตเพื่อลดต้นทุน (Kreiner & Schultz, 1993; Sloep, 2009) ส่วนในส่วนของปัจจัยการใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งของผู้ประกอบการขนาดเล็ก ก็คือการแบ่งปันความรู้การช่วยการลูกค้า (Dollinger, 2003; Noor & Naziruddin, 2018) และ ความไว้วางใจต่อการใช้นโยบายของภาครัฐ โดยผู้ประกอบการขนาดเล็กที่จัดว่าเป็นความสัมพันธ์ระดับจุลภาค (Freire, 2000; Bricci *et al.*, 2016) ซึ่งอยู่ในเชิงพหุนัยมากกว่านิตินัย ดังนั้นในส่วนนี้จึงเป็นประเด็นหนึ่งในปัญหาของระบบสังคมการปกครองไทย

ด้วยความต้องการจะประเมินความสำเร็จของโครงการประชารัฐภายใต้การประสานงานของหน่วยงานกรุงเทพมหานครโดยใช้ตัวแบบที่

สังเคราะห์จาก “inclusive business” ตามหลักสากล เพื่อประเมินอิทธิพลของแต่ละปัจจัยบริหารในเชิงกลยุทธ์ เพื่อนำความผลการศึกษาไปพัฒนาตัวแบบให้เหมาะสมกับโครงการดังกล่าวต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสนับสนุนเครือข่าย (Fostering networks)

เครือข่ายทางธุรกิจคือความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล กลุ่มและองค์กร ที่อาจอยู่ในธุรกิจเดียวกันหรือต่างธุรกิจแต่เกี่ยวข้อง และชุมชน รวมถึงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเอกชนกับหน่วยงานของรัฐ (Sloep, 2009) ทั้งนี้การเชื่อมโยงของกลุ่มย่อยเหล่านี้เป็นไปด้วยความสมัครใจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้สมาชิกในเครือข่ายมีส่วนร่วม ตัดสินใจวางแผน ดำเนินการ รับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ (Dredge, 2006) นอกจากนี้ True & Mintrom (2001) ยังขยายความของเครือข่ายว่าเป็นการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยที่อาจเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ทั้งนี้ความสัมพันธ์จะมีลักษณะแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและมีเป้าหมายเดียวกัน (Castells M. & Cardoso G., 2006) การศึกษาครั้งนี้ การสนับสนุนเครือข่าย คือการสนับสนุนจากผู้ประกอบการขนาดเล็กด้วยตนเอง ชุมชน และตัวแทนของกรุงเทพมหานคร

การใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งของผู้ประกอบการขนาดเล็ก (Leverage the strengths of the micro SME entrepreneur)

การที่มีภาคีเครือข่ายของผู้ประกอบการขนาดเล็กที่มีความแตกต่างทั้งในด้านความรู้และธุรกิจที่แตกต่างกันตั้งนั้นการนำเอาทักษะและความสามารถพิเศษที่แตกต่างเหล่านี้มารวมเป็นพลังในการทำธุรกิจที่สามารถเกื้อหนุนกันได้ในรูปแบบที่เรียกว่า “cluster” เพื่อไปสู่ความสำเร็จ

ของเครือข่ายธุรกิจ (Noor & Naziruddin, 2018) นอกจากนี้ Hart (2003) ยังเห็นว่าผู้ประกอบการที่มีความสามารถมากกว่าก็จะมีส่วนสำคัญการช่วยสนับสนุนธุรกิจที่เป็นเครือข่ายในระยะเริ่มต้นให้ประสบผลสำเร็จ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันเองในมิติของการเป็นพันธมิตรทางการค้าจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนรวมทั้งการนำจุดแข็งของการมีเครือข่ายทางการค้าจะสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนและสังคมในพื้นที่ และเป็นการสร้างการเปลี่ยนแปลงจากคู่ต่อสู้ทางการค้ามาเป็นพันธมิตรทางการค้า (Eckhardt & Shane, 2003) การจัดการเครือข่ายของผู้ประกอบการขนาดเล็ก ซึ่งผู้ประกอบการเป็นคนในชุมชนก็เท่ากับว่าเป็นการสร้างต้นทุนทางชุมชนที่แข็งแกร่งไปพร้อมกันด้วย

ความไว้วางใจต่อการใช้นโยบายของภาครัฐ

ความไว้วางใจ หมายถึง ความน่าเชื่อถือ ความเชื่อใจ ความเชื่อมั่น ความศรัทธา ที่เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มบุคคลต่อบุคคล หรือบุคคลต่อองค์กร เกิดการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ลดความตระหนักหรือกังวลหากเกิดความเชื่อถือไว้วางใจ ซึ่งความเชื่อถือไว้วางใจนั้นเป็นทั้งการกระทำทางอารมณ์อย่างมีเหตุผล เมื่อเกิดความไว้วางใจต่อบุคคลหรือองค์กรจะเกิดความเชื่อมั่นว่าสิ่งเหล่านั้นจะส่งผลดีต่อตนเอง (Zainab *et al*, 2010 ; Özer *et al.*, 2011) โดยการศึกษาครั้งนี้ความไว้วางใจต่อภาครัฐก็คือตัวแทนของกรุงเทพมหานครที่ทำหน้าที่นำนโยบายไปใช้ในการส่งเสริมสถานที่และทรัพยากรพื้นฐาน เพื่อให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กในชุมชนแต่ละแห่งสามารถนำพาธุรกิจและบรรลุเป้าหมายของโครงการประชารัฐ (Bricci *et al.*, 2016)

ปัจจัยคั่นกลางและปัจจัยผลในกรอบแนวคิด

ความผูกพันในการปรับใช้นโยบาย

ภาครัฐ นั้นจะมีหลายมิติ เช่น ความผูกพันต่อนโยบายด้านการหาแหล่งเงินทุนด้านสถานที่ใช้ในการประกอบกิจการ นอกจากนี้ยังรวมถึงความผูกพันต่อนโยบายในการพัฒนาทักษะ ความรู้ทางด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนเข้มแข็ง ส่วนศักยภาพของผู้ประกอบการหมายถึงความสามารถของผู้ประกอบการในการนำความรู้ความสามารถ สร้างโอกาสทางการตลาด (Sun & Qing-Yan (2006)) โดยผลลัพธ์สุดท้ายคือ ปัจจัยมูลค่าทางการเงินที่ได้รับจากการประกอบธุรกิจในโครงการ ส่วนคุณค่าทางสังคม คือ ความสุขที่ผู้ประกอบการ และชุมชนได้รับในการสร้างที่ยั่งยืนให้ชุมชน ยกระดับคุณภาพชีวิต

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาระดับปัจจัยการบริหาร คือ การสนับสนุนเครือข่าย การใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งของผู้ประกอบการขนาดเล็ก และความไว้วางใจต่อการใช้นโยบายของภาครัฐ ผ่านปัจจัยคั่นกลางคือ ความผูกพันในการปรับใช้นโยบายภาครัฐ ศักยภาพของผู้ประกอบการ และปัจจัยผลคือ มูลค่าทางการเงินและคุณค่าทางสังคม

ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยการบริหารในโครงการประชารัฐภายใต้การประสานงานของกรุงเทพมหานคร

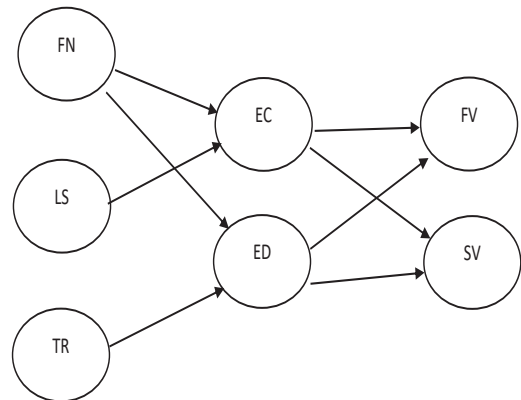
สมมติฐานการวิจัย

การสนับสนุนเครือข่าย (FN) และการใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งของผู้ประกอบการขนาดเล็ก (LS) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อศักยภาพของผู้ประกอบการ (EC)

การสนับสนุนเครือข่าย (FN) และความไว้วางใจต่อการใช้นโยบายของภาครัฐ (TR) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อการใช้นโยบายของภาครัฐ (ED)

ศักยภาพของผู้ประกอบการ (EC) และความผูกพันต่อการใช้นโยบายของภาครัฐ (ED) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อมูลค่าทางการเงิน (FV) และคุณค่าทางสังคม (SC)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

FN: การสนับสนุนจากเครือข่าย (Fostering Networks)

LS: การใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งของผู้ประกอบการขนาดเล็ก (Leverage the Strengths of the Micro SME Entrepreneur)

TR: ความไว้วางใจ (Trust)

ED: ความผูกพันในการใช้นโยบายของภาครัฐ (Engagement in the Government Policy Deployment)

EC: ศักยภาพของผู้ประกอบการ (Entrepreneur Capability)

FV: มูลค่าทางการเงิน (Financial Value)

SV: คุณค่าทางสังคม (Social Value)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และแผนการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือที่ ผู้ประกอบการขนาดเล็กที่อยู่ภายใต้โครงการพระราชดำริที่ดูแลโดยศูนย์กรุงเทพมหานคร การกำหนดขนาดตัวอย่างจะยึดตัวแบบเป็นหลักจึงอาศัยค่าขั้นต่ำที่รับประกันได้ในกาทดสอบสมการโครงสร้าง โดยใช้หลักการคำนวณของ Westland (2010) โดยคำนวณดังนี้ $n \geq 50 * r^2 - 450 * r + 1100$ โดย $r = J$ คือจำนวนตัวแปรการวัด และ k คือ ตัวแปรแฝง ผลการคำนวณได้ขนาดตัวอย่างคือ $n=200$ ตัวอย่างจากการกำหนด ตัวแปรแฝง (Latent Variable) 6 ตัว และตัวแปรเชิงประจักษ์ 36 ตัว แผนการสุ่มตัวอย่างแบบความจะเป็นแบบสองขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 ทำการสุ่มตัวอย่างจากดำเนินธุรกิจ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 4 เขตจากพื้นที่ 50 เขตโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และ ขั้นตอนที่ 2 สุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการขนาดเล็กที่ดำเนินธุรกิจจากพื้นที่ที่สุ่มได้ในขั้นตอนที่ 1 จำนวนเขตละ 40 ราย โดยวิธีการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม โดยคำถามได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยข้อมูลในแบบสอบถามประกอบด้วย ลักษณะส่วนบุคคล หมายถึงคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์และรายได้ ตัวแปรบริหาร เป็นคำถามย่อยใช้มาตรวัดแบบ Likert scale 5 ระดับประกอบด้วย การสนับสนุนเครือข่าย (FN) การใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งของผู้ประกอบการขนาดเล็ก (LS) และ ความไว้วางใจต่อการใช้นโยบายของภาครัฐ (TR) ปัจจัยคั่นกลางประกอบด้วย ศักยภาพของผู้ประกอบการ (EC) และ ความไว้วางใจต่อการใช้นโยบายของภาครัฐ (TR) ส่วนปัจจัยผลประกอบด้วย มูลค่า

ทางการเงิน (FV) และคุณค่าทางสังคม (SV) ที่สังเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรม

การตรวจสอบเครื่องมือดำเนินการ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ตรวจสอบ และความเที่ยงตรงเชิงมาตรวัดไปทดสอบกับประชากรจำนวน 30 หน่วย และทดสอบด้วยด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟายอมรับที่ค่า a มากกว่า 0.7 (Hair, Black, Babin, Anderson, & Tatham, 2006) ผลการทดสอบพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของของตัวแปรในทุกปัจจัยสูงกว่าค่า 0.7

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ในช่วงเวลา พฤษภาคม 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสัมประสิทธิ์แห่งความผันแปร (Coefficient of Variance: CV)
2. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้วิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) และการลดรูปปัจจัยลำดับที่สองด้วยการวิเคราะห์ปัจจัย

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ทบทวนวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษา ระดับปัจจัยการบริหารคือ การสนับสนุนเครือข่าย การใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งของผู้ประกอบการขนาดเล็กและความไว้วางใจต่อการใช้นโยบายของภาครัฐ ผ่านปัจจัยคั่นกลางคือความผูกพันในการปรับใช้นโยบายภาครัฐ ศักยภาพของผู้ประกอบการ และปัจจัยผลคือมูลค่าทางการเงิน และคุณค่าทางสังคม

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบแต่ละปัจจัยในภาพรวม

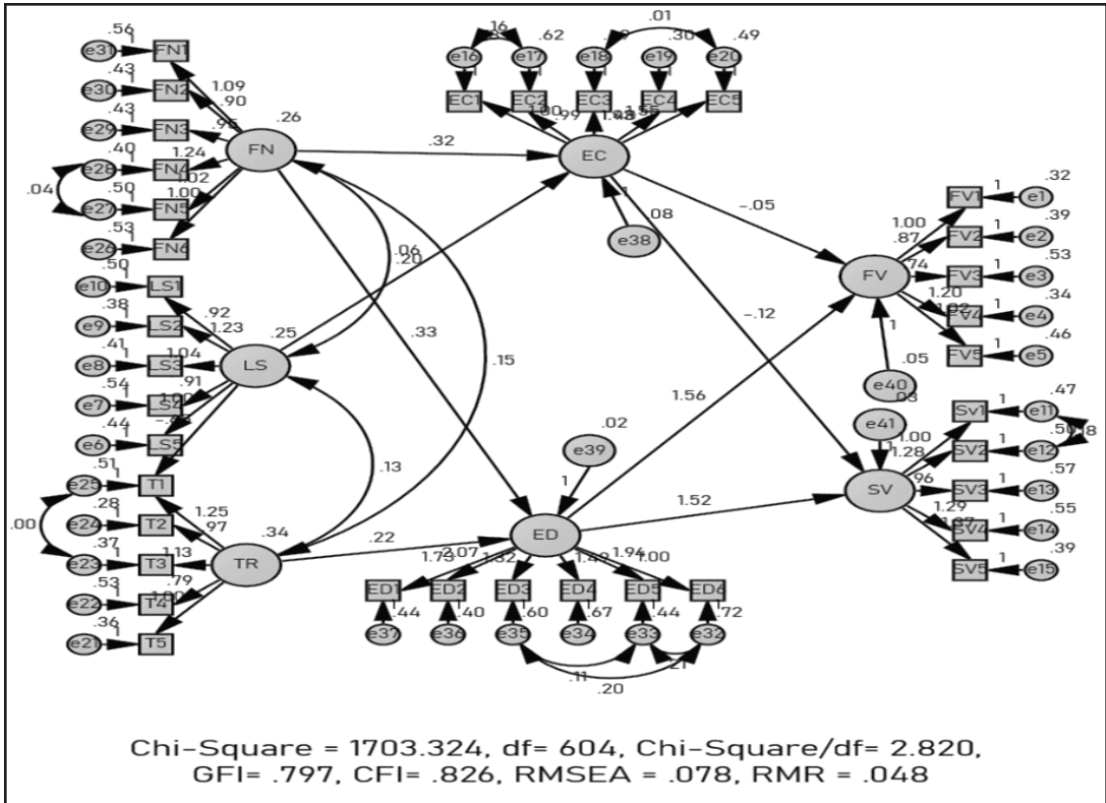
ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	CV	ระดับ
การใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งของผู้ประกอบการขนาดเล็ก	3.70	0.85	0.23	มาก
การสนับสนุนเครือข่าย	3.72	0.86	0.23	มาก
ความไว้วางใจ	3.74	0.87	0.23	มาก
ความผูกพันต่อการใช้นโยบายของภาครัฐ	3.52	0.88	0.25	มาก
ศักยภาพของผู้ประกอบการขนาดเล็ก	3.88	0.89	0.23	มาก
มูลค่าทางการเงิน	3.53	0.82	0.23	มาก
คุณค่าทางสังคม	3.72	0.89	0.24	มาก

จากตารางที่ 1 เปรียบเทียบปัจจัยที่เป็นสาเหตุในการส่งเสริมผู้ประกอบการในโครงการตลาดประชารัฐภายใต้การประสานงานของกรุงเทพมหานคร ทั้ง 3 ปัจจัยเฉพาะระดับในแต่ละปัจจัย เห็นได้ว่าทั้ง 3 ปัจจัย มีคะแนนเฉลี่ยรวม ระหว่าง 3.52-3.88 รวมทั้งค่าสัมประสิทธิ์แห่งความผันแปร ระหว่าง 0.23-0.25 ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกัน ส่วนปัจจัยคั่นกลางนั้น ศักยภาพของผู้ประกอบการขนาดเล็กมีคะแนนเฉลี่ย 3.88 สูงกว่าความผูกพันต่อการใช้นโยบายของภาครัฐที่มีคะแนนเฉลี่ย 3.52 เมื่อเทียบผลที่เกิดขึ้นพบว่ามูลค่าทางการเงิน มีคะแนนเกาะกลุ่มสูงกว่าคุณค่าทางสังคมเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะการประเมินมูลค่าทางการเงินเป็นเรื่องที่เรื่องที่เข้าใจและ

จับต้องได้มากกว่าโดยประเมินบนพื้นฐานคือกำไรสุทธิ ส่วนคุณค่าทางอารมณ์ซึ่งต้องอาศัยแนวคิดและปทัสถานทางสังคมที่แตกต่างกัน จึงมีการประเมินแตกต่างกันมากกว่า มูลค่าทางการเงินที่ประเมินในทิศทางเดียวกัน ความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์แห่งความผันแปรของปัจจัยมูลค่าทางการเงินและคุณค่าทางสังคม ไม่อยู่ในระดับที่มีนัยสำคัญ ดังนั้น ในการเปรียบเทียบเฉพาะมิติเฉพาะปัจจัยถือว่า คุณค่าทางสังคม มีการรับรู้สูงกว่ามูลค่าทางการเงิน

ตอนที่ 2 ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยการบริหารในโครงการประชารัฐภายใต้การดูแลของกรุงเทพมหานคร ร่วมกับการทดสอบสมมติฐาน

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบด้วยการปรับตัวแปรเชิงประจักษ์มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีความกลมกลืนเหมาะสมจากการวิเคราะห์ตัวแบบตามกรอบแนวคิด

ดัชนี	ค่า	ค่ามาตรฐานที่ระดับ good fit	ระดับ	อ้างอิง
X^2/df	2.820	≤ 3.00	Good fit	Wheaton <i>et al.</i> , (1977)
RMSEA	0.078	< 0.08	Mediocre fit	MacCallum <i>et al.</i> , (1996)
NFI	0.801	> 0.90	Acceptable	Bollen (1990)
CFI	0.826	> 0.90	Acceptable	Hu & Bentler (1999)
GFI	0.826	> 0.90	Acceptable	Sharma <i>et al.</i> , (2005)
IFI	0.881	> 0.90	Acceptable	Miles & Shevlin (2007)
RMR	0.048	< 0.05	Good fit	Byrne (1998)

หมายเหตุ ผลจากการรันด้วย AMOS

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบในตัวแบบ โดยใช้ค่ามาตรฐานความกลมกลืน 8 ค่า ปรากฏว่า ผลผ่านเกณฑ์ที่ 2 ค่า (Good fit) ผลผ่านเกณฑ์ที่ ปานกลาง (Mediocre fit) มี 2 ค่า ผลผ่านเกณฑ์รับ ได้ (Acceptable) มี 4 ค่า ส่วนค่า p ไม่ได้นำมาใช้ เพราะการใช้ค่า p -value > 0.05 เพื่อการตรวจสอบ ความเหมาะสม มักใช้ไม่ใช้กันด้วยเหตุผลที่ค่า ดังกล่าวมักจะไม่เสถียรขึ้นกับ สาเหตุสอง

ประการ คือความซับซ้อนของตัวแบบ (จำนวน ตัวแปรเชิงประจักษ์ และตัวแปร Construct) และ ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์โดยทั่วไปค่า p -value > 0.05 ส่งผลให้มักไม่ใช้กันในการตัดสินใจ (Schlirmelleh-Engel *et al.*, 2003 ; Vandenberg, 2006) ดังนั้นผลการวิเคราะห์ตัว แบบกรอบแนวคิด ถือว่าความเหมาะสมอยู่เกณฑ์ พอใช้

ตารางที่ 3 การทดสอบสมมติฐานตามกรอบแนวคิดงานวิจัย

สมมติฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์	t-test	p-value	สรุปผล
FN -> EC	0.324*	2.364	0.018	สนับสนุน
LS -> EC	0.064	0.525	0.599	ไม่สนับสนุน
TR -> ED	0.218***	3.637	0.000	สนับสนุน
FN -> ED	0.329***	3.734	0.000	สนับสนุน
ED -> FV	1.563***	4.147	0.000	สนับสนุน
ED -> SV	1.521***	3.939	0.000	สนับสนุน
EC -> SV	-0.119	-1.073	0.283	ไม่สนับสนุน
EC -> FV	-0.054	-0.479	0.632	ไม่สนับสนุน

หมายเหตุ: เกณฑ์ตัดสินคือ * ร้อยละ 5, ** ร้อยละ 1, และ *** ร้อยละ 0.1

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน ตามกรอบแนวคิดการวิจัย พบว่า ความผูกพัน ต่อการใช้นโยบายของภาครัฐ (ED) มีอิทธิพลต่อ มูลค่าทางการเงิน (FV) และ ความผูกพันต่อการ ใช้นโยบายของภาครัฐ (ED) มีอิทธิพลต่อคุณค่า ทางสังคม (SV) สนับสนุนงานศึกษาในอดีตดังนี้ ผลการศึกษาของ Fabio Bertoni *et.al.* (2017) ศึกษาเกี่ยวกับการเติบโตของการจ้างงานสำหรับ ผู้ประกอบการธุรกิจที่ได้รับสินเชื่อสนับสนุนจากรัฐบาลที่เกี่ยวข้องการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาลสเปนระหว่างปี 2005 และ 2011 พบว่าความผูกพันจากการที่รัฐ สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ทำให้ผู้ประกอบการ

สามารถสร้างผลกำไรต่อบริษัทและในทางอ้อมคือ การจ้างงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึง 10.6% ซึ่งนับว่าสร้าง มูลค่าทางการเงินและคุณค่าให้กับสังคมในการ สร้างงานในพื้นที่ต่างๆ ทำให้สามารถทำงานใน พื้นที่ได้ ครอบคลุมมีความสุข ยกกระดับคุณภาพ ชีวิตของแรงงาน และยังเป็นการรักษาประเพณี ของชุมชนอีกด้วย

ในส่วนนุพบัจจัยทั้ง 3 คือ การสนับสนุน เครือข่าย การใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งของผู้ ประกอบการขนาดเล็ก และความไว้วางใจ ที่มีผล ต่อมูลค่าทางการเงิน และ คุณค่าทางสังคม พบว่า การสนับสนุนเครือข่าย มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อ คุณค่าทางสังคม คือ 0.516 และอิทธิพลรวมสูงสุด

ต่อมูลค่าทางการเงิน คือ 0.504 รองลงมาคือ ความไว้วางใจ มีอิทธิพลรวมต่อคุณค่าทางสังคม คือ 0.427 และอิทธิพลรวมต่อมูลค่าทางการเงิน คือ 0.399 ผลการวิจัยนี้อาจเป็นตามข้อจำกัดดังกล่าวมาแล้วในช่วงโรคระบาดโควิด 19 จึงทำให้ ผลการศึกษาคือการสนับสนุนเครือข่ายอิทธิพลรวมต่อคุณค่าทางสังคมสูงกว่ามูลค่าทางการเงิน เช่นเดียวกับอิทธิพลของ ความไว้วางใจ แต่อย่างไรก็ตามผลงานวิจัยนี้ก็ยังแสดงถึงจุดเด่นในวัฒนธรรมไทยที่เน้นการสร้างสังคมที่เป็นสุข ถึงแม้มูลค่าทางการเงินจะได้รับน้อยลงแต่คุณค่าทางสังคมก็ยังปรากฏให้เห็น

อภิปรายผล

การสนับสนุนเครือข่าย (FN) มีอิทธิพลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการขนาดเล็ก (EC) และ การสนับสนุนเครือข่าย (FN) มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อการใช้นโยบายของภาครัฐ (ED) สนับสนุนงานศึกษาของ Arent & Janet (2003) ที่อธิบายว่า การที่เครือข่ายอันประกอบด้วย รัฐ ชุมชน สังคมและผู้ประกอบการด้วยกันเองเข้ามาร่วมสนับสนุน ก็จะทำให้ผู้ประกอบการ ได้เข้าถึงแหล่งทรัพยากร ที่จะใช้ในการนำไปทำธุรกิจ นอกจากนี้ Dennis P. et.al., (2014) ที่ทำการวิเคราะห์เชิงทฤษฎีบทบาทของเครือข่ายทางสังคมว่าเครือข่ายเหล่านี้มีบทบาทในการส่งเสริมความรู้และลดความไม่แน่นอนในการทำธุรกิจ ส่วนงานวิจัยของ Mastura Abdul-Rashid & Muhammad-Hijas (2009) ที่ใช้ทฤษฎีเครือข่ายทางสังคมในการเชื่อมโยงการพัฒนาความสามารถของผู้ประกอบการ พบว่าเครือข่ายอันประกอบด้วย ผู้รับเหมา ที่ปรึกษาและคู่ค้าวัสดุสามารถสนับสนุนทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จในอุตสาหกรรมที่อยู่อาศัย

การใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งของผู้ประกอบการขนาดเล็ก (LS) ไม่มีอิทธิพลต่อ

ศักยภาพของผู้ประกอบการขนาดเล็ก (EC) ผลลัพธ์ที่ได้แตกต่างจากงานศึกษาของ Gilbert (2017) เรื่อง การใช้ประโยชน์จากการแบ่งปันความรู้เพื่อนำไปสร้างนวัตกรรม หรืองานของ Huan Zou et.al., (2010) เรื่อง การใช้ประโยชน์จากกลยุทธ์ในการลงทุนใหม่ส่งผลต่อศักยภาพในความสามารถด้านเทคโนโลยีและความสามารถด้านเครือข่าย โดยการเชื่อมโยงระหว่างความสามารถด้านเทคโนโลยีและความสามารถด้านการใช้เครือข่ายสนับสนุน ทั้งนี้เป็นเพราะจากผลข้อมูลเชิงประจักษ์ของลักษณะธุรกิจพบว่า ประเภทธุรกิจไม่มีความหลากหลายมาก ซึ่งโดยนัยเดียวกันผลการสอบสมมติฐานของ ศักยภาพของผู้ประกอบการขนาดเล็ก (EC) ไม่มีอิทธิพลต่อ มูลค่าทางการเงิน (FV) รวมทั้งศักยภาพของผู้ประกอบการขนาดเล็ก (EC) ไม่มีอิทธิพลต่อคุณค่าทางสังคม (SV) ก็อธิบายด้วยเหตุผลเดียวกันนี้

ความไว้วางใจ (TR) มีอิทธิพลต่อการความผูกพันต่อการใช้นโยบายของภาครัฐ (ED) เนื่องจากระดับของความไว้วางใจในรัฐบาลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินงานที่เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพของรัฐ เช่น การปฏิบัติตามหลักนิติธรรมหรือการให้บริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน และการให้บริการโครงสร้างพื้นฐาน และเป็นตัวขับเคลื่อนหลักของความไว้วางใจในรัฐบาล ตามการศึกษาของ Johnston, Krahn & Harrison (2006); Blind (2007) รวมทั้งยังสนับสนุนทฤษฎี Commitment & Trust Theory ที่ Bourdeau (2005) ที่อธิบายว่า ถ้าผู้ให้บริการสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าว่าจะเป็นที่พึ่งพาอาศัยได้ความซื่อสัตย์จริงใจ ความมีสมรรถนะในการให้บริการ และมีการให้บริการอย่างตรงไปตรงมาและเป็นประโยชน์รวมทั้งความสามารถในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริการให้ทันต่อความต้องการต่อไป

ในอนาคตได้โดยองค์ประกอบทั้งหมดนี้มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีเชิงทัศนคติ ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ก็หมายถึงการกระทำของหน่วยงานรัฐที่ให้ต่อผู้ประกอบการในโครงการ นอกจากนี้ผลการศึกษายังสนับสนุนงานของหน่วยงานระหว่างชาติ (OECD, 2013) ในส่วนของ ประสิทธิภาพและการกำกับดูแลนโยบายของรัฐบาลที่ดี ผลสรุปคือการใช้นโยบายภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ชุมชนมีความไว้วางใจและผูกพันต่อนโยบายดังกล่าว นอกจากนี้ในงานศึกษาของ Gyorffy (2013) เรื่อง นโยบายเศรษฐกิจและความไว้วางใจที่พบว่าระบบเศรษฐกิจและการตัดสินใจทางเศรษฐกิจในนโยบายที่ตรงต่อความต้องการ จะเพิ่มความเชื่อมั่นในความไว้วางใจและนำไปสู่ความผูกพันต่อโครงการดังกล่าว

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของปัจจัยที่ใช้บริหาร ในส่วนที่ต้องมีการพัฒนาคือการสนับสนุนเครือข่ายหน่วยราชการ ควรต้องส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีการออกแบบและการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้ธุรกิจมีความหลากหลายมากขึ้น เพราะจะทำให้ การใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งของผู้ประกอบการขนาดเล็กได้มีพลังมากขึ้นแทนที่จะมาเป็น

คู่แข่งกันเองซึ่งจะสนับสนุนให้ผู้ประกอบการเกื้อหนุนต่อกันเพื่อผลประโยชน์ร่วม ในส่วนที่เป็นข้อดีที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นพ้องกันคือการที่รัฐอำนวยความสะดวกเรื่องสถานที่และสาธารณูปโภค นอกจากนี้ ในส่วนของความไว้วางใจความสัมพันธ์ในการดำเนินงานภายใต้นโยบายภาครัฐ ก็ควรต้องมีการกำหนดให้เป็นมาตรฐานและปฏิบัติตามอย่างเป็นธรรมาภิบาล

ข้อเสนอแนะและข้อจำกัดการวิจัย

การวิจัยครั้งเก็บข้อมูลในช่วงที่ไวรัสโควิด 19 ยังปรากฏอยู่และรัฐมีมาตรการเพื่อป้องกันการระบาด ข้อกำหนดเหล่านี้ส่งผลให้ข้อมูลที่ปรากฏอยู่ภายใต้มาตรการของรัฐ ไม่ได้เป็นตามปกติอย่างในอดีต ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตที่การมีชีวิตของประชาชนเป็นแบบ วิถีชีวิตใหม่ (new normal) อาจจะมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากอดีตจึงเป็นประเด็นที่ควรทบทวนทำการวิจัยซ้ำเพื่อดูความแตกต่าง นอกจากนั้น ถ้ามีการกำหนดนโยบายสัดส่วนความแตกต่างของประเภทธุรกิจที่เข้ามาในโครงการภาครัฐ แล้วศึกษาตัวแบบนี้ก็น่าจะได้ผลแตกต่างในส่วนของปัจจัยการสนับสนุนเครือข่ายที่เข้มแข็งยิ่งขึ้นและนำไปสู่ตัวแบบการทำธุรกิจเพื่อสังคมที่เหมาะสม

Reference

- Arent, G., & Janet, W.S. (2003). Social Networks and Entrepreneurship. *Entrepreneurship: Theory and Practice*, 28(1), 1-22 September 2003
- Blind, P.K. (2007). Building trust in government in the twenty-first century: Review of literature and emerging issues. in *7th Global Forum on Reinventing Government Building Trust in Government*, pp. 26-29.
- Bollen, K.A. (1990). Overall fit in covariance structure models: Two types of sample size effects. *Psychological Bulletin*, 107(2): 256-259

- Bourdeau, L.B. (2005). *A new examination of service loyalty: Identification of the antecedents and outcomes of additional loyalty framework*. Doctoral Thesis, Florida University. Gainesville, Florida.
- Bricci, L. et al. (2016). The Effects of Trust, Commitment and Satisfaction on Customer Loyalty in the Distribution Sector. *Journal of Economics, Business and Management*, Vol. 4, No. 2.
- Byrne, D.S. (1998). *Complexity Theory and the Social Sciences: An Introduction*. Routledge: Abingdon. New York.
- Castells, M. & Cardoso, G. (2006). *The Network Society: From Knowledge to Policy*. Washington, DC. March 2006.
- Dennis, P. et al. (2014). A Theoretical Analysis of the Role of Social Networks in Entrepreneurship. *Research Policy*, 43: 1157-1163
- Dollinger, S.J. (2003). Need for uniqueness, need for cognition, and creativity. *J. Creat. Behav.* 37: 99–116.
- Dredge, D. (2006). Policy Networks and the Local Organization of Tourism. *Tourism Management*, 27(2): 269-280
- Eckhardt, T.J. & Shane, A.S. (2003). Opportunities and Entrepreneurship. *Journal of Management*, 29(3): 333-349
- Freire, P. (2000). *Pedagogy of the oppressed*. New York: Bloomsbury Publishing.
- Gilbert E. and Jones III, D.M. (2017). Knowledge sharing and technological innovation: The effectiveness of trust, training, and good communication. *Cogent Business & Management*, 4(1): 1387958
- Gyorffy, D. (2013). *Institutional Trust and Economic policy*. Central European University Press, Budapest.
- Hair, J.F., Black, et al. (2006). *Multivariate data Analysis*. 6th ed., Pearson Education International, Upper Saddle River.
- Hart, O. (2003). Incomplete Contracts and Public Ownership: Remarks, and An Application to Public-Private. *The Economic Journal*, Vol. 113, No. 486, Conference Papers (Mar.,2003), pp.C69-C76.
- Hu, L.T. & Bentler, P.M. (1999). Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria versus New Alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6: 1-55.
- Huan Zou et al. (2010). Knowledge Management and Growth Strategies: Evidence from Chinese Knowledge-Intensive New Ventures Resources. *Efficiency and Globalization*, 212-232

- Johnston, W., Krahn, H. and Harrison, T. (2006). Democracy, Political Institutions, and Trust: The Limits of Current Electoral Reform Proposals. *The Canadian Journal of Sociology*, 31(2): 165-182.
- Kreiner, K. & Schultz, M. (1993). Informal Collaboration in R & D. The formation of Networks Across Organizations. *Organization Studies*, 14(2): 189-209.
- MacCallum, R.C., Browne, M.W. and Sugawara, H.M. (1996). Power Analysis and Determination of Sample Size for Covariance Structure Modeling. *Psychological Methods*, 1(2): 130-49.
- Mastura J., Abdul-Rashid & Muhammad-Hijas. (2009). The Use of Social Network Theory on Entrepreneur's Linkages Development. *Theoretical and Empirical Researches in Urban Management*, 4(1): 101-119.
- Miles J. & Shevlin M. (2007). A time and a place for incremental fit indices. *Contribution to journal*, 42(5).
- Ministry of Interior: www.market.moi.go.th
- Noor & Naziruddin. (2018). The leverage of entrepreneur skills and entrepreneur traits to business success: a case study of Pakistan's marble industry. *Int. J. Entrepreneurship and Small Business*, 33(3): 2018.
- OECD (2013). *Government at a Glance 2013*. OECD Publishing, Paris.
- Özer, Ö. et al. (2011). Supply Chain Sourcing Under Asymmetric. *Information Production and Operations Management*, 20(1): 92-115.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the Fit of Structural Equation Models: Tests of Significance and Descriptive Goodness-of-Fit Measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2): 23-74.
- Secretariat of the House of Representatives. (2018). *National News Bureau & Public Relations*: <http://nwnt.prd.go.th>
- Sharma, A. & LaPlaca, P. (2005). Marketing in the emerging era of build-to-order manufacturing. *Industrial Marketing Management*, 34: 476-486.
- Sloep, P.B. (2009). Fostering Sociability in Learning Networks through Ad-Hoc Transient Communities. In M. Purvis & B.T.R. Savarimuthu (Eds.), *Computer-Mediated Social Networking. First International Conference, ICCMSN 2008*, LNAI5322 (pp.62-75). Heidelberg, Germany: Springer.
- Sun, Z. and Qing-Yan Liu (2006). Market Environment, Entrepreneurship and Firm Performance. *Economist*, 4: 110-117.
- True, J. & Mintrom, M. (2001). Transnational Networks and Policy Diffusion: The Case of Gender Mainstreaming. *International Studies Quarterly*, 45(1): 27-57.

- Vandenberg, R.J. (2006). Statistical and Methodological Myths and Urban Legends. *Organizational Research Methods*, 9(2): 194-201.
- Westland C.J. (2010). Erratum: Lower bounds on sample size in structural equation modeling. *Electronic Commerce Research and Applications (2010) 9: 6 (476-487)*
- Wheaton *et al.* (1977). Assessing Reliability and Stability in Panel Models. *Sociological Methodology*, 8(1): 84-136.
- Williams, R. & Hayes, J. (2013). Literature review: seminal papers on 'Shared value'. *Oxford Policy Management*. (January 2013) 1-27
- Zainab, A. *et al.* (2010). *Online Trust: Definition and Principles*. Conference Paper (PDF Available) October 2010.

การพัฒนาแนวทางดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

Development of Guidelines for the Implementation of a Vocational Student Care System for Private Vocational Institutes in Khon Kaen Vocational Office

อาภากร แสงวงการ¹, จิตติworada พลเยี่ยม²
Apagorn Savaengken¹, Titiworada Polyjem²

Received: 20 June, 2020

Revised: 11 August 2020

Accepted: 16 September 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และพัฒนาแนวทางดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น การวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 245 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.66-0.88 และมีค่าความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง 0.96-0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความถี่สัมพัทธ์ ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 7 คน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่ประสงค์ของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบัน

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร. 083-783- 8952 อีเมล: kenniji23@gmail.com

² ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร. 093-564-2299 อีเมล: titiworada.p@msu.ac.th

¹ Master Student Major Educational Administration and Development Faculty of Education Mahasarakham University.
Tel. 083-783- 8952 อีเมล: kenniji23@gmail.com

² Department of Curriculum and Instruction Faculty of Education Mahasarakham University Tel. 093-564-2299
E-mail: titiworada.p@msu.ac.th

อาชีวศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ

2. การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล การพัฒนาเด็กและเยาวชนลดความสำคัญลง ขาดภูมิคุ้มกันและไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว 2) ความมุ่งหมาย เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 3) กลไก ใช้หลักการแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ในทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 4) แนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 4.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ใช้การวางแผนและจัดเก็บข้อมูลผู้เรียนอย่างรอบด้าน 4.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ครูสามารถคัดกรองผู้เรียนได้อย่างแม่นยำ 4.3) ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย 4.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ใช้การติดตามช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 4.5) ด้านการส่งต่อนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของอาชีวศึกษาเอกชน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน, อาชีวศึกษา

Abstract

This research aimed to study the current state, desirable conditions, need and development of guidelines for the implementation of a vocational student care system for private vocational institutes in Khon Kaen vocational province. This research was divided into 2 phases. 1. study of the current state, desirable conditions and need for the implementation of the vocational student care system for private vocational institutes. The samples consisted of 245 school administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire with an Index of Item Objective Congruence between 0.60-1.00, discrimination between 0.66-0.88 and a Reliability between 0.96-0.98. The statistics used for analyzing data were frequency, percentage, mean, standard deviation and priority need index. Phase 2. development of guidelines for the implementation of the vocational student care system for private vocational institutes. Focus group discussion included 7 professionals as informants. The research instrument was the evaluation form. The statistics used for analyzing data were mean and standard deviation.

The results were as follows

1. The current state for the implementation of the vocational student care system for private vocational institute was at a high level. Considering each side, it was found that most of the institutes were in the middle level. Desirable conditions for the implementation of the

vocational student care system for private vocational institutes were at the highest level. Considering each side, it was found that most of the institutes were in the highest level. Prevention and problem solving have the most needs followed by the promotion of student development and student forwarding respectively.

2. The results of development of guidelines for the implementation of the vocational student care system for private vocational institutes in Khon Kaen vocational province were divided into 5 categories; 1) the principle, because child and youth development has become less important has lack of immunity and is unable to adapt to the rapid changes 2) the purpose, is to develop a framework for a system for taking care of students 3) the mechanism, using the PDCA quality cycle concept 4) the guidelines for the implementation of the vocational student care system were divided into 5 factors; 4.1) getting to know students individually, use of comprehensive planning and storage of learners information 4.2) student screening, teachers can accurately screen learners. 4.3) promoting student development, by encouraging learners to develop themselves through a variety of activities 4.4) prevention and problem solving, use constant monitoring to help learners 4.5) student forwarding, to provide students with appropriate solutions 5) the success conditions. The results of possibility and suitability of developing guidelines were at highest level.

Keywords: Student Care System, Vocational.

บทนำ

การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศไทยในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ทั้งนี้เพราะกระบวนการจัดการอาชีวศึกษามีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ เป็นที่พึ่งของตนเองและผู้อื่นได้ จึง ได้วางแผนยุทธศาสตร์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน เพื่อพร้อมรับสถานการณ์การแข่งขันกับประเทศต่างๆ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงทางสภาวะเศรษฐกิจและการรวมกลุ่มเขตเสรีทางการค้า ซึ่งประเทศไทยต้อง

เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในกลุ่มอาเซียน ซึ่งต้องอาศัยการอาชีวศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสมรรถนะกำลังคน ให้มีความสามารถในการผลิตและการบริการ มีทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานอาชีพ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีหน้าที่ในการผลิตกำลังคนประเทศอาชีวศึกษาจึงมีการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นมีคุณธรรมจริยธรรม และมีศักยภาพมีความสามารถในทักษะวิชาชีพ มีคุณภาพ มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ผู้สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจให้เกิดการพัฒนา สร้างความมั่งคั่ง

ให้กับประเทศ แต่ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา พบว่า มีปัญหาการออกกลางคันเป็นจำนวนมาก เกิดผลกระทบต่อการพัฒนากำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน เกิดความสูญเสียเปล่าในด้านเวลาและงบประมาณของรัฐและค่าใช้จ่ายของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2554)

จากสภาพการณ์และปัญหาต่างๆ แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมาอยู่บนพื้นฐานของความไม่สมดุลของการพัฒนา เพราะมุ่งพัฒนาในส่วนเศรษฐกิจ จนทำให้การพัฒนาเด็กและเยาวชนลดความสำคัญลงอยู่ในสภาวะที่น่าเป็นห่วง ขาดภูมิคุ้มกันและไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมพัฒนาและป้องกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้มีความสามารถในการปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างรู้เท่าทัน ปลอดภัยและมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2554)

จากรายการผลการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้รายงานข้อมูลการออกกลางคันว่า มีนักเรียนอาชีวศึกษาจากสถานศึกษาทั้ง 421 แห่ง มีนักเรียนที่ออกกลางคันแล้วทั้งสิ้น 33,109 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.03 ส่วนสาเหตุการออกกลางคันโดยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจาก การมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ การขาดเรียนบ่อย ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาชู้สาว ตั้งครรภ์ ยาเสพติด เล่นการพนัน คบเพื่อนกลุ่มเสี่ยง การเรียนในสาขาที่ไม่ถนัด ครอบครัวมีปัญหาการหย่าร้าง ครอบครัวมีฐานะยากจน ผู้ปกครองไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557) สอดคล้องกับการศึกษาของปริญญามีสุข (2559) พบว่า มีนักเรียนส่วนหนึ่งประสบความล้มเหลว เช่น มีปัญหาการเรียน ไม่ถนัดในประเภทหรือสาขาวิชาที่เรียน

ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมเพื่อนใหม่ได้ ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน ขาดเรียนบ่อย ในที่สุดก็ไม่สามารถสอบผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดได้ ทำให้เกิดสภาวะการออกกลางคันหรือออกก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นความสูญเสียทางการศึกษา ทำให้การลงทุนของรัฐสูญเสียเปล่า ที่ไม่สามารถผลิตกำลังคนออกมาได้ตามที่ต้องการ ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศและครอบครัวของนักเรียนเอง นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกหลายด้าน เช่น ปัญหาการว่างงาน และปัญหาทางสังคมปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนอาชีวศึกษาจึงเป็นผลกระทบต่อการลงทุนจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก ต้องใช้งบประมาณในการจัดซื้อเครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกหัดตามบทเรียนหรือตามใบงานเบิกเงินเป็นจำนวนมาก เมื่อศึกษาสำเร็จตามหลักสูตรสามารถประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปได้ หากไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรก็จะทำให้เกิดความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังนั้น จำเป็นต้องมีความร่วมมือความพร้อมความตั้งใจจริงในการพัฒนาผู้เรียนของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับครอบครัว ชุมชน รวมทั้งหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมความคิด ร่วมทำ เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกัน ซึ่งจะเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2554)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามประเด็นแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการ (2547) ซึ่งผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์และคัดเลือกจากหลักการที่นักวิชาการส่วนใหญ่ มีความเห็นตรงกัน

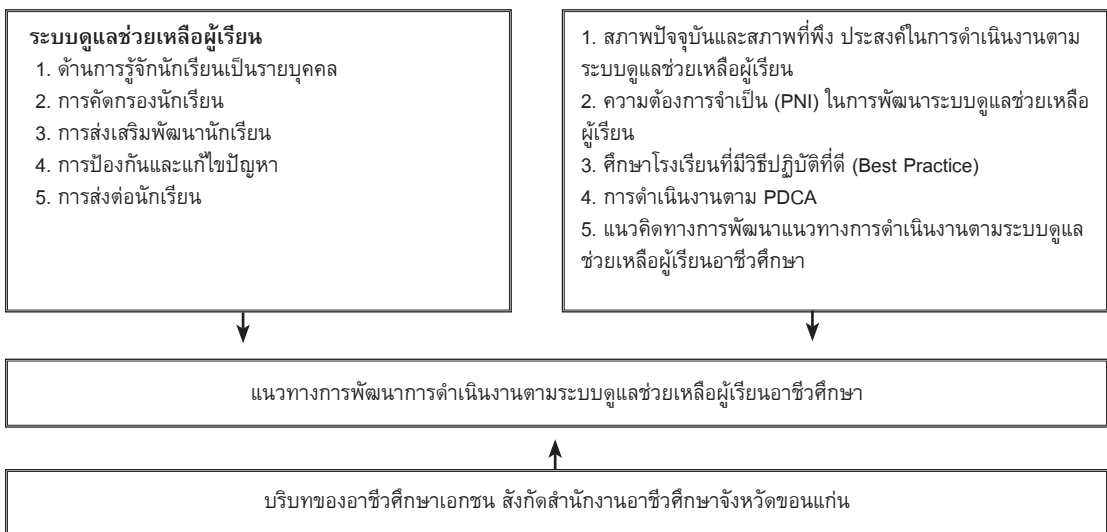
ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรอง นักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนา นักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของอาชีวศึกษา สถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิด

วิธีการศึกษา

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น วิธีปฏิบัติที่ดี เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแล

ช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษา โดยดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูของ อาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2561 จำนวน 476 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูของ อาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 245 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้ในการสอบถาม สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการ ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน อาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.66-0.88 และ ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถาม อยู่ระหว่าง 0.96-0.98

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่า สถิติแบบแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation) และการหาค่า ดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางดำเนินงานตาม ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบัน อาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น

1. ศึกษาวิธีการดำเนินงานตามระบบการ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ผู้วิจัยได้นำค่าดัชนีความ ต้องการจำเป็น มาใช้ในการจัดลำดับความสำคัญ และความต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ ผู้เรียน ในการกำหนดกรอบเนื้อหา ขอบข่าย รายละเอียดข้อมูลเชิงลึกในการศึกษาวิธีปฏิบัติ

ที่ดี (Best Practices) จากหน่วยงานที่ประสบ ความสำเร็จ ด้านการดำเนินงานตามระบบการ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน โดยเป็นสถานศึกษาต้นแบบ ที่มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง หรือ สถานศึกษาที่มีอัตราการออกกลางคันไม่เกินร้อยละ 5 ของนักเรียนทั้งหมด กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้มา โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้อำนวยการ สถานศึกษา รองผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่ม และ ครูผู้สอน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 4 คน จำนวน 3 สถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 12 คน และได้นำผลการศึกษามาใช้ในการจัดทำร่างการ พัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบการ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบัน อาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น

2. การจัดทำร่างการพัฒนาแนวทางการ ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน อาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัด สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัย ได้นำผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบ การดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และสังเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ และการสังเกตสิ่งที่พบเห็นในโรงเรียนที่มีวิธี ปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) แล้วจัดทำร่าง การพัฒนาแนวทางพร้อมคู่มือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3. การตรวจสอบยืนยัน/ประเมินความ เหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนา แนวทาง ผู้วิจัยได้เรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อยกร่างการพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษา แล้วดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและจัดทำ การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบการดูแล

ช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษา ฉบับสมบูรณ์ จากนั้นได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินการพัฒนาแนวทาง เสร็จแล้วได้นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษา

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น จากการศึกษาทฤษฎี ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จำนวน 8 ข้อ ด้านการคัดกรองนักเรียน จำนวน 5 ข้อ ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน จำนวน 7 ข้อ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา จำนวน 5 ข้อ และด้านการส่ง

ต่อนักเรียน จำนวน 7 ข้อ โดยผลการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.88) รองลงมาคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.84) และด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.85) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่ประสงค์ของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X}=4.53$, S.D.=0.63) และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X}=4.53$, S.D.=0.67) รองลงมาคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.67) และด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ($\bar{X}=4.48$, S.D.=0.69) (ดังตาราง 1)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ดัชนีความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็น โดยรวม

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.76	0.88	มาก	4.53	0.63	มากที่สุด	0.20	4
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.70	0.84	มาก	4.45	0.73	มาก	0.20	4
3. ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน	3.54	0.85	มาก	4.48	0.69	มาก	0.27	2
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.42	0.91	ปานกลาง	4.53	0.67	มากที่สุด	0.32	1
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.65	0.85	มาก	4.52	0.67	มากที่สุด	0.24	3
โดยรวม	3.66	0.87	มาก	4.51	0.67	มากที่สุด	0.23	

2. การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ที่ได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ รวมถึงการจัดลำดับความต้องการในการพัฒนา เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกและ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากศึกษาการนำระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ได้แนวทางที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล ซึ่งจากการพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมา อยู่บนพื้นฐานของความไม่สมดุลของการพัฒนาเพราะมุ่งพัฒนาในส่วนเศรษฐกิจ จนทำให้การพัฒนาเด็กและเยาวชนลดความสำคัญลงอยู่ในสถานะที่น่าเป็นห่วง โดยขาดภูมิคุ้มกันและไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมพัฒนาและป้องกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้มีความสามารถในการปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างรู้เท่าทัน 2) ความมุ่งหมาย เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 3) กลไก หลักการแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ในทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 4) แนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 4.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทางการดำเนินงาน จำนวน 12 ข้อ คือ การกำหนดแผนงาน โครงการ และกิจกรรมในการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นประจำทุกภาคเรียน มอบหมายผู้สอนในศึกษา ข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลอย่างชัดเจน สถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน ศึกษาข้อมูล การเขียนบันทึกข้อมูลแบบทดสอบพฤติกรรม ระเบียบสะสมของผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีการติดตามผลการดำเนินงาน

เป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ ติดตามผลการศึกษา ข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล วิเคราะห์ สรุปผลข้อมูล การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของผู้เรียนครบทุกคน และนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 4.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน มีแนวทางการดำเนินงาน จำนวน 9 ข้อ คือ สถานศึกษาจัดประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินการคัดกรองผู้เรียน จัดอบรมให้ความรู้ครูผู้สอนในการดำเนินงานเพื่อคัดกรองผู้เรียน มีการบันทึกผู้เรียนตามแบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน มีการประเมินพฤติกรรมผู้เรียน และแบบคัดกรองผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด วิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนจากระเบียนสะสม มีการคัดกรองผู้เรียนออกเป็นทุกภาคการศึกษา และจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ยึดหลักเกณฑ์การคัดกรองของผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีการติดตามผลการคัดกรองผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ มีการรายงานผลการคัดกรองไปยังส่วนงานที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษานำผลการติดตามมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงาน 4.3) ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน มีแนวทางการดำเนินงาน จำนวน 7 ข้อ คือ สถานศึกษามีแผนงานในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบ กิจกรรม ตามความสนใจ จัดกิจกรรมโฮมรูม ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน พัฒนาผู้เรียนด้วยกิจกรรม การติดตามผลการปฏิบัติงาน นำผลการจัดกิจกรรมมาใช้ในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมอยู่เสมอ 4.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีแนวทางการดำเนินงาน จำนวน 7 ข้อ คือ ดำเนินการวางแผนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน มีการให้คำปรึกษาเบื้องต้น จัดให้การช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบ มีการประสานความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาให้กับผู้เรียน มีการติดตามดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ติดตามผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

นำผลการป้องกันและแก้ไขปัญหามาใช้ในข้อมูลในการดำเนินงานในครั้งต่อไป 4.5) ด้านการส่งต่อนักเรียน มีแนวทางการดำเนินงาน จำนวน 11 ข้อ คือ สถานศึกษามีการวางแผนการส่งต่อผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ดำเนินการส่งต่อภายในสถาบัน การส่งต่อภายนอกสถาบัน ครูที่ปรึกษา มีการส่งต่อภายในของผู้เรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูวิชาการให้ความช่วยเหลือต่อไป คณะครูร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อภายนอก มีการส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือต่อไป มีการทำความเข้าใจและชี้แจงนักเรียนถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีบันทึกการส่งต่อผู้เรียนเป็นลายลักษณ์อักษร มีการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด ทั้งนักเรียนที่ได้รับการส่งต่อและไม่ได้ส่งต่อทุกครั้ง การนำผลการดำเนินการส่งต่อผู้เรียนมาใช้ปรับปรุงการดำเนินงานและ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผู้บริหารสถานศึกษา ต้องกำกับดูแลให้การดำเนินงานเสริมสร้างให้กำลังใจ และช่วยเหลือกันปฏิบัติงานอยู่เสมอ ผู้ปฏิบัติงานเห็นความสำคัญ ประสานความร่วมมือ และส่งต่อกันของระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำวัน และพร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลัง โดยผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของอาชีวศึกษาเอกชน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน

สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ ส่วนสภาพที่ประสงค์ของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา รองลงมาคือ ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก สถานศึกษาได้เห็นถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในการที่จะเป็นการส่งเสริมพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาเพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตงอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม (กรมสุขภาพจิต, 2546) สอดคล้องกับการวิจัยของจุฑาทิพย์ พงษา (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ การส่งเสริมนักเรียน และการส่งต่อนักเรียน การคัดกรอง นักเรียน และการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัษฎายุท โปรินทร์นอก (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพปัญหา

และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า สภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อ

2. จากการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) ความมุ่งหมาย 3) กลไก 4) แนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 4.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 4.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 4.3) ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน 4.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 4.5) ด้านการส่งต่อนักเรียน และ 5) เจาะใจความสำเร็จ โดยผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของอาชีวศึกษาเอกชน โดยรวมมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การพัฒนาแนวทางในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ทำให้ได้ตัวชี้วัด องค์ประกอบของระบบช่วยเหลือผู้เรียนอย่างถูกต้อง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อความมั่นใจ แล้วจึงนำไปใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง ถึงความต้องการในการพัฒนา แล้วนำไปสู่การศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี จากสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง แล้วนำมาร่างแนวทาง และนำไปให้ผู้ทรง

คุณวุฒิดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยการดำเนินการตามแนวทางนี้เป็นกระบวนการที่ใช้การดำเนินงานตามแนวทางวงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งมุ่งพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง นำปัญหาการดำเนินงานมาปรับแก้ไขในครั้งต่อไปจนทำให้ปัญหานั้นเสร็จสิ้น ทำให้การพัฒนาแนวทางครั้งนี้ สามารถที่จะนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยสมจิตร ภูษา (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 20: กรณีศึกษาโรงเรียนปฏิบัติงานเป็นเลิศ พบว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2. การคัดกรอง 3. การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน 4. การป้องกันและแก้ไข 5. การส่งต่อและสอดคล้องกับการวิจัยของณัฐวิภา คำปิ่นศรี (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า 1) ด้านการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมีเครื่องมือในการใช้ในขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างหลากหลาย ครอบคลุมทุกรายละเอียดพฤติกรรมทุกด้านของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง และมีการวางแผนจัดการเวลา ในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคน 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน มีจัดอบรมเพื่อสร้างองค์ความรู้ ตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ ที่ถูกต้อง พร้อมทั้งมีการใช้เครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนที่หลากหลาย 3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน ควรมีการจัด

งบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่สนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างหลากหลายตามความเหมาะสม 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายต่อเนื่อง ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนอย่างจริงจัง สร้างความรู้ที่ถูกต้องและ เพียงพอในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนและเพิ่มบทบาทหน้าที่ให้ครูที่ปรึกษาได้ดูแลและแก้ไขปัญหา เบื้องต้นสามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน มีการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงตามสภาพปัญหา มีการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกที่สามารถ แก้ไขปัญหาของนักเรียนจากผู้เชี่ยวชาญได้อย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับการวิจัยของเพลินพิศ สิงห์คำ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่าแนวทางที่พัฒนาขึ้น มีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อนักเรียน ซึ่งดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูล คัดกรอง ป้องกันแก้ปัญหา รวมถึงการส่งต่อนักเรียนอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพที่ประสอ์ของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วย

เหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าบุคลากรในสถานศึกษามีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาดังนั้น สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด จึงควรให้การสนับสนุนในการพัฒนาบุคลากร

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากร รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความเข้าใจองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ ขั้นตอนและวิธีการประเมิน แล้วทำการประเมินการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาอย่างสม่ำเสมอ แล้วนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขกระบวนการบริหารงานของโรงเรียน

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาแนวทางที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความน่าเชื่อถือผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปใช้ในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาให้บรรลุผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษาในสถานศึกษาสังกัดอื่น

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

อาชีวศึกษาประสบผลสำเร็จ

2.3 ควรมีการศึกษาโปรแกรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอาชีวศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาบุคลากร

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2546). *สุขภาพจิตไทย พ.ศ. 2545-2546*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- จุฑาทิพย์ พงษา. (2558). *สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 19*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐวิภา คำปันศรี. (2559). *สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปริญญา มีสุข. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออกกลางคันของนักเรียนอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง 1*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 10(3): 72-83.
- เพลินพิศ สิงห์คำ. (2560). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 28*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมจิตร ภูษา. (2557). *การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 20: กรณีศึกษาโรงเรียนปฏิบัติงานเป็นเลิศ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2554). *แผนยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา (พ.ศ.2551-2553)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอสวีกราฟิคแอนด์พริ้นติ้ง.

- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2557). *ข้อมูลการออกกลางคืน*. [ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.bme.vec.go.th/Report.aspx>. [สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2560].
- อัษฎายุท โปธิ์นอก. (2558). *สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-610.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Instructions for the Authors)

บทความและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Pre review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องเป็นงานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ที่ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดี่ยวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New ขนาด 16 ตัวอักษรย่อหน้า

3. จำนวนหน้า บทความและบทความวิจัย ไม่ควรเกิน 15 หน้า

การเรียงลำดับเนื้อหาบทความ และบทความวิจัย

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่ คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. **ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

3. **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 500 คำ ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

4. คำสำคัญหรือคำหลัก (Keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

5. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา และการวิจัยนั้นด้วย

6. วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งื่อนำมาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. ผลการศึกษา (Results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8. วิจารณ์และสรุปผล (Discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

9. ตาราง รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น แยกออกจากเนื้อเรื่องโดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้น ๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

10. กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้น ๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

11. เอกสารอ้างอิง (References) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

11.1 การเขียนเอกสารอ้างอิง

ก. กรณีที่เป็นรายงานวิจัย มีรูปแบบและการเรียงลำดับดังนี้: ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์. เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนทั้ง 6 คนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “et al”

ตัวอย่าง

อมรรัตน์ จงสวัสดิ์ตั้งสกุล, ลัดดา เหมาะสุวรรณ. (2002). Evidenced based maillard reeaction: focusing on parenteral nutrition. *วารสารโภชนบำบัด*. 13 (1): 3-11

Vega KJ, Pina I, Krevaky B. (1996). Heart transplantation is associated is with an increase risk for pancreatobiliary diseases. *Ann Intern Med*. 124 (11): 980-3

ข. กรณีที่เป็นหนังสือ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ เหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ ก.) ยกเว้น ใช้ *ชื่อหนังสือ* เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ แทน ชื่อย่อวารสาร

ตัวอย่าง

วิญญู มิตรานันท์. (2538). *พยาธิกายวิภาค*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์. 629-78.

Ringsven M.K., Bond, D. (1996). *Gerontology and leadership skills for nureses*. 2nd ed. Albany (NY): Delmar Publishers. 100-25.

ค. กรณีที่เป็นรายงานการประชุมและสัมมนา มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด: สถานที่จัด: สำนักพิมพ์ หรือ ผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ณัฐนันท์ สินชัยพานิช, วราภรณ์ จรรยาประเสริฐ, ยุพิน รุ่งเวชวุฒิวินทยา, มนต์ชูลี นิติน, สาริต พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2542). เกสัชกรพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง. *รายงานการประชุมวิชาการ เกสัชกรรม ประจำปี 2542 ของเกสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ; 24-26 มีนาคม 2542*. กรุงเทพมหานคร: เกสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. 89-105.

Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). *Proceeding of 10yh International Congress of EMG and/ Clinical Neurophysilogy ; 15-16 Oct 1995; Kyoto Japan*. Amsterdam: Eelsevier. 80-90.

ง. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. สถาบันที่พิมพ์: ชื่อสถาบันการศึกษา

ตัวอย่าง

อัมพร ณรงค์สันติ. (2541). *การใช้ยาเจนตั้มยซินวันละครั้งเปรียบเทียบกับวันละสองครั้งในทารกแรกเกิดไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกสัชศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kaplan S.J. (1995). *Post-hospital home health care: the elderly,s access and utilization [dissertayion]*. St. Louis (MO): Washington Univ.

จ. กรณีที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับเหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ 11.1.1. ก)

ตัวอย่าง

Lee, G. (1996). *Hospitalization tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually*. The Washington Post Jun 21.5.

ฉ. กรณีที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร (ปี เดือน วันที่อ้างอิงถึง) เล่มที่ (ฉบับที่): ได้มาจาก ชื่อ website.

ตัวอย่าง

Morse S.S. (1995). *Factors in the emergence of infectious disease*. Emerg Infect Dis [cited 1996 Jun 5] ; 1 (1): Available from: URL/www.Cdc.gov/ncidod/Eid.htm.